



Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>



No. 1101.90 - 4

Schwarz

<36628812140014

<36628812140014

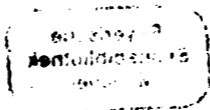
Bayer. Staatsbibliothek

**INSTITUTIONUM
JURIS UNIVERSALIS
NATURÆ ET GENTIUM
EPITOME,**

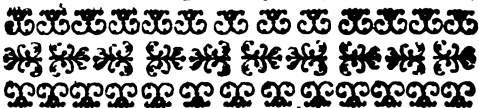
SEU

**ELEMENTA
JURIS NATURÆ & GENTIUM,
EX INSTITUTIONUM
PARTE GEMINA**

**EXTRACTA,
ET IN COMMODIOREM
USUM ACADEMICI STUDII, SUC-
CINCTIS POSITIONIBUS PROPOSITA.**



**Bayerische
Staatsbibliothek
München**



PROLEGOMENA,

SEU

EXEGESIS HISTORICA

*De Origine & progressu Juris
Universalis ,
NATURÆ ET GENTIUM.*

J. I.

*De Origine Juris universalis, Naturæ
& Gentium, ejusque Constitutivis
& distinctivis.*

LEucotheus. *Quæ origo juris in ge- Origo juris
nere? in genere.*

*Melander. I. Jus , sic dictum à ju-
bendo , uti à jure justum, à justo justitia,
vel denotat jurisdictionem , vel legem :
hæc si indita est. à Natura, dicitur na-
turalis ; positiva, siquidem sit ex Impe-
rantium arbitrio posita : unde à Le-
gislatore vel appellatur Divina, vel hu-
mana , Communis Gentibus vel particula-
ri, publica vel privata , civilis vel Eccle-
siastica.*

4 *Prolegomena Juris universalis*

II. Hujus qualiscunque jurisdictionis ac legis origo *immediata*, vel saltem *mediata*, est Deus: *non enim est potestas nisi à Deo. Instructionis I. §. 1.*

In specie Juris universalis.

Leucotheus. Quæ in specie origo & natura Juris universalis?

Melander. I. Origo est naturali jure posterior; nam jus publicum est superadditum naturali. Utriusque tamen disciplina non nisi successivè exculta est. Jus universale, est facultas interpretandi & applicandi leges pro bono publico: pressius dicitur prudentia habitus, per se dirigens actiones publicas ad salutem publicam, in suo genere consummatam.

II. Differt à Jurisprudencia particulari per modum tendendi universalem; pro subjecto respicit Imperantes, & subditos, quæ tales, seu in ordine ad Rempublicam.

III. Pro objecto materiali habet actiones publicas; pro formali justitiam publicam; pro objecto attributionis actiones justas in ordine ad bonum publicum; pro effectu obligationem universalem; pro fine mediato salutem seu felicitatem publicam; pro ultimato felicitatem totius Reipublicæ in vita altera consummatam. *Instructionis I. §. 2.*

Ejus constitutiva & distinctiva.

Leucotheus. Quæ constitutiva, & distinctiva Jurisprudencia universalis?

Me-

Natura & Gentiam. §

Melander. I. Jurisprudencia publica distinguitur à *ratione status*, quæ tendit ad *particularia*; à *Politica*, quæ pro fine primario respicit *utilitatem*, proceditque modo *successivo* potius, quam *obligatorio*; ab *Ethica*, quæ spectat *bonestatem* quæ *talem*; à *Theologia moralis*, quæ dirigitur primario ad *forum internum*.

II. Ut *constitutiva* proprie talia, complectitur jus *Naturæ & Gentium*; ut *reductivè* talia, & *suo modo*, etiam jus *positivum*, *Divinum*, & *humanum*.

III. Inter *adjumenta* numerat testimonia *Patrum*, *Sophorum*, *Prudentum*, *Theologorum*, *Jurisperitorum*. *Instructionis* I. §. 3.

Leucotheus. Quæ *constitutiva & distinctiva* *Jurisprudencia naturalis*?

Constitutiva & distinctiva *Jurisprudencia naturalis*.

Melander. I. Inter *constitutiva intrinseca*, & *proprie talia*, non tantum numerat *principia*, quæ dirigunt *officia hominis ad hominem vel civitatem*; sed etiam illa, quæ dirigunt *officia hominis ad Deum*, ut *Authorem Naturæ in ordine ad felicitatem*, *naturæ rationali propriam*, ac *completam*. *Ratio* est: quia hæc disciplina ex fine *primario*, & *intrinseco*, docere debet non tantum *hominem*, sed & *Deo jus suum* tribuere.

II. Unde hæc Jurisprudencia sicut *in obiecto materiali*, actionibus puta moralibus, ita & *in principiis directivis*, puta rationis dictaminibus, participat de Theologia naturali, ac Philosophia morali: differt tamen *in obiecto formali*, cum hæc respiciat actiones, ut *justas formaliter*; illa, ut *pias potius, ac honestas*.

III. Adeoque *Puffendorfius* cum suis disciplinam juris Naturæ, ab ejusmodi principiis sequestrando ex toto, eam non nisi *maneam* tradidit, ac *imperfectam*. Ratio est: quia vel rescidit, vel supposuit, ex Theologia naturali ac Ethica, primatia juris naturalis officia, actiones puta internas, Authori Naturæ ex rigoroſa justitia debitas.

IV. Inter *adjumenta* Jurisprudentiæ naturalis rectè ab orthodoxis hinc inde adſciſcitur *ius positivum*, & *Theologia moralis*, partim ad jus Naturæ accommodatiùs declarandum; partim ad tradendum utiliùs pro usu Scholastico præcipuè orthodoxo.

V. Quæ disciplinæ, etsi quàm maximè sint distinctæ à Jurisprudencia naturali, ut patet, *Puffendorfius* tamen in assignanda diversitate est *dupliciter* erroneus: nam Jurisprudentiæ naturalis

ralis *objectum* restringit ad actiones solummodò *externas*; *finem* verò ad *felicitem*, non nisi *vita hujus ambien conclusam*, sic ut abstrahat à *justitia vera*, & *felicitate completa*, errere duplici, immò multiplici, uti videbimus per *decursum*.

VI. Unde idem Author in censurandis hac ex parte Authoribus aliis impertinens, videtur ipsemet potius censurandus. *Instructionis l. §. 4.*

§. II.

§. 2i

De triplici statu Natura integra, pura, & lapsa.

Leucotheus. Quinam progressus juris *Progressus
Juris Natura?*
Natura? *Natura;*

Melander. Cùm jus Naturæ sit cum ipsis hominibus ortum, atque in prima statim creatione illorum cordibus inscriptum, ipsa tamen disciplina juris naturæ non nisi sensim exulta, successivam traxit originem. Unde distinguenda sunt tempora *ante & post* hominis lapsum; immò non inutiliter secundùm triplicem statum *Natura integra, pura, & lapsa* proprietates ac progressionem variæ expenduntur.

Memorabilia de statu naturæ integræ.

Leu. oibeus. Quid memorabile de statu

Naturæ integræ?

Melander, Memorabile I. Quòd Adamus à solo Deo creatus sit in statu, conformiter ad Creatoris finem perfectò, spectatis tam corporis, quàm animæ dotibus naturalibus, immò & supernaturalibus, quibus accessit specialis providentia Dei cum immunitate ab omni errore, rebellionè concupiscentiæ, passibilitate, ac morte. Atque hic donorum omnium cumulus originalis justitiæ nomine exprimi solet.

Memorabile II. Quòd in statu Naturæ integræ fuisset propagatio humani Generis. Colligitur ex illo Genesis: *multiplicamini*; quod dictum ante peccatum conformiter ad bonum Naturæ humanæ. Sed hoc præceptum erat *accommodum*, statu virginitatis simpliciter non excluso: etsi, an melior tunc fuisset statu matrimonii, sit incertum.

Memorabile III. Quòd in illo statu fuisset Societas, saltem domestica, per familias disparatas. Ratio est: quia hæc resultat naturaliter ex procreatione liberorum. Et licet pro illo statu hæc fuisset satis perfecta, atque sufficiens, probabilius tamen fuisset

So-

Societas quoque civilis, ac publica multiplex. Ratio est: quia per se conveniens est naturæ, dominio gubernationis *solum directive* illi statui haud repugnante; & quia hæc sola est perfecta, ac totius *sufficiencie complementum*.

Memorable IV. Quòd probabiliùs fuisset ibi conservata bonorum communio, divisione non nisi ad vitandas rixas inductâ, etsi divisio in immobilibus non fuisset illicita, in mobilibus etiam *suo modò* necessaria.

Memorable V. Quòd ibi fuisset vita, potissimam partem contemplativa Dei & operum ejus, utpote non instantibus corporis curis, etsi cultura terræ moderata accessisset.

Memorable VI. Quòd, *Adamo* etiam innocente, potuissent peccare Posterì, adeoque excidere illa felicitate, subjicique modernæ fortì, etsi *ob specialem protectionem* veniale peccatum, ante mortale, non fuisset commissum, uti habet communior. *Instructionis II. §. 1.*

Leucosbeus. *Quæ specialiter observanda de statu Naturæ puræ?* *Observanda ex statu Naturæ puræ.*

Melanther. *Observandum I.* Quòd concipiatur & absque peccato originali, & absque ordinatione ad su-

pernaturalem beatitudinem: et si talis status nunquam extiterit, *possibilis* tamen fuit, nulla obstante implicantia; immò Catholicorum communi contra impossibilitatis *Bajana* sequelas erroneas suffragante.

Observandum II. Quòd Naturæ puræ non potuisset à Creatore Deo præfigi *pro fine* felicitas, *hujus vite conclusa servinis*, quia immortalis animæ improporcionata. Illa insuper beatitudo, *mere naturalis*, debuisset esse naturalibus mediis, viribusque *obtinibilis*, sic ut homo, *saltem loquendo simpliciter*, potuisset habere propositum *efficax*, ac *absolutum* servandi totam legem Naturæ, *etiam diu*, & *per omnem vitam*, potentiâ morali; si minus *proximâ & absolutâ*, ut multi volunt, *saltem remotâ & conditionatâ*, si nempe homo faceret, *quod est in se*. Ratio est: quia natura humana aliàs fuisset malè constituta in ordine ad suum finem, defectu redundante in Creatorem.

Observandum III. Quòd Naturæ puræ fuisset præfixa pro fine beatitudo *merissimè naturalis*, consistens in cognitione Dei abstractiva, ejusque amore satis perfecto, & *proportionatè* satiativo.

Ob-

Observandum IV. Quòd homo in illo statu fuisset *rectus*, etsi conditus à Deo cum concupiscentia luctante, utpote naturæ conformi, nec nisi inefficaciter ad peccatum sollicitante. Unde concupiscentia *realiter*, & ut imperfectio merè negativa, esse potuisset causa pudoris.

Observandum V. Quòd peccati remedium in illo statu potuisset esse *condonatio gratuita*; virtutis verò præmium sufficiens *beatitudo illa naturalis*, etsi soli animæ impensa, corporum resurrectione naturaliter indebitâ, ac impossibili.

Observandum VI. Quòd propagatio humani Generis, & vitæ civilis ratio fuisset non absimilis nostræ, peccato haud dubiè etiam in illo statu jurisdictionis coactivæ remedia exigente. *Instructionis II. §. 2.*

Leucotheus. Quid de statu Naturæ lapsæ?

Melander. I. Status Naturæ lapsæ, *De statu Naturæ lapsæ.* hoc est, *spoliata justitiâ originali*, notat peccatum originale, puta, *peccatum Adami moraliter nostrum*, habeturque per illud ipsum peccatum præteritum, per alligationem nostrarum voluntatum, atque negationem remissionis.

II. Da-

II. Dari hoc peccatum in omnibus *Adæ* Posteris, *exceptâ Immaculatâ*, est de fide. Per alligationem verò fuit nobis *moraliter voluntarium*, & *imputabile*, quæ alligatio sicut fuit *possibilis*, uti patet in humanis, Tutore, Legato &c. ita *antecedenter ad omnem euentum fuit conueniens*, ne præmium æternum, absque omni consensu & merito, obtruderetur velut *inuitis*; immò & fuit *optabilis Generi humano*, utpote *Adamo* suis Posteris longè perfectiore. Hæc demum alligatio constitit *in pacto cum Adamo*, tanquam *Capite morali Posterorum*, ad eoque non transfusione quadam *physica*, sed *merè morali*, peccatum hoc infecit Genus humanum.

III. Peccati Originalis pœnæ fuere multiplices, quæ Natura non modò spoliata est donis gratuitis, sed & vulnerata in naturalibus, sic tamen, ut pleræque fuerint accidentales, hoc est, tales, quæ etiam dari potuissent absque peccato. Unde vulnera non indicant corruptionem naturæ *physicam*, sed *moralem*; ad eoque juxta multos natura lapsa non est facta debilior, spectando vires, puræ naturæ debitas, etsi non pauciores,
quæ

quò ad excessum concupiscentia rebellis, oppositum tueantur.

IV. Gentilibus, quibus absque culpa est incognita vera & univè salvifica Religio, siquidem servant Naturæ legem, ut absolute possunt, non est præcisa salutis spes. Ratio est: quia facientibus, quod est in se, Deus non deerit, subministrando necessaria media consequendæ veræ religionis, uti exemplis innumeris, ex utroque Testamento petitis, demonstrant passim Authores, rectè dicente Sancto Augustino: *Salus religionis hujus, per quam solum veram salutem vera, veraciterque promittitur, nulli unquam defuit, qui dignus fuit, & cui defuit, dignus non fuit* (a).

V. Genuina notitia de hoc triplici Naturæ statu est scitu digna, & utilis ob plurimos errores, quos inde malè deducunt heterodoxi Authores, quos inter Pelagiani, Semipelagiani, Lutherus, Calvinus, Bejus, Jansenius, &c. immò quos & nostra ætate derivant protestantici Moralistæ juris Naturæ, quales Puffendorfius, Guilielmus de Niuëlem, Thomastus, & alii. *Instructionis II. §. 3.*

§. III.

(a) De temp. Christ. Relig. idem de prædest. c. 9.

§. 3.

§. III.

De statu ho-
minum an-
tediluviano.*De statu Naturæ antediluviano.**Leucorheus. Quanta fuit propagatio
humani Genæris antediluviana?*Propagatio
humani ge-
neris.*Melander. Videtur humanum Ge-
nus fuisse tam copiosum, ac nunc:
immò copiosius forsan, & consequen-
ter incolæ antediluviani, per quatuor
Orbis partes, suère diffusi. Ratio
petitur ex diuturnitate temporis, mi-
nimùm ad sedecim sæcula extensi.
2. Ex longævitate vitæ, ab antedilu-
vianis ad octo, vel novem sæcula,
plerumque extensæ. 3. Ex lata ini-
tio lege: multiplicamini &c. 4. Ex pri-
mævæ ætatis flore, ac robore. In-
structionis III. §. 1.*Progenies
memorabi-
les.*Leucotheus. Quot progenies memora-
biles?**Melander. Tres. Prima & prima-
ria descendens ex Adamo per Seth, un-
de orta civitas celestis, & sic dicti filii
Dei ratione probitatis. Altera descen-
dens ab Adamo per Cainum, ex qua fa-
mosa civitas terrena, seu sic dicti filii
hominum ratione improbitatis. Tertia
mixta, quæ originem traxit ex scē-
leratis connubiis filiorum Dei cum filia-
bus*

bus hominum: unde orta gigantea soboles. *Instructionis III. §. 1.*

Leucotheus. Qualis politica vivendi forma? Vivendi forma.

Melander. Probabiliùs incoluere, ferè ad nostri temporis normam, pagos, castella, & urbes, adeoque videntur habuisse Monarchias, aliasque regiminis species, non minùs perfectas, quàm sint præsentis. Colligitur ex urbe *Henochia*; ex indole minimè barda, sed sub magisterio Protoparentis cultissima; ex pari necessitate divisionis respectu bonorum, defensionis, vitæque commodiùs sustentandæ. *Instructionis III. §. 2.*

Leucotheus. Quæ commercii conditio? Commercia.

Melander. I. Linguam quod spectat, usi omnes sic dictâ postmodum *hebraâ*, etsi per dialectos multas divisâ, ut ægrè se intelligerent unæ & aliæ ex illis Gentibus. Colligitur ex Authorum communi, & paritate cum linguis matricibus, per dialectos variatis.

II. Nec illis defuit mercatura, etiam nautica, conditis jam initio insulis, indoli nequaquam stupidæ procul dubio perviis.

III. Nec

III. Nec carere artibus mechanicis, uti nec liberalibus disciplinis, quarum aliquos inventores vel ipse memorat Sacer Codex. *Instructionis III. §. 2.*

Vicius

Leucosheus. Quæ ratio vicius?

Melander. Non constat, occisionem animalium, sive aquatilium, sive volatilium, sive terrestrium, à Deo antediluvianis fuisse prohibitam. Patet ex illo *dominamini piscibus maris &c.* ex sacrificio *Abelis*, & ex eo, quòd aliàs, multiplicata septendecim Sæculis animalia, & aqua & terra vix capere potuisset.

II. Nec etiam constat, esum ejusmodi animalium illo ævo fuisse prohibitum: siquidem concessio *expressa* post diluvium non evertit implicitam: *dominamini &c.* ante diluvium.

III. Probabilius tamen *Sethiani* quidam Nepotes, immò & alii, vel semper, vel plerumque ab esu carniæ abstinere, non quidem præcepti ergò, sed aliis de causis V. G. severioris *disciplinæ, ob nausæam &c.* *Instructionis III. §. 2.*

Religio

Leucosheus. Quæ illius avi religio?

Melander. In Naturæ legibus constitit *tam primariis* de Deo, ut ultimo fine,

fine, bonorum præmiatore, malorum vindice, *saltem in altera vita*, colendo non modò per *cultum internum*; sed & *externum* &c. quàm *secundarius* de recto creaturarum usu, vitæ institutione *secundum normam honesti, decori, & justii.* &c. His accessere *leges quædam divinæ*, revelatis nixæ mysteriis, de modo speciali colendi Numinis per fidem, & spem in *Messiam*, tanquam remedium *peccati originalis*; immò accedente *charitate etiam actualis*; de præmiis & pænis immortalis animæ æternis &c. & sic de aliis. *Instructio III. §. 3.*

Leucotheus. Quæ ratio morum?

Mores

Melander. In *Sethi* linea magnoperè laudata, ut patet in *Enos, Henoch, Lamech, & Noe* &c. Contrà in *Caini* progenie summoperè vituperata ob infanda scelera, præcipuè luxuriam, tyrannidem &c. non tamen idololatriam, de qua nullibi mentionem facit S. Scriptura. *Instructio III. §. 3.*

Leucotheus. An intereuntes diluvio salvi damnati omnes?

Melander. Probabiliùs ex *Caini* progenie fuere quidam prædestinati, nonnulli etiam ex *Sethi* progenie reprobi, adeoque ex utraque linea plures, diluvio intereuntes, salvati sunt. *Ratio*
Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. b est:

est: quia illa verba: *omnis caro corrupta erat*, nisi accommodè intellecta, corruptum facerent ipsum *Mabusalem &c.* éstque incredibile, & *Sethianos & Cainitas* per tot Sæcula conspirâsse *in unam sp̄ciem*, seu bonam, seu malam, operationum liberarum. *Instructionis III. §. 3.*

§. 4.

De statu hominum postdiluviano.

Religio.

Mores.

§. IV.

De statu Natura postdiluviano.

Leucotheus. Quæ religionis norma apud Noachidas, ad usque legem scriptam?

Melander. Eadem, quæ antediluviana utpote per traditionem etiam communicata Noëmi Posteris, præterquam quòd accesserit speciale Dei pactum cum Abrahamo per signum fidei determinatum in circumcissione. *Instructionis IV. §. I.*

Leucotheus. Quæ morum ratio?

Melander. Denuò diversa, Noëmi progenie, per Semum benedictâ, pietatem in Abrahami posteros; per Chamum verò maledictâ, impietatem in Nemrod: nepotes profeminante.

II. Corruptelam auxit idololatriæ impietatis contagio, authore, ut ajunt, *Nemrodo*; occasionem dante
lin.

linguarum confusione; eandem promovente causâ multiplici, *ambitione, insano suorum amore, subditorum adulatione, atque timore, imaginum arte, Daemonum fraude &c.*

III. In *Semi* tamen familia, prope modum sola, unius verique Numinis cultus, & conservatus est, & per *Abrahamum* propagatus in Posterum.

Instructionis IV. §. 1.

Leucotheus. Quid Noachidarum præcepta in ordine ad disciplinam juris Naturæ ac Gentium? *Noachidarum præcepta.*

Melander. I. Sunt juris Naturæ scita, omnibus observanda, quæ ex Hebræorum disciplina Seldenus, Moralista Anglicus, redegit in numerum septenarium, ad quem adstrictos ab Hebræis fuisse etiam profelytos domicilii affirmat.

II. Ex his septenis deduxit alia Naturæ capita, minus principalia, quæ suasa profelytis, non imperata, asseverat.

III. Sed hæc juris naturalis disciplina, ex *Hebraicis* fontibus à *Seldeno* hausta, est imperfecta ac incerta, quia certo principio destituta, *Noachidarum* nempe & *Hebræorum* scitis. Est manca, solum adstruens cultum Numinis ne-

gativum, adeoque curiositati magis, quam usui est accommodata. *Instructio* IV. §. 2.

*Linguarum
divisio.*

Leucotheus. Quid de lingua, ejusque Babelica confusione?

Melander. I. Cùm nulla homini insita sit à Natura, originaria *Adamo* infusa fuit *Hebræa*, si spectetur *Authoritas*, quod tamen spectata *ratione* admodum est incertum.

II. Confusio facta est per oblivionem subitam *idiomatis primævi*, speciebus aliis inditis, sic tamen ut *divisio* in septuaginta duas linguas falso nixa sit fundamento; unde *linguarum numerus* incertus. Sat tamen certum, superesse ex illis quasdam *matrices*, *dialectis* tamen variis magis magisque corruptas.

III. *Germanica* mansit diutiùs pura; subin fuit *idiomate latino* corrupta, sed à *Carolo Magno*, *Maximiliano I.* priorisque sæculi studiis *politor reddita*, hodierno tamen quodlibetico genio audit *miscellanea*, & quam maximè *depravata*. *Instructio* IV. §. 3.

Origo Nationum.

Leucotheus. Qua Nationum Origo inter Noachidas.

Melander. Incerta, quia sæpe non nisi *onomasticis conjecturis innixa*. Illud certum, *Noëmo* velut *protoparenti*,

renti, ejus filiis *Semo*, *Japheto*, & *Chamo*, tanquam Patriarchis, Nationes suam debere originem. Sic *Semi* posteritas, in varias divisa Gentes, per quinque filios; *Chami* per quatuor, *Japheti* per septem. *Instructionis IV.*
 §. 4.

Leucotheus. Qua origo dominiorum? Dominiorum.

Melander. I. Debetur ista terrarum rum. *divisioni, quæ facta circa ortum Phalegi A. M. 1787. effectui data est post Babelicam confusionem. A. M. 1931. Diluvii 275.*

II. Ratio & modus divisionis est satis incertus, aliis Noëmi determinationem, aliis primam occupationem, vel etiam fortitionem assignantibus. Probabiliore calculo Semo obtigit Asia, Japheto Europa, Chamo Africa potiore ex parte, quæ tamen divisio cum tempore mutata in multis.

III. Author divisionis primæ allegatur Noëmus, impellente causâ multitudinis dividendæ, dissensionis evitandæ, & culturæ terrarum procurandæ.

IV. Etsi rerum primæva communio fuerit Naturæ conformior, utpote supponens statum naturæ rectæ; hoc tamen mutato justa, congrua, & melior fuit divisio, ut patet ex dictis causis; unde eandem quidam juri Na-

22 *Prolegomena Juris universalis*
sura, alii juri Gentium tribuunt. Instru-
tionis IV. §. 5.

Imperiorum. Leucotheus. Qua origo Imperiorum?

Melander. I. Imperia, inter Chri-
stianos præcipuè, abolenda, Anabapti-
sticus error; vi tyranni: à esse coalita,
Bodini ineptia est. Nam constat Po-
pulorum consensu plurima surrexisse.
Inde, abstrahendo à modo obtinendis Im-
perii, & per se loquendo, vera origo
debetur Deo; initia prima jam ante-
diluvianis temporibus, etsi perfectior
species non nisi post diluvium inva-
luerit, præcipuè in quatuor præcipuis
Orbis Monarchiis.

II. Monarcha primus non Adamus,
non Cainus, ut volunt aliqui, sed,
sumendo Monarcham simpliciter, pri-
mus fuit Nemrodus; sumendo speciali-
ter, quò ad excellentiam, fuit Nabu-
chodonosor M. Instructionis IV. §. 6.

§. 4.

§. V.

De statu an-
te Christum
natum.

De cultura Juris Natura & Gen-
tium in statu legis antiquæ.

Connexio
juris natu-
ralis cum
Divino.

Leucotheus. An quedam connexio juris
Naturæ cum lege veteri?

Melander. I. Est, teste ipso Puffen-
dorffo, ejusque enucleatore Kemmeri-
chio

chio (a). Nam etsi jus Naturæ quàm maximè sit distinctum à jure Divino positivo, utpote revelato, illustratur tamen, & declaratur per jus divinum. Ita Decalogus, quid aliud est, quàm mera confirmatio legum naturalium? * Aliud est de præceptis ceremonialibus & judicialibus, traditionibus item, soli propriis Synagogæ.

II. Unde religio naturalis, quò ad præcipua capita, quò nempe *fit Deus; quò unus; quò providus, puniens malos, & præmians bonos*, non modò per legem, seu religionem revelatam, est confirmata, (b) sed & explicata, articulisque pluribus extensa, ac illustrata (c). *Instructionis V. §. 1.*

Leucotheus. Que conditio disciplinae Conditio juris naturalis tunc apud Sophos Gentiles? apud Philosophos veteres.
 b 4 Melan-

(a) Puffendorf. in specimine juris contr. c. 1. de discipl. Jur. Nat. f. m. 168. Kemmerich c. 4. prælim. f. m. 18.

* Si modò sub die Sabbathi intelligas cultum Dei externum in genere.

(b) Exodi 3. ver. 14. *Ego sum, qui sum.* Deut. 6. v. 4. *Deus unus est.* Sapient. 6. v. 8. *Æquakiter est illi cura de omnibus.*

(c) *Quòd sit infinitè bonus.* Psal. 134. *Immutabilis.* Num. 23. *Æternus.* Psal. 89. *Omniscius.* 1. Reg. 2. *Omnipotens.* Gen. 17.

Melander. I. Admodum imperfecta : nam etsi convenirent in officio hominis generico, seu operatione ad finem, in ipso tamen fine, hoc est, hominis felicitate plurimum dissentiebant.

II. Hanc Stoici statuebant in bonis animi; *Epi.urei* in bonis corporis; *Peripaterici* in utrisque. Unde systema triplex erroneum, quò vel corporis animique bona propter virtutem; vel virtutem propter hæc bona; vel utraque propter se appetenda ultimato docebant. *Instructionis V. §. 2.*

*Disciplina
erronea ori-
go.*

Leucorheus. Quæ causa disciplinae juris adeò præpostera?

Melander I. Aberratio à fine, seu genuina hominis felicitate. Nam caducam stabili prætulere, non respiciendo ultimum fruitionis divinæ, saltem naturalis; negligendo medium ad finem, nempe vitam, Naturæ rationali conformem; non curando vera honesti, decori, justique principia; sistendo in mediis, seu creaturis, veluti fine, & principia spuria, ex carne ac sensibus deducta præpostere assumendo. *Instructionis V. §. 3.*

*Applicatio
ad pro- an-
dum jus na-
turale.*

Leucorheus. An ex Gentilium Sophorum dictis nullum fluas argumentum pro eruendo Naturæ jure?

Melan-

Melander. I. *Immediatè* nullum, quia ex principiis intrinsecis eruendum. Unde nec est *sufficiens* unius, alteriusve pronuntiatum de actûs honestate, seu inhonestate, utpote ex adscititia forsan doctrina desumptum.

II. *Conversio* tamen non malè à *Grotio* admittitur pro argumento, *saltem extrinsecò*, eruendi quandoque juris Naturæ. Unde à fortiori Nationum *unanimes*, in materia morum, seu actuum inhonestate, vel honestate, legitimum est argumentum. *Instructionis V. §. 4.*

Leucotheus. Quæ morum corruptela in statu ante Adventum Christi? *Corruptela morum ante Christum natum.*

Melander. Magna, etiam in Populo Dei electo, ex Gentium assuetudine, uti demonstrant tot Prophetarum querelæ, ac minæ; defectio Tribuum ad idolomanniam; tot pœnæ & servitutes, ipsiusque sceptri ablatio à *Juda.*

II. *Major* apud Gentiles Sophos, qui licèt professi doctrinam, utcunque sanam, & Naturæ legibus apud non nullos satis conformem, hanc tamen obfuscârunt depravati animi nebulis, neque vitam, ac mores ad illius normam conformârunt, *dati in*

b s

sen-

sensum reprobum, eò quòd cognoverint Deum, nec tamen ut Deum glorificârint.

III. *Maxima* in cætera hominum illuvie, Mundo per novum scelerum cataclismum propè demerso. *Instructionis V. §. 5.*

§. 6.

De statu post Christum natum. Habitus legis novæ ad jus Naturæ.

§. VI.

De ulteriore cultura juris Naturæ & Gentium in statu Legis novæ.

Leucotheus. Quæ habitudo legis Evangelicæ ad disciplinam juris Naturæ?

Melander. I. Admodum commoda: nam juri naturæ attulit splendoris plurimum, cum idololatricis tenebris propè extinctum non modò reparavit, sed & ad nativum splendorem evexit. Ita Puffendorsius, (a) patètque vel ex sola lege fundamentali: Diliges Deum, & proximum, sic ut quod tibi non vis, alteri ne feceris.

II. In multis, etiam id emendando, magis perfecit, ac ad Evangelicæ perfectionis culmen elevavit: patet ex illo apud *Mathæum* (b): *audistis, quia dictum antiquis &c. Instructionis VI. §. 1.*

Teu-

(a) In *Spicileg. juris controv. c. 1. De discipl. Juris Nat. n. 2. f. m. 169.*

(b) *c. 5 v. 38.*

Leucotheus. Quid Patrum studia con-
sulere ad culturam Jurisprudencia natura-
lis? Patrum stu-
dia respectu
juris Na-
turae.

Melander. I. Si Protestanticis Cen-
soribus fides est, locârunt operam
non inutilem, sed tamen imperf. & am, ut-
pote juris naturalis cum Christiana
Ethica, ac morali Theologia confu-
sum. Ita *Puffendorfius*, (a) *Kemmeri-
chius*, *Buddeus* &c. *Grotius*, (b) cum
notatore *Zieglero*, Patribus non nihil
defert, sed iis tantum, qui propius ad
primæ puritatis tempora accessere; sequen-
tibus adscribit disciplinam juris cor-
ruptam, quia dominatui Pontificio, ut
negatur, magis accommodatam.

III. Sed veriùs, Patres non qui-
dem directè & unicè, quod tunc haud
necessarium; concomitantè tamen, &
indirectè, quod tunc opportunum, dis-
ciplinam juris Naturæ & Gentium
plurimum illustrârunt. Ratio est: quia
illos oportebat esse intentos, ut do-
ctrinâ morali non tam facerent homi-
nes, quàm ex hominibus Christianos;
hinc jus Naturæ tractârunt cum debita
subordinatione ad jus Divinum, seu
Evangelicam legem, illud per hanc
elevando, non confundendo, uti in *Am-
brofii*

(a) L. c.

(b) *In Proleg. §. 51. De Jure belli & pacis.*

28 *Prolegomena Juris universalis*
brofii & Augustini libris moralibus vi-
dere est (a). *Instructionis VII. §. 2.*

Scholasticorum.

Leucotheus. Quid Scholasticorum placita ad disciplinam juris Naturæ?

Melander. I. Si eisdem Ideistis protestanticis credimus, eandem penitus obscurârunt. *Rationem assignant. 1.* Quia ab Scholasticis neglecta *Stoicorum & Platoniorum*, placita, cultâque est *Aristotelis* disciplina. *2.* Quia *Aristotelica pædia* spinosa, & tribulis obfita, in scholas inducta. *3.* Quia ab iisdem *Jurisprudentia naturalis* cum *moralis Theologia* inscitè fuit confusa. Inde *Puffendorffii reformatio in sequestranda juris naturalis disciplina*, & everrendo Scholasticorum syllogistico pulvere, non sine censuris etiam in suos, ideis Theologicis ut ait, infatuatos, magno utique, si credere fas est, nominis sui elogio: *hic vir, hic est &c.*

II. Juxta hos ipsos *Catones* disciplinæ juris Naturæ, omnium maxime perniciofa fuere *Jesuitarum dogmata*. *Ratio* est: quòd hi doctrinam moralem magis magisque depravârunt, uti patet *ex probabilismo, peccato philosophico, similibusque commentis.*

III.

(a) *Ambrosius* in libro *de officiis*: *Augustinus* in libro *de civitate Dei*.

III. Sed hæ censuræ non nisi propriam Criticorum hujusmodi seu *insitiam*, seu *malignitatem* coarguunt. Ratio est: 1. Quia disciplina *Aristotelica* meritò cæteris fuit anteposita, uti patet ex Orthodoxorum communi, ipso *Buddeo*, (a), & *Grotio* adstipulante (b). 2. Quia pædia syllogistica, protestanticos fucos exosa, non nisi *Dialecticæ* imperitis est spinosa. 3. Quia confusio illa cum Theologia morali merè imaginaria, & potius subordinatio juris naturalis ad jus Divinum dicenda est.

IV. Hinc Theologi orthodoxi, etsi non *seorsim*, ac *privativè*, quod minùs necessarium; *concomitanter* tamen coluere semper disciplinam Juris Naturæ, quòdque magis proficuum, doctrinæ morum *Christiana* subordinârunt. Patet ipsa inspectione, & confessione propria *Velthemii*, *Conringii*, (c) & aliorum ex Protestantibus. *Institutionis VI. §. 3.*

Leucaheus. An disciplina juris Naturæ Juris civilis, adjumento est jus Canonium, ac civile?

Melander. Quò ad jus civile annuunt *atque Canonici consonantia cum jure Naturæ.*

(a) In hist. Juris Nat. f. m. 23.

(b) In præfat. cit.

(c) Tomo operum 4. de Repub. Hisp. f. m. 77. & 78.

30 *Prolegomena Juris universalis*
 nuunt protestantici Moralistæ : quò ad
 Canonicum refragantur, eoque ingen-
 tem juri Naturæ affusam esse caliginem cla-
 mant cum Puffendorffio. Ratio plana est:
 quia jure Canonico non nisi ad quæstum,
 & Sacerdotum potentiam omnia detor-
 quentur.

II. Sed veriùs utroque jure Ju-
 risprudentiæ naturali multum lucis,
 declarationis, ac claritatis affundit-
 tur. Patet ex officiis erga DEUM,
 seipsum, ac proximum passim inibi
 illustratis, ut adedò ingens illa caligo
 non nisi in Puffendorffiani cerebri lati-
 bulis horreat. *Instructionis VI. §. 4.*

§. 7.

§. VII.

De reforma-
 tione juris
 Naturæ pro-
 testantica.

*De Gloriosis Protestantium studiis
 in reformanda disciplina juris Naturæ
 & Gentium.*

Sensus Aca-
 tholicorum.

*Leucotheus. Quid utilitatis publicæ in
 excolendo jure Naturæ, & Gentium suis
 studiis tribuunt protestantici Moralistæ?*

*Melander. I. Reformationem glo-
 riosam hujus disciplinæ tribuunt in
 genere, cum Buddeo, reformationi litte-
 raria universali ævo protestantico, &
 quidem instauratore primo Hugone
 Grotio, viro incomparabili, quem subin,
 unà*

unâ cum jure naturali, illustriorem dedere Scholiastæ plures.

II. Nec *Seldenus*, nec *Hobbesius*, sua laude fraudandi sunt, quò ad discipline hujus culturam, si *Puffendorfio* credimus.

III. Sed supereminet omnes *Puffendorfius*, hujus Philosophiæ moralis famosus reformator, magnâ nominis sui gloriâ, si fides penes ipsummet, suosque fautores.

IV. Hujus vestigia pressere Commentatores non pauci, quos inter facile celeberrimus *Christianus Thomasius*, qui solus tulit punctum, *Laurentio Fleischer* encomiaste, etsi usque hodie novi semper *Puffendorfiani* connotatores pedissequi in partem gloriosi laboris veniant, ac succedant. *Institutionis VII. §. 1.*

Leucotheus. Quæ Catholicorum judicium de hisce Protestantium judiciis?

Melander. I. Reformationem rei litterariæ protestanticam quod spectat, hæc considerata in se, & abstracto ab Authoribus, memoratis supra, adeò nihil contribuit ad disciplinam juris Naturæ, & Gentium seu renovandam, seu illustrandam, ut eandem suis principiis potius sedarit, penitusque corruperit. Ratio est: quia per sua

Judicium Catholicorum de sic dicta reformatione Lutherica.

principia corrumpit officia hominis erga DEUM, ea in unius verbuli, nempe fidei, epitomen contrahendo; corrumpit officia hominis erga se ipsum, absolvendo eundem à præceptis, libertate arbitrii, bonis operibus, laxando habenas cupiditatibus, &c. Item erga proximum, atque rem publicam, solvendo vincula Societatis humanæ, puta, leges non modò humanas, sed & naturales, quò ad obligationem in conscientia &c. uti patet ex ipsis Imperii recessibus, & Augustissimorum testimoniis publicis, ut adeò vana sit Buddei jactantia, qua reformationis præterite tempora, sicut omni litteraturæ, ita juri Naturæ præsertim, ac Gentium, auspiciatissima glorietur.

II. Et si Moralistæ protestantici, posteriores Reformatore suo, ea saltem ex parte sint minùs anomali, quòd non æquè proterant omnem potestatem, saltem politicam, neque conculcent leges seu naturales, seu humanas, sæpe tamen plurimùm olent Lutherum, non rarò pessimè sapiunt Lutheri coævum Pseudo-politicum Florentinum. Fidem facere potest vel solus Conringius, novus Machiavelli illustrator, & si Superis placet, emendator; eandem firmabunt plura

plura Puffendorſii, Thomafii & aliorum apophthegmata, uti videbimus per decurſum. *Inſtructionis VII. §. 2.*

Leucotheus. Quæ Orthodoxorum criſis *Criſis eorumdem de Hugone Grotio?*
in ſpecie de Hugone Grotio?

Melander. I. Hugo Grotius ſicut erat ingenio acutus, ita de diſciplina juris Naturæ & Gentium in multis eſt bene meritus, nec Proteſtantium elogiis indignus: immò dignior reſpectivè ipſomet Puffendorſio, a Thomafio. Ratio eſt: quia etiam Orthodoxis eſt primus, qui juri Naturæ & Gentium, magis excolendo, & in diſciplinæ ordinem redigendo, manus admovit, minùs digreſſus à Patribus, & Scholaſticis Catholicis, quod non in Grotio ſed in ſe potiùs culpare debuiffent Puffendorſii, ac Thomafii.

II. Nihilominùs ejus liber, de jure belli & pacis eſt admodum defectuoſus, & erroribus, etiam heterodoxis, reſperſus, adeoque meritò inter libros, Orthodoxis prohibitos, recensitus. Patet ex ipſo Puffendorſio, Kemmerichio, Fleiſchero proteſtanticis, qui Arminianos errores, multaque neglecta, leviterque tractata, culpant, Orthodoxis etiam errores proteſtanticos meritò proſcribentibus. Immo Cohringii & Bœcleri errores plurimos, & etiam ju-
Inf. Jur. Nat. & Gent. Epitome. c. Ito

sto plures, in Grotio carpunt, præfertim illum, quod in gratiam Pontificis non nulla mitius, quam debuisset, statuerit. *Instructionis VII. §. 3.*

De Thoma Hobbesio. *Leucotheus. Quid Orthodoxi de Thoma Hobbesio Anglo?*

Melander. Est Author pestilens in moralibus, atque politicis, cujus partus *de Cive*, ac *Leviathane*, inter Machiavellicos abortus meritò sunt relati, atque proscripti. Patet ipsismet Protestantibus heterodoxiâ nimiâ offensis, qua reproduxit hypothésin Epicuream, despoticismo cuidam Machiavellico superinstructam, ut adeò, nullo suo honore, Puffendorsius cum non nullis eidem, inter protestanticos doctrinæ moralis reformatores, qualemcunque locum indulserit. *Instructionis VII. §. 4.*

De Samuele Puffendorffio. *Leucotheus. Quid de Samuele Puffendorffio, ejusque famoso partu de jure Naturæ, ac Gentium, officiis item hominis, ac Civis?*

Melander. I. Puffendorsius, quò ad *systema disciplinæ dogmaticæ*, utroque libro comprehensæ, suis encomiis non est indignus. Ratio est: quia hac ex parte, est dogmatista, respectivè primus, in assumpta methodo etiam ipsomet Grotio magis accommodus. Immo nec

nec displicet in scopo tractandi Jus naturæ utpote *sequestratum* à cæteris, vitato tamen duplici ejusdem errore, quo per excessum sequestravit ipsam religionem naturalem; & per defectum non subjunxit jus positivum, etsi illa sit *fundamentum*; hoc *adjumentum* disciplinæ juris Naturæ, modo devoto tractandæ.

II. Idem in multis est *ingeniosus*, *eruditus*, & *explicando Naturæ juri* perquam *accommodus*, in non paucis est *veritati consonus*, & etiam *Orthodoxis haud illaudatus*. Patet inspectione operis, ejusdem allegatione etiam ab *Orthodoxis*, & patebit per decursum.

III. Idem à suis *Antagonistis protestanticis* nonnunquam *immerso* est *reprehensus*, & *abstrahendo à stylo satyrico*, à semetipso, *saltem hinc inde*, contra suos *non inefficaciter* defensus; sic *Albertus* ex statu integritatis non satis feliciter impugnavit *Puffendorfi* nam hypothesein, solis principiis, ratione cognitis, *superinstructam*, & sic de aliis, uti patebit ex dicendis.

IV. Nihilominus hic Author in suo systemate est *admodum exactus*.
 1. Quò ad modum eruendi juris naturalis *minimè demonstrativum*, ut animadvertit *Wernerus* protestanticus. 2. Quò

36 *Prolegomena Juris universalis*
ad modum tractanda hujus disciplinæ,
 neglectis ferè officiis ad Deum, soli
 foro externo accommodatæ, uti no-
 tat *Leibnitius A catholicus*. 3. Quò ad
 objectum solummodò inadæquatum, non
 nisi actionibus externis terminatum,
 uti idem *Leibnitius* reprehendit. 4. Quò
 ad finem, solummodò insufficientem, & in-
 completum felicitatis, scilicet non nisi
 terminis hujus vitæ conclusæ, uti idem
 Censor meritò culpat. 5. Denique
 quo ad principium Socialitatis minime adæ-
 quatum, sed in officiis ad Deum præ-
 cipuè mancum, ac imperfectum, ut
 rectè *Kemmerichius* enucleator in suo
Puffendorpio arguit, ac castigat.

V. Ejusdem partus est *protestanticè*
 corruptus, & ideis, in fide erroneis, ma-
 lignè conspersus. Patet: nam in utro-
 que opere de jure Naturæ tradit hanc
 disciplinam, protritâ omni tam Pa-
 trum, quàm Scholasticorum Autho-
 ritate, eorùmque methodum, ut *Ari-
 stotelicè* pedanticam, explodit; Ca-
 tholica dogmata, præcipue de Primatu
 summi Pontificis, de potestatis sacre & pro-
 fane divisione &c. velut *Christiane* reli-
 gionis primævæ assumpta humana, Ju-
 risprudentiæ naturalis principiis in-
 commoda, rejicit.

VI.

VI. Idem est Juventuti Catholice periculosus, perniciosus, meritoque inter libros prohibitos rejectus. Ratio est: quia per sua principia, uti alibi, ita & in disciplina juris naturæ, eò semper collimat, ut sub specioso palpo majoris habilitatis ad statum civilem, obtrudat Protestantismum; labefactet verò, ac subruat Catholicismum. Instructionis VII. §. 5.

Leucortheus. Quale tandem Orthodoxis judicium de Christiano Thomasio? De Christiano Thomasio.

Melander. I. Thomasius in statera catholica, quò ad pleraque ejusdem est cum Puffendorffio ponderis, pretii-que politici. Ratio est: quia suomet suffragio non agit nisi Puffendorffii paraphrasten, sedulumque amanuensem quò ad errores in fundamento juris naturalis, in modo, despoticoque contemptu omnis Authoritatis Scholasticæ orthodoxæ.

II. Idem, quò ad non pauca, est pretii etiam minoris, utpote Puffendorffii, Commentator magis anomalus, pluribusque erroribus auctus, ac ampliatus. - Patet ex pluribus scitis erroribus V. G. De jure Naturæ non requisitum esse cultum Dei externum; non prohibitam fornicationem, incestum, in linea etiam directa; po-

lygamiam, etiam virilem, falsiloquium aliquando licitum, immò præceptum &c.

III. Unde *Fleischeri* elogia, in *Thomasi* tam liberaliter congeſta, ad auxeſes protestanticas meritò referuntur. Compilavit hic Author secundas *Thomasi* curas in academicam methodum, quæis Jurisprudentiam Divinam dum melioribus fundamentis emendare annisus est *Thomasius*, eandem penitus corrumpit, uti ex *Fleischeri* excerptis planè paradoxis erit colligere per decurſum. *Inſtructionis VII* §. 6.

*Jurisprudentiæ uni-
verſalis, ac
naturalis
utilitas, at-
quæ neceſſi-
tas hoc no-
ſtro ævo
apud Catho-
licos.*

Leu. otheus. An non ergo & utile & neceſſarium, ut hæc diſciplina Juris naturæ, & Gentium, à nevis protestanticis repurgata, Academico ſtudio, præſertim catholico, accommodetur?

Melander. Magna eſt utilitas, & neceſſitas.

I. Ob inſignem uſum Jurisprudentiæ univerſalis, ac naturalis, ad ſcopum juridicum, quò per principia *univerſalis* etiam negotia Gentium dirigi; per *naturalia* etiam Regnorum, & ſummorum Principum, controverſiæ decidi poſſunt.

II. Ob Lucubrationum hæc ex parte penes Catholicos magnam ad-
mo-

modum raritatem; contra apud Aca-
tholicos copiam exundantem, utili-
tate longe majorem.

III. Ob retundendam & refor-
mandam Moralistarum protestan-
tium, periculosam æquè ac pernicio-
sam Juventuti Academicæ, pravita-
tem, *ut ne protestantica falsitas sit sine
vindice, & catholica veritas sine Pa-
tronq. Instructionis VII. §. 6.*





Institutiones

INSTITUTIONUM

*Juris un-
versalis,*

JURIS UNIVERSALIS,

NATURÆ ET GENTIUM

Pars I.

PARS I,

*De jure Na-
t. &c.*

DE JURE NATURÆ.

Titulus 1.

TITULUS I.

*De principiis
moralitatis,*

De principiis & fine juris na- tura circa moralitatem actuum humanorum,

§. 1.

§. I.

*De essentia
actus huma-
ni,*

De principiis Constitutivis,

Seu

De natura, & proprietatibus actus humani in Genere,

*Quid &
quotuplex?*

L Eurotheus. Quid actus humanus & quo-
tuplex?

Melander. Actus humanus est mo-
tio quomocunque ab homine posita, libe-
ra, non libera; unde illa proprie actus
hu-

humans; hæc potius actus hominis appellatur.

Leucotheus. Quid arbitrium liberum, & *Arbitrium liberum.*
qualis ejusdem proprietas?

Melander. Arbitrium liberum est facultas rationis & voluntatis: unde omne liberum voluntarium; sed non vicissim. Proprietas duplex est voluntarietas, & libertas.

Leucotheus. Quid voluntarium & quo-*Voluntarium.*
duplex?

Melander. Voluntarium est, quod procedit ab intrinseco ex cognitione finis: conditione ejusmodi deficiente dicitur involuntarium. Voluntarium est præcipuè quadruplex: formale, & objectivum. 2. Purum & mixtum, seu involuntarium secundum quid. 3. Voluntarium voluntate propria & aliens. 4. Expressum & interpretativum &c. Instructionis I, §. 1.

Leucotheus. Quomodo vis, seu metus *Respectu voluntarii vis & metus.*
se habet cum voluntario?

Melander. Nec tollit voluntarietatem actûs imperantis, nec imperati simpliciter; unde si actui imperato coexistit volitio inefficax, odio habens actum hunc imperatum, dici potest involuntarius *se undum quid.* Res patet in exemplo mercatoris, qui me-

c s

tu

42 P. I. Titulus I. De principiis & fine
tu vitæ amittendæ, projicit merces in
mare tumultuosum. *Instructionis I. §. 2.*

Concupif-
centia,

*Leucotheus. An concupiscentia evertit
voluntarium?*

Melander. Nisi sit *eversiva mentis*,
non evertit *simpliciter*, etsi possit ever-
tere libertatem, casu quo quis ex irâ
præcipiti non apprehendat motiva
retrahentia à vindicta. Quandoquæ
tamen causat involuntarium *secundum
quid*, si actus v. g. suscipiendæ peri-
culosæ expeditionis conjunctus sit
cum repugnantia: etsi plerumque in-
tensius augeat voluntarium, uti pa-
tet experientiâ. *Instructionis I. §. 3.*

Ignorantia.

*Leucotheus. An & quomodo ignorantia
se se habeat ad voluntarium?*

Melander. *Antecedens* facit actum non
voluntarium; immò quia; si abesset,
actus non poneretur, eundem facit
positive involuntarium, uti patet in
filio trajiciente patrem, inculpabili-
ter existimante feram. *Concomitans*
nec causat *positive* voluntarium, quia
nil volitum, nisi quod cognitum;
nec etiam involuntarium *positive*, quia
etsi abesset, actus nihilominus pone-
retur, uti supponitur. *Consequens* igno-
rantia causat voluntarium *saltem in-
directe*, quia objectum facit cogni-
tum saltem in causa, nempe in igno-
rantia

tantia vincibili, vel affectata. Instructio-
nis I. §. 4.

Leucotheus. Quid & quotuplex est li-
bertas? Libertas
quid, &
quotuplex.

Melander. Libertas est immunitas,
seu à coactione, seu à necessitate,
hæcque dicitur libertas indifferentiæ, qua
potentia, positis omnibus ad agendum præ-
requisitis, potest agere vel non agere, sic
ut sit libertas quò ad exercitium, seu
contradictionis; vel qua potest agere hoc
aut illud, sic ut sit libertas quò ad speciem
seu contrarietatis. Atque hic concep-
tus est evidens communi omnium sen-
su. Quò detur libertas indifferen-
tiæ, etiam in statu naturæ lapsæ, de-
monstratur patet partim communi in-
stinctu; partim ex eo, quò aliàs
omnes leges essent frustraneæ, Deus
tyrannus, & Author omnis peccati.
Instructio I. §. 5.

Leucotheus. Qualis libertas competit
actui interno imperato? Qualis in
actu interno
imperato.

Melander. Libertas immediata actûs
imperati non tollitur per actum impe-
rantem solummodo inefficacem, quia tan-
tùm allicit, sed neque tollitur per effi-
cacem distinctum pro diverso instanti,
quia actus imperatus pro altero in-
stanti saltem posset omitti. Tolle-
retur tamen, si ponatur uterque actus
in

44 P. I. Titulus I. De principiis & fine
in eodem instanti, sic ut imperans
foret natura prior, quia sic potentia
redderetur proximè impedita ad omis-
sionem actûs imperati, uti patet con-
sideranti. *Instructionis I. §. 5.*

§. 2.

§. II.

De morali-
tate actuum.

*De principiis constitutivis actûs mo-
ralis in specie, seu de moralitate, ac im-
putabilitate actuum humanorum.*

Actus mo-
ralis quid
& quotu-
plex?

*Leucotheus. Quid actus moralis, &
quotuplex?*

*Melander. Actus moralis, in stri-
ctiore sensu, est operatio libera volunta-
tis cum advertentia rationis elicita, ad
aliquam regulam primam, ac universalem:
unde moralitas est forma denominans
actum moralem, qui duplex, pluri-
bus etiam triplex est: honestus, inhone-
stus, indifferens, hoc est, conformis, vel
difformis primæ regulæ, aut saltem
indifferens, vel etiam conformis regu-
læ, saltem permittenti.*

Constitutiva
moralitatis.

*Leucotheus. Quæ moralitatis constitu-
tiva?*

*Melander. Libertas indifferentiæ, &
advertentia rationis ad primam regu-
lam honestatis, si sit actui extrinseca;
si intrinseca, involvit insuper ipsam en-
titatē.*

titatem actus. Ratio est : quia his positis habetur, uno complexi membro non posito non habetur. Universaliter non est actui essentialis : quia gratis adstruitur universaliter, ejusmodi respectus essentialis ad actum primum proximum, & ad advertentiam ad legem. Moralitas primario convenit actibus voluntatis; secundo etiam aliis. Instructionis II. §. 1.

Leucotheus. Quomodo moralitas refunditur in actum internum ?

Ratio refundenda moralitatis in actum internum.

Melander. Moralitas, seu honestas vel inhonestas refundi potest in actum ex objecto, fine, & circumstantiis. Ratio est: quia ex recepto proverbio in moralibus: bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu. Specialis tamen honestas non refunditur ex objecto, fine, vel circumstantiis, nisi directe & formaliter, saltem confuse, attingatur. Ratio est: quia alias honestas se haberet solummodo per modum motivi neglecti. Inhonestas tamen refunditur, etsi solum indirecte, materialiter, vel interpretative, intendatur. Ratio est: quia malum ex quolibet defectu.

Leucotheus. Quomodo moralitatem participat actus externus ?

Et externum.

Melan-

Melander. Moralitas formalis actûs externi provenit ab actu interno: quia huic, non illi, convenit conformitas & difformitas propriè talis cum prima regula. Unde actus externus *per se*, & *formaliter* loquendo, non auget bonitatem, vel malitiam actûs interni in ordine ad majus meritum, seu demeritum; quia *tota ratio* honestatis, vel inhonestatis desumitur ex *moralitate* seu *libertate* ac *advertentia*. Augere tamen solet *per accidens*, propter *multiplicationem*, *extensionem*, & *intensionem* interiorum actuum concurrentem. Unde actus externi & præmiantur, & puniuntur in foro humano *propter præsumptionem interiorum*, & quòd externi potius noceant, vel prosint bono Reipublicæ. *Instructionis II. §. 2.*

Actus moralis indifferens.

Leucortheus. Potestne dari actus moralis indifferens?

Melander. Potest dari *in specie*, seu talis, qui *secundum objectum materiale*, nec est præceptus, nec prohibitus, sed pure permissus qualis est V. G. *Ambulatio*. 2. Potest etiam dari *in individuo*, saltem *per accidens*, qualis foret calefactio, quin referatur ad finem *positive* honestum vel quòd quis non
judi-

judicet dari talem obligationem, vel quòd ex inculpabili ignorantia ad illam non attendat. 3. An possit dari *per se*, non est adeò liquidum. Multi negant, quia videtur dedecere naturam rationalem *actus*, non *directus ad finem positive honestum*. Non pauciores affirmant: quia nulla apparet implicancia; immò videtur suffragari potius *persuasio communis*. Unde negativa potior *Authoritate*, & de *Consilio*; affirmativa potior *ratione*, & *tuta in praxi*, *Instructionis II. §. 3.*

Leucotheus. Quid *imputabilitas actuum moralium*, & *quoruplex*?

Imputabilitas actuum quid, & qualis?

Melander. *Imputabilitas* est proprietas *formaliter consecutiva actus moralis*, estque ratio, cur agens haberi possit pro Authore, seu *physico*, seu *moralis*, eique tribui effectus, præmium, vel pœna. 2. Generalis regula est, quòd *imputabilitas sit tanta, quanta actionum moralitas*, hoc est, *advertentia, & libertas*. 3. Unde *in particulari* *inimputabiles* sunt actiones, quatenus procedunt *ex errore, vel ignorantia invincibili*, seu *facti*, seu *juris*: quia *deficit advertentia*. Actiones itidem *involuntaria*; vel etiam *voluntaria, sed non libera ob vim, metum, præcipitem concupiscentiam* saltem respectu *meriti*

48 P. I. Titulus I. De principiis & fine
 meriti vel demeriti, etsi forsan im-
 putari possent in foro externo, quia
desi ut libertas. 3. Imputabiles sunt actio-
nes liberæ etiam in aliena voluntate,
siquidem sit moraliter propria. 4. Libe-
ræ etiam indirectæ, seu in causa, per
se tam positivè, quam negativè se
extendentes ad effectum prævisum,
siquidem impediri posset, ac debe-
ret. 5. Imputabiles denique sunt, qua-
rum voluntas causa est etiam inter-
præterativa, aut virtualis, per se, vel per
alium, physica, vel moralis, influens
per cooperationem qualemcunque liberam
juxta notos versiculos:

Jussio, Consilium, consensus, palpo, recur-
sus,
Participans, murus, non obstant, non
manifestans.

S. 3.

§. III.

Principia in-
trinseca
actuum mo-
ralium.

De principiis intrinsicis,

Seu

Effectivis, & impulsivis actionum mora-
lium.

Effectiva.

Leucobæus. Quenam actionum huma-
narum principia intrinsicæ effectiva?

Intellectus.

Melander. Primum est intellectus, qui
est potentia animæ rationalis, quæ
ob-

objecta, per species proposita, apprehendit, & vel immediate enuntiando, vel mediate discurrendo dijudicat, an naturæ suæ convenientia, vel disconvenientia sint. Et si hæc facultas non sit formaliter libera, est tamen radix libertatis, eò quòd proponat motiva tam allicientia, quam abstrahentia ad actum. Pro objecto attingit verum, media cognoscendi sunt species, & habitus; si versetur circa universalialia dicitur *Puffendorffio* Intellectus *Theoreticus*; si circa particularia, eidem *practicus* appellatur.

II. Alterum principium effectivum *Voluntas* est *voluntas*, quæ rectè dicitur facultas, qua homo vel appetit bonum, vel averfatur *malum*, ab intellectu propositum. Hæc potentia est formaliter libera, habetque actus elicitos, ac imperatos; dicitur *cæca*, quia ad operandum moveri debet ab intellectu: Cùm nil sit volitum, nisi præcognitum. *Instructionis III. §. 1.*

Leucotheus. Quenam principia intrinseca impellentia respectu actionum moralium? Principia impulsiva.

Melander. Inprimis sensus internus, per quem denotatur potentia animæ cognoscitiva materialis. Alterum prin- Sensus internus, & appetitus tam irascibilis.

hist. Jur. Nat. & Gent. Epitome. d. ci-

bilis quàm
concupisci-
bilis.

cipium est appetitus sensitivus, seu potentia animæ, quæ dependenter à sensu interno bonum sensibus propositum prosequitur, vel malum fugit. Alius est irascibilis, alius concupiscibilis: utriusque actus appellantur *passiones*, & hujus quidem sex: odium, amor, desiderium, gaudium, dolor, & fuga; illius verò quinque, nempe ira, spes, desperatio, audacia, timor. Hæ potentia materiales etsi valdè inclinent intellectum & voluntatem, causenturque sic dictam luctam, hominem inferiorem inter, & superiorem, tamen non tollunt *per se* libertatem indifferentiæ, sùntque *in se* prorsus indifferentes; hoc est, *nec bone, nec male moraliter*, etsi plerumque *ratione objecti, vel modi ad malum* inclinent. Et ex hïs animi pro-
pensionibus variis, sicut varia oriuntur temperamenta, ita & magna surgit animorum, morumque varietas.
Instructionis III. §. 2.

§. 4.

§. IV.

De principiis extrinsecis

Seu

Directivis actionum moralium.

*Principia
extrinseca
moralitatis.*

*Regula prima
objectiva
quid?*

*Leucotheus. Quidnam regula prima
moralitatis?*

Me-

Melander. Regula in genere est quasi mensura, ad quam exploratur, an aliquid sit rectum, seu obliquum. Regula prima in specie, objectiva, ac universalis respectu actuum moralium, qua de hîc agitur, est ratio primaria, & objectiva, in quam conscientia universaliter tendit, judicando actum esse illi conformem, & hoc ipso rectum, seu honestum; vel difformem, & hoc ipso obliquum seu inhonestum.

Leucotheus. In quo consistit regula prima objectiva moralitatis? Videtur re-
ctè constitui
in natura
rationali,
quâ tali.

Melander. I. Juxta Authores non exigui nominis in natura rationali quâ tali. Ratio est, quòd quædam sint à Deo prohibita, quia mala V. G. odium Dei, mendacium &c. Contrà quædam præcepta, quia bona, V. G. cultus Dei, honor Parentum &c. Ergo antecedenter ad legem Dei, seu intrinsecè mala, vel bona sunt: atqui alia ratio esse nequit, nisi quòd sint difformia vel conformia rationi, quâ tali: ergo regula prima est natura rationalis, quâ talis.

II. Sed negativam tenet Autho- Quod tamen
potior ne-
gat.
rum potior. Ratio est: quia natura rationalis, quâ talis, est & ipsa regulata, non primò regulans; multò minus regulans efficaciter, indefectibili-
d 2 ter,

¶ *P. I. Titulus I. De principiis & fine*
ter, & universaliter, quæ tamen sunt
requisita essentialia regulæ respectu
actionum moralium. Unde

Negando in-
trinsecè ma-
la, saltem mo-
raliter.

III. Dicuntur quædam prohibita,
quia mala, non moraliter, sed physice,
nempe ratione contrarietatis physice cum
fine, à creatore intento, quæ non
nisi radix est malitiæ moralis, uti &
illa antecedens difformitas cum natura
rationali, quæ tali, est ratio merè fun-
damentalis, & regula quædam secunda-
ria, non verò prima, efficaciter & uni-
versaliter obligare apta. *Instructionis IV.*

§. 1.

Adstruitur
probabilis
lex Dei.

IV. Sententia verior adstruit pro
regula prima & objectiva actionum
moralium *legem æternam Dei. Ratio*
est: quia huic soli conveniunt pro-
prietates regulantis primò, & quidem
cum virtute obligandi suprema, univer-
sali, summè æstimabili, ac efficaci ubi-
que & semper.

Consistens
partim in di-
scamine, tan-
quam appli-
catione, par-
tim in vo-
luntate
Divina,
tanquam
norma.

V. *Lex Divina, ut obligans præ-*
cipiendo, vel prohibendo, si specte-
tur in homine, tanquam regulato, no-
tat usum dictamen rationis, applicans le-
gem objectivam. Si spectetur, ut est
in Deo, saltem principaliter consistit in
actu voluntatis dicente Angelico: ipsa
Dei voluntas est prima regula, qua regu-
lan-

Intur omnes naturales voluntates (a). In-
structionis IV, §. 2.

Leucotheus. Quodnam alterum prin- *Regula for-*
cipium directivum, seu regula proxima for- *malis.*
malis actionum moralium?

Melander. I. Conscientia, quæ in ge- *Est conscient-*
nere nihil est aliud, quàm ratio huma- *na.*
na: unde dictamen conscientie profluit,
quo ratio nobis dicitur, quid licitum
sit, quid illicitum. Conscientia dicitur
regula proxima & formalis actionum mo-
ralium, quia est intensionalis applicatio
regulae obiectivæ.

II. Conscientia, regulans mora-
litate[m], necessario exigit dictamen ulti-
mum practicum de honestate vel licen-
tia actionis; etsi non necessario id requi-
rat ad inhonestatem actionis. Ratio
est: quia sine dictamine practico age-
ret quis cum dubio practico: ergo
inhonestè: utpote non ex fide, hoc est,
non ex judicio prævio honestatis,
adeoque cum periculo committendæ
inhonestatis, quod sufficit ut actus
esse nequeat honestus, & jam posi-
tively sit inhonestus. *Instructionis V,*
§. 1.

Leucotheus. Quæ regula pro conscien-
tia certa?

Regule pro
conscientia
certa.

Me-

(a) s. p. Q. 104. a. 1. ad 2.

d 3

Melander. I. Non requiritur necessariò & universaliter dictamen practicum, *metaphysicè evidens aut certum* de honestate actûs. Hujus enim necessitas nec autoritate, nec ratione probari potest. Unde sufficit *certum moraliter*, quia tali nixus sat intelligitur operari *ex fide*, ac *sine prudenti formidine*.

II. Neque requiritur certum *strictè moraliter*, seu exclusivum formidinis etiam *possibilis*; sed sufficit certum moraliter, *latius tale*, seu exclusivum formidinis *actualis*. Ratio est, quia sic satis intelligitur quis operari *ex fide*, uti patet in rudibus.

III. Non tamen sufficit dictamen *merè probabile*, seu conjunctum cum prudenti formidine; quia talis ageret *inhonestè*, saltem *virtualiter* contemnendo legem, seque exponendo periculo committendæ inhonestatis.

IV. Inde *probabilitas directæ* eatenus servit ad honestè agendum, quatenus potest fundare *conscientiam, moraliter certam* per dictamen ultimum reflexum, *excludendo actualem formidinem*. Patet: si quis V. G. iudicet moraliter certum, quòd liceat sequi sententiam verè probabilem, relictâ etiam

etiam probabiliore & minùs tuta,
Instructionis V. §. 2.

Leucotheus. Quæ norma conscientie Pro probabili.
probabilis?

Melander. I. Licitum est in operando sequi sententiam probabilissimam, aut probabiliorem; immò etiam aequè vel quasi aequè probabilem, minùs tutam, relicta oppositâ tutiore. Ratio est: quia absoluta obligatio, in omnibus, & ubique sequendi tutiora, foret juris naturalis, ac universalis, nec tamen à pluribus agnita; foret difficillima, afferret plus incommodi, quàm commodi, etsi efficaciter ab Adversariis haud probetur.

II. An licitum sit in operando sequi etiam sententiam minùs tutam, licet notabiliter minùs probabilem, inter Moralistas orthodoxos controvertitur. Difficultatis cardo resolvitur ultimò in judicium prudentum, quod videtur hanc opinionem facere in praxi tutam. Instructionis V. §. 3.

Leucotheus. Quæ observanda circa conscientiam dubiam atque erroneam? Pro dubia & erronea.

Melander. I. Regula: quòd melior sit conditio possidentis, valet etiam in materia conscientie: quia etiam in hac homo habet jus certum possessionis

56 P. I. Titulus I. De principiis & fine
nis quò ad suam libertatem; lex verò
jus dubium obligationis.

II. Stante dubio, *strictè pratico*,
semper tutius eligendum: non ne-
cessariò autem stante *merè speculativo*.
Ibi enim agendum *ex fide*; hìc be-
nignius præferendum.

III. Conscientia, *invincibiliter er-*
ronea, obligat ad id, quod dicitur esse
faciendum: quia tenetur quis agere
ex fide, seu juxta dictamen conscien-
tiæ.

IV. Ad actum inhonestum ex
ignorantia vincibili, prærequiritur
advertentia quædam saltem ad peri-
culum inhonestè agendi. *Pater*: quia
nil volitum, quod nullo modo præ-
cognitum. Sufficit tamen *suspicio*, vel
prudens formido, quæ stimulet ad ve-
ritatem magis indagandam. *Ratio*
est: quia malum ex quolibet defectu.
Instructionis V. §. 4.

§. 5.

§. V.

De fine actionum moralium.

Finis actio-
num mora-
lium in Ge-
nerè.

Leucotheus. Quid & quotuplex est finis
actionum moralium?

Melander. Omnis creatura, maxi-
mè verò rationalis, per suas actio-
nes

nes intendit *finem*. Finis autem nil aliud est, teste Philosopho, quam *ultimum agendarum rerum, quod appetitur propter se, & propter ipsum cætera*, quæ dicuntur *media ad finem*, quia suscepta propter consecutionem finis.

II. Porro *varii* sunt rerum *fines*; hos inter præcipui, finis *immediatus*, & *mediatus*, *subordinatus*, ac *ultimus*. Ille ordinatur ulterius; ad hunc cætera omnia ordinantur. *Instructionis V. §. 1.*

Leucotheus. Quis in specie finis est actio. In specie. num moralium?

Melander. Bonum, seu *verum* seu *apparens*. Nemo enim intendens *malum*, quæ *malum*, operatur. Finis *particularis*, & *immediatus* est illud *bonum*, quod quis intendit per actionem *V. G. Divitiæ, honores, &c.* finis *totalis* & *mediatus* actionum omnium est, ut *agenti undequaque bene sit*, diciturque *felicitas completa*. Hinc

I. Homo, deliberatè operans, *necessariò* per actiones *morales* intendit *aliquod bonum*, tanquam *finem*, *saltem negativè ultimum*. Quia in aliquo bono debet *necessariò* sistere, si minùs *positive*, saltem *negativè*, hoc est, de *ultiore fine* non cogitando: secùs daretur

d s

retur

58 P. I. Titulus I. De principiis & fine
retur in finibus processus in infinitum.

II. Non tamen intendit semper *finem simpliciter ultimum*, uti patet in sceleratis, qui operantur contra finem *simpliciter*, & *ex merito ultimum*, seu *felicitem veram*, atque *completam*. Etsi semper agant *propter rationem*, puta, propter consecutionem alicujus boni, ultimo fini saltem *genericè congruam*.

III. Homo tenetur lege naturali per suos actus, *saltem absolutè loquendo*, tendere ad finem *simpliciter ultimum*. Quia aliàs perverteret ordinem, rebus creatis ab Authore Naturæ præscriptum.

IV. Finis verò ultimus Creaturæ rationalis est *felicitas perfecta*, seu *beatitudo saltem naturalis*. Quia hæc sola est, ad quam ex naturali instinctu fertur, & cætera omnia ordinat.

V. Finis rerum omnium ultimus est *Deus*. Nam sicut à Deo omnia sunt, tanquam à *primo principio*; ita ad Deum, *tanquam finem ultimum*, omnia tendant, necesse est; pari siquidem necessitate *Omega* est, qua *Alpha*.

VI. Officium hominis in hoc Universo est agere ad suum finem, *reverà ultimum*; in *specie* est, quoque agere ad finem sui statûs, sic tamen,
ut

ut hunc finem ad ultimum referat.

Instructionis V. §. 1.

Leucotheus. Quid de beatitudine naturali specialiter sciendum in ordine ad actiones humanas morales? Beatitudo naturalis.

Melander. I. Datur aliqua beatitudo objectiva creaturæ rationalis, estque saltem possibilis merè naturalis. Prius patet universali hominum consensu, & naturæ instinctu. Posterius fluit ex eo, quòd nulla sit implicantia statûs, merissimè naturalis.

II. Hæc nequit consistere in una aliqua creatura; immò neque omnium collectione. Prioris ratio est, quia beatitudo debet esse satiativa. Posterioris, quia collectio omnium, dicit essentialem dependentiam ab Ente, omnibus perfectiore, magisque appetibili.

III. Unde beatitudo nequit consistere in bonis fortunæ quia extrinsecis. Nec in bonis corporis, quia nobiliore hominis parte, seu animâ, inferioribus. Nec in bonis animi, quia neque puris, neque satiativis.

IV. Unde beatitudo hominis objectiva nequit esse alia, nisi solus Deus: quia huic soli competunt omnes conditiones, ad beatitudinem hominis objectivam requisitæ.

V.

V. *Beatitudo formalis* creaturæ rationalis, seu actualis possessio & fructus Dei *satiativa*, consistit in cognitione & amore Dei, *statui suo proportionato*, Quia per solam cognitionem & amorem homo potest frui Deo *perfecte, delectabiliter & satiative*. Unde respectu statûs, *merè naturalis*, etsi cognitio foret solummodò *abstractiva*, nihilominus foret *satiativa saltem respectivè*; sicuti & haberetur collectio omnium bonorum, *naturaliter obtinibilem*. *Institutionis V, §. 2.*

Principia, lumine Nature nota, circa Deum.

Leucotheus. An & quomodò Deus, ut est norma actionum humanarum, lumine naturæ notus, ac cognoscibilis?

Melander. I. Est principium, lumine naturæ notum, hoc Universum non esse à casu. Res patet oculari consideratione.

II. *Aquè lumine naturæ notum est, dari aliquod Numen, sub ratione Entis primi atque supremi, seu Authoris hujus Mundi, ac Gubernatoris. Uti constat ex Naturæ instinctu, sensu, ac consensu Nationum communi, ac universali.*

III. *Denuò est principium, lumine naturæ notum, dari aliquod Numen sub ratione Legislatoris supremi, Entis justî ac providi, quod mala puniat, bona præmii, atque remuneretur. Ratio est; quia*

quia hæc veritas est *fundamentum omnis honestatis*, & *medium indispensabiliter necessarium ad finem*, & vitam ad rationis leges instituendam: ergo debet esse lumine naturæ nota; secùs Natura deficeret in necessariis.

IV. Etsi non sit principium, lumine Naturæ notum, qualis sit Deus, evidenter, tamen ab homine, rationis com-
pote, & *cujus cor per scelera non obscuratum*, erui potest, non esse nisi unicum Deum. Ratio est: quia si plures, nec erunt perfectè summi, nec perfectè liberi: utrumque absurdum. *Instructio-
nis V. S. 3.*

Leucotheus. An & quomodo alterius Principia lu-
mine naturæ
vite felicitas, seu beatitudo, ut est finis nota circa
actionum moralium, est lumine naturæ no- beatitudi-
nem.
ta, aut cognoscibilis?

Melander, I. Est principium, lumine Naturæ notum, felicitatem, vite hujus terminis conclusam, non posse esse finem sufficientem, & adequatum actionum moralium, seu in particulari, seu in communi respectu totius Societatis humanæ. Ratio est: Quia hæc ipsa felicitas hujus vite sæpe contemni debet ob honestatem; nec esset sufficiens præmium pro lege universaliter, & semper obligante ad honestè operandum, cum sæpe honestissimos videamus

mus per omnem vitam infelicissimos & scelestissimos contra felicissimos.

II. Est principium *lumine naturæ notum*, animam rationalem, non esse mortalem cum corpore, sed manere superstitem saltem ad pœnam vel præmium. *Paret: Quia* aliàs sæpe virtus maneret absque præmio, vitium absque pœna cum præjudicio Legislatoris supremi; immò deficeret Natura in mediis, ad honestatem vitæ indispensabiliter requisitis.

III. Etsi positiva & naturalis immortalitas *animæ in se non sit ipso lumine naturæ nota; nec ratione intrinseca tam manifestè demonstrabilis*, est tamen *ex ratione extrinseca* cuiusvis, rationis compoti, *evidenter innegabilis. Ratio est: quia ratio physica* afferri solita quòd anima post mortem nequeat deficere *ratione finis, seu operationum*, intellectum haud rapit. *Ratio verò extrinseca* de communi omnium Nationum sensu, atque consensu, negari haud possit.

IV. Etsi beatitudo alterius vitæ sit inter prima principia, *naturæ lumine cognita, quò ad existentiam, seu quòd sit; non tamen est taliter cognita, quò ad essentiam, seu qualis sit, nisi sub prædicato generico felicitatis perfectæ, ac*
quie-

quietantis. Patet: Hæc enim notitia est sufficiens medium ad finem, & vitam honestè instituendam; ad efficaciam legum naturalium, Dei justitiam, ac Providentiam &c. & major, citra revelationem, ex ipso naturæ lumine, saltem evidenter, deduci nequit. *Instructionis V. §. 3.*

Leucotheus. An & quomodo in homine, Ignorantia plena rationis compote, dari possit ignorantia invincibilis Dei, jurisque naturalis? *respectu Dei & juris Naturæ.*

Melander. I. Non est possibilis in homine, plena rationis compote, etiam ad breve tempus invincibilis ignorantia Dei, saltem sub prædicato confuso, & convertibili potestatis efficaciter obligantis, Entis superioris, Legislatoris potentis mala punire, & premiare bona. Ratio est: quia hæc veritas est fundamentum omnis honestatis, & medium indispensabiliter necessarium ad finem, in quo nequit hominem destituere Natura. 2 Est tamen possibilis ignorantia invincibilis aliquo tempore, sub aliis prædicatis V. G. Deitatis, Entis a se, unius, infiniti &c. utpote quæ non nisi per discursus sunt eruenda.

II. Neque est possibilis in homine plenæ rationis compote etiam ad breve tempus, invincibilis ignorantia

tia

64 P. I. Titulus I. De principiis & fine
 tia juris naturalis quò ad prima principia,
 aut alia, cum primis evidenter connexa. Ra-
 tio est suprà jam allegata, patétque ex-
 perientiâ universali, cùm nullus hu-
 cusque ignorârit, bonum esse faciendum;
 malum vitandum; Deum colendum; Paren-
 tes honorandos. &c.

III. Possibilis est, & frequenter datur
 ignorantia invincibilis circa alia, jure natu-
 ræ seu prohibita, seu præcepta. Ratio est:
 quia Doctores de obligationibus ju-
 ris naturalis frequenter docent oppo-
 sita, adeóque pars alterutra, ob igno-
 rantiam merè vincibilem, peccaret; immò
 peccâssent plures Sancti, operando
 bonâ fide contra obligationes Na-
 turæ; peccarent omnes, qui opera-
 rentur secundùm sententias minùs
 tutas, lege Naturæ prohibitas, si Ad-
 versariis credimus; nec rarò daretur
 necessitas peccandi inevitabilis, quæ
 omnia sunt satis absurda. Unde Au-
 thoritas Antiquorum vel probaret ni-
 miùm, hoc est, nec possibilem esse
 ignorantiam invincibilem juris divini;
 vel exponenda est de ignorantia me-
 rè vincibili; quo sensu nostræ thesi
 haud adversatur. *Instructionis V. §. 3.*

Errores pro-
 testantici.

Leucotheus. Quibus alogiis de fine actio-
 num moralium exerrant protestantici Morali-
 stæ?

Me-

Melander. I. Puffendorsius cum suis, p̄t̄o statu merissime naturali, pro fine actionum moralium ultimato, & adequato adstruit non nisi felicitatem, hujus vite terminis conclusam. Patet obiter inspicienti illius scripta de jure Natura & Gentium, uti & de officio hominis, ac civis.

II. Sed hoc adstruit errore, etiam à suis Theosophis rectissime culpato, quos inter *Leibnitius*, dum ait, scientiam juris naturalis pulcherrimam, magna sui parte, a *Puffendorfo* multatam, pluraque hujus vite officia ab eodem sublata. Nec nisi frivole fucatur hic error, quasi alterius vitæ sortes solummodo ex fide sint cognitæ; quasi ex justitia Dei incerta sint merè probabiles &c. Similia enim, sicut de alterius vitæ præmio vel pœna, merè naturali, dici haud possunt; ita ad felicitatem æternam & supernaturalem à *Puffendorfo*, non nisi per saltum, inanemque prætextum confusionis inter discretas scientias, transferuntur.

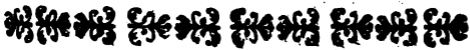
III. Id ipsum adstruit errore juris naturalis eversivo, periculoso, atque pernicioso. Ratio est: quia hac ratione juris naturalis efficacia enervatur, deficiente præmio, quod sufficienter allicere possit ad bonum, & deficiente *Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. e pœnâ*

pœnâ , quæ *universaliter* abstertere possit à malo.

IV. Quòd & ipsa religio, *quatenus* concernit disciplinam juris Naturæ , sit intra vitæ hujus terminata sphæram, æqualis Puffendorfi error est, *malè* assertus, *pejùs* defensus, *impertinenter* denuò argumentum transferendo à religione naturali ad supernaturalem, salutisque æternæ operatoriam. Et quia hæc thesis æquè est sublativa præmii ac pœnæ sufficientis, ac necessariæ ad obligationem juris Naturæ *universalem*, *efficacem*, atque *indeseptibilem*, æquè ac prior est *juris naturalis eversiva*, *periculosa*, atque *perniciosa*.

V. Denique ejusdem Puffendorfi error est, quo disciplinam juris Naturæ *præcipuè* externis, actionibus non internis, foro externo, non interno accommodandam esse, affirmat. Et quia hæc thesis jus naturæ mutilat quò ad officia erga Deum, *hominem ipsum*, immò & enervat quò ad proximum, sub inani prætextu, quasi interna spectarent solummodò Ethicam; quia est *eversiva jurisiurandi*, *inductiva corruptelæ in moribus*, planè *paraloga*, ac philosophiæ sanæ *dedecorosa*, eandem Leibnitiu rectè probat juri naturali æquè *præjudiciosam*;

san, periculofam, atque perniciofam. In-
structionis V. §. 4.



TITULUS II.

*De lege Naturæ, & Gentium,
deque principio ejusdem cog-
noscendæ.*

§. I.

De statu hominum naturali.

§. I.

*De statu ho-
minum na-
turali.*

L *Encobus. Quid status hominum præ-
cipue naturalis?*

*Melander. I. Status hominum in ge-
nere morali notat certam hominum qua-
litatem, seu conditionem moralem,
per quam actiones liberæ legum ad-
miniculo limitantur. Porro status
hic moralis, vel est connatus, vel est
mediante factò, proprio aut alieno, adsci-
tus; ille vocatur naturalis, cujus actio-
nes limitantur solius naturæ lege; iste
dicitur adventitius, libertatis congenitæ
restrictivus, & secundum status in-
dolem legibus limitatus, qualis est
servitus, calibatus, conditio conjugalis &c.*

*Natura sta-
tus in gen-
re.*

*Naturalis in
Specie.*

II. *Status hominum naturalis*, in specie, est *conditio hominum, inter se equalium, neque alterius, quam Creatoris arbitrio, legibusque subjectorum.* Unde colligitur prima hujus status proprietates, nempe *equalitas* V. G. inter summos Imperantes. Altera est *libertas*, seu *facultas agendi omnia suo arbitrio, independens ab omni subjectione, præterquam quæ debita Creatori, ejusque legibus libertatis nativæ perfectivis potius, quam restrictivis.* *Instructio. I.*

*Non est penitus
exlex.*

Leucotheus. An naturali hominis statui, ratione congenitæ libertatis, non potius congruat, ut penitus sit exlex?

Melander. I. Non congruit. 1. Quia ejusmodi libertas non foret moraliter humana, quia potius cæca vago impetu, quam oculata per actus procedentes ex cognitione finis. 2. Quia foret rationi inconveniens, cujus est actiones suas exigere ad quamdam regulam, seu legem. 3. Quia foret perniciosa, in tanta naturæ lapsæ corruptione. Ibidem.

*Dari nequit
in genere.*

Leucotheus. An absolutè detur, vel etiam dari possit status hominum naturalis?

Melander. I. In genere, seu respectu totius Generis humani, nunquam extitit, existit, aut existere potest in moderna Creatoris Providentia: nam nun-

nonquam extitit, existit, aut existere potest extra societatem, saltem conjugalem, & absque mutua dependentia.

II. *In particulari* tamen, seu respectu *Etsi detur in particulari* singulorum dari potest, & datur, ut patet in summis Imperantibus, quæ talibus, omni potestate humana liberis; item in solitariis plurimis, sibi solis viventibus. Unde natura gravis dicitur tantopere corrupta, ut per absolutam necessitatem indigeat imperio civili. Neque homo est animal necessario semper sociatum; neque societas conjugalis, propagato humano Genere, absolute in singulis necessaria est, aut præcepta. *Ibidem.*

Leucotheus. Quanam proprietatis status naturalis? Status naturalis non est status belli

Melander. I. Absurda est sententia *Hobbesii*, qua adstruit statum belli. Ratio est: quia falsum, quod status naturæ lapsæ tantopere sit depravatus, ut cogat omnes sese continuo defendere, & armare contra omnes; secus enim foret nimium defectuosus, neque homo creari potuisset, ut nunc nascitur, quod est *Bajanum*. Accedit, quod status belli non sit naturæ connaturalis, sed violentus, & rationi adversus.

Sed pacis,

II. Unde in ordine ad alios homines est potius *status pacis*. 1. Quia ad pacem inclinatur ipsa similis naturæ cognatio. 2. Pacem urgent ingenita rationis dictamina: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*. 3. Et ipsa nocendi facultas, ob pericula, & præjudicia propria, suadet aliorum læsione abstinere. Accedit, quòd *ius omnium contra omnes*, ut habet *Hobbes*. in terminis chymæricum sit, ac nullum.

Puffendorfi error hac in materia.

Leucotheus, Quod circa statum hominis naturalem, potissimum sphaera Puffendorfi?

Melander, Imbecillitas, & insufficientia naturæ humanæ in statu naturæ lapsæ tantopere exaggerata, ad stabilendum socialitatis suæ principium, ut à Bajano errore difficulter sit absolvendus. Instructio I.

§. 2.

Existencia juris naturalis.

§. II.

De essentia juris natura, ejusque proprietatibus.

Leucotheus, Daturne jus natura?

Melander, Datur, uti contra Cornædem patet, 1. Communi hominum sensu. 2. Ratione recta, agnoscente legem ex conscientia synteresi, 3. Ex statu hominum diviso, & etiam so-

societate, seu naturali, seu hypothetica, sine naturæ jure haud conser-
vanda. *Instructio II. §. 1.*

Leucotheus. Quid nominis jus natu- Nomen.
re?

Melander. Jus naturale respicit ho-
minem, ut creaturam rationalem, à qua
nomen sortitur, tanquam proprietas, à
radice naturæ rationalis promanans.
Sumi solet improprie pro quavis inclina-
tione naturali; metaphoricè pro instinctu
naturæ; minus strictè pro potestate aliquid
agendi, vel omittendi, ex conces-
sione naturæ; proprie pro lege, seu
norma actionum humanarum, quæ
insidet menti ad discernendum ho-
nestum à turpi. Ibidem.

Leucotheus. An jus naturæ cum Vasquio
rectè statuitur in ipsa natura rationali?

Ejus essentia
non rectè ex-
plicatur per
naturam ra-
tionalem,

Melander. Non. Ratio est. 1. Quia ni-
titur falso supposito, quòd natura rationa-
lis sit norma moralitatis. 2. Quia nititur
falso fundamento, quòd honestas, vel inho-
nestas formalis actionum sit intrinseca,
& essentialis actibus. 3. Quia natura
in se nec præcipit, nec dirigit, aliùmve
legis effectum producit. 4. Quia etsi
sit radix honestatis, non tamen ideò
est lex. Ibidem.

Nec per ra-
tionis dicta-
men.

Leucotheus. An melius explicetur cum
Grotio dicente, quòd sit dictamen recte rationis
circa ea, quæ homini agenda, vel emittenda
sunt?

Melander. I. Videtur multis, quòd sic. 1.
Quia suffragatur S. Scriptura dicens:
legem naturæ scriptam in corde esse lumen
signatum super nos &c. 2. Quia suffraga-
tur autoritas Patrum, & Theologo-
rum. 3. Quia suffragatur ratio: nam
lex naturæ debet esse homini intrinseca,
quod intelligitur per solum dictamen;
quia plura objecta, abstrahendo à le-
ge Dei, intrinsecè mala, vel bona, uti
mendacium, honor Parentum &c. quia di-
ctamini conveniunt effectus legis,
atque proprietates.

II. Sed verior est negativa senten-
tia. 1. Quia lex constitui debet actus
& autoritate Superioris: tale quid non est
dictamen. 2. Quia lex debet esse præ-
ceptiva & obligatoria: dictamen non præ-
cipit, sed indicat præceptionem &c.
3. Quia lex debet esse indefectibilis: di-
ctamen est defectibile, uti ipsa natura.

III. Rationes adversariorum so-
lummmodo evincunt, dictamen esse
legis applicationem, & promulgationem. Nam 1.
lex est scripta in corde virtualiter per di-
ctamen, tanquam legis conditionem essentia-
lem. 2. Patres locuti non sunt in rigore scho-
lasti-

lástico, vocantes legem naturæ etiam conscientiam, naturam rationalem, intelligentiam &c. Theologi sunt locuti ex falso supposito de intrinseca actuum honestate, abstrahendo etiam à lege Divina. 3. Lex est sufficienter intrinseca secundum promulgationem, & ut se tenet ex parte hominis: unde de tota legislatione intrinseca negatur suppositum, uti & de intrinsece malis, bonisque formaliter, quæ per dictamen (abstrahendo ab ordinatione divina) indicantur non nisi radicaliter mala vel bona. Denique dictamen non parit effectus legis ut quod, sicut obliget per se; sed tantum ut quo, tanquam applicatio legis; neque est superius præceptivum propriè in se, sed tantum in alio, seu ut inditum à Deo, sumptumque reduplicativè ad legem Dei superadditam. Ibidem.

Leucotheus. Quanam vera juris naturalis essentia, ac definitio?

Melander. I. Rectè definitur esse, ordinatio Divinae sapientia, per dictamen syntereseos naturæ rationali manifestata, præcipiens rectæ rationi consentanea, & prohibens dissentanea. Annectunt alii de jure naturali, impropriè tali: vel etiam permittens indifferentia. Per Ordinationem Divinam significatur primariò Divina voluntas obligans; per naturam rationalem subjectum, quod est omnis &

Verius definitur per ordinationem Divinae sapientia.

74 P. I. Titulus II, De lege, & principio
solus homo; per dictamen synterefeos, quod
est iudicium practicum habitus primo-
rum principiorum moralium, indica-
tur applicatio legis; per h̄ præcipiens &c. jus
naturale duplex, cui reductivè accense-
tur jus permissivum.

II. Hæc definitio est satis exacta, &
ceteris melior. 1. Quia congruit regulis.
2. Quia tribuit Deo, ut auctori na-
turæ, legislationem immediatam, pro-
priam & indefectibilem.

III. Nec movent opponi solita;
nam imò. lex naturalis hoc modo non
est extra naturam adæquatè, sed primariò
& formaliter est quidem in Deo; secunda-
riò tamen, & virtualiter, tanquam sig-
num manifestativum, est in homine
per dictamen. 2. Distinguitur à lege Di-
vina positiva, non tantùm quò ad mo-
dum manifestationis per verbum internum, sed
etiam quoad causam efficientem, quæ est
Author naturæ; quò ad causam materia-
lem, quæ in se fundat radicalem saltem
malitiam, aut bonitatem; quò ad
finale, quæ est felicitas naturæ rationa-
lis, & sic de aliis. Instructio II. §. 1.

Divisio juris
naturalis.

Leucotheus. Quenam genuina divisio juris
naturalis?

Melander. I. Analoga est in jus primarium,
quod etiam commune brutis; & secun-
darium, quod soli homini proprium.

II.

II. *Satis recepta est in jus absolutum, quod obligat immediate, uti colere Deum, non mentiri; & in conditionatum, quod obligat mediante suppositione, seu conditione qualicunque, uti rerum proprietas supposita divisione; pacta mediante contractu &c. Quia tamen jus naturale, semper idem in se, & absolute loquendo, invariabile, hæc divisio universaliter non est probata.*

III. *Legitima est divisio juris Naturæ in affirmativum, cujus objectum est positio actûs, qui præcipitur; & in negativum, cujus objectum est negatio actûs, qui prohibetur. Improperie addi solet jus concessivum vel permissivum, cujus objectum est actus indifferens, nec positivè præceptus, nec positivè prohibitus, qualis est libertas homini concessa, & servitus permissa.*

IV. *Thomasius non nisi inaniter Scholasticos fugillat, qui dicunt, præcepta affirmativa obligare semper, sed non pro semper v. g. colere Parentes data occasione; negativa obligare semper pro semper v. g. non mentiri &c. Quia communis Doctorem lingua præferenda hesternò Thomasio. Instructio II, §. 2.*

Leucotheus, Quale objectum juris naturalis? *Objectum juris naturalis.*

Melander, I. Materiale est omne, quod convenit naturæ rationali, ut præcipiatur;

76 P. I. Titulus II. De lege & principio
 piatur; & omne, quod eidem dis-
 convenit, ut prohibeatur ab Authore
 naturæ. Unde versatur 1. circa prin-
 cipia morum generalia *immediata*: quod
tibi non vis fieri &c. Deus colendus. 2. Circa
particularia, ex primis *evidenter* deducta,
 eò quòd tendant ad eundem finem,
 puta *felicitatem naturæ rationali propriam.*

II. Objectum formale consistit in con-
 formitate principiorum cum lege Dei, tan-
 quam *norma universalis*, per quam naturæ
 congrua, vel dissona fiunt *formaliter ho-*
nesta vel inhonesta, justa vel injusta &c.
 Dictamen, ut est promulgatio legis
 Divinæ, & *constitutivum* *essentiale* juris na-
 turalis, quò ad vim obligandi, completam,
 nonnullis dicitur *forma legis naturalis*
extrinseca. Instructio II. §. 2. Q. 8.

Proprietates Leucotheus. *Quanam proprietates juris*
juris natura- naturalis?
lis.

Melander. I. *Unitas* quò ad finem fe-
 licitatis, naturæ rationali propriæ. 2.
Uniformitas: nam eadem est in omnibus,
 & *ubique* 3. *Universalitas* quò ad obliga-
 tionem, omnibus communem. 4. *E-*
videntia quò ad principia, saltem *prima*,
 sic ut *invincibiliter* ignorari possit *ex toto.*
 5. *Excellentia*, eò quòd sit fons, & nor-
 ma cæterarum legum: Instructio II. §. 3.
 Q. 9.

Len-

Leucotheus. An & quomodo juri naturæ immutabilis competit proprietas immutabilitatis?

Melander. I. Jus naturale, propriè tale, mutationis veræ est incapax, adeoque absolute loquendo immutabile. Dicitur 1. Propriè talot unde jus permissivum est mutabile, superveniente necessitate, uti patet in prima libertate, rerumque communiõne, hominibus concessa. Dicitur 2. Mutationis veræ incapax, seu quæ directè afficiat ipsam legem, ejusque obligationem, manentibus iisdem circumstantiis. Unde non negatur mutabilitas impropria, quæ afficit solam materiam, mutatis circumstantiis, à lege, ejusque obligatione exemptam. Talis mutatio intercedit infurto, Domino consentiente &c. ubi non mutatur lex, sed materia per mutatam circumstantiam eximitur à lege. Dicitur 3. Absolute immutabile, hoc est, nec per absolutam Dei potentiam. Ratio est: quia jus naturæ, quò ad constitutiva intrinseca, suppositâ naturâ rationali, est necessaria, sic ut desinere nunquam possit evadendo noxia, irrationalis, vel injusta. Quò ad potestatem extrinsecam Divinam æquè est immutabile, utpote quæ sicuti mutare nequit rerum essentias, ita nec proprietates, seu veritates, ex essentiis necessario deductas. Multò minus

78 P. I. Titulus II. De lege & principio
nùs est mutabile per potestatem huma-
nam, quia Divinæ subordinatam.

II. Ex hisce fluit, quòd sit, certò falsa
& absurda Okami, & aliorum sententia, qua
mutabilitatem legum naturalium, universalem,
eámque propriè talem admittunt. Ratio est:
quia etsi Deo sit liberum, hominem
creare; & etsi mala, vel bona sint sola
prohibitione, vel præceptione Dei
formaliter talia; supposito tamen homi-
ne, Deo liberum non est, ejusmodi
mala non prohibere, vel bona non
præcipere, eò quòd sint materialiter talia,
ut adeò ejusmodi mutatio redundaret
in præjudicium Authoris naturæ, quod
absurdum, & certò falsum.

III. Etsi jus naturale sit absolute incapax
mutationis propriæ, est tamen capax mutatio-
nis impropriæ tam potestate Divina, quam etiam
humana. Ratio est. 1. Quia casu, quo ma-
teria subjecta est potestati Dei, ut ab-
soluti Domini, non aliter obligat lex na-
turæ, nisi hac conditione imbibita, nisi
Deus, ut absolutus Dominus, viâ extraordina-
riâ aliter disponat. Sic disposuit aliter in
occisione Isaaci materiam eximendo,
ne esset occisio absque legitima authoritate.
Atque hæc mutatio malè à nonnullis
dicitur dispensatio, quia non est exemptio
subditi ab obligatione legis, facta per legistato-
rem: sed est potius mutatio materiæ, ne
amplius

amplius sit sub obligatione legis; neque fit à legislatore sed ab *absoluto Domino*. Sed hæc mutatio non procedit in iis, quæ fundant malitiam materialem; hæc enim non sunt subjecta potestati Divinæ, eò quòd hæc mutando se ipsum faceret defectuosum, quod implicat. *Ratio est 2.* Quia casu, quo materia est subjecta potestati humanæ, pariformiter lex non inducit obligationem *absolutam*, sed *merè conditionatam*, seu pendentem à certa conditione, quæ ab homine est auferibilis. Sic ab obligatione eximitur *materia voti* per Superiorem, quia in voto hæc intellecta conditio, nisi Superior id *justa de causa* relaxet. *Instructio II. §. 3. Q. 10.*

Leucotheus. An ergo jus naturæ nunquam Mutatio mutatum per abrogationem vel dispensationem? *nunquam facta per abrogationem*

Melander. I. Nunquam fuit mutatum mutatione intrinseca & propriè tali. Nam lex de reddendo deposito, debito &c. *vel dispensationem.*

intrinsecè non mutatur accedente v. g. detrimento Reipublicæ, periculo mortis, afficiente materiam legis: quia pro tali circumstantia, nec lex, nec obligatio unquam fuit propter conditionem imbibitam: si rationabiliter petatur &c.

II. Nec unquam fuit mutatum dispensatione, vel abrogatione Divina propriè tali: sic Deus cum Osee non dispensavit in sexto: *fas*

fac tibi filios fornicationum ; nec in septimò cum Hebræis , spoliantibus *Ægyptum* : non enim , ut *Legislator* , eos exemit à lege ; sed exemit materiam , ne esset sub lege , translato dominio , ne esse posset *abusus corporis alieni* , vel *ablatio rei alienæ* . &c.

III. Nec unquam fuit mutatum dispensatione , vel abrogatione humana , proprie tali . Sic in matrimonio rato non intervenit dispensatio Ecclesiastica , eò quòd habeatur ex contractu , non simpliciter obligante , sed cum restrictione intrinseca , ni rescindatur à potestate legitima : unde matrimonium ratum sub ratione *indissolubilitatis absoluta* , de jure naturali nunquam fuit . *Instructio II. §. 3. Q. 11.*

Juris naturalis interpretatio, vel etiam epickid.

Leucotheus. An jus naturale saltem capax interpretationis , vel etiam epickiæ ?

Melander. I. Est capax interpretationis etiam humana . Patet 1. inductione : sic præceptum : non occides , indiget interpretatione , qua restringitur ad auctoritatem privatam , & modum aggressionis . 2. Patet ratione : quia lex naturalis , quò ad aliqua saltem præcepta , est admodum remota à primis principiis , adeoque non satis nota : ergo indiget interpretationis , utique humanæ ; cum
RECUR-

recursus immediatus ad Deum, naturæ authorem, haberi non possit.

II. *Non tamen est capax epickiæ, propriè dictæ, seu Divinæ, seu humanæ.* Nam epickia propriè dicta, est emendatio legis, qua casus in lege comprehensus, ex benigna præsumptione à lege, & legislatoris mente excipimus: atqui talis emendatio dari nequit in præceptis naturalibus 1. Quia sunt principia vel deductiones evidentes, necessariæ, adeóque inemendabiles. 2. Quia, accidentibus circumstantiis, sub quibus obligârunt nunquam, sicuti non mutantur, ita per exceptionem nec emendantur. Sic mutilatio proprii corporis est prohibita jure naturæ, sed non nisi noxia corpori humano: ergo, accedente circumstantiâ conservandæ vitæ, mutatur materia legis, non emendatur lex per epickiam. *Instructio II. §. 3. Q. 12.*

Leucotheus. Quisnam effectus legis naturæ? Effectus legis

Melander. I. Effectus primarius est obli-naturæ.

gatio in conscientia sub pœna hujus vel saltem alterius vitæ. Quia jus naturale est regula honestatis. *Secundarius est, quòd actus, contra legem positus, quandoque sit etiam irritus: uti patet in contractu ex dolo, qui versatur circa rei substantiam. Non tamen semper, uti patet ex contractu*

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. f ma-

82 P. I. Titulus II. De lege & principio
matrimoniali post votum castitatis
simplex, qui quidem *illicitus*, sed ta-
men *validus*.

II. Quoties actus jure naturali est
prohibitus *ob defectum potestatis*, vel vo-
luntatis, aut *ob incapacitatem materiae*, aut
denique *ob turpitudinem perpetuam*, ac in
ipso effectu durantem, toties est *illicitus si-*
mul & irritus. Ratio est: quia primo tri-
plici casu deficit *principium substantiale ad*
valorem actus necessarium: in quar-
to ipse valor repugnat juri naturæ.
Unde *invalidum est* matrimonium alte-
rum viva conjuge; initum ex errore
substantiali, vel cum impotentia, vel
inter patrem & filiam extra casum
ultimæ necessitatis. Extra hos casus,
actus, etsi *illicitus*, est tamen jure na-
turæ *validus*: quia concurrunt requisi-
ta ad substantiam actus; sic *validum*
est matrimonium contractum cum
voto simplici castitatis, venditio ul-
tra justum pretium &c. *Instructio II.*
S. 4. Q. 13.

S. 3.

§. III.

De principio
dignoscendi
juris natura-
lis.

Status qua-
estionis,

De objecto juris natura regulativo
seu fundamentalis principio dignoscendi
juris naturalis.

Leucotheus. Quis status questionis?

Me-

Melander. Non quæritur, quale sit objectum juris naturæ, sed quale sit principium ejus dignoscendi. Hac in re cardo difficultatis : Quia jus naturæ quidem congenitum, sed in multis minime clarum. Dari tale principium, constat partim ex principiato, seu ipso jure naturæ ; partim ex intellectu, variis principiis moralibus instructo, et si, quale sit fundamentale, satis sit controversum. *Instructio III. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. Quid & quale est hoc principium? *Qualitas hujus principii.*

Melander. I. Per hoc principium intelligitur propositio generalis, immediate nota in se, & sic fundata in natura humana, ut ex ea, veluti radice, omnia & sola juris naturalis capita, vel ultro fluant ; vel faciliè deducantur. Unde non est principium essendi juris naturæ, seu causa, quam constat esse ordinationem Divinam ; sed est principium cognoscendi hujus juris. Discrimen inter normam actionum humanarum, seu ordinationem Divinam, & principium juris naturalis est, quòd illa sit principium obligationis, hoc verò medium probandi.

II. *Proprietates* hujus principii sunt.
 1. Ut sit *primum* ; secus non foret principium. 2. Sit *unicum* ; secus foret incertum, quia non determinatum. 3.

f 2

Sit

Sit *naturæ intrinsicum* ? *secus non foret radix immediata, & propria.* 4. Sit *verum* ; nam *falsum, vel fictum inutile.* 5. Sit *evidens, & cuius notum in se, seu secundum se, alias non foret ad captum cuiusvis, etsi jus naturæ debeat cognoscere quivis, etiam Gentilis.* 6. Sit *proprium*, hoc est, *solii cognoscendo juri accomodum; secus confunderet jus naturæ cum positivo, seu humano, seu Divino.* 7. Sit *adequatum*, hoc est, *omni cognoscendo juri accomodum; secus enim foret imperfectum, ac mancum.* Instru-
ctio III. §. 1. Q. 2.

*Ejusdem
Sphæra quæ
ad objecta
dignoscenda*

Leucotheus. Quenam illa officia sola & omnia, è memorato principio dignoscenda, ut verè proprium ac adequatum dici possit?

Melander. I. Supponendum, quòd quidem omne, seu rationi conforme, seu difforme sit objectum naturæ rationalis, non tamen juris naturalis: hoc enim non versatur circa ea, quæ quomodocunque; sed solùm circa ea, quæ simpliciter sunt conformia, vel difformia rationi, hoc est, quæ ad felicitatem naturæ rationali propriam, siquidem salva manere velit, tam sunt requisita, ut fundent necessitatem in natura, vi cujus non possunt non esse prohibita, præcepta,

cepta, vel saltem *permissa*. 2. Porro *felicitas*, naturæ rationali propria, *integraliter* consistit in bonis tam exter-
nis, quam internis; *formaliter* in con-
junctione cum Deo per *cognitionem*, &
amorem naturalem. 3. Hinc, cum hu-
jusmodi objectis, seu naturæ legi-
bus respondeant triplicis generis offi-
cia, erga Deum, nos ipsos, & alios, hæc
omnia, & *sola* à fundamentali principio
deducenda sunt.

II. Exinde fluit. 1. *Officia qualia-
cunque*, erga Deum, seipsum, & pro-
ximum, in *mera virtute fundata*, esse
extra spheram naturalis juris; ea ve-
rò *sola* & *omnia*, quæ fundantur in
naturæ debito necessario, atque obligatio-
ne *indispensabili*, esse *propria* naturalis
Jurisprudentiæ, utpote participantia
rationem justitiæ, seu *objectum formale* hu-
jus disciplinæ. 2. Quænam autem
officia fundentur in naturæ *necessario
debito*; immò & ipsa *exigentia* naturæ,
eique respondens *obligatio*, seu *debitum
necessarium*, delumendum est *ex fine*,
seu *felicitate*, naturæ rationali pro-
pria: quæ enim officia tam *necessariò
exigit* natura, ut iis neglectis detri-
mentum pateretur ejus *felicitas*, sic ut
foret male constituta, illa sunt *abso-
lutè debita*, seu monstrant naturæ *exi-*

gentiam absolutam, eique respondens debitum necessarium. 3. Porro hoc debitum fundat jus strictum in officiis perfectis erga Deum, & proximum, qualia, coactioni quoque subiecta, sunt Deum colere, jus suum cuique tribuere, neminem ledere &c. sic ut contraveniens his officiis dicatur formaliter injustus. In officiis erga se ipsum fundat jus minus strictum, sic ut ea negligens dicatur injurius, vel inhonestus. In officiis, erga proximum imperfectis, qualia coactionis expertia, & absque ullo incommodo præstari possunt, uti sunt petenti monstrare viam, sitienti permittere haustum frigidae &c. fundant equitatem naturalem, sic ut horum incurius rectè dicatur iniquus. 4. Et in hoc sensu admittimus principia honesti, quæ dirigant officia respectu sui; principia justi, & decori, quæ dirigant officia perfecta, & imperfecta respectu proximi, & etiam ipsius Dei. Sed hæc principia nisi fundata sumantur in natura necessario debito, ad disciplinas alias, à Jurisprudencia naturali distinctas, ablegamus.

Instructio III. §. 1. Q. 2.

Conceptus
hujus prin-
cipii.

Leucotheus. Quisnam conceptus principii fundamentalis, memoratis proprietatibus conformis?

Me-

Melander. I. Videtur ita enuntian-
dus: *fac, vel omitte ea, quæ ex amore
Deo, tibi, & proximo naturaliter debito, hoc
est, ad felicitatem naturæ rationali propriam
necessario, facienda, vel omittenda sunt.*
Ex hoc principio lex universa naturæ
pendet, dignoscitur, ac à lege positi-
va sequestratur. Inde

II. *Inferes Illud omne, & solum,
seu graviter seu leviter est jure naturæ
prohibitum, quod graviter, seu leviter
repugnat amori, Deo, tibi vel proximo na-
turaliter debito, hoc est, ad felicitatem, na-
turæ rationali propriam, necessario.*

III. *Illud omne, & solum, seu gra-
viter seu leviter est naturæ jure prohibi-
tum, quod strictè, vel minùs strictè
exigitur ab amore, Deo, tibi, vel proximo
naturaliter debito, hoc est, ad felicitatem
naturæ rationali propriam, necessario.*

IV. *Illud omne, & solum est jure
naturæ licitum, concessum, seu permissum,
quod nec absolutè repugnat, nec ab-
solutè exigitur ab amore, Deo, tibi, vel
proximo naturaliter debito, hoc est, ad fe-
licitatem naturæ rationali propriam, necessa-
rio. Instructio III. §. 1. Q. 4.*

Leucotheus. Quæ declaratio conceptûs? Declaratio
conceptûs.

Melander. I. *Dicitur 1. Ex amore, qui
cùm sit cuivis insitus à natura, sat no-* Ex amore,

88 P. I. Titulus II. De lege & principio
tus est *experimentaliter*. Illud patet,
hic non intelligi *amorem sensitivum*, sed
rationalem, qui noscitur esse *affectio*
animi, qua quis sibi, vel alteri bona cupit, ea
procurando, & mala opposita amovendo, sic
ut in boni præsentia, malique absentia, veluti
felicitate desiderata quiescat, & delectetur.

Deo, sibi, &
proximo

Dicitur 2. Ex amore erga Deum, se ipsum,
& proximum: tot enim sunt entia, qui-
bus amoris quædam officia ab homi-
ne ex naturæ lumine, præstari fas
est,

Naturaliter
debito.

Dicitur 3. Ex amore naturaliter debi-
bito, hoc est, in natura rationali,
ejusque exigentia fundato, sic ut non
sit amor quidam ethicus mere devotio-
nis, beneficentiæ, seu humanitatis, vel
etiam amicitiae, qualem admittere vi-
detur Heineccius: sed amor, naturali
Jurisprudentiæ proprius, hoc est, amor
justitiæ tam rigorosæ, quam minus rigo-
rosæ, prout notat æquitatem, in na-
turæ debito fundatam, utpote cujus
objectum formale est *honestas illa*, quæ
apparet in tribuendo cuivis bono na-
turaliter debito.

Quia neces-
sario.

Dicitur 4. Ex amore necessario &c. non
quidem necessitate potentie ad actum;
sed necessitate mediæ ad finem, ut illicò
pateat, qualis sit amor ille naturaliter de-
bitus: nam is solummodo est natura-
liter

vita, in sanitate corporis &c. Im-
 mò & pax secum ipso, ut notat bona
 animi interna in multiplici habitu
 virtutum naturalium, sunt finis à na-
 tura intentus, sed *secundariò*; sunt fe-
 licitas, naturæ rationali propria, sed
 tantùm *integralis*, nec absolute *necessa-
 ria*, nec *sufficiens*, quia illa merè *extrin-
 seca*, *auferibilis*, saltem per mortem, ac
 animæ spirituali *improportionata*; hæc
intrinseca quidem, sed tamen nec
pura, nec *satiativa*, uti titulo primo
 fusiùs declaratum. Intenditur ergo
 utraque à natura, sed *integraliter*, & *se-
 cundariò*, seu *cum debita subordinatione ad
 felicitatem formalem*, seu *substantialem*, &
primariò intentam, consistentem in
 conjunctione cum Deo per cognitio-
 nem congruam, & amorem, quæ
 sola *necessaria*, *satiativa*, *inauferibilis*, in
 hac vita sic inchoanda, ut in altera
 sit complenda, efficiatque felicitatem
 hominis *completam*, & *consummatam*. In-
 structio III. §. 1. Q. 4.

Probatio
 conceptus.

*Leucotheus. Quibus rationum momentis
 stabilitur hic conceptus?*

*Melander. I. Quia illi conveniunt
 proprietates, ad legitimum princi-
 pium suprâ requisitæ: nam est prin-
 cipium primum, siquidem amor est
 medium, quod per se & immediatè fun-
 dat*

dat felicitatem, naturæ rationali propriam, eidem pro fine præfixam, à qua felicitate, seu fine hoc medium est suò modò *indistinctum*: cæteræ leges, quales V. G. sunt, *non blasphemabis, non furtum facies &c.* immediate fundant amorem, *mediante amore* felicitatem: ergo amor est principium, quod non ex alio, & ex quo alia: ergo *primum*. 2. Est *unum* in amore, & *simplex*, etsi respiciat objectum *triplex*, quod tamen per *subordinationem* coadunatum. 3. Est *naturæ intrinsicum*, uti patet. 4. Est *verum*, uti probabit applicatio. 5. Est *notum in se*, ac *evidens*: nam *felicitatem ut finem*, cuius etiam rudi prodit naturalis instinctus; *amorem, ut medium*, manifestant prima principia: *quod tibi non vis fieri, &c.* Evidentia conclusionum, seu legum naturalium cum *hoc principio* clarescet ex applicatione, etsi evidentia minor elucescat ex *mediatis*, quæ tamen sufficiat ad intellectum, ritè dispositum, convincendum. 6. Est *proprium*: nam adstruit amorem *necessarium*, in naturæ debito fundatum, adeoque distinctivum ab amore qualicumque, fundante leges positivas, vel etiam virtutes. 7. Est *adæquatum*: non enim assignabile præceptum, quod sub illo

illo tanquam communi axioma, non sit comprehensum.

II. Quia amor est *fundamentum* finis, à natura intenti, nempe felicitatis, naturæ rationali propriæ: ergo etiam est *fundamentum* mediorum, quæ intenta ad finem: atqui hæc sunt leges naturales, propter convenientiam ad finem in hoc ipso amoris principio fundatæ. Neque sequitur, quòd finis sit *utilitas* qualiscunque, à singulis, vel saltem à toto humano Genere abdicabilis: nam est felicitas, à Creatore in finem præfixa, & præcepta, adeoque fundans obligationem juris tam internam, quàm externam.

III. Quia amor supernaturalis est *principium fundamentale* omnium legum Divinarum, dicente Christo: *Diliges Deum ex toto corde, & proximum, sicut te ipsum; in his duobus præceptis universa lex pendet*: (a) dicente Apostolo: *amor est plenitudo legis &c. non adulterabis, non occides, non furaberis &c. & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: diliges proximum tuum sicut te ipsum* (b): ergo amor naturalis est etiam *principium fundamentale* legum naturalium. Sequela videtur tenere propter identitatem

74-

(a) Matt. 22. 40.

(b) Rom. 13. 9.

ratiōis. 2. Quòd jus naturale continetur in Divino positivo, à quo partim firmatur, partim perficitur.

Instructio III. §. 1. Q. 5.

Leucothens. Quà ratione per ipsam applicationem magis firmatur nostrum principium? *applicatio conceptus.*

Melander. I. Applicatio, quò ad singula juris naturæ capita dabitur per decursum.

II. Inter præcepta negativa est gravis prohibitio idolomania, mutilationis propriæ, furti &c. quia repugnant amori, Deo, sibi, & proximo naturaliter debito, hoc est, ad pacem cum Deo, secum ipso, & proximo conservandam, in qua sita felicitas, naturæ rationali propria, simpliciter necessario, ac requisito. Inter eadem est prohibitio levior mendacii, detractionis &c. in leviori materia: nam & ista repugnant amori, proximo naturaliter debito: quia tamen conjunctionem mutuam solummodo laxant, non tamen penitus dissolvunt, repugnant amori, minùs strictè debito, hoc est, ad felicitatem naturæ rationali propriam, non simpliciter, sed minùs strictè requisito.

III. Inter præcepta affirmativa est gravis obligatio colendi Deum, refrenandi cupiditates, proximo præstandi officia in extrema necessitate &c. Quia hæc exiguntur

94 P. I. Titulus II. De lege & principio
tur ab amore, non qualicumque, sed Deo,
sibi, & proximo naturaliter debito,
hoc est, ad pacem, ac felicitatem,
naturæ rationali propriam, simpliciter
necessario. Inter eadem est obliga-
tio etsi levior, proximo exhibendi of-
ficia amoris, quæ sine incommodo pro-
prio exhiberi possunt, qualia sunt di-
gito monstrare viam erranti, petenti dare
consilium, sitienti permittere aquæ haustum,
&c. Quia & hæc sunt conformia
amori, non qualicumque humanitatis,
sed æquitatis, in naturali obligatione
fundatæ, & licet hic amor absolute ne-
cessarius non sit ad felicitatem, na-
turæ rationali simpliciter propriam, est
tamen necessarius minus strictè, cum
sine ejusmodi debito natura rationa-
lis, non satis rationabiliter, & bene
constituta foret.

IV. Inter indifferentia, seu naturæ
jure concessa, atque permessa, est bono-
rum divisio, & servitus, justo bello in-
ducta: nam neutra absolute concor-
dat, vel repugnat amori, ad felicitatem,
homini propriam, simpliciter
necessario: nam, absque medio divi-
sionis determinato, servari poterat com-
munis pax, atque felicitas; & ipsa
servitus, supposito delicto, optabi-
lior homini est, quàm mors, à vi-
ctore

store hosti licitè inferenda. *Instructio*

III. §. 1. Q. 6.

Leucotheus. Quomodo hoc ipsum principium stabilitur argumento petito è solutis replicis? *Confirmatio conceptus negativa per solutionem replicarum.*

Melander. Oppositiones adversariorum nihil evincunt: ergo salvum manet principium. Nam

I. Conceptus est satis clarus, saltem negative, eò quòd clarior proferri nequeat, debitis proprietatibus instructus. Et licet succinctius forsan exprimi posset, nihil refert, modò servetur substantia amoris debiti, quia necessario requisiti.

II. Multa sunt conformia, vel difformia amorì, ad felicitatem, naturæ rationali propriam, necessario, uti clandestinum matrimonium, quod est difforme amorì proximi, ad felicitatem publicam requisito propter innumera incommoda, quin tamen sit naturæ jure prohibitum: at non sunt conformia, vel difformia amorì, ad felicitatem simpliciter necessario; hæc enim absolute haberi potest, & habita fuit, non obstante matrimonio clandestino: unde major illa felicitas est extra sphæram juris naturæ, ut ne præceptis naturæ nimis homines obruerentur.

III.

III. Sunt aliqua, naturæ jure prohibita V. G. *vindicatio sui privata*; *occisio Tyranni propriâ authoritate*; *mendacium, conservandæ Reipublicæ gratiâ proferendum*, &c. etsi sint *conformia amori*, in ordine ad felicitatem propriam, vel publicam necessario: at sunt conformia solum *per accidens*, & *in casu particulari*; *per se*, & *speçtata felicitate communi*, sunt *difformia amori*, *saluti Reipublicæ naturaliter debito*, & *simpliciter requisito*. Nam, quò ad dictas instantias, *licentia in casu particulari*, propter naturæ corruptionem, vergeret in communem perniciem, ut adeò naturæ jure meritò sit adempta.

IV. Sunt aliqua, jure naturæ præcepta, *ut solutio æris alieni* &c. quæ non videntur fundari *in amore*, utpote virtute, coactionis experte: at fundantur tamen in amore, non quidem qualicunque, sed justitiæ, qui capax est obligationis externæ, ut patet in præceptis decalogi: *non furaberis* &c. etsi *Christus* ipse ea fundaverit *in amore*, dicens: *in hoc universa lex pendet*.

V. *Amor* in ordine ad felicitatem, naturæ rationali *adequatè* propriam, cuivis ex debito exhibendus, est fundamentum sufficiens ad obtinendum
hunc

hunc finem *per se*; etsi *per accidens* & ex alieno delicto, non obtineatur felicitas *secundaria*, & *integralis*: obtinetur tamen semper felicitas *substantialis*, consistens in pace cum Deo per cognitionem, & amorem, saltem post fata beantem. Hæc enim *independens*, *inauferibilis*, non *subordinata*: contra *integralis* privata subordinanda est felicitati publicæ, publica felicitati *substantiali*, quæ *finis primarius*, naturæ rationali à Creatore præfixus: unde si tyrannus minitaretur excidium toti Reipublicæ, vel si per dæmones immineret interitus toti Societati humanæ, nisi Deos *admitteret*, excidium ferendum foret.

VI. *Amor*, ad felicitatem, naturæ rationali propriam, necessarius, non intendit quidem felicitatem *merè privatam*, & *absque debita subordinatione*; intendit tamen felicitatem, toti Geni humano, seu omni homini, non tantum *collectivè*, sed & *distributivè* propriam, ac communem. Unde licet *occisio sui ipsius*, *fornicatio interna*, *mollities*, *blasphemia immediate* repugnent amori Deo, sibi que naturaliter debito, hoc est, ad pacem cum Deo, & secum ipso conservandam, simpliciter necessario; *mediate* tamen repugnant

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. § quo-

98 P. I. Titulus II. De lege & principio
 quoque amoris proximis debito, qua-
 tenus hæc mala redundant quoque in
 ipsam Societatem humanam, ejusque
 felicitati *indirectè* adversantur. *Instructio*
 III. §. 2. Q. 7.

*Confirmatio
 conceptus
 negativa per
 rejectionem
 aliorum
 principio-
 rum.*

*Leucotheus. Quomodo hoc ipsum princi-
 pium roboratur omnium validissimè argumen-
 to altero negativo per rejectionem aliorum
 principiorum?*

*Melander. Hoc modo: nequit afferri
 in medium principium juris natura-
 lis dignoscendi exactius, & proprie-
 tatibus requisitis conformius: ergo hoc
 cæteris præferendum. Instructio III. §.
 2. Q. 8.*

*De principio
 convenien-
 tiæ, & homi-
 ne hypotheti-
 co.*

*Leucotheus. Quid sentiendum de princi-
 pio convenientiæ, vel disconvenientiæ in or-
 dine ad felicem statum naturæ humanæ?*

*Melander. I. Statuit pro fine bonum
 universale totius naturæ humanæ; pro prin-
 cipio convenientiam, sic ut illud sit præ-
 ceptum, vel prohibitum jure naturæ, quod
 ad felicem statum naturæ humanæ simpliciter
 expedit esse præceptum, vel prohibitum, lic-
 tum, vel illicitum. Quia autem redit
 quæstio, unde quivis dignoscat, quid-
 nam simpliciter expediat, vel non? alte-
 ram jungunt regulam: id omne simplici-
 ter expedit, vel non expedit, in cujus licen-
 tiam, vel prohibitionem homines consensissent,
 si ante omnem casum particularem, ab Au-
 thore*

shore requisiti, suffragium tulissent. Pro-
bant suum Principium 1. Authorita-
te magna ex Theologis, & Jurecon-
sultis orthodoxis. 2. Ex applicatio-
ne ad singula, quæ non fallit.

II. *Non satisfacit hoc principium*: quia
caret *proprietas requisitis.* Nam 1.
non est *notum secundum se*: nam re-
dit quæstio, unde? cui respondetur
per *judicium hominis hypothetici.*
2. *Non est unicum.* 3. *Nec omni ex*
parte verum, utpote *nixum* *judicio*
hominis ficti, ac hypothetici. 4. *Nec*
intrinsicum *secundum alteram regulam.*
5. *Nec denique satis proprium, ac adæ-*
quatum: si enim per *felicem statum*
naturæ humanæ intelligant felicitatem
merè integram (uti videntur intelli-
gere) homo obligatus ad se, suaque
consecranda pro salute communi; ipsa
communitas obligata ad se consecran-
dam pro cultu, uni Creatori debitò,
careret fine, seu *felicitate*, adeoque
jure naturæ obligari haud posset, quod
certò falsum.

III. Neque satisfacit explicatio *Bal-*
thasaris Wernheri, qua *convenientiam, vel*
disconvenientiam declarat, ut, si quid *omit-*
teretur, vel fieret ab omnibus, humano Ge-
neri pereundum esset, illud dicat naturæ
jure præceptum, hoc verò prohibitum;

quod verò ita comparatum non est, inter *indifferentia* numeret. *Rationem* petit. 1. Ex *equalitate naturæ* in omnibus, unde quod uni licitum, omnibus licitum, & contrà. 2. Ex fine naturæ præfixo, conservatione naturæ, & communi salute. Sed hoc principium non est *sufficiens*; nam sistit in conservatione, & salute merè externa, & temporali, seu fine naturæ *inadequato*, minúsque *principali*. 2. Non est *proprium*, & *adequatum*: nam sequeretur, *agriculturam* naturæ jure præceptam; *calibatam* verò prohibitum, & sic de aliis. *Instructio III. §. 2. Q. 8. & 9.*

De principio
socialitatis
sensus Aca-
tholicorum.

Leucotheus. Quomodo intelligendum principium socialitatis, Puffendorffio, ejúsque sequacibus tantopere deprædicatum?

Melander. I. Puffendorffius pro fundamento statuit hoc axioma: cuius homini; quantum in se est, colendam esse societatem: unde deduxit, quæ ad istam socialitatem necessariò, & in unversum faciunt, jure naturæ præcepta; quæ eandem turbant, naturali jure esse prohibita. Brevier, Thomasius: fac ea, quæ necessariò conveniunt cum vita hominis sociali, & quæ eidem repugnant, omitte. Rationem afferunt I. A priori. Quia homo est animal tam sui conservandi studiosum, quàm impotens sine similium ope;
tem

tam idoneum ad promovenda mutua commoda, quam ad impedienda *malitiosum*; adeoque *salvus* esse si velit, socialitatem colat, necessum est. 2.

Quia ipsa natura hominem ad *socialitatem* instruxit, ut patet in loquela, *soli homini* ad communicationem mutua indita, in appetitu irascibili, & concupiscibili, aliisque potentiis, quæ forent cuncta frustranea, nisi ad *societatem* homo natus esset. 3. *A posteriori.* Quia hoc principium *evidens*, cum in *sensus* incurrat; est *intrinsecum*, utpote è dictamine rationis depromptum; est *adequatum*, & *sufficiens*, cum officia erga Deum & semetipsum, *saltem indirectè*, ex hoc principio profluant.

II. *Sed non convincunt hæ rationes.* Nam 1. Illa hominis impotentia, à *Puffendorffio* in socialitatis gratiam tanto opere exaggerata, etsi inducat *magnam*, & quamdam *indeterminatam* necessitatem colendæ cujusdam societatis, saltem *conjugalis pro toto genere humano*; non tamen inducit necessitatem *absolutam* incolendæ societatis *pro singulis*, uti patet ex vita plurimorum solitaria, qui felicitatem *substantialem*, sitam in pace cum Deo; immò & pacem secum ipso *faciliùs consequentur.*

2. Sermonis capacitas, naturæ dispositio, & ad societatem inclinatio tantum evincit aliquam societatem, nempe conjugalem, esse absolutè necessariam, & necessariò colendam à Genere humano, non autem communem quamdam, nisi ad meliùs esse.

3. Proprietates genuini principii non tralucunt ex socialitate, uti illicò apparebit. *Instructio 3. §. 2. Q. 10. & 11.*

Sensus Catholicorum.

Leucotheus. Quid absolutè tenendum de socialitatis principio?

Melander. I. Est principium proprietatibus debitis destitutum, adeoque illegitimum. Nam 1. Non est principium primum, quia inclinatio illa naturæ ad vitam socialem in ordine ad obtinenda exinde comoda, fluit tanquam effectus ex amore, sibi naturaliter debito, hoc est, ad felicitatem naturæ humanæ propriam, sitamque partialiter in conservatione sui & propagatione speciei, simpliciter necessario: unde deducimus socialem vitam, saltem conjugalem, seu societatem familiæ esse de jure naturæ præceptivo, sed indeterminato, puta non quidem singulos, sed humanam speciem obligante.

2. Non est principium adequatum, quia fatente ipso Puffendorffio, haud aptum ad eruenda, saltem directè, officia

ei hominis erga Deum, & semetipsum. Unde illa sequestratio inepta horum officiorum ad Theologiam naturalem, moralem, vel ethicam, quam *Puffendorfsiani*, veluti socialitatis asylon, toties inclamant. Immo nec est *adequatum* & *sufficiens* respectu officiorum erga alios, quia respicit solam felicitatem *externam*, & vitæ hujus terminis conclusam, non *substantialem*, etiam ultra fata suo modo extensam; non *sufficientem*, quia *auferibilem*; non *adequatam*, quia *partialem*, & minus *principalem*, ut sæpe jam demonstratum.

3. Non est *principium proprium*, quia non in *absoluta necessitate fundatum*: unde est, quod *Puffendorfsius* jus gentium, cum naturæ jure confundere sit coactus.

4. Non est *principium verum*, ut ne dicam *evidenter notum*: nam nititur non uno principio *certò falso*. Supponit enim *hominem in societate*, extra quam jus Naturæ *actu* non fuerit, nec esse possit, id quod in *Adamo* certò *falsum*. Supponit *hominem*, ad eò in *miserias projectum & miserabilem*, ut extra societatem nullatenus possit sibi esse *sufficiens*, id quod in *anachoretica vita* certò *falsum*. Supponit finem *adæquatum* juris naturæ esse felicitatem *merè ex-*

ternam, & quidem solis hujus vitæ terminis conclusam, id quod denuò certò falsum, uti constat ex dictis. Supponit jus naturæ ad interna non trahendum, sed ad usum fori præcipuè humani esse aptandum; unde principium redditur in præcipua p. rte juris naturæ mancum, inutile, atque defectuosum.

II. Est principium, spectatis suis suppositis, etiam reprobum, adeoque nullatenus cognoscendo naturæ juri accommodum. Patet 1. Quia evertit vitam solitariam omnem, veluti naturæ juri directè oppositam. 2. Quia leges naturæ exigit ad finem, nequaquam sufficientem, solius nempe societatis humanæ commodum merè temporale, felicitatem externam, neglectâ primariâ, & substantiali, 3. Quia negligit interna, & extra juris naturæ sphæram amandat, in quibus tamen honesti principia præcipuè fundantur.

III. Est principium ab hac censura per Thomasium & alios, nequidquam vindicatum.

Nam 1. Internorum cura, & officia erga Deum malè, quia nonnisi socialitatis defendendæ causâ, ablegantur ad Ethicam, & Theologiam moralem, utpote quæ, in quantum fundantur in naturæ debito absoluto, sunt jurisprudentiæ naturali propriissimè pro-

propria. Hinc disciplina juris naturalis, ut tradita à *Puffendorffio*, sine his officiis dimidiata, truncata & imperfecta est.

2. Neque confunditur à nobis *lex natura* cum *norma virtutis*, ethicæ propria: nam *lex naturæ*, etsi intendat *bonum commune*, intendit tamen *commune* non tantum in sensu *collectivo*, sed etiam *distributivo*: unde convenit etiam singulis, & præcipiendo interna, non intendit bonum *unius* vel *aliquorum*, sed *omnium* distributive, quibus natura rationalis communis est, id quod sufficit *ad rationem legis*, distinctæ à præcepto, vel etiam virtute, ad finem solummodo *particularem* ordinata.

3. *Lex naturæ* est *ad alios*, sed inter alios non est solus proximus, seu societas humana, sed etiam Deus, immo homo ipse, ut depositarius Creatoris, *fictione juris* à se distinctus. Eadem sortitur effectum *inter homines* solâ obligatione interna *per se* loquendo: *per accidens* nec *lex pœnalis* externa ab hominibus superaddita, sortitur semper effectum, id quod non requiritur.

4. Actiones à virtute, seu amore qualicunque profectæ, dicuntur *bonæ*, profectæ ab amore justitiæ, seu

106 P. I. Titulus II. De lege & principio
fundatæ in naturæ debito necessario ,
dicuntur etiam *justæ* , & spectant ad
jus naturæ. *Instructio*. III. §. 2. Q. 12.

De aliis alio-
rum Autho-
rum princi-
piis.

*Leucotheus. Quæ alia principia memorata
digniora ?*

*Melander. I. Joannes Heineccius & ipse
adstruxit principium amoris , quod tamen
per triplicem amorem justitiæ humanita-
tis , & beneficentiæ non satis proprium red-
didit. Cæterum inter protestanti-
cos Moralistas videtur esse Prinsipilus.*

*II. Clarissimus P. Böckhn pro principio
nuper attulit axioma triplex. Unio-
nem cum Deo , dilectionem sui ipsius , & so-
cialitatem cum proximo : sed hoc princi-
pium priore magis confusum , in socia-
litate etiam est defectuosum.*

*III. Sunt Theologi , qui assignant
pro principio convenientiam , vel disconve-
nientiam cum sanctitate divina. Sed quis
non videt defectum claritatis , atque pro-
prietatis ?*

*IV. Sunt cum Henningio , qui pro
principio præceptorum decalogum ad-
struunt. At decalogus non est prin-
cipium à priori , à quo desumas naturæ
jura , sed ratio à posteriori , quæ leges ,
è principio deductas , promulgat.*

*V. Alii cum Henrico Kemmerichio felici-
tatem societatis humanæ pro principio
statuunt , sicut internam per principia*

ho-

honesti, externam cum proximo per principia *decori*; publicam cum societate humana per principia *justi* declarent. Sed hæc omnia neque satis *simplicia & determinata*, nec soli juri naturæ *propria*, nec respectu felicitatis *substantialis* satis *adequata*, vel primo intuitu apparent. Adhuc inanius in hoc felicitatis principio (quod tamen *finem* rectius dicerent) arguantur *Henrici*, *Kæleri*, *Laurentii*, *Fleischeri* & alii, quos memoratu minùs dignos judicamus. *Instructio* II. §. 2. Q. 13. & 19.

§. IV.

§. 4.

De jure Gentium, ejusque essentia, proprietatibus, & objectis, *De jure gentium.*

Leucotheus. Daturne jus Gentium? *Ejus existentia.*

Melander. I. Datur, uti convincit *authoritas communis*, & ipsa ratio monstrat, societate à Gentibus inita esse necessariam normam, secundum quam in negotiis publicis ritè instituatursocietas.

II. Inde negatur suppositum, quòd necessaria sit convocatio gentium ad consensum *expressum*, cum sufficiat *tacitus*, uniformi usu sat declaratus. Neque refert, quòd jus istud

istud sæpe negligatur à Gentibus :
nam non observantia probat solum-
modo *abusum juris existentis* , non dese-
ctum *existentiæ*. *Instructio IV. §. 1. Q. 1.*

*Distinctio
specificà à
jure naturali.*

*Leucotheus. An jus gentium à jure natu-
ræ speciè distinctum?*

*Melander. I. Sunt cum Hobbesio , Pus-
sendorfio , & Thomasio , qui jus naturæ &
Gentium non speciè, sed subjectis ; non re,
sed sola denominatione , & quò ad applicatio-
nem extrinsecam distinctum volunt , sic
ut , si spectetur jus illud in negotiis
singulorum hominum , jus naturæ ; si
in negotiis Gentium , jus gentium appel-
lare consueverint ,*

*II. Rationes afferunt. 1. Quia jus civi-
le non distinguit , jus naturæ non se-
mel vocans jus gentium. 2. Quia , teste
Seneca & Cicerone societas inter gentes
est juris naturæ : ergo & leges , velut
necessaria media. 3. Quia securitas
Gentium exigit jus immutabile. 4.
Quia pro jure distincto consensus gen-
tium expressus gratis ; tacitus frustra , &
sine sufficienti fundamento adstruitur.
5. Quia si adstruitur pactum , illud obli-
gat jure naturæ ; si usus & consuetudo ,
nequit assignari superior , à quo pro-
betur. 6. Quia , quæ dicuntur juris
gentium , veriùs adscribuntur juri na-
turæ.*

III.

III. *Sed rationes istæ identitatem specificam utriusque juris minimè evincunt.*

Nam. 1. Jus civile, distinctionis incurium, jus utrumque evidenter confudit, loquendo in sensu latiore, & ex falso Antiquorum supposito, quod jus naturæ sit etiam animalibus commune, et si alibi se correxerit, jus gentium vocando id quod usu exigente, & humanis necessitatibus sibi gentes constituerunt. 2. Societas inter gentes non est à jure naturæ præceptivo seu formaliter; sed à jure concessivo, & merè originaliter, tanquam principio, ad societatem sibi congruam inclinante; unde & leges pro Gentibus non sunt media, ad felicitatem, naturæ humanæ propriam, simpliciter, sed solum ad esse melius necessaria. 3. Securitas gentium non petit immutabilitatem absolutam in legibus Gentium; secùs & securitas civium eandem peteret pro legibus positivis, quod nimium. 4. Sicut pactum, vel consensus expressus non requiritur, ita taciti signa clara sunt judicium gentium ad istud provocantium; violationem improbantium; pœnas de transgressoribus lumentium; necessitas quò ad melius esse, seu utilitas summa, teste Imperatore, qui exigentibus humanis necessitatibus jus gentium inducitur

110 P. I. Titulus II. De lege & principio
 etum affirmat; *usus & consuetudo*, saltem
 penes gentes moratiores, quæ solæ
 gentium nomen merentur. 5. Qui
 jus gentium *ex consuetudine* derivant, Su-
 periores assignant Deum, ut *gentium*
societatisque humanæ gubernatorem supremum.
 6. Objecta juris gentium trahi ne-
 queunt ad jus naturæ, quod *ex com-*
muni Authorum tantummodo se exten-
 dit ad objecta *absolutæ necessitatis*, seu
 ad ea, quæ *simpliciter in se*, ac *determi-*
natè exiguntur ab amore, ad felicita-
 tem, naturæ rationali propriam, ne-
 cessario. Ratio est, quia si & illa ca-
 pita, quæ sunt *necessitatis solummodo mo-*
ralis qualiscunque, vel *etiam utilitatis*, ad
 jus naturæ reducatur, præcepta naturæ
 multiplices, oportet in infinitum,
 confundesque cum jure positivo,
 quod & ipsum pro fine habet *felici-*
tatem societatis humanæ, ejusque com-
 modis, ac utilitati intentum est. Un-
 de diversa sunt esse *conforme naturæ*, &
 esse præceptum *à natura*, cum multa
naturæ conformia, sint juris arbitrarii &
 humani. Atque ideo, etsi objecta
 juris gentium sint naturæ conformia,
 quia tamen non sunt *necessariò debita*,
 sed vel quò ad modum vel quò ad *de-*
terminationem arbitraria, malè à Puffen-
 dorffio

dorsio ad jus naturæ revocantur. Instru-
ctio IV. §. 1. Q. 2.

Leucotheus. Unde probatur, & in quo Edque mul-
consistit differentia specifica juris gentium à ju-
re naturæ?

Melander. Differentia est multiplex, & P.

I. Ex fine. Nam jus gentium respicit u-
tilitatem societatis humanæ merè ex-
ternam, fundatam in necessitate quadam
moralis, seu ad melius esse in ordine ad
communicationem mutuam forman-
do gentes, ut sociales: jus naturæ pro fi-
ne primario respicit felicitatem internam,
câmq; substantialiter propriam, sitam in
cognitione, & amore Creatoris,
etiam ultra fata extensam formando
hominem in ordine ad Deum & semetip-
sum; secundariò respicit felicitatem
hominis externam, integraliter propriam,
formando hominem in ordine ad pro-
ximum seu ad bonum publicum, in necessita-
te non qualicumque, sed absoluta fundatum.

P. 2. Ex objectis. Jus Gentium re-
spicit objecta arbitraria, in ordine ad
majora societatis humanæ commo-
da, qualia objecta sunt immunitas Le-
gatorum, jus commerciorum &c. Contra jus
naturæ respicit objecta, in absoluta ne-
cessitate fundata, in ordine ad felicitatem,
naturæ rationali simpliciter de-
bitam. Illius objecta fluunt ex gen-
tium

112 P. I. Titulus II. De lege & principio
tium opinione ; hujus ex evidentia naturali ,
ut testis est Cicero.

P. 3. Ex constitutivis intrinsicis : Jus
Gentium est jus non scriptum , pactione
vel consuetudine introductum ; con-
trà jus naturæ est jus scriptum in corde ,
absque hominum voluntate sanc-
tum.

P. 4. Ex subjectis : nam jure Gentium
non obligantur omnino omnes , ut
jure naturæ. Ex causa & imprimis ef-
ficiente : nam illius est voluntas genti-
um ; hujus est Deus , ex impulsiva ; illius
enim est felicitas societati humanæ
congrua ; hujus naturæ rationali absolute
debita & necessaria.

P. 5. Ex proprietatibus : siquidem jus
gentium absolute mutabile : jus naturæ
immutabile : illud universale plerisque , sic
ut alicubi sine errore possit non ob-
servari ; hoc universale omnibus , sic ut
non nisi per errorem possit non ob-
servari. Illud absolute potest malum
permittere , non item istud.

II. Aliæ differentie , jus naturæ inter
& gentium , quas passim afferunt Authores ,
sunt incongruæ , nec attendendæ. 1. Veterum
jureconsultorum , qui jus naturæ dixerunt ,
omnibus animalibus commune ; jus genti-
um naturali ratione inter homines constitutum :
quia

quia est divisio nimis *equivoca* respectu animalium.

2. *Soti*, qui jus naturæ vel *sine*, vel *facili ratiocinio* notum; jus Gentium non nisi cum ratiocinio, vel etiam *difficiliore* per plures illationes deductum, affirmat: quia est divisio *insufficiens*, cum ratiocinium etiam per plures illationes, à natura petitas, non repugnet naturæ juri.

3. *Eorum*, qui conclusiones, è naturæ principiis *immediate & absolute* fluentes, juri naturæ; ex *suppositione* quadam societatis humanæ, & *mediate* deductas, juri Gentium tribuunt, quia hæc differentia denuò *insufficiens*, cum & conclusiones, *mediate* quadam *suppositione deductæ* ex naturæ principiis, ex communi Authorum censeantur esse juris naturæ, uti *justitia contractuum* suppositâ rerum divisione, *præcepta serviendi Dominis*, *suppositâ Republica* &c.

4. *Vasquii*, qui jus naturæ ait esse *præceptivum*, vel *prohibitivum*: jus Gentium *concessivum* vel *permissivum*: at & hæc differentia est *insufficiens*, quia & jus Gentium est *positive præceptivum*, & *prohibitivum*; jus verò naturæ etiam *concessivum*, & *permissivum*, uti *infra* clarescet.

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. h. III.

III. *Etsi jus Gentium specificè differat à jure naturæ, in aliquibus tamen convenit, habetque specialem cum jure naturali propinquitatem. Patet 1. Quia utrumque est aliquo modo commune omnium Gentium. 2. Utrumque respicit suo modo felicitatem publicam societatis humanæ pro fine, nititurque convenientia cum ratione. 3. Utrumque propter hanc convenientiam cum ratione eodem ferè modo ortum est cum Genere humano.*

IV. *Jus Gentium insuper specificè differt à jure civili. Patet 1. Quòd civile sit scriptum, jus Gentium non scriptum. 2. Illud sit à Legislatore humano, hoc à consuetudine Gentium. 3. Illud respiciat pro fundamento privatas civium, hoc Gentium publicas necessitates. Instruct. IV. §. 1. Q. 3.*

Origo juris
Gentium.

Leucotheus. Quæ origo juris Gentium & Melander. I. Causalis est satis explorata. Nam fluit 1. Ab indole naturæ humanæ sociali. 2. A principio amoris, cuius etiam extraneo naturaliter debiti, quia necessarii saltem minùs strictè ad felicitatem respectivam. 3. Ab exigentia humanæ necessitatis, utilitate communi & publica id suadente; cum Gens nulla ex toto sibi sufficiat ad multa

multa commoda, mutuamque tranquillitatem conservandam.

II. *Origo formalis est satis incerta.* Nam

1. Juxta nonnullos habetur ex usu, & consuetudine, Gentibus consensum, Deo, ut rerum publicarum authore, obligationem legislativam addente. 2. Juxta alios habetur ex pacto *expresso*, vel saltem *tacito* inter Gentes finitimas, aliis propter insignem utilitatem, seu per *imitationem*, seu per *consensum* accedentibus, ut adeo accedente communi usu in conventiones publicas, ex justitia obligatorias, transirent, quas à Gentium consensu *jus Gentium* appellamus. *Instruct.* IV. §. 1. Q. 4.

Leucotheus. Quæ essentia juris Gentium? *Essentia*

Melander. I. Multis definitur, esse *conventio tacita*, qua Gentes, ut tales, obligatione mutua consociantur in ordine ad ea, quæ ad communem ipsarum felicitatem pertinent. Nam 1. Per *conventionem tacitam* indicant *formam intrinsecam*, sicque distinguunt à jure naturæ, quod habet *formam legis*, proprie dictæ.

2. Per *obligationem mutuam* innuunt *effectum* juris Gentium, nempe *obligationem rigorosam justitiæ*, immediatè ortam ex Gentium pactione; & sic denò distinguunt à jure Naturæ, quod *obligationem parit strictè legalem*.

h 2

3. Per

3. Per *gentes*, quæ *tales*, significant *subjectum* juris Gentium, quod complectitur homines, ut membra totius Generis humani, in diversos Populos divisi, etsi non omnes omnino Gentes, sed potiores solum appellet.

4. Per *communem felicitatem* declarant *finem* juris Gentium, discretum à jure civili, quod non nisi *particularem unius Reipublicæ* intendit.

5. Denique pro *forma extrinseca* promulgationem, consistentem in *constanti usu*, & *consuetudine Gentium*, assignant.

II. Alius dicitur esse, *ordinatio rationis, diuturnis Gentium moribus, ad communem utilitatem Gentium, quæ talium, constituta, & summi humanarum Politiarum Principis consensu roborata.* Nam

1. Per *ordinationem rationis* indicant *genus univocum* cum jure naturali, atque civili, sic ut jus Gentium *proprium juris legalis speciem* esse affirmant. Insuper indicant jus Gentium non ex *usu qualitercunque arbitrario*, sed in *ratione fundato*, esse inductum.

2. Per *ordinationem, diuturnis Gentium moribus constitutum*, innuat, *constitutivum juris Gentium formale* non esse *pactionem*, sed *ipsum usum, ac consuetudinem*, ex qua, velut *tacita consensus*

vis mutui possessione, introducta est hujusmodi ordinatio inter Gentes.

3. Per ordinationem, *supremi humanarum politiarum Principis consensu roboratam*, significant potestatem legislativam non esse à *Gentium collectione* more aristocratico, cum singulæ sese judicent *liberas, ac independentes*, habito quoque respectu ad alias Gentes; sed haberi à Deo, *non tanquam Authore naturæ, sed societatis humanæ, & supremo Rerumpublicarum Principe.* Rationem assignant, quòd, *supposita societate humana*, non potuerit non velle Deus, *tanquam supremus humanarum politiarum Princeps, & primus Institutor*, ut Gentes habeant aliquam regulam, actionum, illis quæ talibus competentium, directivam, & à Deo, tanquam societatis humanæ auspice, profectam, quæ vel ideò *veram juris legalis speciem indueret, & jus Gentium propriè dici posset.*

III. *Et si utraque definitio sit satis commoda, nos tamen posteriorem, ut minùs incommodam, in sensu tamen debito, præhabemus.* Nam 1. Utraque definitio est satis *discretiva* juris Gentium ab aliis speciebus. 2. Definitio prior id habet *incommodi*, quòd, *jus Gentium explicans per pactiorem, non adstruat obligationem*

118 P. I. Titulus II. De lege. & principio
tionem legalem, nisi concomitanter tantum mutuatam, & quidem à jure naturæ; non adstruit obligationem universalem constitutionis, sed particularem pacti, extensam in solos consentientes; nec adstruit usum, nisi pro forma promulgationis extrinseca; etsi ad hunc, veluti constitutum, Authores communiter provocent. Contrà definitio posterior, jus Gentium explicans per consuetudinem, adstruit quidem obligationem legalem, sed à Deo, ut Authore societatis humanæ solum remoto, de qua speciali legislatione nullum usquam vestigium; adstruit jus Gentium aliquo modo Divinum &c. Unde

IV. Jus Gentium dicimus, esse ordinationem rationis, longævo Gentium usu, Deique, ut societatis humanæ Gubernatoris immediati, consensu inductam ad Gentium, quæ ralem, publicam felicitatem. Hæc definitio vitat priora incommoda, adstruendo obligationem legalem, universalem consuetudinis, obligantis omnes, majore parte consentiente, facitque usum longævum hujus juris constitutum; vitat itidem posteriora incommoda, obligationem legalem desumendo à Deo, ut Gubernatore supremo & immediato societatis humanæ, quatenus Gentes, etiam

etiam collectim spectatæ, superiorem humanum non agnoscunt, adstruendo satis clara vestigia *hujus specialis obligationis legislative* in ratione Divinæ Providentiæ, atque societatis humanæ, sic meliùs regendæ, & commodiùs conservandæ. Unde negatur suppositum, quòd jus Gentium debeat esse *merè humanum*, si modò sit *verè positivum*, & à jure naturali, Divinòque *satis distinctum*, quod fit tam quò ad *finem*, ut patet: quàm quò ad *authorem*, cum Deus juris naturalis & Divini sit *Author immediatus*, & *absolutus*; juris Gentium *mediatus*, quatenus, ut *Gubernator*, non obligat *absolutè*, sed *mediante solummodo Gentium consensu*, per *diuturnos mores declarato*.

V. *Jus Gentium, etsi satis distinguitur, multam tamen habet affinitatem cum jure consuetudinario.* Prius patet ex *diverso Authore, fine, & subjecto*; posterius *ex modo inducendi per usum, & ex obligatione, utrinque legali.* *Instruct.* IV. §. 1. Q. 5.

*Leucotheus. Quæ divisio juris Gen-Divisio-
tium?*

Melander. I. Exoleta est divisio in primævum, quod naturali ratione constitutum; & secundarium, quod ne-

cessitate exigente, usúque introdu-
ctum, dicunt: quia juris naturalis, &
Gentium est *confusiva*.

II. *Nulla est divisio in commune*,
quo plerasque, & in *proprium*, quo
duas, trésvé Gentes uti, existimant:
quia juris Gentium, & civilis est *con-*
fusiva.

III. *Legitima est divisio juris Gen-*
tium in affirmativum, quo quid præ-
cipitur; & in *negativum*, quo aliquid
prohibetur. *Reductivè* dividi solet
etiam in *permisivum*, quod tolerat
actum, si malus non sit; sed si ma-
lus, impunitatem saltem extrinse-
cam concedit. *Instruct. IV. §. 2. Q. 6.*

Materia.

Leucotheus. Quale, & quotuplex est
objectum juris Gentium?

Melander. I. In genere est omne id,
quod *ex fine suo* tendit ad convenien-
tem communicationem, & emolu-
mentum Gentium, quà talium.

II. *In specie ad jus Gentium revocatur.*

1. *Primæva rerum divisio*: quia, etsi
natura pro statu multiplicati Gene-
ris humani exegerit *aliquod medium*
pro evitandis incommodis, non tam
exegit hoc *determinatè medium divisionis.*

2. *Ipsa Gentium, & Regnorum divisio*
in fieri saltem reductivè; in conservari

ser-

formaliter est juris Gentium propter eandem rationem, cum *absolute loquendo* non implicasset, Orbem coire in *universalem quamdam Rempublicam*; vel certè tanta Gentium & Regnorum discretio *necessaria* minimè fuisset.

3. *Commerciorum libera facultas* est juris Gentium, quia *simpliciter* haud necessaria, cum quævis Respublica *absolute*, etsi *minùs commode*, per se subsistere possit.

4. *Bellum justum*, saltem ut *publicum*, & *solemne*, est juris Gentium, cum neque *conditiones* de prævia indicatione, neque *effectus* belli publici naturæ juri rectè adscribi queant.

5. *Repressalia* ad jus Gentium spectant, eo quòd, *mero naturæ jure*, ex facto alieno nemo teneatur, nisi qui bonorum successor est.

6. *Servitus* ex jure Gentium descendit, quia videbatur communis esse utilitatis, justo bello devictos servituti potius destinare, quàm morti.

7. *Legatorum admissio*, & *immunitas* non est juris naturæ, seu spectet *commerciorum*, seu *pacis* negotia publica: nam ad illa non est medium necessarium *absolute*: cur enim, *absolute loquendo*, non possit Gens aliqua sibi soli vivere, & aliarum commercia recusare? Ad ista non est medium

necessarium determinatè, cum plura
 media, inter quæ & ipsum bellum,
 ad pacem reducendam suppetant.
 8. *Pax*, considerata relativè ad
 bellum, & in suis effectibus, ac cir-
 cumstantiis, est juris Gentium.
Pater à paritate cum bello: cum
 contrariorum eadem sit disciplina,
 ratio, seu sententia, ut habet axio-
 ma commune: Neque enim *ratio*
paciscendi, oblivio malorum, restitutio bo-
norum &c. nisi ex dispositione Gen-
 tium, in ordine ad communem
 utilitatem profluere poterant. 9.
Fœdera sunt juris Gentium: quia li-
 cèt eorundem *admissio*, si ritè petan-
 tur, sit *conformis naturæ*, & *magnæ*
æquitatis, non tamen est *necessitatis*
absolutæ: quia, sicut *absolutè loquendo*
 Gens quævis potest sibi soli vivere,
 ita & aliarum fœdera recusare.
 10. Denique ad jus Gentium re-
 vocatur *jus transitus*, seu *commigrandi*,
 quando non est justa ratio excluden-
 di peregrinos, & advenas. *Ratio* est:
 quia hæc facultas est cunctis Genti-
 bus, & valde commoda, nec minùs
 utilis. Hoc non obstante jus istud
 etiam juri naturæ, *saltem imperfecto*,
 infra meritò tribuemus. Huc spe-
 ctat

Etat *jus sepultura*, etiam respectu *hominum*; *jus præscriptionis*, de quibus suo loco expressius. *Instructio IV. §. 2.*

Q. 7.

Leucotheus. Quinam effectus juris Gentium?

Melander. I. *Obligatio legalis*, qua Gentes communibus sancitis morem gerere tenentur. Patet ex ipso communi sensu Gentium, seu *provocantium* ad jus istud, seu *exprobrantium* crimen enorme, si videant violari hanc legem, quam putant *sanctissimam*. Unde obligatio hæc se extendit in ipsa orbis summa Capita, *propter auctoritatem Dei*, societatem humanam supremo dominio gubernantis, & *propter finem*, seu emolumentum commune, cujus intuitu *per consensum Gentium* immediate oborta est.

II. *Interpretatio juris Gentium* petitur ex *Scriptoribus probatis*. *Mutatio*, seu ex *solo*, seu ex *parte*, fieri nequit, nisi assensu omnium Gentium, vel saltem majoris partis. Res patet in consuetudine civili, & ex eo, quod obligatio communis, cum præjudicio Nationum, à peculiari gente excuti haud possit. Exemplum de *servitute* nil obest, quia *jus Gentium* hac

hac ex parte propriè non mutatur, ut est facultas Gentibus communis: non enim respectu Gentium est sublata, sed ejus solummodo usus inter Christianos cessat sine ullo præjudicio; immò cum emolumento cæterarum Gentium.

III. Quòd autem jus Gentium absolute mutabile sit, patet, quia est species juris arbitrarii, & positivi; & etsi fluat ex ratione, non tamen fluit per deductionem necessariam, ac evidentem. Immò etsi à Deo firmetur, non tamen approbatio hæc Divina est independens, sed fundatur in præsupposita gentium voluntate, adeoque hac mediante & ipsa mutari potest.

Instructio IV. §. 2. Q. 8.

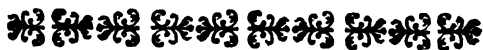
Protestantium
symptomata.

Leucotheus. Quæ Protestantium Moralistarum hac in parte symptomata?

Melander. De jure naturæ, ejusque cognoscendi genuino principio; item de jure Gentium cum naturali confusione Puffendorffii, Thomassii, & aliorum opiniones, minùs congruas, supra jam vidimus. Cæteris magis ineptiit Laurentius Fleischerus; qui præcepta naturalia, felici metamorphosi, transfiguravit in mera Dei consilia, & monita paterna; qui legem naturæ defini-

vit

vit esse dictamen rationis tranquilla, & complecti ea tantum præcepta moralia, quæ fluunt ex regulis justis, hoc est, ne turbetur externa societas; officia cætera, quæ fluunt ex regulis honestis, & decori, pertinere ad ethicam, & sic de aliis nugis, quarum pretium unicum in eo est, ut ignorentur. *Instructio IV. §. 2. Q. 10.*



TITULUS III.

Titulus 3.

De Officiis hominis erga Deum.

Officia hominis erga Deum.

§. I.

§. 1.

De religione naturali.

De religione naturali.

L Eucotheus. Quid & quotuplex officium hominis?

Officium naturæ, & divisio in genere.

Melander. I. Officium hominis, pro statu naturali in genere, est, actiones suas dirigere ad felicitatem, naturæ rationali propriam, seu tendere ad consecutionem hujus finis.

II.

II. *Officium in specie est actio hominis, ex debito legibus conformanda: unde fundatur in obligatione, ac lege, sic ut ex juribus fluant officia, non jura ex officiis.*

III. *Cumque legis naturalis finis sit felicitas dependens ab objecto triplici, Deo, semetipso, ac proximo; triplex oritur officii genus, sic ut alia sint respectu Dei, alia respectu sui ipsius, alia respectu proximi. Instruct. I. §. 1. Q. 1.*

In specie erga Deum.

Leucotheus. Quid & quotuplex officium hominis erga Deum?

Melander, I. Est actio, ex debito conformanda legi nature, precipienti religionem erga Deum, in quantum naturalis ratio eum consequi potest.

II. *Porro hæc religio, cum habeat duas partes, noticiam Dei, ejusque cultum, pariter notat officium duplex, primum de Deo rectè sentire; alterum modo debito eundem colere.*

III. *Hoc officium duplex pariter nititur duplici fundamento: essentiali nempe dependentiâ hominis à Deo, tanquam Creatore, Conservatore, ac Governatore, ex quo fluit amor debitus, velut principium cæterorum officiorum. Item Dei perfectionibus cæteris,*

teris, præcipuè providentiâ, atque justitiâ, ex quibus fluit, Deum amore, cultuque esse dignissimum. *Instruct.*

I. §. 1. Q. 2.

Leucosbeus. Quid de Dei notitia observandum? Officia Theoretica erga DEUM.

Melander. I. Quòd ad jus naturæ partim sit præsupposita, partim sub eo comprehensa. Illa est homini insita, consistitque in primis principiis, lumine naturæ notis, quale est dari aliquod Numen sub ratione entis primi, supremi, justis, ac providi, mala scientis, & punientis, bona verò præmiantis. 2. Animam non esse mortalem cum corpore, adeoque esse post fata superstitem, saltem in ordine ad pœnam, vel præmium, adeoque felicitatem, hujus vitæ termino conclusam, non esse finem naturæ rationalis sufficientem, & adequatum &c. Notitia amplior, sed tamen vulgaris, & ratiocinio facili habenda, cadit sub jus naturæ, dicitque actum voluntatis, saltem sumpta reduplicativè, seu ut obtinenda obviis mediis.

II. Unde utraque hæc notitia propriè spectat ad disciplinam jurisprudentiæ naturalis, contra quam a catholicis Moralista passim statuunt. Nam etsi prior sit præsupposita ad jus naturæ, nihilominus pro-

propria est *jurisprudētia* non aliter, ac principia logica, etsi præsupposita ad syllogismum, *Dialecticæ* tamen propria affirmantur. Accedit, quòd principia hæc præsupposita sint quidem *Theologiæ naturali* propria, ut dirigunt actiones *ex motivo religionis*; alio tamen modo sint quoque propria *jurisprudētiæ naturalis*, prout nempe dirigunt actiones *ex motivo justitiæ*. De notitiâ posteriore, seu *vulgari*, constat, cum propriè cadat ius naturæ, ejus acquisitionem imperantis.

III. Errat igitur *Puffendorfius* cum *Webero*, *Kemmerichio*, & aliis, qui hanc utramque notitiâ *Theologiæ naturali directè, indirectè solummodo naturali Jurisprudētiæ* tribuunt; errat *Fridericus Ludovici*, qui è foro *Theologico mutuandam* affirmat; errat *Thomasius*, qui omnem religionem naturalem *ad figmentum* relegat. *Instruct.* I. §. 1. Q. 3.

Modus, quo jus nature versatur circa hæc officia Theoretica.

Leucotheus. Quâ ratione jus natura versatur circa hanc de Deo notitiâ?

Melander. I. Circa notitiâ præsuppositam, & è primis principiis fluentem, veritatur *negative*, prohibendo *Atheismum*, & *Epicureismum*, amoris, Deo naturaliter debiti, seu ad felicitata-

citatem, naturæ rationali propriam, absolute necessarii, penitus eversum. Unde *Hobbesius* graviter hallucinatus, dum *Atheos imprudentiæ* quidem, non autem *injustitiæ*, arguendos dixit.

II. *Circa notitiam vulgarem* jus naturæ versatur *positivè* præcipiendo applicationem ejus acquirendæ *vulgarem*, seu tantam, quanta *ad verum de Deo sensum* necessaria, & *obvis mediis* haberi potest. *Ratio est*, quia ejusmodi applicatio est exigita ab amore, ad conjunctionem cum Creatore *simpliciter* necessario, quia incompossibili cum tanta injuria, quæ induceret *ignorantiam, errorémque* de Deo *vincibilis*.

III. Hæc notitia vulgaris se extendit ad ea objecta, quæ ab homine, *plene rationis compote, sine ignorantia, vel errore vincibili, diu nesciri haud possunt*. Ejusmodi sunt *sensus de unitate Dei; de ejus excellentia super omnia creata; de ejus perfectione pura, ac summa &c.* Unde patet *Idolomaniam esse inexcusabilem*.

IV. *Notitia de Dei essentia, ac attributis, magis exacta, etsi ratione merè naturali non sit superior, est tamen extra sphaeram jurisprudentiæ naturalis, & theologiæ naturali privativè est propria.* Ad hanc refertur *sensus de perfectione Dei in*
Iust. Jur. Nat. & Gent. Epitome. i omni

omni genere infinita; de immensitate, immutabilitate, æternitate, aliisque abstrusioribus attributis. *Instruct. I. §. 1.*

Q. 4.

Officia practica erga Deum.

Leucotheus. Quid de cultu Dei observandum?

Melander. I. Quòd sit cogniti Numinis veneratio, certis naturæ legibus definita. Hic autem cultus est duplex, internus, qui dicitur veneratio mentis Deo devotæ, internis solum actibus concepta; & externus, qui est veneratio, externis quoque signis exhibita.

*II. Hujus utriusque cultûs principium fundamentale est amor. Ratio est. 1. Quia immediatè fluit ex primis principiis de Deo, ut Ente primo, supremo, tanquam ex objecto proprio; cætera verò officia ex amore, tanquam scaturigine, oriantur. Ratio est. 2. Quia amor immediatè disponit ad finem, seu felicitatem homini propriam, putà, ad conjunctionem cum Deo; cætera verò media ex amore, tanquam radice, eruantur. *Instructio I. §. 2.**

Q. 5.

Præcepta affirmativa in genere de obligatione tendendi ad finem proprium.

Leucotheus. Quidnam circa officia erga Deum, in genere, naturæ jure præceptum?

Melander. I. Præceptum, ut homo tendat per suos actus ad finem, sibi à Crea-

à Creatore præfixum, *felicitem* nempe *sue naturæ propriam*.

II. Præceptum, ut tendat per suos actus, *saltem absolute loquendo*, ad suum finem, *simpliciter ultimum*; hoc est, ad conjunctionem cum Deo, naturæ proportionatam, mediante cognitione & amore congruo obtinendam. Secus enim ageret *inordinate*, quia contra ordinem, rebus creatis propositum ab authore naturæ.

III. Finis hic *ultimus* est sola felicitas, habita ex officiis hominis erga Deum, quæ sola *substantialis*, & à natura *ultimato intentata*. Quia sola animæ rationali *propria, interna, obtinibilis* semper, *independens, inimpedibilis* per malitiam hominum, & etiam per mortem *inauferibilis*, absolute *satiativa*, saltem post fata, modo naturæ statui proportionato. *Instructio I. §. 2. Q. 6.*

Leucotheus. *Quidnam circa officia erga Deum, & in specie de cultu interno nature jure præceptum?*

Melander. I. *Cultûs interni officia* consistunt in actibus, *notitiæ primæ & vulgari acquisitæ*, de multiplici Dei perfectione, respondentibus. Unde officium fundamentale est actus amoris erga Creatorem, & quidem *super*

omnia, sic ut includat propositum absolutum, & efficax servandi totam legem naturæ, qui amor, sicuti spectato solo naturæ statu possibilis est, *saltem loquendo simpliciter*; ita & præceptus esse cognoscitur.

II. Ex amore, *velut radice*, fluunt officia honoris, & reverentiæ *per Laudationem*; spei *per invocationem*; gratitudinis *per gratiarum actionem*; timoris, obedientiæ *per observantiam legum naturalium &c. &c.*

III. Ejusmodi officia esse naturæ jure præcepta, *patescitur*: quia sunt *exigita ab amore*, in ordine ad felicitatem, homini propriam, *absolutè necessario*: siquidem hæc felicitas, seu conjunctio debita cum Creatore, sine ejusmodi officiis cultûs interni, subsistere nequaquam posset. Et licet Deus respectu sui non egeat nostro cultu, *absolutè*; suppositâ tamen hominis productione, non potest non exigere sui cultum, quia non potest non producere hominem in bonum sui, cum omnis alius finis foret Deo indignus. *Instruct. I. §. 2. Q. 7.*

Præcepta affirmativa in specie de cultu externo.

Leucotheus. Quidnam circa officia erga Deum, & in specie de cultu externo, naturæ jure præceptum?

Me-

Melandex. I. Cultus Dei externus, interni index, ut signis naturalibus est expressus, dicitur communis, & consistit in actionibus externis, interna officia repræsentantibus, qualia sunt obsequia debiti amoris, faciendo generaliter ea, quæ per *rationis lumen* facienda dicitur Creator. In specie consistit in officio laudis, invocationis, gratiarum actionis, debite subjectionis, fugiendo & impediendo ea, quæ à Deo vetita nobis ratio promulgat.

II. Atque ejusmodi officia sunt *juris naturæ*, quia *exigita ab amore*, in ordine ad pacem, cum Deo habendam, *simpliciter necessario*. Nam *respectu hominis*, amor Dei exigat cultum, homini, quæ tali, seu quæ materiali composito *competentem*; *respectu Dei* exigat cultum, Deo, quæ Creatori & conservatori *totius hominis*, tam quò ad animam, quàm quò ad corpus, *congruum ac debitum*; *respectu proximi* exigat cultum ejus educationi, instructioni, ac in conversatione fidei faciendæ *idoneum*; atqui talis non est solus cultus *internus*, & *occultus*, quia *incompletus*, & *insufficiens*; ergo.

i 2

III.

III. Unde *erronea* sunt, quæ hac ex parte scripsit *Thomasius* cum suis: quòd scilicet *ratio*, *sibi relicta*, nil deprehendat respectu Dei, unde inferat, *Deum externe coli velle*, eò quòd Deus externo cultu haud egeat: nam neque eget interno, & tamen hunc, *ex sola ratione*, deprehendit *Thomasius*.

2. Quòd ratio nil deprehendat respectu hominis, eò quòd Deo sat cognitus sit cultus internus: nam cultus externi ratio adæquata non est sola manifestatio interni, ut vidimus.

3. Quòd nil deprehendat respectu *humane societatis*, eò quòd, omisso cultu externo, nequaquam lædatur: nam vel maximè læditur, si desit fundamentum visibile omnis obligationis, ac firmitatis.

4. Quòd cultus Dei externus sit *ex rebus licitis*, ac *indifferentibus*; quòd religio naturalis sit figmentum, & sic de aliis, quæ omnia, ex ratiunculis adeò frivolis deducta, ultrò corruunt.

IV. Cultus Dei externus *specialis*, seu ut ritibus certis *specificè* determinatus, est juris Divini, positivi, vel humani. *Patet*: quia habetur vel *ex revelatione*, vel *ex hominum institutione*. Unde ritus Deum colendi per *sacrificia*; *status hominum* ad cultum Dei *specialiter* depu-

deputatus, & similia, etsi rationi sint admodum conformia, & in iis omnes pene Gentes semper conveniunt, non videntur tamen esse de jure naturalis simpliciter præceptivo, sed solo positivo; quia sunt media ad finem determinatè haud requisita. *Instruct.*

I. §. 2. Q. 8.

Leucotheus. Quenam, circa officia erga Deum, præcepta juris naturæ negativa? *Præceptane-
gativa circa
Deum.*

Melander. I. In genere prohibitum est, quidquid notitiæ Dei, cultuique præcepto oppositum est: illi error & ignorantia omnis vincibilis; huic omnis Dei irreverentia, atque impietas ad-versatur.

II. In specie prohibitus est, præter atheismum, polytheismum, omnis species idolomania; omnis divinatio, magia, vana observantia, maleficium omne, & irreligiositas in temerariis juramentis, perjuriis, blasphemis &c. *Ratio est:* quia hæc & similia directè repugnant amori, Deo naturaliter debito, seu ad pacem, cum Deo habendam, simpliciter requisito, ut patet. *Instruct.* I. §. 2. Q. 9.

Leucotheus. Quinam, hac in materia, magis notabiles Puffendorffii aliorumque ev-
vros? *Protestant-
cè hac ex
parte ano-
malia.*

Melander. I. Erroneus est Puffendorfius cum suis, quòd religionem omnem vel simpliciter sequetrarit, vel saltem non nisi indirectè à naturæ jure attingi contenderit, id quod ex ipsismet ejus principiis demonstrari potest. Nam, ipsomet teste Puffendorfiò, religio est fundamentum omnis obligationis, & firmissimum vinculum societatis humanæ, quo sine finis, seu felicitas, etiam externa, nullatenus obtineri, & conservari posset: ergo Jurisprudentiæ est propriissimè propria, nec solùm indirectè attingenda.

II. Idem cum suis *erroneus est, quòd religionem naturalem, prout nempe pertinet ad jus naturæ, intra sphæram hujus vitæ terminandam asserat, uti denuò ex ipsismet ejus principiis est demonstrabile. Nam, si religio naturalis hujus vitæ termino concludatur, abstrahendo ab omni religione revelata, ex sola ratione, & ad captum cujusvis, nequit demonstrari pœna, vel præmium, vitæ alteri, qualicumque tandem, reservatum: ergo nequit demonstrari obligatio juris naturalis sat efficax, & indelictibilis; adeoque religio naturalis esset insufficiens, & enerve vim vitam humanam societatis: atqui juxta Puffendorfi-
sum*

nam est vinculum firmissimum, & cuius ex sola ratione juris naturalis efficacia debet esse demonstrabilis: ergo religio naturalis hujus vitæ termino concludi nequit. Neque replicet Puffendorfius, pœnam, vel premium æternum supponi ex religione revelata: nam sic confundit religionem naturalem cum revelata insigni errore, quem ipse nunquam non scholasticis oggerit. *Instruct.* l. 9. 2. Q. 10.

§. II.

§. 2.

De habitu religionis naturalis ad Christianam.

De habitu religionis naturalis ad Christianam.

Leucotheus. Quis status questionis, & bac cur, & quomodo tractanda?

Melander. I. Controversia est, an ex religione naturali à Protestantibus rectè formari argumentum possit ad religionem Christianam, sic ut divisio potestatis sacræ, atque profanæ (quam ex jure Divino Catholici adstruunt) solidè impugnari, & hierarchia Ecclesiastica, saltem indirectè, velut fundamentum papisticum, explodi queat?

II. Controversiæ momentum, hac nostra ætate, præcipuum est: quia est de articulo catholicæ fidei, per Protestantium studia maximè impugnato, nempe de hierarchica potestate, quæ

i s Eccle-

Ecclesiæ catholicæ *Palladium* ; hæc enim, si facta tecta sit, ultro ruit sectæ protestanticæ *Ilion*, quod sibi, in profanatione omnis Ecclesiastici Ordinis, cum *Luthero* ædificârunt à Majorum avita fide degeneres Posterii. Inde *Puffendorsius*, postquam dixisset, hanc *questionem esse e præcipuis, eò quòd in illa Pontificii, veluti causæ suæ arcem, collocent, addit: sed & maximo- pèrè tum rei Christianæ, tum & tranquil- litatis publicæ interesse, accuratè definiri, quousque se extendat potestas Ecclesiastica, quam sibi Sacerdotum ordo vindicat, & quan- tum juris circa sacra Imperantibus competat. Horum enim fines, inquit, nisi ritè regan- tur, non possunt non ingentes abusus, tur- bæ, oppressiones, in Ecclesia juxta ac Republi- ca, provenire.*

III. Tractandæ controversiæ metho- dum ipsi sternunt protestantici Mora- listæ, quos inter hac ex parte primi- pilus *Puffendorsius* in aureo (uti *Pfaffius* ait) libello *de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem*, ubi per jus naturæ grassatur in potestatem hierarchicam Ecclesiæ Romanæ, eamque in Juventutis academicæ animis, *indirecto juris naturalis conamine*, subruere adlaborat.

Instructio. II. §. 1. Q. 1.

Leu-

Leucotheus. Qua fundamentalis origo hujus corruptelæ de potestate sacrorum profanata, indeque orta multiplici forma Ecclesie protestantica?

Melander. I. Origo fuit Lutheri corruptela, qua statuit. 1. Solam fidem esse necessariam ad salutem. 2. Legem nullam esse inter Christianos, adeoque & potestatem Ecclesiastici ordinis legislativam esse merissimè commentitiam. 3. Inter Christianos esse perfectam æqualitatem, adeoque omnes per baptismum æqualem fieri sacerdotes, sola vocatione ad obeundum officium requisita. 4. Fictitium esse S. Ordinis sacramentum. 5. Potestatem clavium cuivis Christiano esse propriam. 6. Omnem hierarchiam, Ecclesiasticam esse explodendam.

II. Ex hisce principiis posteritas protestantica *systematicam* sibi effinxit Ecclesiam, eamque pro cujusvis arbitrio *protheam*, ac *multiformem*. Si Lutheri phantasia obtinuisset, Ecclesie forma *democratica* foret, vel *anarchica* potius, ferè ut in statu naturali religio, quò ad ritus, fuisset ad placitum cujusvis.

III. *Mathæus Psaffius* cum *Thomasius*, *Hennigibus*, *Gundlingiis*, aliisque, ad cundum Ecclesie protestanticæ systema,

ma, *supponit*. 1. Ecclesiam non esse statum, jurisdictione, seu imperio quodam instructum; sed *collegium, naturalis libertatis jure conflatum*, ad cultum Dei publicum exercendum, cujus pactiones *leges Ecclesiasticas* appellat, omni civili imperio exemptas.

Supponit 2. Inde enasci *ius sacrorum duplex*: *Majestaticum*, profluens à *summo imperio*, quale fit *suprema inspectio* in Ecclesiasticum Collegium pro conservanda quiete publica. Item *potestas summa* in determinando cultu publico, conferendis privilegiis, disponendis beneficiis, dispensandis matrimoniis, & quidquid jurisdictionem externam olet. Alterum *ius* dicitur *Collegiale*, nullatenus tangens *conscientiæ libertatem omnimodam*, sed *directionem Ecclesiasticam solummodo exteriorem*, quale est *ius constituendi Ministros Ecclesiæ, administrandi bona Ecclesiastica, componendi lites per amicabiles conventiones, ordinandi disciplinam externam pœnitentialem jejuniorum, feriarum indictionem, & à cœtu separationem, alienam tamen à vi externa.*

Supponit 3. Hæc jura, *ex naturali jure*, Collegio Ecclesiastico competentia, esse *delegabilia* certis personis, quæ

quæ dici possint *Ecclesia representativa* : & quia Imperantes summi, *ratione sacerdotii communis*, ad hæc jura habiles sunt, ea communiter transferri in Principes, quò directioni huic externæ *mox civilem manum affundere* possint. Hanc porrò administrationem supponit *irrevocabilem*, plerumque subdelegatam à Principe Doctorum consessui, quod *Consistorium* vocitetur.

Supponit. 4. Sicuti jura hæc Collegialia sint in Principem translata non *absolute*, sed solum *limitate*; ita eisdem non competere aliam facultatem, *per se* vel *suos*, in decidendis controversiis fidei, quàm *merè historicam*, non verò *judicialem*. Ex quibus

Colligit. 1. Jurisdictionem *internam*, Deo tribui solitam, esse *merè suasive*, nullatenus *coactivam*, nullo inter Doctores & auditores discrimine, nisi *charismaticum*, & ministerii obeundi ratione; jurisdictionem *externam*, seu quovis modo *coactivam*, Magistratui sæculari, velut propriam, esse tribuendam.

Colligit. 2. Subjectionem in spiritibus esse prorsus nullam, quovis in Judicem, quò ad credenda, sibi sufficiente.

IV.

IV. Alii aliam ex ideis *Lutheri* erroneis procudunt Ecclesiam systematicam: sic *Thomas Hobbes*, & *Houtinus* affirmant, civitatem *Christianam* esse Ecclesiam, ex quo principio omnia Ecclesiæ jura ad Principem transferunt, eique determinationem omnium fidei articulorum, excepto illo, *Christum esse Messiam*, attribuunt. Eodem teste *Pfaffio* alicubi in *Anglia* obtinet forma *Episcopalis*, quæ forma publica, præcipua & Regis sit, ubi Episcopi Presbyteris, à se ordinatis, supereminet, sic tamen, ut jura Collegialia pauciora ipsi, præcipua Rex exercent. Alibi, ait, vigere formam *Presbyterialem*, ubi nullus Superintendens, qua forma omnes Ecclesias *Calvinianas*, atque etiam *Lutheranas* in *Belgio*, dirigi asserit. Alibi *mixtam* præpollere affirmat, ex forma *Episcopali* & *Presbyteriali*, qua forma plerasque Imperii nostri Ecclesias *Lutheranas* gaudere, asseverat &c. Ex quibus demum non male concluditur, Ecclesiastici regiminis formam penes Protestantes esse *anonymam*, vel potius *innominatam* atque *innominabilem*, ut *Puffendorfius* hanc quæstionem etiam *ad insipidas* releget. *Instruct. II. §. 1. Q. 2. & 3.*

Len-

Leucotheus. Quale jus sacrorum, ex Sy- *Jus sacro-*
stematicis hifce Ecclesiastici Collegii formis, sibi *rum profanis*
exsculpunt protestantici Hierophantæ? *Principibus*
assertum.

Melander. I. Jus sacrum, ut dicit pote-
statem ordinis, est facultas moralis exercenda
ea, quæ ad cultum Dei, sanctificationem, & in-
structionem fidelium ordinata sunt: ut dicit
potestatem jurisdictionis, est facultas exercen-
di ea, quæ ad defensionem, ac provisionem
Ecclesiarum, uti & directionem religionis, sta-
tusque Ecclesiastici pertinent.

II. Potestas ordinis penes Protestantes
 collata per baptismum cuivis fidelium,
 quia plerisque abolitis Sacramentis,
 principaliter reducit ad solum mi-
 nisterium verbi Divini, & nil ferè ali-
 ud est *in actu secundo*, nisi *deputatio facta à*
certu, vel Principe. Unde hæc potestas
 etsi æquè possit competere Principi
 ordinariè despicitur, velut ministeri-
 um, ejusmodi dignitati summæ mi-
 nùs conveniens, & potiùs dedecoro-
 sum.

III. Potestas Jurisdictionis, quò ad
jura sacra Collegialia est penes Principem
per delegationem; quò ad jura Majestatica est
penes eundem per proprietatem naturalem,
 potestati summæ annexam. Vi hujus
 Patronatûs, ut aiunt, regii, ei com-
 petit *jus protectionis, provisionis, & dire-*
ctionis, hoc est, jus ordinandi res Ec-
 clesiæ,

clesiæ, constituendi leges, convocandi synodos, mutandi Ministros, erigendi judicia Ecclesiastica, disponendi de bonis, judicandi de causis Ecclesiasticis, & dispensandi in matrimonialibus: verbo, faciendi *libere*, & *absque provocatione*, quidquid prius per jura *Papalia & Episcopalia* disponebatur circa Ecclesias, & Clerum, quò ad externam directionem.

IV. Titulus hujusmodi potestatis sacræ initio fundabatur in illo brocardo absoluto, *cujus est regio, illius est religio*. Sed postmodum, ut autonomiæ conscientiæ libertati magis confulerent, *ex naturali jure* religionem dixerent ab omni Imperio liberam, jurisdictionem *in interna* nullam, *in externa* partim Ecclesiæ Collegio, partim Principi propriam, *suffragante jure naturæ*, & indole summæ potestatis, ut habet *Puffendorfius*. Juxta plerosque tamen protestanticos] Ctos jus sacrum, etiam reformandæ religionis, per pacem *Westphalicam* Protestantibus est transmissum *ex titulo superioritatis territorialis*, seu ut fundatum in illo procaro absoluto, *cujus est regio &c.* etsi revera per pacem *Westphalicam* jus sacrum Protestantibus non *ex*, sed *cum territoriali jure* cessum sit, postquam in titulum præ-

prætenderunt *usum*, à tempore dissidii penes suos inductum, quem tamen Status Catholici *abusum* rectius dicere potuissent. *Instructio II. §. 1. Q. 4.*

Leucotheus. Quænam circa jus sacrorum Specialiter à phantasmata? Puffendor.

Melander. I. Religionem internam ^{fit.} extra omne imperium collocat *jure naturalis libertatis prorsus absoluto, & independente: te: unde & autonomiam omnimodam subditis relinquendam, nec absque labe tyrannidis contringendam esse affirmat. Qua in re, & a suorum mente devium, Westphalicæ paci oppositum, Imperantibus summis præjudiciosum, & tranquillitati publicæ injurium sese probat, etsi aliàs ad Reipublicæ & Imperantium commoda, ipsam ordinare, & subordinare religionem extrinsecam, haud vereatur.*

II. Potestatem ordinis *in actu secundo, seu actuale docendi munus à conditione cujuslibet Christiani distinctum esse, affirmat, utpote fundatum in peculiari vocatione, ac aptitudine, quæ non quidem ex naturali aliqua repugnantia, sed ex muneris quadam impossibilitate morali, Principibus competere nequeat.*

III. Potestatem Jurisdictionis externæ omnem, partim *ex indole imperii summi, partim ex delatione Ecclesiæ, in*
Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. k Prin-

Principes devolvit. Inde eisdem attribuit jus defendendæ, & sustentandæ Ecclesiæ; jus generalis inspectionis, ne per *assumenta papistica* temeretur religio pura, in Imperantium, & Reipublicæ præjudicium; jus convocandi synodos, abrogandi, & constituendi Ecclesiasticas leges, *decori Ecclesiæ externo* accommodas; inspiciendi, & ordinandi Ecclesiasticam disciplinam, discolos puniendo, & excommunicando; jus destituendi, & constituendi, non tamen invitis obtrudendi Ministros Ecclesiæ; jus tolerandi diversas sectas; jus reformandi errores, & abusus in religione, *siquidem Reipublicæ perniciosi sint*; secus, etsi fundamenta fidei *directè* vel *indirectè* convellant, jus reformandi nullum Principi esse, affirmat, *si modò præstentur ea, quæ ex natura Imperii civilis exigere possunt.* Instructio II. §. 1. Q. 5.

Systematis
commentitii
momenta in
genere, ex per modum Collegii profano - sacri, efformant
nature jure
male desumpta.

Leucotheus. Quæ fundamenta in genere hujus systematicæ religionis, qua sibi Ecclesiam, in genere, ex per modum Collegii profano - sacri, efformant nature jure protestantici Hieroplastæ?

Melander. Prima cæmenta, ut vidimus, ex naturali jure eruderant.

Nam I. Religionem internam omni humana potestate exemptam, ex naturali libertate, determinant, quæ libertas

tas per legem Evangelicam *elevata* quidem, *alterata* tamen non sit.

II. Potestatem Ordinis, uti naturæ jure omnibus communem, ita per baptismum *Christianis* cunctis communicatam, affirmant, *per se* loquendo nullâ intercedente naturali repugnantia, ut habet *Puffendorfius*, etsi *per accidens* ratione *incompossibilitatis cum munere regio*, Principes à sparta ministerii, docendique munere excludantur, vel potius id dedignentur, & per deputationem in alios transferant.

III. Potestatem jurisdictionis Ecclesiasticæ suppositâ Republicâ, *ex naturali jure* summi Imperii, Principibus tribuunt, quod jus naturale tantum abest, ut lex gratiæ alterârit, ut potius perfecerit, ac confirmârit. *Instruct.*

II. §. 2. Q. 6.

Leucotheus. Quæ fundamenta in specie *In specie de* pro religione interna, quasi naturæ jure ab omni imperio libera, juxta protestanticos *Moralibus?* *religione interna, quasi jure naturæ ab omni imperio libera.*

Melander. Si *Puffendorsum* audimus. *Ratio est.* I. Quia cultus religionis cuivis personalis, per alium non est operabilis; adeoque religio cuivis est libera, & à quovis ex ratione, vel Verbo Dei, libere determinanda. Sed ex hoc tan-

tum sequitur, quòd sit libera, quò ad *acceptationem*, non quò ad *acceptatæ retentionem* vel *dispositionem*. Item quòd sit liberè determinanda ex ratione *legibus conformi*, & Verbo Dei verè tali; non autem ex ratione *qualitercunque*, vel ex Verbo Dei juxta sensum *cujusvis privatum*.

Ratio est. II. Quia mens coactionis externæ est incapax. Sed R. quòd sit incapax coactionis quidem *directæ*, non tamen *indirectæ*. Inde ipse Lutherus: *indirectæ potestate mens non cogitur ad credendum, sed perversa solummodo doctrina inhibetur.*

Ratio est. III. Quia Religio est *independens* ab omni statu civili, extra quem data est, dari potest, ac debet. Sed R. Quòd sit *independens* quidem quò ad *professionem* ac *exercitium* non tamen quò ad *directionem* & *conservationem*.

Ratio est IV. Quia *autonomica religionis libertas* Republicæ non est *adversa*, nisi ad *speciem*. Sed R. Hanc libertatem esse *directè oppositam tranquillitati* Republicæ Christianæ, *legi naturæ*, & *scriptæ contrariam*, verum *Diaboli inventum*, *indifferentissimi matrem*, *Atheismi aviam*, & *libi tat demonstratum*. (a) *Instruct. Fl. §. 2. Q. 7.*

Leu-

(a) In Coll. Hist.

Leucotheus. Quæ momenta in specie de potestate Ordinis, quam ex jure naturæ profanant, & Principibus laicis adjudicant protestantici Moralistæ?

De potestate Ordinis, naturæ jure profanata.

Melander. Præter fundamenta, quæ Catholicis scandalosa, in baptismali sacerdotio, Sacramentorum, & sacrificii abolitione suprâ posuit Lutherus, Afferunt I. In lege naturæ potestas sacra, & profana fuit conjuncta, ut in Melchisedecho: ergo à pari: cum gratia non destruat naturam. Sed R. Quòd fuerit quidem conjuncta vi juris humani, non tamen vi juris naturæ. Unde paritas, quæ à lege naturæ ad legem gratiæ nulla est, utpote in qua potestas sacra est ordinis altioris.

Afferunt II. Etiam in statu naturæ homo habuit finem supernaturalem: ergo competiit Principi, vel saltem communitati potestas proportionata, non merè naturalis, sed ordinis altioris. Sed R. N. C. Quia suffecit potestas naturalis, ad præcepta supernaturalia mediante gratiâ observanda, & sic ad finem supernaturalem obtinendum.

Afferunt III. Communitati Christianæ quæ tali competit ex ipsa natura ejusmodi Ecclesiastica potestas: ergo erit delegabilis Principi. Sed R. Quòd quidem competeret, nisi Christus institutione

tione Divina elevare voluisset hanc potestatem supra naturam, facta autem elevatione nequaquam competat.

Afferunt IV. Principes dicuntur regnare *gratia Dei*, ut *Vicarii Numinis*; vituperantur à Deo ob sacra neglecta, ob promota laudantur: ergo competit illis potestas sacra. Sed & N. C. Quia hæc tantum probant potestatem politicam, vel sacram quidem, sed non nisi advocatiæ. *Instruct. II. §. 2.*

Q. 8.

De potestate
jurisdictionis
Ecclesiasti-
ca, eodem
nature jure
in laicos
translata.

Leucotheus. Quæ rationes in specie de potestate jurisdictionis sacrae, quam ex natura Ecclesiastica, eodem jure profanant idem authores?

Melander. Rationes desumunt ex indole imperii summi, quasi inde, suppositâ civitate, naturali jure in Principes flueret potestas sacra. Nam

Arguunt I. Principi *nature jure* competit potestas necessaria ad finem publicæ tranquillitatis: ergo *summa*, seu inclusiva potestatis etiam sacrae, & exclusiva alterius æquè summæ. Sed & Quòd competat *summa in genere quidem politico*, non tamen sacro. Nam Potestas duplex, *in genere diverso*, non est præjudiciofa fini tranquillitatis publicæ, saltem *per se*, hoc est, servata debita subordinatione.

Ar-

Arguunt II. Repugnant primis politicae sanioris principiiis, in eodem regno duo Reges independentes : cum faciant statum in statu. Sed &c. Quod quidem repugnent, si sint ejusdem ordinis, & potestatis, non tamen si sint diversae, sic ut haec certos habeat limites, & neutra egredi suos, atque invadere valeat alienos.

Arguunt III. Principis potestas se extendere debet ad ea omnia, quae quietem, & concordiam publicam concernunt, adeoque & ad religionem. Sed &c. Quod se extendere debeat ad religionem jure protectionis, & defensionis, mediante brachio saeculari, non tamen jure regiminis. *Instruct. II. §. 2. Q. 9.*

Leucotheus. Quis hac in re sensus orthodoxus, & qualis juxta Catholicos habitus religionis naturalis ad Christianam? *Catholicorum hac in controversia*

Melander. I. *Habitus religionis naturalis ad Christianam est suo modo dispositivus.* Ratio est, quia cum Naturae vires sint insufficientes ad opus salutare, nec fides cadat sub meritum, id solum efficere potest natura, ut per notitiam naturalem de Deo, ejusque cultum in servandis naturalibus legibus, faciat, quantum est in se, sicque se disponat, ne Deus deneget gratiam, qua certo perveniat ad religionem Christianam.

II. *Jus sacrorum*, seu potestas sacra nulatenus competit potestati politicæ ex natura rei, seu vi statûs naturalis, ut ex lege naturæ inaniter supponunt cum Puffendorffio protestantici Moralistæ.

Affertur constat. 1. Ex Protestantium quisquiliis jam rejectis. 2. Ex eo, quòd potestas Ecclesiastica, & sæcularis differat *ex fine*, illâ supernaturalem, hac naturalem respiciente. 3. *Ex origine*, quam habet illa à Deo, ut *authore gratiæ*; hæc itidem à Deo, sed ut *ab authore naturæ*. 4. *Ex objectis*, potestate Ecclesiastica se extendente *ad spiritualia*, putà principia fidei, gratias, censuras &c. sæculari se extendente *ad temporalia*. 5. *Ex universalitate*, qua potestas sacra eadem esse debet *respectu totius Generis humani*, adeoque Moderatoris unius, ut ne, multiplicatis Capitibus, diversæ circa viam salutis ferri queant sententiæ, quæ ratio cessat in potestate sæculari. 6. *Ex necessitate*, cui non satis esset prospectum, si penes eosdem Principes esset tam sacra, quam politica potestas, utroque munere non satis bene compossibili. 7. Denique *ex absurdis*, quæ sequerentur, quòd nempe potestas circa sacra, si juris foret naturalis, competiisset etiam Principi.

cipibus ethnicis respectu religionis
Christianaë. &c.

III. *Jus sacrorum, seu potestas sacra, neque competit potestati politicæ ex jure humano, quod ex Collegiali Ecclesiæ delegatione Protestantes derivant. Ratio est, quia jus humanum qualecunque, seu Gentium, seu Collegiale communitatis, fundaretur, & originem traheret à solo jure naturali: atqui hoc non attingit potestatem sacram, ut dictum. Unde frustra prætenditur, plura laica Ecclesiarum particularium capita uniri in unico capite totius Ecclesiæ universalis, nempe in Christo: nam non sufficit unitas qualiscunque, & qualicunque in capite, sed vera in capite visibili, quale requiritur ad corpus mysticum, & unum Regnum spirituale, in suo genere perfectum. Neque sufficeret subordinatio capitum particularium ad concilium Regale Principum, quia si singuli supremi ante Concilium, quis Concilium congregaret? Quis in Concilio alteri sententiam suam postponeret, ubi ejusmodi regiminis aristocratici, respectu Ecclesiæ, vel leve vestigium in Scriptura? *Instruct. II. §. 2. Q. 10.**

k s

§. III.

§. 3.

§. III.

Habitudo religionis Judaicae ad Christianam. *De habitu religionis Judaicae ad Christianam, & Christianae ad vitam civilem.*

Juxta Protestantem in ordine ad profanandam potestatem sacram. *Leucotheus. Quae convenientia Religionis Judaicae ac Christianae adstruitur in Systemate protestantico in ordine ad potestatem sacram, Imperantibus laicis asserendam?*

Melander. I. Juxta Puffendorcium religio Judaica fuit, Divino jure, statui politico innexa, sic ut potestas ordinis fuerit penes tribum Leviticam; potestas jurisdictionis manserit penes Reges, adeoque non sit formatus status in statu: ergo, infert, idem dicendum esse de religione Christiana, etsi de cætero multiplex intercedat disparitas. Nam religionem Judaicam fuisse propriam, asserit, non nisi uni populo Hebræo, Christianam omnibus; illam habuisse sacrificia, hanc habere nullum; ibi sacerdotium fuisse personis certis peculiare, hinc esse commune omnibus; ibi cultum publicum uni loco affixum, hinc nulli. &c.

II. In eadem sensa abit Henniges tum Protestantibus cæteris; atque, potestatem sacrorum Judaicis Regibus semper fuisse propriam, etsi post captivitatem Babylonicam sacri ordinis

po-

potentia creverit, sic ut omne imperium, etiam in sacra, ad se pertraxerit. *Instruct. III. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. Quæ momenta ex Testamento veteri prætendunt Protestantici pro vindicanda Principibus laicis potestate circa sacra?

Melander. I. Quòd in lege antiqua fuerit præcepta obedientia Regibus etiam paganis, ut Angelis Dei, sanctis Domini &c. sed hoc nil refert: nam hæc spectarat tantummodo temporalia, non sacra.

II. Quòd in veteri Testamento potestas sacra fuerit profanæ subinconnexa ut in Moyse, Heli &c. sed hoc probat viam solummodo extraordinariam, non ordinariam. Immo probat, sacram nunquam fuisse à merè profanis exercitam.

III. Quòd Rex Asa subverterit excelsa, lucosque succiderit; quòd Ezechias confregerit aneum serpentem &c. At hæc non probant conjunctionem Imperii & sacerdotii, sed jus protectionis, ac zelum sacrorum, in amovendis scandalis publicis, etiam Regibus proprium.

IV. Quòd Rex Josaphat miserit Principes, & Levitas ad docendum Populum; quòd constituerit sacerdotes ad exer-

exercenda iudicia *in causis Domini* &c. At hoc intelligendum de missione, & constitutione improprie tali, *per designationem etiam* Regibus competentem; non de proprie tali *per collationem potestatis sacrae*, atque *iudiciariae*, uti colligitur ex alio loco Paralipomenon, (a) ubi expresse declaratur, ea, quae *pertinent ad Deum*, non ad Regis, sed Pontificis imperium esse referendum.

V. Quod Rex *Salomon* deposuerit summum sacerdotem *Abiathar*, exilioque multarit &c. sed hoc nil evincit: nam vel factum est jure naturali *in causa perduellionis*, pertinente ad pacem publicam; vel jure Divino *extraordinario*, quo *Salomon* implevit oraculum illud de Domo *Heli* exterminanda, uti innuit Scriptura, ejectioni *Abiatharis* subjungens causam, *ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo*; vel, quod probabilius, *Salomon* non tam exercuit potestatem *directam* deponendo Pontificem, quam *indirectam*, eundem separando *ab usu muneris*, solique *Sadoc* id relinquendo, Regem ad hoc cogente causâ publicâ, ne quid turbatum,

(a) 2. C. 19. v. 11.

barum, post *Adoniæ* mortem, in Republicæ perniciem *Abiathar* *Jerosolymis* moliretur.

VI. Quòd *Salomon* ædificârit templum, oblatisque victimis dedicârit; quòd *David* congregârit sacerdotes, arcam reduxerit; quòd *Ostias* librum Legis prælegerit, fœdus cum Deo percusserit &c. At hæc omnia *jurisdictionem* in sacris haud probant, sed *specialem* Regum *dévotionem*, ac *pietatem*, *fidelitatem* quoque ac *protectionem*, curando, ut errores, & superstitiones contra veram, & ab Ecclesia approbatam doctrinam, vel ingressum non habeant, vel ubi inventi fuerint, expellantur.

VII. Quòd, uti in lege antiqua, ita & in nova *potestas ministerialis* competat sacerdotio; *Jurisdictionalis* verò Regibus &c. Sed hoc asserere nequeunt Protestantes: nam in eorum principiis, quæ *ratione baptismi* omnibus æquè sacerdotium tribuunt, Principibus æquè competeret potestas ministerialis, ut adeò à lege antiqua ad novam ab illis nulla paritas duci queat. *Instruct. III. §. 1. Q. 2. & 3.*

Leucotheus. Quis de habitudine religionis Sensus hac Judaicæ ad Christianam sensus penes Ortho- in re catho- doxos? licus.

Me-

Melander. I. Etsi transmitteretur, competiisse in veteri Testamento quamdam Regibus potestatem circa sacra, nulla foret argumentatio ad Testamentum novum. *Ratio est:* quia potestas sacra in lege nova est *ordinis altioris:* non enim *Mosaico Pontifici dictum legimus: tibi dabo claves Regni Cælorum; & quodcunque solveris, vel ligaveris. &c.* Neque: *pasce oves,* sic ut potestas quædam *summa, ac independens,* eidem collata, jure inferri possit.

II. Jus sacrorum, seu potestas sacra non competiit potestati politicæ jure Divino antiquo, uti ex lege scripta veteris Testamenti male arguunt protestantici Authores. Ratio est. 1. Quia argumenta, suprâ allata, nulla sunt. 2. Quia, quò ad potestatem strictiùs sumptam, prout denotat cultum Divinum, sacrificia, & ceremonias &c. res patet in Saule, ratione oblatis sacrificiis per Samuelem increpito; in Ozia, ratione incensi leprâ percusso. Quò ad potestatem latiùs sumptam, ut spectat Jurisdictionem sacram, leges, judicia &c. res patet variis Legis antiquæ testimoniis, quæ legimus: Amarias Sacerdos in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit.

bit. (a) Item: *cum controversia fuerit, stabunt sacerdotes in iudiciis meis, & iudicabunt.* (b) &c. *Instruct.* III. §. 1. Q. 4.

Leucotheus. Quenam habitudo religionis Christianae ad vitam civilem secundum principia Protestantium? Habitudo religionis Christianae ad vitam civilem iuxta Protestantes.

Melander. I. Religio Christiana, in eorum sensu, non facit statum peculiarem, seu Rempublicam, jure Divino distinctam à civili, potestate propriâ, ac independente administrandam; sed merum efficit in statu civili Collegium, libertate Fidelium naturali coalitum, & quò ad jurisdictionem externam potestati civili penitus subiectum.

II. Inde deducunt, habitudinem religionis Christianae in principiis catholicis, esse minùs accommodatam ad vitam civilem, eò quòd formet statum in statu: contrà, in principiis Protestantibus, esse accommodatissimam, eò quòd non formet nisi merum Collegium, potestati Imperantium summæ, quò ad externa, penitus subordinatum. *Instruct.* III. §. 2. Q. 5.

Leu-

(a) 2. Paralip. c. 19. 11.

(b) Ezechiel, c. 44. 24. Item Deutero. 17. 12. 17.

*Rationes
pretensæ.*

Leucorheus. Quibus momentis religionis statum à statu civili eliminare conantur Protestantici (ymmystæ)?

Melander. I. Ratio est, auctore Pufendorfio: (a) quia Christus in fundanda Ecclesia haud sese gessit ut fundator statûs, seu cœtûs, potestate aliqua externa sibi propria, ac independente præditi V. G. Moysis instar assumendo personam Ducis, populum colligendo, territorium sibi quærendo, magistratus instituendo, pœnas irrogando, tributa imponendo &c. sed potius directè opposita præstando &c. Accedit: quòd nec Apostolos miserit ad imperandum, unum omnibus præficiendo, certam Regiam deligendo &c. sed ad docendum, ab ambitione dehortando, in omnem terram dispergendo &c. At hæc omnis phraseologia impertinens est, cum tantum probet, Christum & Apostolos non fundasse statum aliquem mundanum, & secularem, non verò Ecclesiasticum, & spiritualem.

II. Ratio est: quia, præter munus docendi, potestas nulla Apostolis data à Christo sive directæ præcipiendo, dirigendo, vel in refragantes animad-

ver-

(a) Libello de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem à §. 12. t. 46.

vertendo ; sive *indirecta* , doctrinæ subtractione Fideles ad subjectionis obsequia compellendo, cum ipsa *potestas clavium* non jurisdictionem , sed *doctrinam Evangelii* indicet , cui credentibus *per fidem* remittantur ; non credentibus *per infidelitatem* retineantur peccata. Accedit , quòd neque per verbulum *petræ* quidquam jurisdictionis , *Petro* collatæ , erui possit , cum per hanc nil nisi *Evangelium* intelligi debeat. Sed hæc omnia , quàm sint hæretica , vel ipse abusus sacrae Scripturæ demonstrat , protestanticè nugatorius.

III. *Ratio est* : quia quidquam imperii , vel *potestatis externæ* , neque inferri potest *ex Regno Christi* , quod est *Regnum veritatis merè internum* ; neque *ex notione Ecclesiæ* , quæ nil est , nisi *cœtus liberè coeuntium* , absque jurisdictione ; neque ex *ejus structura* , quæ est absque mutua conventionem , subjectionem , vel subordinationem unius cœtus ad alium ; nec denique ex *cujusdam Judicis* , in controversiis *fidei infallibilis* , *necessitate* , cum infallibilitas probari non possit ; necessitas verò suppleri queat , litibus per amicabilem compositionem determinandis. Sed quàm hæc miserabilis pseudo-

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. l 10-

logia cariosis nitatur fulcris, per confutatas hæreses dudum dirutis, clarescit. 1. Quòd Regnum Christi debeat esse visibile, quia *civitas posita supra montem.* 2. Quòd Ecclesiæ jurisdictio sat probetur per potestatem ligandi, solvendi, regendi, precipiendi, discolors à se abscindendi &c. 3. Quòd mutua conventio ab ipsomet Puffendorffo adstruatur per pacta Collegialia; subjectio declaretur per Apostolum dicentem: *Episcopos à Spiritu Sancto positos, regere Ecclesiam Dei;* subordinatio Ecclesiarum, & regimen universale demonstretur à S. Paginis, ubi Ecclesia vocatur *corpus Christi, sponsa, unum ovile,* ut appareat esse *unica;* ubi dicitur *Regnum, arca, navis, exercitus,* ut per conjunctionem membrorum cum capite appareat esse *una.* 4. Quòd Judicis infalibilitas innuatur illo Christi, Paulique oraculo, quo Ecclesia dicta est *columina, & firmamentum veritatis,* contra quod *portæ inferi non prævaliturae sint;* necessitas demonstretur per confusionem religionis protestanticæ, in sectas non tot, quin plures, defectu Judicis, miserabiliter divisæ. *Instruct. III. §. 2. Q. 6. 7. & 8.*

Leucobæus. Quibus aliis nugamentis *Alia nugamēta,*
 jus sacrorum profanare, & potestati laicæ
 vindicare laborant protestantici Moralistæ?

Melander. I. Fucus est, quòd religio
 catholica, formans statum in statu, de-
 roget imperio Principum summo
 contra S. Scripturæ scita, quibus abs-
 que discrimine inculcatur obedientia:
 omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita
 sit &c. Immo quibus declaratur Eccle-
 siæ nil imperii competere, dicente
 Christo: *Regnum suum non esse de hoc Mun-*
do. &c. Accedit, quòd ejusmodi sta-
 tus in statu non possit non vergere in
 præjudicium civilis vitæ, publicæque
 tranquillitatis. Sed quam inaniter
 hæc dicantur, patet. 1. Quòd nullum
 sit imperium, seu jus, Principi legiti-
 mè competens, in sacra, adeoque
 per Ecclesiæ statum nulli derogari
 possit. Non enim jus in sacra Prin-
 cipi competit ex indole religionis, quæ,
 teste ipsomet *Puffendorfo*, nil potestatis
 transfert in Principem, sed facit me-
 rum membrum Collegii, non attentâ ejus-
 dem dignitate, sic ut plus juris non ob-
 tineat, quàm quivis alius, etiam gre-
 garius miles, in Ecclesiam adscitus.
 Non ex indole imperii summi, quod est
 alterius ordinis, nec directè, & per
 se incompatibile cum jure sacro or-
 dinis

dinis altioris, id quod in Regnis catholicis, per septendecim sæcula, evidens experientia contestatur. Nec ex indole imperii summi, ut conjuncti cum officio Christiani, cum, eodem teste Puffendorfio, nec ad religionem opus sit civitate, nec civitati religione Christianâ, hujus sine & sine illius longè discrepante. Inde S. Scriptura impertinenter attrahitur, quia omnibus indiscriminatim obedientiam imperat respectu potestatum sublimiorum, sic tamen, ut Ecclesiasticæ potestati in spiritualibus, laicæ in temporalibus obediendum sit. Ita etsi S. Textus Regnum Christi neget esse de Mundo, non tamen negat esse in Mundo, adeoque potestatem Ecclesiæ externam nullatenus inficiatur. Patet. 2. Quòd Ecclesia, etsi faciat statum per se, nil perturbationis civili statui inferat, si modo servetur subordinatio de jure debita: non enim oriuntur, in eadem civitate, duo summa imperia sibi adversa; nec obligationes civium sibi invicem repugnantes, cum tendant & ad diversa objecta & fines: ut adeò, nec ratione tranquillitatis publicæ conservandæ, quidquam juris in Ecclesiam etiam indirecti tantum, summis Imperantibus accrescat.

II. Fucus

II. *Fucus est*, quòd ipsimet SS. Patres Imperantium potestati politicæ jus quoddam sacrorum adjudicent; nam. 1. *S. Augustinus* in Principibus quidem recognoscit potestatem ferendis leges contra impietates, videlicet pro sacris non in sacris; pro defendenda Ecclesia contra pravitatem hæreticam; pro refrenandis scandalis &c. non pro ordinanda Ecclesia, uti satis probat contextus. 2. *SS. Chrysostomus, & Ambrosius* Principibus attribuunt potestatem coercitivam in sacris, sed non nisi gladio temporali armatam, reservatâ ordini Ecclesiastico potestate coercitiva per gladium spiritualem, uti alibi declarant. 3. Patres in Concilio Arelatensi Carolo M. decretorum emendationem obtulere in iis solummodo, quæ laicos simul & Clericos concernebant, potestatem deferendo non in sacris, sed pro sacris, ut statuta, per ejus authoritatem simultaneam, faciliùs executioni mandarentur. Item adjudicârunt decretorum protectionem, & adiutorium, ad faciliorem executionem necessarium, ut patet ex adhibitis terminis nullam jurisdictionem, sed pietatem Cesaris indicantibus. 4. *S. Gregorius M.* suam testatus est *Mauritio Casari*,

ri, tanquam *Domino*, subjectionem solummodo quâ *privatus*, Pontificiam authoritatem dissimulando, non eandem Cæsari subijciendo, ut evidenter patet ex initio illius epistolæ, ubi ait, *se non, ut servum, jure Republicæ, sed jure privato loqui.* 5. S. Leo vocavit Imperatorem Pontificem utique analogicè, sicut Constantinum M. dictum legimus *Apostolum fidei*: sed verius epistola illa est *supposititia*, aut certè *mendosa*, ut rectè observat Glossa. 6. Denique à Patribus varii actus potestatis spiritualis hinc inde Regibus tribuuntur V. G. *veritatem docere, errores depellere* &c. qui tamen jurisdictionem sacram, *proprie talem*, haud innuunt, sed *puram Ecclesiæ*, per modum *exhortationis, honoris, ac laudis*, iisdem commendatam, ut ope ac authoritate Regia ignorantia Fidelium faciliùs tolli, sana doctrina propagari, ac perversa eliminari potuerit.

III. *Fucus est*, quod acta Cæsarum potestatem in sacris liquidò evincant, quibus ex Historia constat, Pontifices Romanos, & Episcopos ab Imperatoribus institutos, ac destitutos; ordinationes item ac leges, *etiam quò ad dogmata fidei*, à Justiniano promulgatas.

tas. Sed acta Cæsarum factum probant, non jus, nisi forsan à Clero, propter acerbisatem temporum, delegatum. Justiniani ordinationes, circa sacra, civili juri insertæ sunt, non exercendæ jurisdictionis Ecclesiasticæ causâ, sed fidei & disciplinæ Ecclesiasticæ, aliunde statutæ, in vigore suo conservandæ gratiâ.

IV. *Fucus est*, quòd saltem convocatio Conciliorum sit Regibus propria. 1. Ob curam Religionis. 2. Tanquam quid adiaphorum. 3. Ob paritatem cum veteri Testamento. 4. Ob defectum potestatis in Ecclesia ante Cæsares, Christo initiatos. 5. Ob jus istud, jam sæpe exercitum ab Imperatoribus. 6. Et quidem legitime teste S. Hieronymo, & Nicolao I. Pontifice Maximo. Sed hæc inania sunt: Nam. 1. Regibus competit quidem cura Ecclesiæ, sed *defensiva*. 2. Nec convocatio *adiaphora* est, sed *spiritualis*, uti patet *ex fine*, qui est *decisio controversiarum fidei, emendatio ac introductio Ecclesiasticæ disciplinæ*. 3. Nec in Testamento veteri convocatio erat *imperiosa*, nec ad decidenda dubia religionis, sed ad aliquam cultûs Divini solemnitatem. 4. Nec deerat unquam Ecclesiæ *potestas con-*

vocandi Concilia, etsi primis sæculis *opportunitas* defuerit. 5. Nec Imperatores convocârunt Concilia, saltem legitima, *jure proprio*, sed *delegato*, ad delegationem cogente non raro necessitate ob locum, comitatum, ac sumptus. 6. Unde in hoc sensu intelligendi Patres, cum Conciliorum *indictionem*, vel potius *promotionem*, *protectionem*, canonumque *executionem* Imperatoribus tulere in acceptis. *Instruct.* III. §. 2. Q. 10. 11. & 12.

Habitus religionis ad vitam civilem juxta Orthodoxos.

Leucotheus. Quid juxta doctrinam, petere catholicam, sentiendum de habitudine religionis ad statum civilem?

Melander. I. Est dogma catholicum, esse in Ecclesia Christi potestatem spirituales jurisdictionis externæ, & quasi politice. Patet. 1. Autoritate S. Scripturæ, tribuentis Ecclesiæ jurisdictionem externam, hoc est, potestatem ligandi, solvendi, Ecclesiam regendi, contumaces, quasi ethnicos, à se abscindendi, dicente Paulo: hæc absens scribo, ne præsens durius agam secundum potestatem, quam Dominus mihi dedit in edificationem &c. (a) Patet 2. Quia teste S. Scriptura Christo promissum est Regnum in terris his in-
choan-

(a) 2. Cor. 13. 10.

choandum, juxta illud: *faciam eos in Gentem unam in terra, & Rex summus eris Dominus imperans*, (a) quod Regnum, etsi non sit *de Mundo*, seu temporale, est tamen *in Mundo spirituale*: ergo in ullo debet dari potestas proportionata, seu spiritualis, qua sine nec gubernari, nec conservari posset.

II. Est dogma catholicum, hanc potestatem spirituales jurisdictionis externæ esse à temporali politica penitus distinctam. Nam diversitas patet. 1. *Ex fine*: illa enim ordinatur ad Reipublicæ tranquillitatem; hæc ad æternam salutem. 2. *Ex origine*: illa enim est à Deo, ut authore Naturæ; hæc à Christo, ut Authore gratiæ &c.

III. Contra hæc nugatoriè opponunt aliqui. 1. Quòd *Christus sit Rector Ecclesiæ invisibilis per spiritum veritatis, qui docet nos omnia &c.* Nam etsi *Christus sit Rector invisibilis, & principalis*, non tamen excludit *Vicarium visibilem, & subordinatum*. Item etsi interiorè doceat *per Spiritum sanctum*, exteriorè tamen regit per suum Vicarium. 2. Quòd sicut non expediret potestas temporalis totius Mundi, ita nec spiri-
ritua-

(a) *Ezech, 37. 22.*

ritualis, uno homine ad regendos omnes haud sufficiente. Nam expediret etiam in regnis politicis, si facerent unum corpus, uno homine, saltem per subordinatos sibi ministros, sufficiente, id quod fit in Ecclesia. *Instruct. III. §. 3. Q. 13.*

*Speclato jure
Divino.*

Leucotheus. Quanam doctrina orthodoxa circa hanc distinctionem potestatis Ecclesiastica à civili, spectato jure novi Testamenti?

Melander. I. Est dogma catholicum, jus sacrorum, seu potestatem sacram, nullatenus competere potestati politicae jure Divino novi Testamenti, prout erroneè statuunt protestantici Scriptores.

I. Ratio est, quia pro potestate politica nullum in nova lege testimonium, uti colligitur ex dictis.

*II. Ratio est, quia testimonia novæ legis potius testantur oppositum, distinguendo potestatem Ecclesiasticam à civili, non Principibus, sed Petro, ejusque successoribus dicendo: *pascite oves meas &c. quodcunque ligaveris &c.* dicendo Apostolis, eorumque successoribus: *attendite universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: quid vultis in virga veniam ad vos? jam judicavi tradere hujusmodi sathana &c. in promptu habens ulcisci omnem inobedientiam &c. obedite Præpositis vestris &c.**

&c. quæ omnia in sensu plano, atque clarissimo, Ecclesiastico Ordini distinctam adstruunt potestatem non modò *directivam*, sed & *coërcitivam*.

III. Ratio est peculiaris Christi institutio respectu Ecclesiæ, tanquam corporis mystici, per omnem Orbem diffusi, testante Apostolo; Ecclesiam esse unam corpus; unum spiritum, atque in ea unam spem, unum Dominum, unam fidem, unum baptismum &c. Atqui est impossibile servari hanc unitatem per Principes laicos, & ditionibus diversos, & potestate independentes, propriâ experientiâ Protestantes evidenter utique convincente. Accedit peculiaris Christi institutio respectu Ecclesiæ, tanquam firmamenti veritatis, contra quod portæ inferi non prævalebunt &c. quod firmamentum haberi nequit, nisi in Judice universali, eoque infallibili: atqui talis nequit esse Princeps politicus, quia nec universalis, nec indubitata Spiritûs Sancti assistentiâ, ullibi munitus.

IV. Ratio est peculiaris Christi institutio respectu Hierarchici Ordinis in Ecclesia, dicente Apostolo: à Deo positos primùm Apostolos in Ecclesia, deinde Prophetas, tum Patres, & Doctores &c. Inter

ter Apostolos autem primus nominatur Petrus, utique non vocatione, sed dignitate juxta illud: *Pasce oves meas, & agnos meos &c. Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua &c. tu conversus confirma fratres; tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Accedit necessitas, quæ evincit subordinationem hierarchicam, dicente S. Hieronymo: *propterea inter duodecim unus eligitur, ut, Capite constituto, schismatis tollatur occasio.*

V. Ratio est praxis Ecclesiæ, usque potestatis sacræ, & quidem private Ecclesiastico Ordini propriæ, continuus ab ævo Apostolorum, à primis tribus sæculis, quibus nemo Princeps laicus erat in Ecclesia, continuato hujus potestatis sacræ exercitio ad usque nostra tempora; quam praxin *continuatam usurpationis violentæ injuriam* dicere, est contra Orbis orthodoxi judicium, cum limosis quibusdam bufonibus coaxare.

VI. Ratio est sensus Conciliorum generalium, Nicæno I. Romanum Pontificem appellante primam, Vicariumque Christi super universam Ecclesiam constitutum; Constantinopolitano I. Ephesino I. & aliis eundem Primatum Romano Pontifici adjudicantibus.

VII.

VII. Ratio est consensus SS. Patrum
Gregorii Nazianzeni, Chrysostomi,
Cyrilli Hierosolymisani, Augustini, Ambrosii,
Damasцени, Athanasii, & aliorum, qui
 unanimi suffragio huic Romanae sedi
 Primatum attribuunt, *Instruct. III. §. 3.*

Q. 14.

Leucotheus. Quenam doctrina orthodoxa Etiam hoc
circa distinctionem potestatis Ecclesiasticae à ci-
vili, spectato jure humano - Ecclesiastico?

Melander. Potestas circa sacra neque
competit summis Imperantibus jure Ecclesia-
sico, seu ex concessione Pontificum, sicut
allegatis exinde quibusdam titulis evincere
contendunt nonnulli protestantici Scriptores.
 Assertum patet ex obviis canonibus
Gelasii, Joannis, & Nicolai in decreto
Gratiani; ex statutis Innocentii III. Bo-
nifacii VIII. Anastasii II. Symmachi,
 & aliorum, quibus distinctionem
 utriusque potestatis expressè de-
 clarant, ex quibus testimoniis sal-
 tem clarescit certa & immutata Ec-
 clesiae traditio, cum non solum re-
 centiores, sed & antiquissimi Ponti-
 fices, Sancti & Martyres, veritati
 huic testimonium dederint. *Instruct.*
III. §. 3. Q. 15.

Leucotheus. Quis Puffendorffii, & alio-
rum Protestantium scopus in profananda, per
tot molimina, hierarchici Ordinis potestate?

Scopus pro-
testanticus
respectu po-
testatis sa-

Mo-

*cre, proter-
via Lutheri-
ca profana-
ta.*

Melander. Scopus est Protestantismus, per rationes & emolumenta status civilis accommodatâ religione, penes acatholicos Principes suffulciendus, penes catholicos commendandus, ac promovendus.

Res patet. I. Ex fine, quem sibi Puffendorsius, unâ cum suis Commentatoribus præfixit in opere grandi de jure Naturæ & Gentium, malignitate protestanticâ elaborato, quia ad eliminanda è Republica perniciosa, ut ait, dogmata de summa potestate extranei cujusdam sacerdotis; de dependentia Cleri ab aliquo sacerdote extraneo &c. adeoque ad subruendam Hierarchiam Ecclesiasticam unice accommodato.

Res patet. II. Ex fine, quem idem Puffendorsius sibi posuit in aureo (ut ait Pfaffius) libello de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem, ubi religioni protestanticæ, respectu habitudinis ad politicum regimen, palmam adjudicat. 1. Quòd potestate sacra, & profanâ, Luthericè unita, non faciat statum in statu, ut tamen potestate divisâ faceret religio catholica. 2. Quòd nequaquam opes civitati, neque jura Principi, neque subditos statui politico subtrahat, uti catholica. 3. Quòd potestatem suam nullatenus in ipsos Principes extendat, uti catho-

tholica. 4. Quòd nec, ut ista, obligationes civium dividat. Ex quibus omnibus deducit Protestantismum, à Principibus, si modò sapiant, quàm maximè esse fovendum.

Res patet. III. *Ex parallelo*, quod in eodem libello ducit religionem catholicam inter & protestanticam. Nam postquam Principi suasisset, ut sepositis præjudiciis religionem ex ratione statûs dimetiretur, religionem catholicam eidem *suspectam* reddere contendit. 1. Ob lectionem S. Scripturæ, *protestanticè*, hoc est, *promiscuè* non permissam, ut ne, quod ait, facile doctrinæ debilitas magis peritis suboleat. 2. Ob Cleri ingentem magnificentiam, opes, aliæque commoda, tam pertinaciter defensa, *obtentu religionis*, qui prætextus cesseret penes præcones protestanticos. 3. Ob Cleri sævitiam in omnes, suis phantasmatis adversantes. Ex quibus infert Protestantismum majoribus veritatis sinceræ judiciis esse suffultum.

Instruct. III. §. 4. Q. 10.

Leucotheus. Quis Catholicis sensus de hoc Protestantium scopo, seu Protestantismi commendatitiis, ex ejus majori habitudine ad civile regimen petitis?

Catholicorum sensus de hisce Protestantium appellis.

Mo-

Melander. I. Est nota Protestantismi stigmatica, metientis religionem, ex habitudine ad civile regimen, eamque sic accommodantis statui politico, ut ex parte oleat *Hobbesianismum*, sternatque viam ad *Machiavellismum*, modo quidem magis tecto, minusque scandaloso, sed vel ideò minus tuto, magisque periculoso.

II. Calumnia est, religionem catholicam *per se*; acatholicam non nisi *per accidens* disposuisse quondam ad turbas civiles. Hanc calumniam castigavimus in Coll. Hist. P. IV. Quaestione 12. per totum.

III. Calumnia est, religionem catholicam, *in ordine ad civile regimen*, protestanticam esse minus accommodatam. Et hanc inanem gloriolam, multiplici positione confusam, dedimus in Coll. Hist. P. VI. Q. 1. per totum.

IV. Calumnia est, religionem catholicam debere meritò Principibus esse *suspectam*, ob S. Scripturae lectionem, promiscuè non permisam, cujus promiscuus usus, & abusus vel ipsum protestantismum dilaniavit in tot variegatas lacinias, & etiamnum hodie ex erroribus novos par-

parturit errores, indifferentissimi sæcunda Mater. Calumnia est, quòd religio catholica debeat esse suspecta, ob Cleri magnificentiam, sævitiam, in dissentientes sibi exerceri solitam; utramque oppositis thesibus in convitiatores rejecimus Parte VII. Coll. Hist. Q. 1. & 9. Instruct. III. §. 4.

Q. 17.

Leucotheus. Quod denique pretium ab Orthodoxis habendum est aureo (si credere fas est) Puffendorffii libello de habitu religionis Christianæ ad vitam civilem?

Censura aurei libelli Puffendorffiani de habitu religionis, Christianæ ad vitam civilem.

Melander. I. Tantum abest, ut aurei epitheton qualecunque promereatur, ut potius variis ineptiis, inscitiis, ac antilogis sit oppido plumbeus. Ineptias prodit systema religionis profano-sacrum, Collegialis Ecclesiæ phantasticâ fabricâ, autonomico fundo, juribus Collegii nominalibus, & potestatis politicæ commentitiis suffultum, protritâ totâ antiquitate, conculcatâ omnium Conciliorum, Patrum, Imperatorum, ac Principum authoritate, unius hominis pseudologi phantaso in oppositum blaterante, sibique ridiculum in modum de vermiculosi lumbricis cerebri applaudente. Inscitias, & antilogias denudat totius libelli conatus, quo per profanationem juris sacri

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. in Prin-

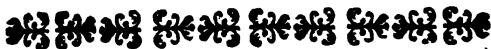
Principum jura vindicare, & tranquillitatem Reipublicæ in tuto collocare se venditat: his non obstantibus autonomiæ dissipatis scopis, civitatem coagulat, omni potestate circa civium religionem Principes spoliat, secessiones ab iisdem subditis facit licitas, fœdera cum externis, licitè cudenda, pronuntiat, & quod una manu, Catholicis eripiendo, Principibus tribuit, alterâ, protestanticis tribuendo, Principibus eripit, absonus nugator.

II. *Idem libellus non tam aureus est, quàm mendaciis, & calumniis admodum ferrugineus.* Calumniæ ubique prostant, dum Ecclesiam catholicam, vocat cœtum Romanum, qui per impudentiam sibi soli Ecclesiæ onoma arroget; dum Hierarchicum ejus imperium vocat chymericum; Sedem apostolicam prostibulum Babylonicum; Clerum, stupidum hominum genus, præjudiciis privatisque affectibus excæcatum; catholicorum crassum disputandi modum, nil nisi crepando Ecclesiæ autoritatem, & traditiones sugillat: Concilia, & præcipuè Tridentinum, velut illegitima vituperat &c. *Mendacia ubique hiant: sic falsum esse dicit, quòd Deus remissionem*

lius paginas, velut fœdâ illuvie, infarfit, ut ei non immeritò hanc censuram præfigamus:

Nôsse cupis, dicti quæ sit censura libelli?

Hæreticis *aurum* est, Catholicisque *lutum*.



Titulus 4.

TITULUS IV.

De officiis
hominis
erga se.

*De Officiis hominis erga
seipsum.*

§. I.

§. I.

De cultura
quò ad ani-
mam, & cor-
pus.

Natura, &
existentia
officiorum
hominis erga
se.

De cultura animi, & corporis.

L Eucotheus. Quid sunt, & an reverà spectant ad Jurisprudentiam officia hominis erga se?

Melander. I. Sunt actiones hominis, ex debito conformandæ legi naturæ, præcipienti ordinatum amorem sui.

II. Spectant propriè ad Jurisprudentiam naturalem. Ratio est: quia
cùm

cum ita congruant rationi, ut possint *precipi*, vel vicissim, sic disconveniant rationi, ut possint *promitti*, rectè numerantur *inter objecta* juris naturæ.

III. Unde 1. Licet amor sui sit ex *instinctu* ipsius naturæ, non tamen est *necessitans*, adeoque est capax præcepti: immo etiam, quò ad modum, & *subordinationem* respectu finis, ad quem homo est conditus, *proprie* cadit sub legem naturæ. 2. Officia hominis erga se non quidem *rigorose*, *proprie* tamen fundant justitiam, quia participant rationem justitiæ *formalem* nempe *honestatem*, relucentem in reddendo sibi debito necessario. Item fundant *obligationem efficacem*, quia à Deo impositam & saltem sunt *suo modo*, seu *fictione juris*, ad alterum, quia homo solùm est *depositarius* respectu bonorum naturalium; Deus verò *Dominus directus*. *Instruct. I. §. 1.*

Q. 1.

Leucorheus. Quale, & quotuplex principium fundamentale officiorum hominis erga se in schola morali Protestantica?

Principium officiorum hominis erga se juxta Protestantes.

Melander. I. Puffendorsius adstruit religionem, & socialitatem. 1. Quia homo non sibi ipsi, sed ad Deum, & societatem humanam, natus est. 2. Quia,

abstrahendo ab utroque hoc titulo, probari nequit obligatio amoris erga se.

II. *Thomasius solam*, pro fundamentali principio, *socialitatem* assignat in hunc sensum: *ita te conservare stude, ut vitam cum aliis tranquillam promoveas.* Hinc media se conservandi, promovendæ societati necessaria, ait, esse *præcepta*; societati præjudiciosa, dicit esse *prohibita*; quæ nec necessariò promovent, nec necessariò turbant, affirmat esse *licita*.

III. *Laurentius Fleischerus* pro fundamento adstruit regulas *honesti*: *ita te conservare stude, ut vitam feliciter, ac diuturnè possis transigere; cultura animæ, atque corporis omni studio operam da &c.* *Kemmerichius* assignat regulas *honesti* quò ad se; *decori*, quò ad alios; *justi*, quò ad tui defensionem. *Instruct. I. §. 1. Q. 2.*

Partim falsum, ineptum, atque erroneum.

Leucotheus. Quis sensus Catholicorum de Protestantium sensu?

Melander. I. Est inepta & falsa Puffendorffii thesis, qua statuit, quòd si homo servus Dei, & membrum societatis humane non esset, ipsius nulla erga semet officia intelligi possent. Ratio est. 1. Quia ineptum, ex socialitatis principio malè statuto, officia hominis erga Deum, non

non nisi *indirectè*, & denuò *reflexè*, ex religionis & socialitatis officiis, deducere officia hominis erga se. *Ratio est. 2.* Quia *falsum*, quòd homo *nullo modo sibi* quoque sit natus: sic *cultura animi*, & *honestas interna* est naturæ jure obligatoria, etsi ejus neglectus *directè* nec Dei, nec socialitatis cultui adverteretur: unde abstrahendo ab utroque titulo, probatur amoris obligatio erga se ex partiali fine hominis, nempe felicitate, sita in animi pace, atque tranquillitate.

II. *Magis absona est Thomasi sententia, qua officia hominis, ex solo socialitatis principio derivanda, affirmat. Ratio est:* quia amor rationalis incipit à se, sic ut unusquisque (abstrahendo à speciali obligatione) arctius sibi obligetur, quam aliis: sic quivis tenetur vitam conservare edendo, etiam extra societatem humanam; immo abstinere ab inquinamentis animi veneratoris, etsi non turbent vitam cum aliis tranquillam.

III. *Fleischeri opinio est irrationabilis; Kemmerichii probabilis, si modo debito declaretur. Ratio est. 1.* Quia sic *nullo jure* fundarentur officia hominis erga se, haberentque *pro fine adequato* vitam *temporaliter* felicem. *Ratio est. 2.* Quia

regulæ honesti & decori, fundatæ tamen in naturæ debito necessario, præter regulas justis, rectè ad naturalem Jurisprudentiam reducuntur. *Instruct. I.*

§. 1. Q. 3.

Verum principium.

Leucotheus. Quodnam verum, & fundamentale principium officiorum hominis erga se, & quotuplex?

Melander. I. Verum principium est amor, sibi naturaliter debitus, hoc est, ad felicitatem naturæ rationali propriam, necessarius. Et quia hæc felicitas consistit in pace secumipso, cum Deo, & proximo, ex hoc fine, tanquam norma, amor sui dirigendus, & ex amore hoc, tanquam principio, officia hominis erga se sic mensuranda, ut corpus ratione regatur, salvâ subordinatione Deo, & societati adventitiæ debita. Ratio hujus principii est. 1. positiva: quia est adequatum, & proprium pro officiis erga se. 2. Negativa, quia suprâ allata principia non satisfaciunt, nec convenientius afferri potest.

II. Unde fluit regula triplex. 1. Illa officia hominis erga se, naturæ jure, seu graviter, seu leviter sunt præcepta, quæ strictè, vel minus strictè, sunt exigita ab amore, in ordine ad felicitatem, naturæ suæ propriam, necessario. 2. Contrà illa sunt prohibita, quæ graviter,

viter, vel leviter repugnant huic amori, sibi naturaliter debito. 3. Quæ verò nec absolutè exiguntur, nec absolutè repugnant, sunt naturæ jure licita, & permissa.

III. Et quia hic finis, seu felicitas substantialiter consistit in pace cum Deo, integraliter in pace secum ipso, & proximo, sequitur, amorem sui debere esse rationabilem, seu secundùm hunc finem rationabiliter ordinatum. Inde fluit regula. 1. Officia hominis, secundùm ordinem amoris, ad felicitatem propriam necessarij, subordinanda sunt. Sic officia sibi debita, per se loquendo, præcedunt officiis alteri exhibendis; contra verò cedunt officiis, ex obligatione speciali, vel alteri, vel communitati exhibendis; utraque verò cedunt officiis, Deo debitis. 2. In officiis erga se cultura animæ præferenda culturæ corporis, quia anima pars præstantior. Respectu animæ, cultura voluntatis culturæ intellectûs præhabenda, quia bonum morale nobilius. 3. Officia, homini incumbentia, non sejungenda. Hinc officia, communitati debita, propter debita sibimet ipsi, nec propter utraque, Deo debita negligenda sunt; nec officia mentis propter officia corporis omittenda, & vicissim.

m s

Quòd

Quòd si omnibus simul satisfieri nequit amoris ordo servandus, & ratio bonorum est attendenda.

IV. Hinc officia hominis erga se ad *classem* triplicem revocari possunt. Nam amor sui, ad felicitatem propriam necessarius, se extendit. 1. Ad *bona animi*: unde fluit *cultura intellectus, & voluntatis*. 2. Ad *bona corporis*: unde cura corporis. 3. Ad *bona hominis totius*: unde conservatio sui per defensionem vitæ, famæ, fortunæ contra vim externam.

Instruct. I. §. 1. Q. 4.

Officia hominis quò ad culturam intellectus, & voluntatis.

Leucotheus. Quenam officia hominis erga se, natura jure obligantia ad animum excolendum?

Melander. I. Cultura animi consistit. 1. In perficiendo ac emendando intellectu per notitiam de Deo, semet ipso & proximo, de vero, & falso, bono malove, vulgari industriâ acquirendam, ac ad vitæ honestatem, finemque consequendum necessariam. Unde intellectus rectis sententiis de Deo, proximo, & societate humana imbuendus juxta ea, quæ partim priore titulo diximus, partim posterioribus titulis dicemus. De sententiis circa se ipsum nôsse oportet, animam non esse mortalem

talem cum corpore, sed ad præmi-
um, suppliciumve superstitem; esse
obligationem tendendi ad ulti-
mum finem, qui *substantialiter* con-
sistat in debita conjunctione cum
Deo; felicitatem hujus vitæ esse me-
re accidentalem; interna esse Deo
perspecta, poenæ, præmiõve obno-
xia; corpus cum suis affectibus ra-
tioni, rationem legi naturali subor-
dinandam; bona corporis, & ani-
mæ conservanda, promovenda, de-
fendenda; vitæ conditionem corpo-
ris, animæque viribus, accommo-
dandam &c. adeoque intellectum
purgandum ab *Epicurismo*, *Stoicismo*, *Fa-
to*, aliisque sententiis, ad ejus-
modi errores, *indirectè saltem*, ducenti-
bus.

II. *Consistit in perficienda, & emen-
danda voluntate*, exigente naturæ jure,
ut voluntas secundum rationem, re-
ctis instructam principiis, consec-
tur bonum, & aversetur malum;
ut operetur ex principiis *honesti, deco-
ri, & justii*, in ordine ad suum finem,
seu felicitatem naturæ rationali con-
gruam, cum debita subordinatione,
bonum magis necessarium, præ mi-
nùs necessario eligendo; rationi sen-
sus

lus & affectus subjiciendo &c. Verbo: rationis ductu à voluntate omnem depravationem per vitia, etiam merissimè interna, superbix, irax, luxuriæ, exterminando.

III. *Hæc officia, quæ ad animi culturam, sunt natura jure præcepta, iisque opposita seu vitia, seu errores, sunt natura jure prohibita.*

Ratio est: quia hæc officia vel sunt positive conformia, vel difformia amori, seu respectui sui, seu respectui Dei, vel etiam proximi ad felicitatem, animi tranquillitatem, ac pacem absolute necessariam. Nam, sine memoratâ intellectûs notiâ, voluntas dirigere nequit ad suum finem; sine debita affectuum refrenatione homo nec habere potest tranquillitatem in semetipso, nec conjunctionem cum Deo, nec pacem cum proximo, in quibus tamen consistit finis, seu felicitas naturæ suæ propria. Instruct. I.

§. 1. Q. 5.

Officia hominis quò ad culturam corporis. *Leucotheus. Quæ officia hominis erga se, jure naturæ debita, circa culturam corporis?*

Melander. I. Debita sustentatio, conservatio sanitatis, membrorum, virium, vitæ &c. Ratio est: quia hæc officia sunt exigua ab amore, in ordine

diem ad pacem secum ipso, & Deo, tanquam corporis, vitæque Domino, conservandam, simpliciter necessaria. Unde officia hinc opposita, quia amori, sibi, Deo naturaliter debito, adversa, naturæ jure prohibita censerī debent.

II. Naturæ jure, leviter salsam, prohibita est refectio corporis ad usque satietatem, seu immoderata, solius causâ voluptatis, quasi verò appetitus naturalis licitè posset, etiam universaliter, suis actibus frui. Ratio est. 1. Quia cibi, potusque mensura, rationi congrua, necessitas; finis, à natura ordinatus, sustentatio, non voluptas: secus licitè frui, seu quiescere quis posset in actibus ebrietatis, libidinis, &c. Hinc intenta refectio, ob solam voluptatem, moderata dici non potest, quia ad finem superflua. Neque sequitur, omnes sensuum actus V. G. aspectum rosæ, auditionem musicæ, solius causa delectationis, esse prohibitos: quia delectatio in similibus vel est indistincta à fine, seu animi relaxatione, per naturam intenta; vel est indifferens, nec ita sensualis, periculosa, finibusque, à natura intentis, opposita.

III. Naturæ jure graviter prohibita est, per se loquendo, omnis ingluviēs, ebrietas,
ratio-

rationis & sanitatis eversiva, antropophagia, seu voratio humanae carnis. Patet. 1. Quia sibi ipsi graviter nociva, Deoque injuriosa est, nisi, tanquam minus malum permissam faciat necessitas sanitatis, aliter non recuperandæ, vel mortis evitandæ &c. 2. Quia antropophagiæ licentia naturæ humanæ foret perniciofa, stimulante ingluvie ad homicidia mutua, quasi homo, animalium instar, propter hominem conditus esset in alimoniam, adeoque, delicatioris nutrimenti causâ, licitè occidi posset.

IV. Naturæ jure graviter prohibita est, per se loquendo, proprii corporis, & sanitatis destructio, vitæque servandæ absoluta incuria. Patet. 1. Quia sibi ipsi, & Deo graviter præjudiciosa. Mutilatio tamen permissa est, necessitatis, & gravioris mali vitandi causâ: quia sic amor sui conformis, nec difformis amor Creatoris, utpote prudenti corporalis boni custodiæ non adversa. 2. Nunquam tamen licita castratio, quia medium respectu continentiae inutile; respectu sustentationis determinate haud necessarium. 3. Nec sui occisio directa, nisi jubeat Deus, vitæ Dominus. 4. Nec omnis incuria

ria vitæ graviter prohibita: quia non
semper, & in omni casu amoris sui, Deo-
que absolute adversa, V.G. si medi-
um conservandæ vitæ nimis foret
difficile, uti mutilatio, inultio &c.

Instruct. I. §. 2. Q. 6.

*Leucosæus. Qua alia officia hominis er-
ga se respectu cultura corporis?*

*Alia officia
quò ad cul-
turam cor-
poris.*

*Molander. I. Est obligatio ad medi-
a corpori, sanitati, vitæque conser-
vandæ necessaria, quale est labor sta-
tui congruus; bona fortunæ, & fa-
mæ necessaria.*

II. Inde 1. Prohibitum otium
graviter perniciosum, uti & nimia
corporis, ac temporalium cura. 2.
Luxus, opum cupiditas, uti & ava-
ritia. 3. *Totalis* famæ neglectus, præ-
cipue cum præjudicio proximi, aut
boni publici conjunctus, eò quòd
fama sit fundamentum publicæ ho-
nestatis, in societate humana neces-
sariæ. Similiter prohibita ambitio,
superbia &c. Patent ista ex applica-
tione fundamentalis principii. Inde
deducitur, neglectum famæ in casu
æqualis, vel majoris boni, permissum;
item licitum esse appetitum honoris,
sed ex rationis regula ordinatum.

III. Naturæ jure præceptus est usus
corporis, sensuum & facultatum ex-
terio-

teriorum legitimus. Inde oblectamenta, rationi conformia, naturæ jure permiffa; exquisitæ tamen fenfuum titillationes naturæ jure prohibitæ funt. 1. Quia hominem enervant. 2. Corporis, animique vigorem opprimunt, gravibusque negotiis inutilem reddunt. 3. Tempus necessariis fuffurantur. 4. Facultates diffipant. 5. Damnum multiplex, & dedecus plerumque poft fe trahunt. *Instruct. I. §. 2. Q. 7.*

*Officia ho-
minis contra
continentiam
corpori
debitam.*

Leucotheus. Quid de moralitate libidinis respectu juris Naturæ?

Melander. I. Scandalosa, meritoque damnata sunt ab Innocentio X. quorundam Authorum propositiones, queis scripsere, molliem, spectato solo naturæ jure, haud esse prohibitam, sed quandoque bonam, immo obligatoriam. 2. Neque fornicationem esse malam secundum se, sed solum à Deo. 3. Idem sentiendum esse de intemperie sodomitica, ac bestiali.

Demonstratur 1. In genere. Omnis actus libidinosus externus repugnat amanti sui ipsius rationabili, ad animi pacem, felicitatemque internam simpliciter necessario: quia, inverso naturæ ordine, sine, ac institutione intendit solam, vel quasi solam voluptatem pro fine, universaliter à natura ordinatam ad propagationem

nem humanam ; rationem subjicit servituti carnali ; & voluptatis æstu demergit, deordinatione summè pernicioſa , quia mentem excæcante, voluntatem depravante , carnique agglutinante , ut experientia evidens demonſtrat.

Demonſtratur 2. In ſpecie de fornicatione perſecta : Quia eſt actus, institutioni naturæ in propagatione humana contrarius, proli naſcituræ pernicioſus infami Matre ; educandæ præjudicioſus incerto Patre ; Societati humanæ pernicioſus neglectis matrimoniis nimium oneroſis , libidibus vagis cuncta complectentibus &c.

Demonſtratur 3. De fornicatione imperfecta, mollitie. &c. Quia eſt actus, qui allatis præjudiciis ſuperaddit ſcœditatem, *everſam finis* à natura intenti, ad voluptatem diſtrahendo ſemen, ſoli generationi deſtinatam ; *everſam ordinis* à natura ſtatuti, abutendo corpus, modo delectationis neque beſtiis à natura concesso, idque infra conditionem, animalibus propriam, abjiciendo.

Demonſtratur 4. De intemperie ſodomica, ac beſtiali. Quia eſt actus, qui allatis jam ſpurcitiis ſuperaddit abominationem, teſte Apoſtolo , etiam Paganis, ſolo naturæ jure inſtructis,
Inſt. Jur. Nat. & Gent. Epitome. n igno-

ignominiosam, contranaturalem, & corpori contumeliosam, Deo propter idololatricam perfidiam eos dante in sensum hunc reprobum, adeoque solo Naturæ jure evidenter prohibitum.

II. *Rationum fucus, à quibusdam sarco-
sophastris oppositus, evidenter est putidus,
ac nullus. Nam.*

1. *In casu servandæ vitæ, sterilitatis, vel saltem pacti oppositi de educanda prole, cessaret quidem finis præcepti, prohibentis fornicationem ob præjudicium corporis & prolis, sed cessaret tantum per accidens, nec nisi finis inadequatus: nam prohibita etiam est ob præjudicium animæ, & ob ipsum universale periculum de mala educatione, quod per casus particulares non tollitur, nisi per accidens, per se loquendo autem semper manet, adeoque & obligatio semper durat.*

2. *Neque sequitur, quòd etiam matrimonium, cui non minor delectatio, deberet etiam causare ejusmodi pestiferos effectus. V. G. cecitatem mentis, infirmitatem voluntatis &c. Nam delectatio illa, etsi eadem, non tamen est ejusdem inordinationis, Deo ut matrimonii, etiam solius naturalis, Authore, per auxilia naturalia im-*

impediente effectus fornicationis pedissequos, ut evidenti experientia est contestatum.

3. Etsi in casu necessitatis permiffa forsan sit *naturæ jure* expulſio foetus inanimis, effuſio ſanguinis, immo membri abſciſſio, nulla tamen eſt ad mollitiem paritas, quia hæc eſt conjuncta *cum delectatione* & quidem *nimis inordinata*, menti *perniciosa*, corpori *contumeliosa*, proli & propagationi humanæ tam *præjudicioſa*, ut *ratione periculi* neceſſe ſit, *absolute* pro omni casu eſſe prohibitam.

III. Scandalosa, & evidenter falſa eſt aſſertio Thomæſii, qua ſcribere non erubuit, *meris rationibus naturalibus demonſtrari haud poſſe, memorata flagitia eſſe prohibita*. Nam ſi momenta, ſuperius allata, *evidenter* haud ſtringunt, vel enervata dabit Thomæſius, vel intellectu malè diſpoſito erit ſcandalofus: prius eſt evidenter falſum. Nam

1. Quòd dicat in ſcortatione haberi *finem*, ſaltem *ſecundarium*, libidinis extinctionem, id minimè ſufficit, quia non habetur *debito modo*, nempe *conjugali*; ſed *inhoneſto*, putà *extramatrimoniali*, ſibi, proli, propagationi humanæ, per matrimonia à natura

ordinatæ, ac ipsi societati humani Generis præjudicioso, ac pernicioso.

2. Quòd asserat, *in casu* saltem *particulari* cessare hoc præjudicium respectu sui, ac societatis humanæ præcepto obligationem *absolutam* haud adstruente, *evidenter* fallit: siquidem hoc præceptum nequaquam fundatum est in præsumptione *solius facti*, sic ut isto cessante cesset; sed fundatum est in præsumptione *periculi de facto in genere*, quod nunquam cessat.

3. Quòd oggerat, membrorum usum, vel potius abusum ad alium finem, quàm instituerit natura, non continuo esse inhonestum, nisi quis per vomitum in naturam se peccaturum existimet, putidè nugatur: nam membrorum abusum ad ejusmodi spurcicias, naturæ injuriolas, qui negat, homo non est, sed obrutuit plùs quàm mulus & equus, quibus non est intellectus. *Instruct. I. §. 2. Q. 8.*

Protestan-
tium Mora-
listarum
avia.

Leucotheus. *Quanam alia Moralistarum protestantissim, circa animi, corporisque culturam, scita erronea?*

Melander. I. Puffendorsius Jurisprudentiam naturalem foedùm truncavit officia hominis erga se, non nisi e reflexo societatis principio, eruendo obli-

obligationem solummodo *indirectam* adstruendo, immo quò ad interna veluti *remotam*, neque *absolutam* pro omni casu, quo nempe societati humanæ periculum immineret.

II. Idem Author inter opiniones, quibus, velut naturæ juri contrariis, & sociali vitæ perniciosis, animus sit expurgandus, numerat dogma catholicum de indulgentiis; de exhomologesi ac absoluteione sacramentali; de institutis monasticis; de purgatorio & aliis fidei orthodoxæ articulis; atque hac malignitate sat prodit, *protestantismi* reconditum aconiton, quod suæ Jurisprudentiæ naturali *latenter* illinit contagiosus Moralista, meritò confutandus, ac ex orthodoxæ ætatis animo, sententiis verioribus imbuto, penitus exterminandus.

III. *Thomasius*, præter probrosa dogmata de omni specie *Veneris*, naturæ jure haud interdictâ, etiam negat, *delectationem momentaneam*, naturæ jure, saltem liquido, esse illicitam. Item immortalitatem animæ, veluti rationis lumine *merè probabilem*, ex Jurisprudentiæ naturalis sphæra eliminat, adeoque jus naturæ ener-

vat, ac disciplinam, quam à scholastico pulvere reformatam, à se toties jactitat, nobilissima sui parte truncat, atque ad *Epicureismi* pestifera dogmata accommodando, turpissimè deformat. *Instruct. I. §. 2. Q. 9.*

§. 2.

§. II.

Officia necessitatis. *De Officiis necessitatis respectu hominis erga se circa defensionem vite, bonorum &c.*

Natura necessitatis atque varietas.

Leucotheus. Quid necessitas, & quotuplex?

Melander. I. Necessitas denotat statum hominis, in quo legi, absque suo periculo parere non potest. Unde per jus necessitatis inteiligitur facultas, æquitate naturali fundata, se eximendi à lege, qua ad casum necessitatis non præsumitur à Legislatore extensa.

II. Dividi solet in extremam, qua imminet periculum vitæ; in gravem, qua imminet periculum magni mali, mutilationis, captivitatis, infamiæ, jactura gravis honorum, & statûs; in communem, qua imminet malum commune. Gravis dividi solet in absolutam, & respectivam; illa respectu omnium; hæc re-

respectu aliquorum, nisi legis violatione, evitari nequit. *Instruct. II. §. 1.*

Q. 1.

Leucotheus. Quæ necessitatis proprietates, & ex eis eruenda regulæ circa officia hominis erga se, naturæ jure præscripta?

Ejus proprietates & regulæ generales.

Melander. I. Proprietates eruuntur.

1. Ex qualitate necessitatis, quæ urget. 2. Ex natura legis, cui contraveniendum. 3. Ex indole officii, quod prætermittendum est.

II. *Ex qualitate necessitatis* fluit regula generalis, quòd non quævis, sed solum *extrema*, aut *gravis absoluta* pariatur jus eximens à lege. *Ratio est:* quia favor necessitatis vergit in præjudicium legum, certò obligantium, unde est strictæ interpretationis. Unde 2. *Necessitas evitabilis*, & *accesita* non eximit à lege. *Ratio est;* quia facit periculum imputabile.

III. *Ex natura legis* statuitur. 1. *Regula*, quòd nulla necessitas, etsi *extrema*, *regulariter* eximat à lege, seu *naturali*, seu *Divina negativa*. V. G. *blasphemia*, *administratione sacramentorum simulata*. *Ratio est:* quia objectum prohibitum *regulariter* denotat malum, omni physico majus, V. G. *injuriam Dei*, *scandalum proximi*, & *jaçtura vitæ nobilio-*re bono per Deum compensetur.

n 4

2. Ne-

2. *Necessitas extrema, vel etiam gravis absoluta, per se loquendo, eximit à lege, seu naturali, seu Divina affirmativa, V. G. restitutionis, confessionis materialiter integræ. &c. Ratio est: quia in lege præcipiente actum, præsupponitur occasio, & facultas moralis exercendi actum, hæc autem ex mente Legislatoris censetur deesse in periculo vitæ &c. nisi ratione contemptus, scandali &c. per accidens jungeretur lex negativa, vi cuius nil faciendum in Dei, legisque contemptum, proximi scandalum &c.*

3. *Necessitas extrema, vel gravis absoluta, regulariter eximit à lege merè humana. Ratio est: quia Legislatori humano vel deest potestas, vel voluntas obligandi pro circumstantiis extremæ necessitatis. Potestas, eò quòd ex pacto coeuntium in Rempublicam non habeat potestatem illimitatam, sed limitatam ad usum convenientem. Voluntas, eò quòd dura nimis obligatio observationem legum redderet moraliter impossibilem.*

4. *Lex humana potest tamen obligare etiam cum periculo vitæ; immò sic obligare præsumitur, pro casu boni publici, & salutis Reipublicæ. Unde si transgressio cederet in grave præjudicium boni communis;*

nis, vel Reipublica, nulla necessitas, est extrema, eximeret à Legge. Ratio prioris est: quia in Republica dari debet potestas necessaria ad gubernationem, suæque conservationem pro tempore belli, vel pestis: unde quando periculum vitæ per se est conjunctum cum actu præcepto V. G. expeditione periculosa &c. rectè præsumitur lex obligare. Ratio posterioris est: quia malum commune præponderat privato, ad quod, potius amoliendum, censeretur civium quivis ex subjectione civili se obligasse.

IV. *Ex indole officiorum fluit, quòd in officiis erga Deum, absque ejus injuria non omittendis, nulla necessitas excuset. 2. Quòd in officiis respectu sui, necessitate duo mala conjungente, eligendum sit minus. 3. Quòd in officiis erga proximum, casu æqualis necessitatis, seu periculi, obligatio regulariter cesset: hinc nulla obligatio naufragi de cedenda naufrago tabula. Non tamen cessat semper in periculo proximi majore, præsertim si quis urgeat titulus: sic teneretur parochus, nil obstante mortis periculo, morituro infanti baptismum administrare. Quòd si necessitas proveniret à malitia proximi, per*

n s

se

se loquendo, obligatio cessat in quovis periculo etiam salutis, cum merito sit excusandus, qui alium, quam se perire malit, præsertim cum periculum malitiæ propriæ sit imputandum. In his tamen omnibus, cum urgens periculum ejusmodi reflexiones animi plerumque elidat, ex capto in arena consilio, locus excusationi justæ est relinquendus. *Instruct. II. §.*

1. Q. 2.

*Defensionis
justæ origo,
atque prin-
cipium.*

Leucotheus. Quanam origo justæ defensionis, & quodnam æquitatis principium fundamentale?

*Melander. Defensio justæ, contra vim injustam, originem trahit ab amore naturali, cuius congenito, in quo, tanquam principio per rationem ordinato, fundatur. Ratio est: quia conservatio sui, in statu connaturali quò ad vitam, membra, bona &c. oritur non modò à quodam cæco instinctu amoris proprii connaturali, sed etiam ab amore sui ordinato, ipso lumine rationis eò impellente, ut quivis in semetipso experitur, & etiam natura in animalibus demonstrat, quibus vires sibi tuendis, juvandisque attribuit. *Instruct. II. §. 2. Q. 3.**

Leu-

*Leucotheus. Quæ equitas, seu dispositio Defensio ut-
juris naturalis circa defensionem vitæ in spe- ta in specie
licita.
cie?*

*Melander. Defensio vitæ propriæ justa, etiam cum invasoris injuſti occiſione, eſt ju-
ris naturalis permiſſivi. Ratio eſt: quia
ab amore, ſibi naturaliter debito, non
eſt determinatè quidem exigita, cùm
vita compenſari poſſit majore bono;
nec tamen ſimpliciter eſt oppoſita, ſed
potiùs conformis, cùm vita propria,
ex ordinata charitate, præferri me-
ritò poſſit alienæ. Accedit, quòd
hæc licentia & proximo, eodem ju-
re reſpectu ſui gaudenti, & generi
humano ſit admodum conſentanea
ad præcavenda plurima homicidia, &
publicam ſecuritatem.*

*Confirmatur aſſertum Jureconſul-
torum communi ſuffragio, dicente
Cajo: adverſus periculum naturalis ratio per-
mittit ſeſe defendere; Alexandro item Pon-
tificæ III. vim vi repellere omnes leges, om-
niaque jura permittunt. Inſtruct. II. §. 2.
Q. 4.*

*Leucotheus. Quænam in oppoſitum affer- Nil obſtanti-
vi ſolent? bus replicis.*

*Melander. Solet opponi. I. Solus Deus
eſt vitæ Dominus. Sed &. Quòd
ſolus Deus ſit quidem Dominus dire-
ctus*

Et cum dominio *alto*, sic tamen, ut homo sit *custos* cum dominio *utili* vitæ, licitis mediis servandæ, non autem in alio sensu.

II. Defensio, alterius occisiva, videtur amor socialis vitæ adversa, quia pacis cum proximo, & tranquillitatis publicæ turbativa. R. Quòd sit quidem sociali vitæ adversa, culpa residente penes aggressorem iniquum, non tamen residente penes defensorem, utentem moderamine inculpatæ tutelæ. Certè amor socialis vitæ debet esse mutuus; secùs majoribus turbis exponeretur humana societas.

III. Sequeretur licitam quoque defensionem ejusmodi in statu civili. 2. Immo contra aggressorem errantem vel lunaticum, hæc nimia. R. Quòd quidem sequeretur licitam esse modo longè diverso, non tamen eodem; siquidem tempus & locus non intercludat viam juris civilis. Altera sequela non est nimia, quia cum alteri non sit jus ad me perdendum; invasus maneo in jure me defendendi, & ex ordine charitatis vitam propriam vitæ alterius præferendi.

IV.

IV. Saltem ordo juris, vel saltem charitatis non permittit vitam propriam præferri in vaforis perditioni duplici, corporali & spiritali, dicente *S. Augustino*: *pro vita, quæ amitti potest, sine culpa non posse interfici quemquam.* &c. Ordo juris, vel saltem charitatis id quidem non permittit, casu quo ipse aggressor desistendo ab iniquo molimine, semetipsum salvare non posset: permittit tamen si facillè posset. Cur enim in vaforis malitiâ cogatur innocens esse miser? *S. Augustinus* vel loquitur de occisione *vindicativâ*; vel de *intenta directè*, & non potius *indirectè* per necessariam vitæ defensionem.

V. Pro conservatione vitæ illicita est *fornicatio*, & *mollities*; ergo à pari. &c. Illicita est, & hoc idèò, quia ejusmodi actus *per se*, & *ex necessitate determinata* nunquam ordinantur ad conservationem vitæ propriæ; aliud foret, si *ordinarentur*: unde nulla est paritas. *Instruct. II. §. 2. Q. 5.*

Leucotheus. *Quæ equitas, seu dispositio juris naturalis circa defensionem bonorum natura, ac fortuna in specie?*

Defensio bonorum natura & fortuna equè licita.

Melander. *1. Est insuper licita, jure natura, justa defensio bonorum naturalium, qualia sunt membra, pudicitia, libertas &c.*

con-

contra vim injustam, etiam cum occisione aggressoris injusti. Ratio est: quia ejusmodi defensio, ex principio amoris fundamentalis, est juris naturalis permissivi: nam ejusmodi bona ordinariè sunt vitæ comparata, immo quandoque chariora.

II. Eodem modo est licita defensio justa bonorum fortuna, si in notabili quantitate, vel pretio, sive eripienda, sive erepta, non nisi morte furis, aut servari, aut recuperari possint. Ratio deducitur ex eodem fundamentalis principio. 1. Quia ejusmodi bona sunt necessaria ad vitam. 2. Defensio humanæ societati admodum accommodata, ne foveatur audacia hominum in furando. 3. Quia ejusmodi defensio, ut jure naturæ licita, communi auctorum suffragio est confirmata. Instruct. II. §. 3. Q. 6.

Nil evincitibus oppositis momentis.

Leucotheus. Quid oppositionis patitur utrumque assertum?

Melander. Solet opponi. I. Non est proportio inter bona & vitam in auctoris irreparabilem. II. Etsi non sit proportio physica, est tamen moralis: unde negatur suppositum, quod requiratur proportio physica, cum malum hoc casu illatum non se habeat, per modum pænæ propriè talis, à justitia

Vin.

vindicativa regulandæ, sed regulandæ à jure defensionis.

II. Notabilis quantitas est regulariter aureus: ergo pro aureo occisio licita. &. Quòd aureus sit quidem notabilis quantitas respectu peccati gravis, non tamen respectu justæ defensionis, nisi forsan per continuationem materiæ, seu injuriæ coalescerent: unde quantitas devolvitur ad *judicium Prudentum*.

III. Sequeretur licita defensio, etiam recuperativa, per occisionem furis, etsi fugientis. 2. Immo rem diutius jam possidentis. &. C. I. Quia aliàs frustranea sæpe foret rerum defensio. 2. In statu naturali æquè licitum, nullo alio recuperandi medio suppetente.

IV. Ergo & licita erit defensio occisiva *ob jus ad rem vel spem*, v. g. hæreditatis, officii, utpote magis æstimabilem notabili quantitate. &. N. Illatum. Quia non sola *magnitudo boni* sufficit, sed requiritur certitudo de jure, & de non suppetente alio medio sua vel conservandi, vel recuperandi.

Instruct. II. §. 3. Q. 7.

Leucotheus. *Quæ equitas seu dispositio juris naturalis in specie circa defensionem same?*

Defensio facta in specie non equaliter licita.

Me-

*Melander. I. Est etiam licita jure natura
justa defensio honorum, famæ, honoris &c.
Ratio est: Quia, cum sit æstimabilior
bonis fortunæ, fluit licentia ex eodem
principio amoris fundamentalis, acce-
dente huic juri permissivo etiam com-
muni Doctorum suffragio.*

*II. Sed respectu solius honoris vel famæ
hæc licentia magis est speculativa, quam pra-
ctica. 2. Id quod adhuc magis intelligen-
dum de recuperatione honoris, seu vindictio-
ne illata contumeliæ. Ratio est. 1. Quia in
praxi, vel nunquam, vel rarissime
ejusmodi defensio potest esse justa,
sicut damnum honoris sit certum, pra-
sens, vel certò inferendum, aliter non evi-
tandum, id quod adhuc difficilius in
recuperatione honoris, ut facile pate-
re potest consideranti. Ratio est. 2.
Quia ejusmodi licentia universalis & pra-
ctica foret positivè adversa amori ad feli-
citatem humana societatis simpliciter necessa-
rio: nam esset societati humanæ ad-
modum perniciosa, utpote conjuncta
cum periculo nimis abusûs, sic ut ansam
daret ad plurimas cædes injustas, ex
apprehensa, ut fit, qualicunque ca-
lumnia, vel honoris imaginario præ-
judicio profectas, uti quotidianâ pro-
pempodum patet experientiâ.*

III.

III. Unde in statu civili, præcipuè Christiano, multò minùs potest habere locum ejusmodi licentia privatae defensionis. Patet, si minùs ex lege, formaliter vetante, saltem ex recepta praxi, ac consuetudine, eò quòd ordinariè honor sit recuperabilis viâ juris. *Instructio II. §. 4. Q. 8.*

Leucotheus. Quenam in medium adversa- Ut volumus nonnulli,
rù proferunt?

Melander. I. Fama est potior fortunis & honore corporis, seu pudicitia: ergo æquali saltem modo defendenda. *R. N.* Quia cætera sint paria. Nam defensio bonorum fortunæ, & pudicitia, non est conjuncta cum periculo tanti abusûs, societati humanæ ita præjudicioso: illa certò est licita, hæc admodum *speculativè*; fama per defensionem occisivam vix conservanda, minùs recuperanda, conservanda verò pudicitia, aliàs irreparabilis.

II. Defensio vel reparatio honoris, *etiam occisiva*, est necessaria partim incolumitati propriæ, partim publicæ felicitati: secus enim in statu naturæ non supèteret medium tuendi honoris; quivis esset expositus calumniandi libidini; daretur ansa ad infamationes absque freno, non sine in-

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. o gen-

genti societatis humanæ præjudicio : ergo defensio licita esse debet. R. N. C. Quia etsi defensio aliqua sit necessaria, non tamen necessaria est *quævis privata & universalis*. Cùm enim in statu *merè naturali*, nunquam extiterit, vel existat humanum genus, neque ex statu naturali est exclusa *omnis subordinatio* saltem habita per familias, adeóque nec omnis defensio, *quasi publica*, pro defendendo privatorum honore, quæ defensio sicuti necessaria, & licita est, ita merè privata, pro cuiusvis libitu, *determinatè* haud necessaria, immò maximè præjudiciosa publicæ felicitati, adeóque & illicita.

III. Saltem respectu statûs, merè naturalis, prout dicit *conditionem hominum in mera libertate, & extra omnem societatem viventium*, maneret necessaria ejusmodi defensio. Sed R. Etsi posset transmitti, quia ad paucos admodum restricta, N. Sequela. *Ratio est*: quia, cùm præceptum hoc negativum non tantùm fundatum sit *in factò*, sed & *in periculo de factò*, per particulares circumstantias tolli nequit, damno privato, in raro casu, bono communi publicæ tranquillitatis meritò postponendo.

IV.

IV. Casu quo nulla suppeteret via juris publica, vel quasi publica, nec prorsus aliud medium defendendi honoris defensio, etiam occisiva, non potest non esse necessaria, ac licita. Sed & Possset dici *speculativè* licita, non tamen *practicè*, eò quòd ejusmodi licentia nunquam, vel vix unquam, modo licito foret reducibilis in praxin, Ratio est: quòd in praxi acquireret circumstantiam, *speculativè* non expressam, nempe *periculum nimii abusùs & incommodum grave*, quod ex tali licentia practica, rarissimè ab odio, vel vindictâ, cupiditatève libera & ex naturæ corruptione facillimè extendendâ ad plurimas cædes, redundaret in præjudicium humani generis, quale præjudicium non pugnat pro licentia *speculativa*, quo casus, merissimè *speculativus*, secundum generalia juris naturalis principia, & præcisus ab illicitis circumstantiis expendi solet, & decidi. *Instruct. II. §. 4. Q. 9.*

Leucotheus. Quid de moderamine inculpate tutelæ?

Melander. I. Ut defensio sui, suorumque sit justa, requiritur moderamen inculpate tutelæ. Ratio est: Dispositio omnis juris tam naturalis, Divini, quam humana.

Moderamen inculpate tutelæ necessarium

II. Hoc moderamen fundatur in necessitate simpliciter. 2. Eaque tali, ut periculum debeat esse certum, præsens, nec aliter, nisi iniqui aggressoris morte, evitabile. Ratio prior est: quia necessitas sola fundat ordinem charitatis, qua quis se ipsum magis & sua, quam alterum servare potest. Ratio posterior est: quia periculum probabile nequit elidere jus certum alterius, quod habet ad vitam; periculum aliter evitabile nequit fundare necessitatem.

III. In hisce tamen conditionibus laxiorem interpretationem poscit status naturalis, quam civilis. Ratio est: quia in statu civili datur major subordinatio, & facile suppetit via juris. Hinc in statu naturæ diutiùs durat moderamen inculpatæ tutelæ, quamdiu nempe durat in aggressore nocendi animus, & facultas; seu quò ad usque quis extra periculi aleam constitutus est. Sic in statu naturæ non semper fuga arripienda, nisi forsan in favorem vitæ propriæ, nonnunquam etiam hostis præoccupari poterit, quæ omnia statui civili æquè haud applicanda. *Instruct. II. §. 5. Q. 10.*

Oppositionibus facile diluendis.

Leucotheus. Quæ oppositiones in hac materia?

Me-

Melander. Solet opponi. I. Urgente periculo nequeunt examinari conditiones de certitudine, præsentivæ periculi &c. ergo frustra requiruntur. &c. Etsi nequeant examinari *discursivè*, quod non requiritur, possunt tamen cognosci apprehensivè quò ad certitudinem, præsentiam *moralem*, juxta rerum & circumstantiarum articulum, id quod sufficit.

II. Si sufficit periculum, moraliter præsens, licita erit præventio ob necem solummodo decretam, nisi præventa morte non evitabilem. &c. Etsi hoc multi admittant, quia præventio facta est necessarium medium, & ob aggressionem, saltem inchoatam, etiam justum, uti patet in bello; verius tamen id negatur *in praxi*. Ratio est: quia ejusmodi licentia esset societati humanæ pernicio-
sa ob periculum nimii abusûs, darétque ansam ad plurimas cædes, quas, sub ejusmodi præventionis prætextu, suggereret vel *irrationabilis timor*, vel *odii*, ac *vindictæ cupiditas*. Unde in praxi vix unquam erit *determinate* necessarium medium, cum læsio intentionalis, & aggressio in causa non videatur sufficere ad justam defensionem, saltem priva-
 0 3 tam,

tam, qualis non est in bello, auctoritate publica suscepto, ut aded malum per accidens, & mere privatam non videatur naturæ jure attentum, adeoque malo per se, & periculo publico recte sit postponendum.

III. Si defensio debet esse *justa*, fur deprehensus non posset se defendere contra necem; si *necessaria*, in vasus injuste teneretur fugere; sed hæc sunt nimia. R. Ad 1. Mors deprehenso furi juste inferri nequit, quia non necessarium medium; ergo furis defensio licita. Ad 2. R. Quod quidem teneretur fugere, si facile posset *ex charitate*, non tamen *ex justitia*. Nam si in vasus nolit fugere, defensio occisiva fit medium necessarium, saltem ex supposito, quod velit *uti hoc jure suo*. Instructio II. §. 5. Q. 4.

Defensio vitæ, & bonorum, præcipue occisiva alterius, non est præcepta jure naturæ, adeoque licita sui occisio indirecta, non tamen directa.

Leucotheus, Quenam obligatio justæ defensionis?

Mslander. I. Etsi jure naturæ permessa sit justa sui, suorumque bonorum defensio, nulla tamen est obligatio se suæque defendendi regere, præcipue cum occisione injusti aggressoris. Ratio est. I. Quia non simpliciter requisita est ab amore, ad felicitatem necessario, sive respectu sui, virtutis bonam vitam compensante; sive respectu Dei tam

tam strictè haud obligante ; sive respectu societatis humanæ, per alia media secuturis incommodis præcaventis. 2. Quia licentia defensionis in favorem tantummodo concessa, quo uti nemo tenetur. 3. Quia nemo tenetur uti medio vitæ conservandæ adeò difficili, & extraordinario, nisi bonum publicum, vel alia ratio obligationem *per accidens* induceret. Unde ad conservanda bona longè minùs adstruenda est obligatio, quia longè eminentius bonum virtutis, quàm malum sit jactura bonorum : imò nec pro salvanda pudicitia est obligatio, *siquidem absit periculum consensûs.*

II. Unde licita est *indirecta sui occisio, non tamen directa.* Ratio prioris est : quia, cum non sit obligatio defensionis, licita erit *omissio, vel positio actionis, qua omis-
sa vel positâ, mors non intenta, sed aliunde con-
sequitur.* Ratio posterioris est : quia *positio
actionis, vel intentione positivâ, vel ex se ordina-
ta ad sui occisionem,* repugnat amori, in ordine ad felicitatem, naturæ rationali propriam, *simpliciter necessario,* tam respectu sui, ut patet : quàm respectu Dei, ut vitæ Domini, uti & respectu societatis humanæ, ob violatam justitiam legalem, inferendo injuriam

communitati, cui tanquam membrum
quis natus est. *Instruct. II. §. 6.*
Q. 12.

*Rationibus
dubitandi
inefficacibus.*

Leucotheus. Quanam oppositiones ?

*Melander. Potest opponi. I. Obligatio
gravis salvandi vitam per media licita
videtur absolutè exigì à natura, ejusque
instinctu, utique non frustraneo, uti &
ab ordine amoris, incipientis à semet-
ipso. R. Obligatio salvandi vitam
medio tam difficili, & regulariter loquendo
non exigitur à natura, etsi exigatur li-
centia salvandi vitam suo modo. Unde
ordo charitatis permissus quidem est,
quo quis potest præferre vitam pro-
priam alienæ, non semper est præceptus.*

*II. Si licita indirectæ sui occisio, erit
etiam licita directa: nam idem est, si
per me, ac si per alium peream. R.
Nam aliud est mortem intendere, ac
procurare; aliud permittere, nec impedire
in proximi commodum, majusque
virtutis propriæ emolumentum.*

*III. Saltem licita erit directa, si
rationabili sine cohonestari possit: V.G. 1.
Ad evitandam mortis injustæ, ac ali-
unde certæ, infamiam, cruciatus len-
tos, saluti periculosos. 2. Ad man-
datum Judicis, respectu damnati, per
mortis sententiam à Republica jam
ab-*

abscissi. 3. Ad puniendam, vel impediendam propria peccata, evitandam pudicitiae vim, virtutem heroicam, suppetentibus exemplis in *S. Appollonia, Samfone, Eleazaro, Razia, Lucretia, Catone*. &c. N. suppositum, quod finis, *sat rationabilis*, haberi possit: nam cum praecipuum sit *negativum*, fundaturque non tantum in malo, sed & *periculo de malo*, ac *praesudicio*, ex tali licentia emerfuro, vi cujus quivis privato iudicio per imaginariam seu acerbioris fati, seu infamiae persuasionem tædiorum, vel tormentorum horrorem, sibi manus licite inferendas haud difficulter persuaderet, cum ingenti Numinis, sui ipsius, ac societatis humanae praesudicio &c. cum, inquam, fundetur *in tali periculo*, nullus haberi potest finis, *sat rationabilis*, quo talis occisio sui coonestari possit, nunquam cessante periculo seu fine legis, quæ non attendit casum particularem, damnumque privatum, praesudicio communi utique postponendum. Unde talis licentia in casu 1. repugnat ob periculum abusum, & praesudicii communis. 2. Ob defectum potestatis in Iudice, repugnante naturâ carnificinam sui ipsius. 3. Ob impertinentiam mediæ, haud

necessarii, cùm pudicitia, invitæ erepta, malum morale non sit; nec virtus heroica ad faciendum malum esse possit. *S. Appolloniae, Samsonis, & Eleazari* exempla instinctui Numinis particulari tribuuntur. Cætera facta non ad virtutem heroicam, sed ad *vitia animi abjecti, vel ambitiosi*, meritò referuntur à *S. Augustino*.

IV. Sequeretur, quòd nec licitè possim mihi optare mortem; me dare præcipitem ad evitandum incendium; me unà cum hoste obruere &c. Immo sequeretur, quòd nec Deus posset dispensare in hoc præcepto, quia naturali negativo: hæc nimia. *B. N.* Nam licitum optare mortem, sed *modo debito* obventuram. 2. Licita præcipitatio, si ordinetur ad fugam mortis cum aliquali spe evadendi. 3. Licitum, si fiat pro bono publico, *Auctore Tamburino*. 4. Deus non dispensaret, sed suo instinctu mutaret materiam, quo casu non foret *occisio sui propria auctoritate*, adeoque nec illicita. *Instruct. II. §. 6. Q. 13.*

Causa & circumstantia legitima exponendi vitam.

Leucotheus. Quæ causæ, & circumstantiæ legitimæ exponendi vitam?

Melander. I. Inter causas legitimæ est 1. Religio vera. 2. Salus proximi.

mi. 3. Immo & vita proximi. 4. Bonum charitatis. V. G. grassante peste. 5. Bonum disciplinæ religiosæ, perfectionis. 6. Bonum publicum &c.

II. Inter casus licitos referri solet,

1. Quòd in *absolute gravi*, seu *relative extrema necessitate*, pro avertenda v. g. servitute, posset quis innocens, suppetente nullo alio medio, haud æquè egenti, clanculum quid elculenti auferre, etsi invito, quia irrationabiliter invito. 2. Quòd quis posset repellere alterum, in naufragi tabulam insilire nilum, siquidem alterutri pereundum foret. 3. Quòd quis obstantem in fuga, nec cedere valentem, posset obterere, siquidem ab insequente hoste perimendus foret, & sic de aliis. *Instruct. II. §. 6. Q. 13.*

Leucotheus. Quæ protestantium Authorum Protestantium avia aberratione & hac in materia?

Melander. I. Grotius non rarò confundit legem naturæ cum evangelica, & evangelicam legem cum consiliis, ut adeò orthodoxos scholasticos, imperitâ inscitâ, laxitatis plùs quàm Arminianæ accuset.

II. *Puffendorfius malè adstruit ob quavis levem injuriam, spectato jure naturæ,*

turæ, facultatem quamdam moralem læso adversus læsum *in infinitum*, sic ut lædens jus nullum retineat, quò minus extrema quæque ab altero ipsi inferri possint. Ejus punctator *Weberus* vitam malè projectam, ex vana fidei jactantiâ, pessimè ad SS. Martyres extendit.

III. *Thomasius* malè statuit, saltem *simpliciter*, necessitatem non habere legem, etiam tunc, cum tyrannus sub pœna mortis prohibet cultum Dei publicum; immo, *Fleischer*o authore, quando legis transgressio intentatur in *consumeliam Dei*. 2. Malè statuit autochiriam, etiam directam, solo lumine rationis *efficaciter* haud probari illicitam ad evitandam ignominiam, cruciatus intolerabiles &c. 3. Malè statuit, haud licitam virgini defensionem stupratoris occisivam, & cum periculo consensûs in delectationem *momentaneam* &c. quæ omnia satis probant auctoris ideas, sæpe admodum reprobas, qualium ipse tamen, pro sueta calumniandi prurigne orthodoxos scholasticos arguere non veretur. *Instruct.* II. §. 6. Q. 14.

§. III.

§. III.

§. 3.

De monomachia, seu duello. Duellum.

Leucotheus. Quid ? Quotuplex ? Et Duelli origo, que origo duelli ? Et natura.

Melander. I. Pressius loquendo, est *singulare certamen, ex privatis causis, ab utraque parte sponte, & ex conducto susceptum, designato loco, & tempore, ad occisionem, mutilationem, aut gravia vulnera infligenda.*

II. Dividitur in *publicum, & privatum, judiciale, & extrajudiciale &c.*

III. Originem trahit à *Damone, teste Concilio Tridentino, ut cruenta corporum morte etiam animarum perniciem lucretur.*

Instruct. III. §. 1. Q. 1.

Leucotheus. *Quæ duelli licentia, vel iniquitas?* Ejus iniquitas.

Melander. I. *Duellum, propriè dictum, est omni jure prohibitum. Et naturali quidem, quia repugnat amorì, Deo naturaliter debito utpote injuriosum ut Domino vitæ, & mortis; debito sibi, quia perniciosum vitæ, atque salutis; debito societati humanæ, quia inductivum ad plurimas cædes. Jure Divino juxta illud: non occides: ego occidam, & vivere faciam. Jure Canonico*

nico Tridentinae Synodi, duellantes anathemate ferientis; civili per plurimas leges, & poenas.

II. *Præcipuè illicitum est, etiam naturæ jure, duellum pro tuendo honore, aut ignominia vitanda, aliisque ex causis private ostentationis, odii, vel vindictæ susceptum. Ratio est, quia est medium ineptum, ac inutile ad hunc finem, augens, non auferens ignominiam in publico judicio prudentum, medium item haud necessarium, suppetente viâ legitimæ defensionis, si injurianti tantum animi sit ad laceflendum, ac calumniandum, præcipuè cum nec in statu naturæ desit omnis via juris, quasi publica, in familiis, & consanguineis; quia denique est medium societati humanæ nimis periculosum, eò quòd, ex speciali naturæ depravatione nimisque proclivi tuendi honoris insania, daretur ansa ad cædes innumeras, cum perturbatione, & pernicie publica, uti ipsa testatur experientia.*

III. *Etiã duellum judiciale, seu ad veritatem probandam, seu ad litem terminandam, seu ad innocentiam demonstrandam, seu ad objecti criminis culpam purgandam, omni jure illicitum est. Ratio est,*

est, quia est periculosa expositio justæ causæ, innocentæ, Deo nullibi assistentiam huic modo specialem pollicito. Accedit, quòd sit tentatio Divinæ potentæ, divino jure, & canonico prohibita.

IV. *Duplici tamen casu licitum esse posset duellum, Deo nempe jubente, & causa Dei, religionis veræ, ac bono publico id exigente. Ratio est, quia Deus vitæ Dominus est absolutus, religio, & causa Dei, bonum majus bono vitæ privato; immò & bonum publicum tam magnum, ut ejus intuitu licitum sit committere exercitus integros, hoc est, omnes: ergo & singulos, vel saltem duos ad parcendum sanguini multorum. Instruct. III. §. 1. Q. 2.*

Leucortheus. Quenam momenta in oppositum afferi solent?

Quam neutquam tollunt oppositiones.

Melander. I. Duellum est intrinsecè malum: ergo nullo casu licitum. R. Duellum privatum ex fine particulari, & causa qualicunque est quidem intrinsecè malum, non tamen duellum publicum, ex fine boni communis, & causâ gravissima.

II. Ergo & licitum erit in causa honoris, quæ quandoque gravissima; im-

immo *gravior* jacturâ bonorum. R. N. Illatum. Quia medium est *in-
eptum*, cùm honor magis perdat, quàm fervetur; est medium *haud ne-
cessarium*, cùm *via* suppetat *contestatio-
nis*, sese monstrando paratum ad de-
fensionem contra quemvis aggresso-
rem injustum, uti dictum.

III. Saltem erit licitum casu, quô
ignominia foret connexa jactura dig-
nitatis, officii, bonorum &c. nullo
alio medio suppetente: siquidem hic
fieret medium *necessarium*; *prudens*, ut-
pote electivum periculi *incerti* pro
malo *certo*; *justum*, quia non vindi-
cativum honoris, sed defensivum bo-
norum. &c. R. Sunt, qui in ejus-
modi circumstantiis licentiam admit-
tant: sed veriùs negatur. *Ratio est*,
sæpiùs jam adducta, quia præceptum
duelli negativum non tantùm fun-
datur *in damno particulari præcavendo*, sed
etiam, *in præcavendo periculo damni com-
munis*, quod ex ejusmodi licentia
emergeret in societatem humanam,
utpote nimium periculosa, abusibus
nimis obnoxia, adeoque societati hu-
manæ nimis præjudiciosa *ob nimiam*,
uti testis est frequens experientia, *hac
ex parte hominum proclivitatem*, facile sibi
per-

persuadentium se non modò in honore, sed etiam annexo officio graviter offensos ; immo ejusmodi licentiam etiam ad offerenda quoque duella non difficulter extendentium, ingenti utique societatis humanæ præjudicio. Unde ad instantias B. Quod Duellum quidem posset esse fortassis licitum, hoc casu, spectato præcisè sine *inadequato* hujus præcepti naturalis, non tamen posset esse licitum spectato sine *adéquato*, nunquam cessante, quia periculo semper permanente, respectu præjudicii publici. Ad. 1. Duellum hic fieret medium necessarium non *per se* sed *merè per accidens*, sic ut bonum privatum, in casu *merè* extraordinario, sit bono publico postponendum. Ad. 2. Duellum foret *medium prudens*, spectato quidem damno privato, non tamen spectato periculo damni communis, quod fundaret talis licentia practica. Ad. 3. Hoc ipso non esse medium *justum*, quia excessivum, & spectata hominum corruptione, nimis periculosum, ac societati humanæ præjudiciosum. *Instruct. III.*

§. 1. Q. 3.

Leucotheus. Quenam hac ex parte striæ Striæ protest. antice ? *Striæ protest. antice.*

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. p Me-

Melander. I. Nicolaus Hertius Puffendorffius non tam scholastem, quàm corruptorem agit, dum in notis, duellorum Apologetas, adstruxit Jesuitas ex famoso Montaltio, sibi non absimili pseudologo, infami Gallie totius stigmatè inusto.

II. Grotius malè assignat duellum casu duplici licitum, si invasor concedat alteri licentiam dimicandi, alioquin cum occisurus: quia rejicienda conditio, & exspectanda invasio. Si Magistratus duos, mortem meritos, inter se committat; quia hic est abusus potestatis, à natura non concessus, ut dictum supra. Item errat per alterum excessum, dum, causâ publicâ exigente, licitum negat duellum, ut patet ex dictis.

III. Weberus ineptum agit Puffendorffium anagnosten, dum scribit: duellum in statu naturali non esse injustum, quem eundem errorem errat Kemmerichius, alter Puffendorffii enucleator. Instruct.

III. §. 1. Q. 4.

Diffidatio
privata.

Leucotheus. Quid de diffidationibus belli privati sentiendum?

Melander. I. Diffidatio, sic dicta à diffidendo, est fidei renuntiatio, & inimicitia per quævis hostilia denunciatio, propria auctoritate facta ab iis, qui superiorem in terris habent.

II. Ori-

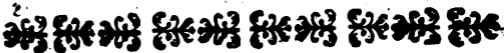
II. Origo deducitur à turbulentis Imperii Romano - Germanici temporibus, maximè ab Henrici IV. Imp. infantia, neglectæ justitiæ culpâ; ac turbulento successorum quorundam regimine, quo invaluit jus manuarium, *Hauß-Rolben- oder Faust-Recht.*

III. *Incrementa* sumpsit valida cum tempore, ut *Friderici*, aliique Cæsares eam frustra extirpare conati sint. *Carolus IV.* mitigare vix potuit per conditiones quasdam oppositas, V. G. *ne fieret frauds, ne sine indictione, per testes etiam roborata &c.*

IV. *Modus* fieri solebat propria voce, vel litteris diffidatoriis triduo interposito. *Instruct. III. §. 2. Q. 5.*

Leucotheus. Quid de diffidationum usu memorandum? *Ejus iniquitas.*

Melander. Quòd sit abusus, omni juri contrarius. Patet, quia est denuntiatio inimicitiae privata, justitiæ everfiva, tranquillitatis publicæ perturbativa, jure Cæsareo Caroli IV. meram tolerantiam probante. 2. Quia hæc pestis fuit à Friderico III. Maximiliano I. Carolo V. penitus proscripta, & in speciem fractæ pacis publicæ declarata, diffidatoribus, eorumque complicibus Imperii banno innodatis.



Titulus 5.

TITULUS V.

De officiis
hominis er-
ga proxi-
mum.De Officiis hominis erga
proximum absolutis.

§. I.

§. I.

Officia homi-
nis imperfe-
cta.De Officiis hominis imperfectis er-
ga proximum.

L Eucotheus. Quid nominis officium abso-
lutum, hypotheticum, perfectum, im-
perfectum? Et quam methodus ea tra-
ctandi?

Absoluta,
hypothetica.

Melanderv. I. Officium hominis ab-
solutum, est actio vel ommissio actionis
jure naturæ connato debita; hypo-
theticum, debita jure quodam adven-
titio: illius generis est, Deum colere,
neminem ledere; hujus, cuiusvis suum tri-
buere, non furari.

Perfecta, &
imperfecta.

II. Officium hominis perfectum,
est actio, vel ommissio actionis, debita ju-
re Naturæ propriè tali; imperfectum, de-
bita per æquitatem quamdam naturalem:
illius generis est, neminem ledere; hu-
jus, digito monstrare viam petenti; il-
lius incuria denominat aliquem for-
maliter injustum; hujus verò iniquum.

III.

III. Officia *absoluta* tractanda in *Modus tractandi.*
 jure naturæ; *hypothetica* in jure Gen-
 tium, ut protestanticis vestigiis in-
 hæreamus. *Instruct. I. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. Quale hujusmodi officiorum *Officiorum*
fundamentale principium, & quanam disci- *fundamen-*
plina, iis tractandis propria? *plum,*

Melander. I. Fundamentale prin- *Amor, cui-*
 cipium est *amor*, cuius naturaliter *vis natura-*
 debitus, hoc est, ad felicitatem, *liter debitus.*
 naturæ rationali propriam, necessarius.
 Cum enim homines *secundum naturam*
 sint *æquales*, & *æquali impulsu* ferantur
 ad finem, seu felicitatem, amor om-
 nibus insitus omnes pariter obligat
 ad officia mutua, in ordine ad
 hunc finem necessariò requisita, jux-
 ta illud naturæ dictamen. *Quod tibi*
vis, vel non vis fieri, alteri feceris, vel
non feceris.

II. Non tantum officia *perfecta*, *Etiam quæ*
 ut patet, sed etiam *imperfecta*, sunt *ad officia*
de jure naturæ, spectantque ad Juris- *imperfecta.*
 prudentiam naturalem, tanquam *pro-*
priam disciplinam. Ratio est: quia non
 fundantur in *amore qualicumque* meræ
 humanitatis, sed *æquitatis naturalis*, sic
 ut participant *rationem justitia forma-*
lem, relucens ex debito, alteri
obligatoriè reddendo. 2. Quia sunt
exigita in ordine ad naturæ finem,

seu felicitatem simpliciter necessariam, quæ, negatis ejusmodi officiis, si minùs positivè, saltem negativè foret defectuosa. *Instruct. I. §. 1. Q. 2.*

Idea Protestantium hæc ex parte.

Leucorheus. Quanam scita Moralistarum, Protestantium, hoc ex capite, minùs apposita?

Quò ad humanitatis principium.

Melander. I. Puffendorsius cum Thomasio officia hominis imperfecta ex statu humanitatis, & lege de custodienda æqualitate, non satis curatè derivat: quia, teste Kemmerichio, æqualitas, juncta felicitati humanæ, fundamentum est officiorum, non peculiare officium; cùm enim homines sint aequè homines, atque ad eò æquali impulsu ad felicitatem ferantur, jus oritur omnibus æquale, felicitatem hanc promovendi. 2. Grotius malè fundat in patto primævæ rerum divisionis, quia incerto. 3. Kemmerichius minùs bene ea derivat ex regulis decori, nisi hoc ipsum fundet in debito quodam naturæ, ad humanam felicitatem necessario, sic ut obligationem, saltem minùs rigorosam, hominibus inducat. 4. Heineccius cum Puffendorfio, & Thomasio, officiis imperfectis malè admiscet studia mera beneficentiæ, virtutem, Ethicæ propriam, à jure naturæ haud sequestrando, quam confusionem Puffendorfius

Jendorfiani toties Orthodoxis scholasticis oggerunt. 5. Köblerus opposito errore, ex suo naturæ jure cogente, jus omne imperfectum exterminat, ac Jurisprudentiam naturalem detruncat.

II. *Neque obest* 1. Quòd gratitudo fundetur in aliquo debito naturæ, & tamen nullam obligationem juris inducat. Nam R. Quòd fundetur quidem in debito qualicumque convenientiæ naturalis, non tamen in debito quodam necessario ad finem, seu felicitatem humanam.

Ex officiis gratitudinis nequidquam defense.

Nec obest 2. Quòd gratitudinis necessitas videatur absoluta, ut ne inter homines cesset omnis beneficentia, atque fiducia. Nam R. Quòd gratitudo, ut respondens officiis beneficentiæ, nec innoxia tantum utilitatis, haud sit necessaria ad esse bene simpliciter, quod solum respicit jus naturæ, nisi & virtutem liberalitatis, eutrapeliæ, patientiæ &c. ad jus naturæ attrahere quis intendat.

Neque obest 3. Quòd gratitudo sæpe fundetur in debito naturæ, etiam absolute necessario: V. G. respectu Dei, Parentum. Nam R. Quòd Gratitudo simplex, & ut est virtus specialis nunquam fundetur in debito naturæ absolute necessario, & fundari possit gra-

titudo mixta: hæc enim per accidens, accedente justitiæ titulo, fundare jus potest, sicut revocari ad Jurisprudentiam naturalem. *Instruct. I. §. 1. Q. 3.*

Obligatio non tantum est externa, sed etiam interna. *Leucotheus. Quenam obligatio naturalis ad officia hominis, homini exhibenda, seu perfecta, seu imperfecta?*

Melander, I. Est obligatio non tantum externa, sed etiam interna; De externa patet: nam amor debitus, sine effectu, foret frustraneus. De interna colligitur ex eo, quod necessaria sit ad finem, qua sine obligatio externa redderetur imperfecta, facile defectibilis, inefficax, ac insufficiens.

Unde propositiones quædam recte sunt ab Innocentio XI. damnate. *II. Hinc ab Innocentio XI. etiam spectato jure naturæ, recte proscripta propositio quod non teneamur proximum diligere actu interno, & formali; quod præcepto proximi diligendi satisfacere possimus per solos actus externos; quod teneamur proximum diligere actu quidem interno, sed tantum in communi, non particulari. Unde falsum est 1. Quod tantum actus externus proximo cedat in bonum, sitque necessarius; quia sine interno ubique & semper non exhibebitur externus.*

Falsum 2. Quod dilectio in communi sit inutilis, in particulari impossibilis; quia in
com-

communi utilis est ad hoc, ut homo reddatur paratus ad diligendum proximum in particulari, quoties naturæ lege obligatur. Dilectio omnium, in sensu accommodato, est possibilis, cum plus non velit, quam ut sit dilectio cujuslibet in particulari, si respectu hujus potius, quam illius, occurrat necessitas.

III. Tempus obligationis est, quando occurrit proximi necessitas. *Instruct.*

l. 9. 1. Q. 4.

Leucotheus. Quenam objecta seu officia, Officia imprecipue imperfecta, ad quæ se extendit hæc perfecta in obligatio amoris, proximo naturaliter debentur? Officia imprecipue imperfecta in genere.

Melander. I. In genere, ea facienda, quæ ad finem felicitatis humanæ ita sunt necessaria, ut illis negatis, si minus positivè, saltem negativè flaccesceret, & ex parte deficeret requisita illa, & naturæ humanæ propria felicitas, juxta illud: quod tibi vis, vel non vis fieri, alteri feceris, vel non feceris.

II. Unde officia imperfecta fundantur in quadam æquitate amoris naturalis, respiciente proximi necessitatem, quæ, quò major vel minor, majus vel minus faciet debitum correspondens, seu obligationem proximo debitam. Unde sicut officia imperfe-

Respicunt proximi necessitatem.

Etia, in necessitate proximi summa, degenerant in perfecta; ita & officia virtutum fieri possunt imperfectè debita per eandem necessitatem.

In specie innociam utilitatem.

III. In specie notant isthæc officia innociam utilitatem, seu talem, quæ accipienti prodest, præstantem non gravet V. G. Erranti monstrare viam, petenti dare consilium, languenti permittere fluentem. 2. Iisdem officiis accensetur præstatio rerum, quarum nimia copia molesta, eas potius integras aliorum usui permittendo, quam destruendo. 3. Dispensatio rerum in aliorum utilitatem, quæ alioquin nobis essent corrumpendæ. 4. Officia in peregrinos, calamitate oppressos, iis auxilium & solamen exhibendo &c. Instruct. I. §. 2. Q. 5.

Officia imperfecta magis memorabilia circa eleemosynam.

Leucotheus. Quæ officia imperfecta magis controversa?

Melander. I. Divitibus aliquam esse obligationem, etiam in iustitia, improprie tali, fundatam, subveniendi egenis, licet communi tantum necessitate pressis (abstrahendo, quanta sit, & quoties exercenda respectu juris naturæ) in nostris principiis clarum est. Quia repugnat amor, ad felicitatem societatis humanæ admodum necessario, per totam vitam, nunquam exerce-

re

re actum amoris, etsi occasio quotidiana sit, idque absque omni, vel levi incommodo fieri posset. 2. Est obligatio naturalis, *saltem imperfecta*, succurrendi proximo in gravi necessitate per eleemosynam petitam, *saltem ex superfluis*: quia id exigit æquitas naturalis, fundata in amore proximi, ad finem societatis humanæ necessario. Quòd si necessitas foret absolute gravis, & pene extrema, est obligatio succurrendi etiam ex necessariis cum levi detrimento statûs: quia absolute gravis necessitas in æstimatione morali æquiparari solet indigentia extremæ. 3. Est obligatio naturalis perfecta succurrendi proximo, in extrema necessitate constituto, etiam ex necessariis cum aliquo statûs proprii detrimento, non tamen extraordinario, multò minùs cum statûs proprii destructione. Ratio prioris est amoris necessitas ad bona quædam ordinis inferioris, vitæ proximi postponenda. Ratio posterioris est nimia difficultas, amore proprio prævalente.

II. *Transitus* per territorium alienum, seu terrestre, seu maritimum, debito modo, etsi absque ulla causa, negatus, per se loquendo, nunquam parit formalem injuriam, sufficientem ad actio-

Circa innocium transitum.

actionem, vim, vel bellum alteri inferendum. *Ratio est*, quia, cum vix possit abesse saltem incommodi periculum, *spectato jure natura*, prætendi nequit jus perfectum. 2. Transitus inermis advenarum, *siquidem verè innoxius sit*, *spectato naturæ jure*, per se loquendo, negari nequit. *Ratio est*, quia exigitur ab amore, in naturali æquitate fundato, juxta illud: *quod tibi vis fieri &c.* 3. Idem, ex eodem fundamento, sentiendum de transvectione mercium *necessaria*, ac verè *innoxia*. 4. Militaris tamen transitus rectè negatur, quia nunquam *verè* seu *practice* innoxius esse solet, ut non saltem suppetat *justus periculi metus*.

Circa denegatum matrimonium, favorem communem.

III. Ad officia juris imperfecti non rectè trahitur *denegatio amicitia*, vel *matrimonii*: quia deest *necessitas*, facilisque causa incommodi haberi potest. Neque *communis facultas*, uni negata, repugnat æquitati naturali, si *qualiscunque demum ratio subsit*; multò minùs unquam parere potest injuriam formalem. *Instruct. I. §. 2. Q. 6.*

Officia imperfecta respectu hominum.

Leucotheus. An officia æquitatis imperfecta, homini ab homine præstanda, etiam respectu hostium, spectato jure natura obligent?

Mo-

Melander. I. Id censet *Heineccius*.
1. Quia fundantur in *equitate natura*.
2. Quia sunt conjuncta cum spe conciliandi inimici. 3. Quia à *Socrate* dudum profligata sententia, quòd male faciendum sit inimicis.

II. Sed verius, *per se* loquendo, nulla præstandi est obligatio, quia, durante alterius animo hostili, hæc officia vix possunt esse innoxia: sic nil antiquius in bello, quàm hostes prohibere a quatione, comæatum corrumpere, cuncta devastare.

III. Unde *naturæ aequalitas* sicut non obstat, quin hostem vindicemus etiam positivè lædendo; ita non obstat, quin vindicemus, ei humanitatis officia denegando. 2. Spes conciliandi inimici virtutem notat non jus. 3. Sic & *Socratis* dicta naturalem *Ethicam* sapiunt, non *Jurisprudentiam*, quas *Heineccius* non rarò confundit.

§. II.

§. 2.

De Officiis erga proximum perfectis. Officia hominis perfecta.

Leucotheus. Quid *Moralistis* officia perfecta? Quæ illorum differentia ab imperfectis?
Eorum natura.

Melan-

Melander. Officia perfecta notant actiones, ad quas homo, non *ex qualicumque equitate*, seu conformitate cum natura rationali; *sed ex justitia*, proprie tali atque perfecta; immo quandoque *ex propriissime tali*, ac rigorosa; per modum coactionis externæ, ac satisfactionis, est obligatus. Nam, quia justitia formalis respicit alterius jus, seu debitum, & hoc quandoque est rigorosum, seu coactionis externæ, ac reparationis illativum; quandoque *merè legale*, coactionis externæ, & reparationis expers, uti contingit in læsionibus proximi internis, odio, invidiâ, proposito furandi &c. facile liquet.

*Differentia
ab imperfe-
ctis.*

II. *Differentia* ab officiis imperfectis. Hæc enim fundantur in jure *minus proprio*, respiciendo *æquitatem* quandam, qua aliis facienda bona; *perfecta* fundantur *in jure proprie tali*, quandoque etiam in *rigoroso*, spectando justitiam *legalem*, & *commutativam*, qua aliis non inferenda mala. 2. Imperfecta supponunt *necessitatem minus strictam*, sic ut officii incurium denominent *iniquum*; perfecta supponunt *necessitatem absolutam*, sic ut officii sui negligentem denominent *proprie*, quandoque etiam *formalissime injustum*. 3. Imperfecta

pa-

pariunt obligationem coactionis expertem; perfecta coactionis externæ, & quandoque reparationis insuper illativam. *Instruct. II. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. Quæ officia perfecta? Quæ officia perfectorum objecta? Et quale obligationis principium? *Officia perfecta in specie.*

Melander. I. Officia perfecta in genere duo sunt: nemo lædendus; jus suum dendum, cuique tribuendum.

II. Objecta sunt læsiones triplicis generis, cogitatione, verbo & opere; sive quò ad bona animi, intellectus nempe ac voluntatis; sive quò ad bona corporis; sive quò ad bona fame, aliæque extrinseca fortuna. *Modus læsionis triplex.*

III. Fundamentum obligationis petitur denuò ex amore, Deo ac proximo naturaliter debito, quia ad felicitatem ac pacem, cum Deo & proximo conservandam, simpliciter necessario. *Fundamentum obligationis.*
Instruct. II. §. 1. Q. 2.

Leucotheus. Quodnam alterum officium ex perfectis? *Reparandum damnum.*

Melander. I. Reparatio damni, si quod secutum ex læsione injusta, qualitercunque imputabilis, quantum fieri potest.

II. Dicitur injusta, quia damnosa; dicitur imputabilis, quod fit, si adsit jussio, consilium, palpo, recursus, participans, mutus, non obstans; non manifestans.

Dici-

Dicitur quantum fieri potest: hoc est, meliore modo, vel per restitutionem ipsius rei, vel per æstimationem rei, vel fructuum, lucri cessantis, damni que emergentis.

Fundamentum obligationis.

III. *Fundamentum obligationis* denuo petitur ex eodem amoris debiti, quia *necessarii*, principio, eò quòd lex *de non lædendo* foret *vana, inutilis*, si *damnum* reparari haud deberet. *Instruct.*

II. §. 1. Q. 3.

Casus excepti ab obligatione naturali reparandi damni.

Causa incerta.

Leucotheus. Quenam ab hac obligatione exceptiones?

Melander. I. Per accidens cessat obligatio reparandi damni, quodcumque quis non est *causa certa, vera, & efficaciter influens* in damnificationem factam. Quia tam gravis obligatio ex amore, *naturaliter debito*, deduci nequit.

Inculpata.

II. Cessat, *nullâ culpâ interveniente*, si nihil extet amplius, neque quis factus sit ditior: quia obligatio foret nimis difficilis.

Culpabili mere juridicè.

III. Cessat probabilius, si *culpa sit mere juridica*, seu ex omissione diligentiae, non nisi à summe industriis adhiberi solitæ: quia obligatio foret nimis ardua, & ob frequentes transgressiones potius noxia.

IV.

IV. Cessat probabilius, si negli- *Vel etiam*
gentia sit quidem *theologica*, sed re- *theologicè,*
maliter tantum culpabilis: * quia tam *sed venia-*
gravis obligatio sufficienter probari *liter.*
nequit. Nam quòd *æquitas naturalis*
exigat, ut damnum patiatur potius
nocens *juridicè* ob culpam *voluntariam*,
& à fortiori ob *theologicam*, etsi *levem*,
quàm *absolutè innocens*, nil evincit: quia
probaret, reparandum quoque fore
damnum *fortuitum*, quod est nimium.
Item: quia hæc obligatio nimium
gravis, culpæ improporcionata, propter
faciles transgressiones humano Gene-
ri potius noxia, quàm utilis: immo,
& *antecedenter ad omnem eventum*, ipso
læso minùs optabilis.

V. Cessat probabilius, *quandocun-* *Non anti-*
que culpa tantum est *levis* absque *madversa*
animadversa gravitate, seu formali *gravitate*
seu materiali. ** *Ratio est*, quæ supra, *materiali.*

VI.

* V. G. Si quis ex oblivione, *venialiter tan-*
tum culpabilis, non extinxisset lucernam
orto inde incendio.

** V. G. Si quis subduceret aureum, non ha-
bita sufficiente advertentiâ ad legem graviter
obligantem; vel ex ignorantia *gravitatis*
formalis, subducendo aureum, quem quis
putaret *invincibiliter* haud esse materiam
gravem; vel ex ignorantia *gravitatis materia-*
Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. q. 113,

Secus non
cessat.

VI. Quòd si tamen gravitas materialis cognita foret, * etsi culpa accederet solummodo *levis*, probabilius, *jure nature*, manet obligatio *gravis* ad compensationem totius damni *cogniti*. Ratio est: quia tale damnum, etsi datum *ex culpa levi*, *per se loquendo*, connexum est cum magno commo-
modo damnificantis, adeoque cum magno illicio ad damnificationes plures & plures, tam proximo, quam societati humanæ admodum periculosas: ergo natura de remedio *sufficienti*, per obligationem reparationis gravem, probabilius providit, ac providere debuit.

Neque dicas. 1. Quòd casu rei demersæ, vel abjectæ, cesset commodum damnificantis, adeoque & illicium. Nam 2. Etsi cesset *per accidens*, non tamen cessat *per se*, sic ut non sit *conjugibilis* saltem cum commo-
modo.

Neque dicas. 2. Quòd obligatio nec oriatur *ex re accepta*, quia consumpta, ut ponitur; nec *ex injusta acceptione*,

lis, subducendo gemmam, quam quis invincibiliter existimaret esse vitrum.

* V. G. Si quis subduceret aureum, etsi *per culpam solummodo levem* existimaret *invincibiliter* Dominum non esse *saltem graviter* invitum.

ptione, quia tantum levi, & impropor-
tionata culpæ gravi. Nam &. Quòd
oriatur ex utraque, *ut opposita natura sint*,
seu, *ut connexa* cum gravi præjudicio,
vel saltem præjudicii periculo, tam re-
spectu proximi, quam societatis hu-
manæ, cui præcavendo restitutionis
obligatio est medium necessarium, à
natura intentum.

Neque dicas. 3. Quòd in casu;
quo infertur damnum, cognitum *ut*
grave, absque omni culpa; vel non
cognitum *ut grave*, cum levi tantum
culpa, æquale videatur periculum,
& præjudicium publicæ felicitatis.
Nam &. N. Quia in casu priore nulla
omnino intervenit culpa, præter-
quam quòd casus vix videatur esse
practicus. In posteriore damnum
non cognitum *ut grave*, hoc ipso non
est conjunctum cum tanto illicio.

Neque dicas. 4. Quòd in casu, quo
infertur damnum cognitum *ut grave*,
sed ex culpa gravi, non major foret
obligatio, adeoque obligatio *ex culpa*
levi foret improporcionata. Nam &.
Etsi forsan foret improporcionata, si
spectetur sola culpa levis *in se*, non ta-
men foret improporcionata, si specte-
tur complexum, *ut conjunctum* cum gra-
vi præjudicio societatis humanæ, præ-

sertim cùm obligatio hæc non descendat ex justitia merè vindicativa, sed potius ex commutativa.

Et si gravitas materialis sit solum successiva.

VII. Eadem obligatio gravis manet ratione compensandi damni, cogniti *ut gravis*, et si datum sit per damnificationes leves *successivas*, moraliter tamen coalescentes. *Ratio est*, quæ supra: cùm successiva ablatio se habeat merè per accidens. *Nec obstat. 1.* Quòd furta minuta sint facta diversis: quia manet quantitas gravis, *scienter & voluntarie* ablata cum damno, saltem communitatis, ejusque periculo, ac præjudicio. *Nec obstat. 2.* Quòd leves detractiones, pluribus factæ, non inferant similem obligationem gravem: quia ex detractionibus non capitur lucrum, nec habetur illicitum ad plures, & plures, uti fit in furtis.

Cessat quòd ad excessum, irvincibiliter ignoratum.

VIII. Cessat obligatio reparationis, quò ad excessum damni, *irvincibiliter ignoratum*. *Ratio est*: quia ille excessus neque est voluntarius *in se*, neque *in causa*, cùm ignoretur connexio, adeoque fortuitus censeri debeat.

Stante impossibilitate morali.

IX. Cessat denique obligatio restitutionis, quamdiu manet *impossibilitas moralis*, quæ ex Prudentum judicio æstimanda, ac debitis cum limitationibus consideranda est, uti fusiùs legere est apud

apud Moralistas orthodoxos. *Instruct.*
II. §. 1. Q. 4.

Leucotheus. Quæ cæteræ proprietates magis memorabiles, in reparatione damni, naturali jure, contentæ? *Proprietates reparationi damni connexe.*

Melander. I. Memorabiles circumstantiæ temporis, loci, modi, & ordinis, quibus restitutio faciendâ, quantum fieri, & exigi jure potest in ordine ad damnificati indemnitatem. *Circumstantia temporis, loci &c.*

II. Memorabilis restitutionis terminus ad quem, sic ut faciendâ sit possessori justo, debitâ diligentia inquisito, si sit incertus, & meliore modo, quo fieri potest, in commodum domini, vel damnificatæ communitatis. *Cui faciendâ restitutio,*

III. Res aliena, comparata, per contractum à possessore *bonæ fidei*, huic, non domino restituenda. *Patet.* Comparata à possessore *malæ fidei* v. g. fure, permitti potest, ut recipiatur à fure, ad evincendum à fure pretium: quia *permittens* non cooperatur ad rei statum deteriore, sed non custodit in statu meliore cum suo periculo. An ob periculum evictionis possit positivè tradi denuo furi, seu ab emptore *bonæ*, vel *malæ fidei*, controvertunt Moralistæ orthodoxi. *Spektato naturæ jure*, res comparata ab emptore *bonæ fidei*, ad se ser-

vandum indemnem, etiam *positive* potest reddi furi, quia obligatio reddendi domino est valde gravis, & opposita amori, sibi naturaliter debito, qui in *æquali periculo damni* potius favet sibi, præcipue cum nulla adsit culpa. Contra res comparata ab emptore *mala fidei*, spectato naturæ jure, probabilius reddi nequit furi, *ad se servandum indemnem*. Ratio est: quia ejusmodi emptiones partim ob lucra eumentium, partim ob invitamenta furum vendentium, non tantum *domino privato* sunt damnosæ, sed & *communi bono* præjudiciosæ, *felicitati societatis humanæ* derogatoriæ, vel saltem ob *grave periculum de multiplicandis damnis* admodum perniciosæ indemnitati publicæ, seu contrariæ fini, à natura intento: ergo natura debuit providere de *medio sufficiente, ac efficaci*, absterrendi homines à perniciosis ejusmodi nundinis: atqui aliud medium esse non potest, quàm *obligatio*, rem, mala fide emptam, reddendi domino *cum periculo evictionis*: ergo obligatio hæc est medium, *simpliciter necessarium*, ad finem, seu indemnitatem, si minus domini privatam, saltem ad publicam societatis humanæ à natura intentam: ergo est exigita ab amore, societati humanæ naturaliter debito,

adco-

adeoque jure naturæ imposita, id quod erat ostendendum.

Neque dicas. 1. Emptorem malæ fidei, re furi traditâ, ampliùs haud tene-ri ex re accepta, nec ex injusta acceptione, quia per rescissionem contractûs aboli-tâ. Nam &. Etsi forsan sit abolita particulariter, sic ut non ampliùs influat in damnum domini *privatum*, non ta-men est abolita *totaliter*, sic ut neque ampliùs influat, *saltem moraliter*, in dam-num publicum, seu præjudicium so-cietatis humanæ.

Neque dicas. 2. Si emptor *bonæ fidei* potest rem reddere furi, tunc etiam *malæ fidei*, quia nulla disparitas. Nam &. Disparitas est, quòd, *respectu illius*, cesset præjudicium publicum, non *respectu hujus*.

Neque dicas. 3. Natura jam providit de medio, quo præcavetur præjudicio, etiam publico, per obligationem red-dendi rem denuo, saltem furi. Nam &. Hoc medium non esse *sufficiens*, & *efficax*, quia urgente periculo evictio-nis emptores præstat indemnes.

Neque dicas. 4. Hæc probarent, nec *permissivè* posse rem, malè emptam, relinquì furi, quod nimium. Nam &. *N. Illat.* Quia hic casus, *dependens*

ab alieno arbitrio, & merè per accidens, non attenditur à natura.

*Ratione vul-
nerum.*

IV. Pro injuriis, corpori illatis, stringit obligatio reparandi damna, inde secuta directe, juxta arbitrium prudentis: ipsæ injuriæ non compensantur, quia ordinis, æstimatione pecuniaria altioris.

Stupri.

V. Pro injuria stupri, vel adulterii, eadem est obligatio reparandi damna inde secuta; etsi ipsa virginitas, quia ordinis diversi, compensari haud possit.

Fama lese.

VI. Pro læsione famæ cessat restitutio pecuniaria, quia bonum est ordinis altioris: unde pro fama restituenda est fama, & sic de aliis animæ bonis. *Instruct. II. §. 2. Q. 5.*

*Litura pro-
testantica.*

*Leucotheus. Quæ penes Moralistas prote-
stanticos, hac in materia, lituræ?*

*Melander. I. Kemmerichius obligatio-
nem reparandi damni adstruit præ-
cise, quia datum est, etsi sine culpa fortui-
tum: Thomastus culpam, etsi levissimam,
velut justum obligationis tantæ titu-
lum adstruit.*

II. Idem Kemmerichius Consiliarios, quia causas minimè cogentes, à reparandi damni obligatione eximit, quæ propositio est damnata ab Innocentio XI, in hæc verba: *qui alium movet, aut inducit ad*

inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem. *Instruct. II. §. 2. Q. 6.*

§. III.

§. 3.

De non lacerandis aliis per verba, seu de officiis sermocinantium, & jurantium.

Officia sermocinantium & jurantium. Ratio tractandi hae officia.

Leucotheus. Quae ratio tractanda meretriciae? Et quae natura mendacii, huc spectantis?

Melander. I. Ratio tractandi officia sermocinantium est, quod conversatio humana sit necessarium medium ad finem, à natura intentum, puta ad felicitatem, naturae rationali propriam.

II. Sermo est, sonus articulatus ex hominum impositione, animi sensa declarans. Veritas sermonis est conformitas; falsitas est difformitas sermonis cum mente loquentis. 3. Mendacium formale est s. Augustino, dictum contra mentem fallendi causâ. 4. Mendacium materiale, seu falsiloquium, est dictum difforme objecto, non tamen menti loquentis.

Mendacii 2. natura.

III. Mendacium formale, ex communi Orthodoxorum est triplex: perniciosum, quod profertur animo fallendi, ut obfit; officiosum, quod dicitur animo fallendi, ut proficit; jocosum, quod garritur animo fallendi, ut delectet. Ad

Divisio extensa ad restrictionem mere internam.

mendacium formale rectè reducitur restrictio, purè mentalis, per quam intelligitur dictum, & in se, & secundum circumstantias determinatum ad sensum unum, eumque falsum, etsi per aliquid, sola mente retentum, posset efficere sensum verum. V. G. Si interrogatus, an fregerit hoc vitrum? id absolutè neget, mente retinendo, mense precedenti. Ratio est, quia locutio, quæ humana, fit tantum per voces, nullatenus per conceptus: ergo dicens absolutè: non fregi, mentitur, conceptu retento nullatenus sensibili, adeoque nullatenus ad alterum significante. Unde damnata est hæc propositio ab Innocentio XI. Utens restrictione, purè mentali, reverà non mentitur. Instruct. III. §. 1.

Q. 1.

Mendacium omne, quibusvis in circumstantiis, est natura jure prohibitum.

Leucotheus. Quid juris naturalis negativi circa officia sermocinantium?

Melander. Mendacium omne, qualecunque (adeoque & restrictio, purè interna) quocunque in casu, etiam utilitatis, ac necessitatis summae, pro ratione materiae, seu leviter seu graviter, est natura jure prohibitum.

Supponitur. I. Quòd finis loquelæ humanæ immediatus sit communicatio mutua, quò ad animi sensa; mediatu verò sit felicitas societatis humanæ.

Sup-

Supponitur. II. Quòd hæc felicitas, in quantum dependet a conversatione mutua, humanoque commercio, sufficiens ut sit, exigit securitatem absolutam, vi cujus nemo ullis in circumstantiis, per mendacium possit licitè decipi. Ratio est, quia securitas, limitata ad solum mendacium perniciosum; vel conditionata, nisi mendacium exigit utilitas, vel qualiscunque necessitas &c. non esset exclusiva periculi, ne audiens, hic & nunc, seu per veram, seu per imaginariam loquentis licentiam (quam sibi mille in circumstantiis fingeret effrenis in mendacia hominum pravitas) decipiatur, vel saltem licitè decipi possit: ergo conversatio non esset certò sincera neque humanum commercium satis securum, adeoque securitas esset admodum dubia, atque periculosa, sic ut loquela non foret medium, universaliter sufficiens ad finem proximum, seu ad communicanda semper animi sensa; neque satis proportionatum ad finem mediatum, putà ad felicitatem, humano Generi absolutè necessariam: atqui evidens est, quòd debeat esse sufficiens; secus Natura deficeret in necessariis: ergo evidens est, quòd securitas in ordine ad finem, à Natura intentum, debeat esse absolu-

ta, id quod erat declarandum. His
suppositis.

P. *Affertum*. *Securitas absoluta*, ne quis per alterum, ullis in circumstantiis, possit per mendacium licite decipi, est exigita ab amore, in ordine ad felicitatem, ut à conversatione, humanoque commercio dependentem, simpliciter necessario: ergo licentia mendacii qualiscunque, utpote eversiva huius securitatis absolutæ, repugnat amori societati humanæ naturaliter debito, adeoque est *Naturæ jure* prohibita.

*Nil evincen-
tibus repli-
cis.*

III. *Nec obstat. 1.* Quòd saltem mendacium *jocosum*, atque *officiosum*, nil præjudicet felicitati, seu privatæ, seu publicæ. Sed R. Etsi nil præjudicet fini loquelæ *immediato*, præjudicat tamen aliquid fini *mediato*, seu felicitati, publicæ saltem *respective*, seu *respectu conjuncti periculi* ob abusum, securitatis absolutæ eversivum, adeoque felicitati, tam privatæ, quam publicæ, admodum præjudiciosum.

Neque obstat. 2. Quòd mendacium, certis in circumstantiis, posset esse medium *necessarium*, tam ad *privatam*, quam *publicam* felicitatem, casu quo averti posset mors *propria*, *aliena*, vel etiam *Reipublicæ totius interitus*. Nam R. Etsi posset

posset esse medium *indeterminatè* necessarium, sic ut suppetat aliud, naturaliter licitum, *in celanda amphibologicè veritate* non tamen posset esse medium necessarium *determinatè* : & etiam si fors esse posset, nihiloscilicet, *in tali casu per accidens*, ejusmodi malo particulari, naturæ ordine, præponderaret malum, seu *præjudicium commune*, ex tali *licentia periculosa* redundans in omnem societatem humanam, sic ut mendacium licitum nequaquam foret.

Neque obstat. 3. Quòd obligatio *absoluta* quandoque repugnet amori, naturaliter debito, casu quo V. G. pro-
dendum foret statûs arcanum naturale: ergo, *cessante fine*, cessabit hic obligatio. Nam &. Quòd non repugnat amori debito in ordine ad *bonum publicum, & commune*, etsi forsan repugnet in ordine ad *bonum privatum, & particulare*, sic tamen ut suppetat semper medium licitum *occultandæ veritatis*. Unde cessabit obligatio, siquidem cesset finis legis *adequatus* consistens in *damno publico*; immo & in *præcavendo damni periculo*, quod tamen supposita tali licentia semper manet; non tamen cessabit obligatio, siquidem cesset tantum finis legis *inadequatus*,

tus , consistens in præcavendo damno merè privato.

Neque obstat. 4. Quòd occultatio veritatis amphibologicæ non sit medium aptum pro rudibus, ad amovenda tam sæpe obvia pericula. & cum P. Viva , usum scientiæ duplicis, sicuti cuivis audienti *sensibilem, notumque* supponimus; ita & loquentibus, *etsi rudibus*, haud omnino incognitum, supponere possumus.

Neque obstat. 5. Quòd occultatio veritatis amphibologica æquè adverteretur felicitati locietatis humanæ, propter periculum abusûs, ac præjudicium elidens sinceritatem conversationis mutuæ ubique certam, & securitatem humani generis absolutam. & N. Paritas. Nam, præterquam quòd mendacium evertat finem loquelæ *immediatum*, non autem locutio amphibologica, hæc debet esse *advertibilis*, adeoque conjuncta esse haud potest cum simili periculo, ac præjudicio, etsi usus, *promiscuè licitus*, non excluderet periculum ac præjudicium simile, unde & naturæ jure prohibitus est, uti *infrà dicemus. Instruct. III. §. 1. Q. 2.*

Occultatio
veritatis
permissa jure
nature,

*Leucotheus. Quid juris naturalis permif-
sivi circa officia sermocinantium?*

Me-

Melander. I. Occultatio veritatis per restrictiones, non purè mentales, aliásque locutiones similes, certis in circumstantiis, non modo est natura jure permessa, sed quandoque etiam præcepta. Eiusmodi circumstantiæ sunt, si quis interrogetur vel contra jus, vel absque jure; quando veritas ab altero sciri nec decet, nec prodest, nec licet, puta, in casu, quo damnum proprium, vel alienum posse emergere. Ratio asserti est, quia ex una parte occultatio veritatis, dicta in circumstantiis, vel est exigita, vel saltem non aliena, ab amore sibi, vel proximo naturaliter debito, utpote nullo præjudicio communis boni obstante: ex altera parte medium occultandæ veritatis, seu locutio ambigua, non est mendacium, quia non est locutio contra mentem, nec animo fallendi per se loquendo: ergo. Unde fluit, patentes jocos non esse mendacia, uti nec locutiones hyperbolicas, mysticas, figuratas, ironicas, fabulosas, ambiguas, seu equivocas, ab usu communi non admodum abhorrentes, uti & usum scientiæ duplicis, per restrictiones non purè mentales.

quandoque
præcepta
certis in circumstantiis.

II. Neque obstat. I. Quòd aliqui Nil obstantibus repticiis. Authores inter restrictiones licitas numerarint. V. G. locutionem merè

ma-

materialem, æquivocationes *admodum inusitatas*, difficulter advertibiles, ab interrogante *satis determinatas* &c. Nam R. Nos patrocinari restrictionibus, quæ non sunt merè mentales, & quidem certò tales.

Neque obstat. 2. Quòd usus scientiæ duplicis nil videatur differre à restrictione *purè mentali*. Nam R. N. Differentia est, quòd *usus scientiæ duplicis*, debitis in circumstantiis, sit in humana consuetudine *vulgatus*, adeoque *advertibilis*; non autem recepta est restrictio merè interna.

Neque obstat. 3. Quòd usus vocis, alienus ad mentem interrogantis, videatur habere idem, quod restrictio *purè mentalis*. Nam R. N. Quia etsi habeat sensum *obvium falsum*, & verum solummodo *obscurum*, habet tamen *absolute advertibilem ab audiente*, id quòd non habet restrictio *purè mentalis*.

III. Est *naturæ jure prohibitus restrictio*, etiam non *purè mentalis*, seu *æquivocæ*, ac *amphibologicæ usus promiscuus*, hoc est, *absque justa causa adhibitus*. Ratio est: quia conversationis mutæ *sinceritati*, & humani commercii *securitati absolute*, foret *admodum præjudiciosus*, adeoque *felicitati societatis humanae*

humanæ derogatorius. 2. In materia fidei, & si quis jure interrogetur, est semper illicitus. Ratio prioris est, quia esset cum contemptu Dei conjunctus, juxta illud: qui me erubuerit, & meos sermones, hunc erubescet filius hominis. Ratio posterioris est: quia, qui jus habet ad interrogandum, obligat quoque ad respondendum juxta meritum suam; secus tribunalia Judicum facile eludi possent. *Instruct. III. §. 1. Q. 3.*

Lenchotheus. Quæ specialiter memoranda, spectato jure naturæ, circa officia jurantium? Officiâ illorum.

Melancthet. I. Juramenti origo est ex statu corrupto, dum in altero fallaciam, aut perfidiam, ordinariè loquendo, supponit. 2. Est quid accessorium sermonis, & pacti. 3. Dicitur invocatio tacita, vel expressa, Divini Numinis, tanquam primæ & infallibilis veritatis in testem, vel etiam vindicem, ratione firmatæ rei. 4. Est requisita intentio. 5. Fieri etiam potest per creaturas, saltem in quibus divinæ bonitatis aliquid specialiter elucet, quia fit cum relatione ad Deum. 6. Est actus religionis. 7. Tres habere debet proprietates: judicium, quod exigit, ut cum discretione, prudentia, consideratione, ac reverentia, nec sine necessi-

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. F. tato

tate, aut gravi causa fiat. *Justitiam*; quæ exigit, ut, quod juratur, sit res justa, licita, ac honesta. *Veritatem*, ut nimirum res sit vera, aut saltem ex gravi ratione putetur vera. 8. Est duplex: *assertorium*, quo confirmatur dictum de præsentì, vel præterito; & *promissorium*, quo confirmatur dictum de opere futuro.

Licentia.

II. *Juramentum, debito modo factum, est licitum.* Patet: quia est actus religionis: naturæ juri conformis, fundatus in verbo Dei: *laudabuntur omnes, qui jurant in eo.* Unde illud: *non jurare omnino*, intelligendum de juramento *sine necessitate*; prohibitio canonica, ne fiat per creaturam, intelligenda de Gentilium juramento per Deos. 2. *Licita quoque est praxis*, in foro canonico, & civili, deferendi juramenta gravibus in causis. Patet: quia conformis est æquitati naturali *propter necessitatem*; cum sit *subsidium* imbecillitatis humanæ ad fidem, & veritatem firmandam, uti & *medium expediens* pro bono publico ad terminandas lites. Unde rectè damnata est *Quesnelli* propositio ultima, qua adstruit, *nihil spiritui Dei, & doctrinæ Christi magis opponi, quam communia facere juramenta in Ecclesia.* Nam *falsum est.* I. Quòd sic multipli-

cen-

centur occasiones pejerandi, nisi per accidens, seu ex malitia hominum eodem modo, quo per leges multiplicantur peccata: non enim peccatum cognoscitur, nisi per legem, uti inquit Apostolus.

Falsum est. 2. Quòd hæc praxis saltem impellat ad malum, si quidem fiat debito modo, nec sine necessitate. Unde paritas non est cum lectione S. Scripturæ, rudibus prohibita, quia non lectio, sed ruditas periculosa impellit ad malum.

Falsum est. 3. Quòd juramentum, etsi ex motivo temporali imperatum, non sit actus religionis, adeoque nomen Dei deserviat consilio impiorum: nam semper manet fides in Deum veridicum, & invocatio ejus in testem. Frequentari tamen non debet, uti cæteri actus virtutum, quia non est, nisi remedium infirmitatis humanæ, sine necessitate haud usurpandum.

III. *Obligatio* juramenti promissorii *Obligatio.* est duplex, quò ad *animum implendi*, & *ipsam impletionem*, si *rationabiliter* possit, res *notabiliter* non mutetur, neque obstat *jus superioris*. Quò ad primum, est *obligatio gravis* etiam in *levi materia*, uti in juramento assertorio, propter *authoritatem Dei*; quò ad secundum

potest esse obligatio *levis* in materia *levi*, quia *Deus* propriè non adducitur in testem *executionis*, quæ utpote de contingentibus sciri nequit; sed *obligationis*, ut ad eò promissi incurius propriè *mendax* non sit, id quod requirit perjurium; sed potius *infidelis*: ergo *authoritas Dei* adducta quidem est in confirmationem *promissionis infidelis*, non tamen in *testimonium falsi*. 2. Manet obligatio, etsi *juramentum* sit *injustè* extortum *vi, dolo, aut errore* non versante *circa substantiam*: quia *turpitudine* non se tenet ex parte *jurantis*, adeoque cum sine peccato impleri possit, impleri debet, ut ne *Dei nomen* in *testimonium falsi adductum* sit. Suppetit tamen medium *rescissionis* in foro civili, immo & naturali, ut alibi dicemus. 3. Nulla est obligatio de re *mala, vana, inutili, indifferente*, quæ tali: quia *juramentum* nequit esse *vinculum*, seu *iniquum*, seu *inutile*. 4. Obligatio in *utilitatem hominis* semper tenet, *neque mutabilis* est respectu *jurantis*, ex *regula communi*. 5. Obligatio, orta ex *virtute religionis*, est *personalis* in *jurante*, *realis* penes eum, cui quis jurat, quia transit ad hujus etiam *successores*. 6. *Persona habilis* juramenti, *per se loquendo*, est *omnis*

omnis creatura rationalis, etsi à per-
juro, & impubere non recipiatur in
judicio. *Instruct. III. §. 2. Q. 4.*

Leucotheus. Quæ specialiter observanda Usus jura-
menti.
circa usum in officiis jurantium?

Melander. I. Juramentum fieri de- Cum debitis
conditionibus.
bet debito modo; secus erit perjurium,
seu falsitas, sacrilegè jurata. Defectu
judicii, seu debite considerationis, quan-
doque est veniale, uti & defectu ju-
stitiæ, etsi defectu veritatis culpa sem-
per sit gravis, ob gravem irreveren-
tiam.

II. Juramentum assumit naturam rei, cui Natura ju-
rate rei
commensu-
rata.
adicitur: neque obligationem auget,
nisi intensivè, addendo obligationem
ex virtute religionis. Unde licitus etiam
usus in locutione amphibologica, si-
quidem hæc justa, & necessaria sit. Ra-
tio est: quia ubi jus est occultandæ
veritatis sine mendacio, nulla irre-
verentia fit juramento. Id tamen
observandum, quòd ad juramentum
amphibologicum requiratur major ne-
cessitas, quam præcisè ad licentiam
locutionis amphibologicæ, uti rectè
animadvertit P. Viva.

III. Juramenti obligatio quandoque ces- Cessatio
sat, quandoque tollitur, etsi cæteròquin
sit strictæ interpretationis propter pericu-
lum perjurii. Cessat per defectum

conditionis imbibitæ , si res bona evaderet mala, vel majoris boni impeditiva , inutilis ad intentum. Tollitur per irritationem à superiore. Dispensatur, vel commutatur eodem modo, quo votum, ab habente potestatem legitimam. Relaxatur à solo illo, in cujus favorem factum est aut ab eo, cui promissa materia subjecta est.

Officia jurantium & eorum principium.

IV. Officia jurantium sunt. 1. Temere non jurare. 2. Juramentum temere non exigere. 3. Jurare cum veritate. 4. Promissa jurata fideliter servare. 5. Non jurare ad res illicitas, & sic de aliis. Principium est amor, quia prædicta officia vel sunt conformia, vel opposita amoris; Deo, & proximo naturaliter debito, hoc est, ad felicitatem, naturæ rationali propriam, simpliciter necessario: exigente scilicet naturæ corruptæ infirmitate subsidium, ad firmandam magis sinceritatem in officiis sermonis, & ad roborandam magis fidelitatem in promissis, pactisque, simpliciter necessarium, & necessario petendum ex cultu, & reverentia Deo, ut Authori naturæ omniscio, & vindici, naturaliter debita, id quod erat declarandum. Instruct. III. §. 2. Q. 5.

Leu-

Leucotheus. Quae principia Moralistarum protestantium circa officia sermonis?

Melander. Sunt ab Orthodoxis admodum aliena.

Protestantium principia erronea circa officia sermoneum.

Patet. I. Quia, ex Grotii mente, mendacii malitia consistit in repugnantia cum jure, quod existit in audiente. Jus istud est facultas intelligendi loquentis mentem, & sensa, habeturque ex tacito hominum pacto. Tolli potest jus istud vel expresso audientis, vel presunto loquentis consensu, vel oppositione juris, quod praevalet in loquente, quibus casibus locutio contra mentem, non mendacium, sed falsiloquium solummodo foret.

Circa mendacii malitiam.

Patet. II. Quia, ex mente Puffendorfi, Vitriarii, Weberi, veritas nil aliud est, quam convenientia; mendacium vero disconvenientia verborum cum rebus, ac animi sensis, ex officio manifestandis, hoc est, quando ea intelligendi jus imperfectum, vel perfectum suppetit audienti, sive ad commodum consequendum, sive ad incommodum avertendum. Unde Kemmerichio mendacium est falsiloquium dolosum, hoc est, cum lesione alterius conjunctum.

Essentiam.

Patet. III. Quòd iidem obligationem, quò ad animi sensa, verbis exprimenda, vel fundent in pacto tacito,

Obligationis radicem.

uti *Grotius*; vel in jure audientis, ac etiam loquentis cum *Puffendorfio*; sive deinde jus illud perfectum sit, ne quis lædatur, sive imperfectum, ut cujusvis commodum promoveatur. Unde obligationis radicem *Thomasius* in secundis curis ex principiis decori, & justis; *Puffendorfius* ex communi præcepto socialitatis: vel etiam particulari pacto deducit.

Undeque deducenda axiomata

Pates. IV. Quòd ex his principiis varia deducant scita iidem Authores V. G. cum *Webero*, *Puffendorfii* notatore; loquere, quoties id officium (ex jure, alterius perfecto, vel imperfecto) requirit; cum *Thomasio*: sermone utere ad promovendam tranquillitatem communem; menti conformia loquere, si humanitas, vel pactum, vel communis tranquillitas exigat; falsiloquio abstinere, quoties per id alter læderetur, vel pax humani Generis turbaretur. Idem cum *Fleischero* alibi: tacere, loquere, vera dicere, falsiloquio utere, quoties, & quo modo opus est ad promovenda aliorum commoda, aut jura non lædenda. *Instruct.* III. §. 3. Q. 6.

Sensus Catholicorum de hisce principiis.

Leucotheus. Quis sensus Catholicorum de hisce principiis?

Melandor. Sunt oppido erronea, ac certe falsa.

P. I.

P. I. Quia dictum contra mentem *Sunt errorum animo fallendi* negant esse mendacium, nominantque merum *falsiloquium, mendacii fictitio* & quidem licitum, si modò proprium, *conceptum.* aut alienum commodum, incommodumve hoc exigat: atqui hoc est *contra communem*; est contra finem loquelæ *immediatum, ac mediatum*, ut quis, quocunque tandem casu licitè possit, & quidem positivè alteri ingenerare errorem cum præjudicio sinceritatis, quæ in ordine ad felicitatem, naturæ rationali propriam, debet esse *ubique certa*; immo cum præjudicio *securitatis absolutæ*, in humano commercio absolutè necessariæ, uti constat ex dictis.

P. II. Quia in hisce principiis nul- *Non conveniente mendacio jocosum,* lum mendacium *jocosum, seu officiosum,* sed solummodo *perniciosum, fatente officioso,* Webero, *vulgarem hanc distinctionem esse omnino nullam,* eò quod mendacium *jocosum & officiosum* ad mera *falsiloquia* referenda sint: atqui hæc sunt mentiendi libidini admodum accommoda; loquelæ fini adversa; humano commercio periculosa; & securitatis absolutæ, ad felicitatem societatis humanæ necessariò requisitæ, everſiva, uti rursus constat ex dictis.

P. III.

*in obligatio-
nis falsa ra-
dice atque
principio.*

P. III. Quia in hisce principiis *obligatio* vitandi mendacii malè petitur seu ex pacto tacito, seu ex jure audientis *perfecto*, vel *imperfecto*; officia sermocinantium malè ex *socialis* principio deducuntur: unde & fallaces sunt regulæ, ad commodum promovendum, vel incommodum avertendum restrictæ, quia in solo jure *privato*, non *communi* totius humani Generis necessitate fundatæ. Aptius ergo assignatur fundamentum *amoris naturaliter debiti*, ex quo verior eruitur hæc regula triplex. 1. *Tacendum, vel loquendum, quoties id, seu strictè, seu minùs strictè, est exiguum ab amore, cuius naturaliter debito, hoc est, ad felicitatem naturæ rationali propriam, necessario.* Inde vitanda garrulitas, scurrilitas, obscuritas promiscuè *amphibologica*, cæteraque locutionis vitia. 2. *Vitandum omne mendacium, quia ubique, & semper, si minùs bono proprio, vel proximi privato, saltem bono communi adversum, utpote conversationi, commerciòque humano respectu securitatis, & certitudinis absoluta præjudiciosum, atque periculosum.* 3. *Quandoque permessa, immo præcepta occultatio veritatis per sermonem minùs apertum, verumtamen, nec nisi permessa alterius deceptione, & justa seu nostri, seu proximi necessitate*
id

id exigente, id quod planum ex fundamentali juris naturalis principio, seu amore, cuius naturaliter debito, uti supra jam declaratum. *Instruct. III. §.*

3. Q. 7.

Leucotheus. Quenam ex erroneis hisce Deductiones principis conclusiones à Naturalistis protestantibus aeductæ, circa officia sermocinatum? *protestanti- ca.*

Melander. Admodum paradoxa, & Admodum mentiendi libidini oppidò favorabiles. paradoxa, confunden- do menda- cium cum falsiloquio.

Explicatur. I. In genere admittunt locutionem propriè contra mentem, etiam animo fallendi, hoc est, mendacium formale (quod fucato falsiloquii nomine palliant) toties jure nature licitum, immo & obligatorium, quoties id exigit commodum proprium, vel alienum promovendum, aut incommodum avertendum.

Explicatur. II. In specie admittunt mendacia licita. 1. Adversus pueros, amentes, quia in illis nulla iudicii libertas. 2. Respectu tertii, ad quem sermo non dirigitur, quia nulla ad tertium obligatio. Et quia juxta Grotium non mentitur, qui, quem alloquitur, monet, se falsa dicturum, tertius commodè deludi posset. 3. Casu quo alter deceptionem ægrè haud laturus presumitur propter com- mo-

modum : quia non infertur ei injuria. 4. Casu quo id exigeret bonum publicum. 5. Superiori, habenti jus supereminens in audientis jura. 6. Quoties vita innocentis, aut par aliquid servandum, aut alter ab improbi facinoris perpetracione avertendus. *Rationem* assignant, quòd jus loquentis, vel alterius, *communi omnium judicio*, juri audientis prævaleat. 7. Denique *respectu hostium* mendacia licita admittunt; immo *respectu omnium*, qui jus quæsitum nullum habent, ut loquitur *Vitriarius*.

Quasi scriptura & menti Patrum confortata.

Explicatur. III. Hæc omnia mendacia *Grotius* licita esse asseverat, *superaddito grandi mendacio*, quòd nempe S. Scriptura ejusmodi *exempla* suppeditet *laudatorum hominum sine reprehensionis nota*; immo & à SS. PP. laudata, quos inter referunt S. *Chryostomum, Hieronymum, Tertullianum, Origenem, Clementem, Lactantium, Cæsianum &c.*

Non sine additis calumniis in doctrinam catholicam.

Explicatur. IV. Unde & doctrina catholicam coarguunt, quasi ex uno *Augustino* malè depromptam, seposita ratione, atque Scriptura; quasi faventem restrictionibus, ab omni usu tam alienis, ut satiùs sit admittere falsiloquia; quasi elidentem omnes leges, contra mendacium & perjurium latas, sic

fic ut etiam *diabolus*, etſi Pater mendacii, excuſari, & omnes contractus, ac tribuna-
lia eludi poſſent. Verbò: quaſi tegetet
impiam & ſceleſtam opinionem de reſtri-
ctione mentali, ambiguoque ſermone,
ad finiendas lites minimè habili atque
accommodato. *Inſtruct. III. ſ. 3. Q. 8.*

Leucotheus. Quis ſenſus orthodoxus de hiſce proteſtanticis parergis?

*Senſus Ca-
tholicorum
de hiſce lo-
gis.*

Melander. Sunt juri nature adverſa, ſcandalosa; & bono publico pernicioſa. 2. Sunt injurioſa S. Scripturae & Patribus. 3. Sunt denique calumnioſa doctrinae catholicae, & Theologiſ orthodoxis.

Demonſtratur. I. Quia doctrina ad- *Sunt ſcan-*
-mittens mendacia licita, quocunq- *daloſa.*
-caſu promovendi commodi, vel a-
-movendi incommodi, etiam ex con-
-ſenſu alterius præſumpto, quovis fine
utili, maximè reſpectu Imperantium,
hoſtium, &c. ſic ut ex Lutheri oraculo
dici poſſit ſingularis virtus, atque prudent-
ia; doctrina, inquam, talis eſt evi-
denter everſiva ſinis, & immediati, &
mediati, à Natura per ſermonem in-
tenti, cum præjudicio omnis ſincerita-
tatis in converſatione, ac ſecuritatis
abſolutæ in humano commercio, ſic
ut pandat viam latiffimam ad menda-
ciorum uſum promiſcuum, quavis oc-
caſione mentiendi libidini prætextum
lici-

licitum suppeditante: ergo est *natura juri adversa, scandalosa, & bono publico perniciosa.*

*Scriptura
& Patribus
injuriosa.*

Demonstratur. II. Quia pro licentia mendaciorum ex S. Scriptura falso proferuntur exempla à Grotio, ipso ejus notatore Zieglero, hanc S. Scripturæ factam injuriam reprobante: nec enim mulieres *Ægyptiæ* leguntur præmiatæ, nec *Rahab* laudata propter mendacium, ut passim videre est apud orthodoxos Interpretes. Nec ullus Patrum proferri potest, qui licentiâ, tam protestantiè vagâ, mendacium probârit: ergo doctrina protestantica est S. Scripturæ, & Patribus injuriosa.

*Calumniosa
scholasticis
orthodoxis.*

Demonstratur. III. Quia argumentum retorsionis protestanticæ in occultationem veritatis, quam licitam adstruunt scholastici orthodoxi, evidenter nullum. Nam tantum adstruitur licita per restrictiones advertibiles, à communi loquendi usu *haud alienas*, nec positivè intentas ad alterius deceptionem, nec promiscuè adhibendas, sed suppetente justâ causâ, necessitate, vel utilitate gravi, nulloque obstante interrogantis jure permissas: ergo doctrina protestantica, supra exposita, est etiam calumniosa scholasticis orthodoxis.
Instruct. III. §. 3. Q. 9.

Lex-

Leucotheus. Quomodo in officiis jurantium extravagantur protestantici Moralisti?

Errores protestantici circa officia jurantium. Grotii.

Melander. I. Grotius cum suis notatoribus errat. 1. Dum juramenta, absque animo jurandi, seque obligandi, prolata tam simpliciter obligare affirmat. Errat. 2. Dum ambiguas locutiones, absolute licitas, negat eis que opposita juramenta vocat detestandam iniquitatem. Nam cum ipse falsiloquia, revera mendacia, toties licita asseverat, & juramenta, iis opposita, esse licita asseveret, necesse est, eo quod, ex communi omnium, juramentum assumat naturam actus, atque hæc est iniquitas protestantica, verissime detestanda. Errat. 3. Dum juramenta per falsos Deos obligatoria affirmat, & sic de aliis.

II. Puffendorfius cum suis errat. I. Puffendorfi.
 Dum juramenta, dolo elicita, simpliciter, & absque ulla restrictione, annullat. Item: dum nulla dicit juramenta vi vel metu injusto extorta, longè probabiliore refragante: neque Deus, nominis sui abusu, hac ratione favet impiis, quia obligatio non oritur à scelerare juramentum extorquentis, sed à voluntarietate jurantis, qui sine scelere juramentum explere, cum potest, debet.

præ-

præcipuè cum innocentia jurantis, & injuriæ cogentis; per viam rescissio- nis, etiam naturaliter licitæ juxta mul- tos, præcaveri possit.

Thomasii.

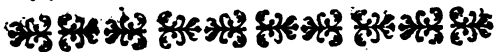
III. Thomasius statistice nugatur, dum per Papatus arcanum grande juramen- ta Christiano quoque foro inducta asse- rit, ut sub prætextu fori interni, & cau- sarum spiritualium, Papa ad se traheret potestatem judicandi de negotiis ple- risque civilibus, sicque fundamenta jace- ret acquirendæ potestatis summæ. Inde, ait, juramenta ad negotia quælibet fuisse extensa; inter speciales promif- siones, Deo factas, habita, & qui- dem per modum articuli fidei; ut obliga- toria declarata, et si metu injusto ex- torta forent *refragante natura juri*, atque hæc omnia facta fuisse non *alio fine*, quam ut Clerus sibi tacite vindicaret potestatem legislativam, & judicialem, corrigendi leges civi- les, ut sic firmaret questum pecunia- rium in juramentis, fraudulentet factis in suum favorem; ut per ju- ramenta religionis sibi etiam imperi- um in Politicorum conscientias vin- dicaret, ad quem questum etiam *cri- men hariseos*, uti & alia Canonista- rum erronea de blasphemia dogmata red- cenda esse, asserit homo, ex prote- stan-

stanticis ideis admodum confutus,
magno ingenii sui, & eruditionis,
non ubique contemnendæ, dedeco-
re, majori famæ suæ dispendio etiam
penes suos, qui nec ipsi, reor, hujus-
modi logis multum applaudent.

Instruct. III. §. 3. Q. 10.



Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. s **IN-**



Institutio-
num

Juris
Naturæ &
Gentium

Pars 2.

Jus Gen-
tium.

Titulus 1.

De statu ho-
minis sociali.

INSTITUTIONUM

JURIS UNIVERSALIS NATURÆ ET GENTIUM

PARS II.

DE JURE GENTIUM.

TITULUS I.

*De statu hominis adventitio,
officiisque exinde fluentibus.*

§. I.

§. I.

De statu con-
jugali.

*De Statu hominis adventitio simpli-
ci seu societate conjugali, ejusque natura,
ac impedimentis.*

Status ad-
ventitius,
quid? &
quotuplex?

L Eucotheus. Quid Status adventitius, & que officia, inde in Societatem humanam fluentia?

Melander. I. Status in genere est ratio vivendi, seu hominis conditio certa, quam si homo sortiatur à sola natura, dicitur naturalis; si illam sortiatur dependenter à facto, libertatis congenitæ restrictivo, dicitur adventitius.

II. Un-

II. Unde status adventitius in specie, est conditio hominis, in certis circumstantiis per proprium, seu alienum factum constituti, quæ conditio eundem ad distincta quædam officia, indeque manantia jura determinat.

III. Status igitur adventitius est Status societatis humanæ; societas autem humana nascitur ex consensu duorum, vel plurium, in eundem finem, ac media, fini huic obtinendo necessaria, conspirantium. Unde societas multiplex esse potest, eò quòd multiplex possit esse finis cœuntium, quas inter societates præprimis memoranda simplex, seu prima, ex minoribus aliis haud composita, qualis est status, seu societas conjugalis, familiæ, herilis. Altera composita, quæ ex minoribus aliis consurgit, qualis est civitas, seu Respublica. Tit. 1. Instruct. I. §. 1. Q. 1.

Leucotheus. Quid de statu adventitio simplici, seu conjugali? Statûs conjugalis proprietates.

Melander. I. Inter status societatis simplicis status conjugalis est ordine & dignitate primus, atque, spectato præcisè jure Naturæ, dici solet in genere, societas simplex personarum diversi sexûs, sobolis ritè procreandæ, educandæque causâ initæ. Dicitur societas simplex, abstrahendo, an sit necessariò perpetua, ac

indissolubilis spectato præcisè jure Naturæ; inter personas diversi sexûs, abstrahendo, an *poligamia*, aut *polyandria* sint naturæ jure prohibitæ, quo de puncto gemino infra. Dicitur *inita*, putà per mutuum consensum: unde connubium sumi solet vel *pro ipso contractu*, vel *pro ipsa conjunctione*, seu *vinculo*, orto dependenter à mutuo consensu, siquidem non *actualis conjunctio*, sed consensus in obligationem ejusmodi censetur *de essentia* connubii, seu societatis conjugalis.

II. Status conjugalis est institutus à DEO, Authore Naturæ, adeoque *naturali jure* quàm maximè licitus, uti patet, ex utriusque sexûs creatione, ac creatoris fine: *multiplicamini, non est bonum homini esse solum &c.* quibus verbis à Creatore & conjugii finis *primarius*, ac *secundarius* est approbatus. Accedit, quòd propagatio speciei humanæ, non *per vagos concubitus*, sed per matrimonii thoros legitimos instituenda fuerit: secùs enim *honestæ, ritèque disposita* inter homines *societas*, vitæque humanæ cultus, intelligi haud posset.

III. Status conjugalis est Naturæ jure præceptus, non quidem hominibus singulis, sed tamen universitati hominum. Ratio est: quia

quia exigitur ab amore, ad felicitatem, Naturæ rationali propriam, naturaliter debito, ac ad propagationem speciei humanæ simpliciter necessario. Hæc necessitas, propagato sufficienter Genere humano, cessat respectu singulorum, eò quòd meliore bono compensari possit. *Instruct. I. S. 1. Q. 2.*

Leucotheus. An status conjugalis, spectato præcise jure Naturæ, notet vinculum perpetuum, atque indissolubile? Statùs conjugalis perpetuitas, spectato jure

Melander. I. Spectato jure Divino, à Nature. mundi primordiis, status conjugalis notavit pactum, seu vinculum perpetuum, atque indissolubile respectu omnium hominum, etiam paganorum, cum juri Divino æquè subjaceant, ac Fideles. Patet ex illo: ab initio autem non erat sic: inde dispensationem à DEO factam Judæis, propter duritiam cordis, Christus denuò sustulit, & matrimonium primævæ indissolubilitati restituit.

II. Spectato jure Naturæ, matrimonii contractum, ex sua natura, esse perpetuum, atque indissolubilem, sententia est valde probabilis, adstruiturque satis communiter ab Authoribus orthodoxis. Autoritas constat apud Sanch: zium, & ratio est: quia status conjugalis,

ſpectato etiam Naturæ jure, niti debet contractu ſufficiente præprimis ad educationem prolis, non qualemcunque, ſed competentem, qualis per pactum ſolubile difficulter haberi poteſt. Accedit, quòd pactum temporarium ſit adverſum fini ſecundario, ſeu communi ſubſidio cohabitationis perpetuæ.

III. *ſpectato præciſe jure Naturæ*, matrimonii contractum, non neceſſario eſſe omnino perpetuum, atque indiffolubilem, videtur eſſe ſententia, haud minus probabilis, adſtruiturque ſatis magna authoritate Theologorum, atque Canonistarum. De authoritate conſtat apud eundem *Sanchezium*, & ratio eſt. 1. Quia jus Naturæ eſt immutabile ex dictis, ut adeò per *Moysen* in perpetuitate diſpenſari cum *Judeis* haud potuiſſet. 2. Quia per contractum ſpeciale, etſi ſolubilem, ſatis provideri poteſt de competente prolis educatione ad uſque ætatem ſufficientem, cum neque dominium Patris, poſt emancipationem, ad omnem prolis vitam ſeſe extendat. Subſidium mutuum, ex cohabitatione perpetua, conformitatem inferit, naturæ matrimonii congruam, non tamen ſimpliciter debitam; ſeu neceſſitatem abſolutam, in naturæ jure
fun-

fundatam. 3. Quia Patres plerique indissolubilitatem matrimonii referunt ad unionem *Christi* cum Ecclesia, seu ad contractum, *quæ sacramentalem*, etsi & iste non sit *absolutè* indissolubilis, uti patet in matrimonio rato, solubili per professionem religiosam.

IV. *Spectato statum Naturæ*, perpetuitas contractûs matrimonialis est naturæ rationali *admodum consentanea*. Colligitur ex multiplici commodo, præcipue ex educatione *certiore* prolis, mutuo conjugum adjutorio &c. 2. Abstrahendo à societate, merè conjugali in se, respectu multiplicis Reipublicæ inter Gentes, *contractus matrimonialis videtur Gentium jure esse perpetuus, nec dissolubilis, saltem privata auctoritate*. Colligitur ex praxi moratorum Gentium, etsi pleræque jus Divinum ignorent. 3. Societas conjugalis, *spectata in se, & secundum statum merè naturalem, nititur contractu, non qualicumque, quavis causâ per mutuum consensum solubili, sed speciali, notante vinculum, absolutè sufficiens, & commensuratum matrimonii fini primario, generationi nempe, & educationi proli debitæ, ac simpliciter necessariæ. Ratio est: quia aliàs non sufficienter distingueretur à concubitu*

vago, neque satis præcaveret fornicationis incommodis, ac præjudiciis gravibus, naturæ juri oppositis. 4. Vinculum *perpetuum & insolubile*, naturæ jure esse requisitum, *ex ratione merè naturali*, sufficienter probari vix potest. Nam probari vix potest, ejusmodi vinculum *perpetuum* esse exiguum ab amore, proli quò ad educationem, vel societati humanæ quò ad speciei propagationem, indispensabiliter necessario; cum per vinculum *speciale*, etsi *solubile*, huic fini sat præcave-ri possit, uti dictum. 5. Unde & *sententia*, negans hanc perpetuitatem, sat *refutari* nequit, id quod tamen in nullum *cedit status conjugalis perpetui præjudicium*. Nam dispensatio penes *Judeos*, in perpetuitate conjugalis vinculi, *siquidem feret juris naturalis*, admitti haud posset, uti constat ex dictis. Accedit, quòd fini primario generandæ & educandæ proli, per contractum specialem satis præcave-ri possit. Interea salva manet indissolubilitas matrimonii penes *Infideles ex jure Divino*, & *Gentium*; penes fideles etiam *ex ratione Sacramenti*. *Instruct. I. §. 1. Q. 3.*

*Status con-
jugalis seu
dualitas, seu
pluralitas*

*Leucotheus. An status conjugalis, specta-
to præcise jure Naturæ excludat omnem plu-
rali-*

ralitatem, seu poligamiæ, seu poliandriæ si-
multaneæ? respectu ju-
ris Naturæ.

Melander. I. Spectato jure Divino, à Mundi primordiis, respectu omnium hominum notavit solummodo vinculum duorum. Nam dictum: *adherebit uxori, non uxoribus &c. erunt duo in carne una, non tres &c.* In Lege antiqua cum Patribus fuisse dispensatum, ad multiplicandum populum fidelem, constat; in Lege nova poligamiam divino jure prohibitam esse, liquet ex Tridentino.

II. Spectato jure Naturæ est sententia valde probabilis, poligamiam esse Naturæ iure prohibitam. Ratio est: quia videtur repugnare Matrimonii fini primario, hebetando viri fœcunditatem in reddendo pluribus debito; dividendo affectum Patris in educanda thori diversi sobole; traditionem corporum mutuam faciendo inæqualem. 2. Quia videtur etiam repugnare Matrimonii fini secundario, labefactando conjugium, ut est *remedium concupiscentiæ*, uno pluribus haud semper sufficiente; incommodando gubernationi domesticæ, conjugum diversitate æmulationes & discordias excitante. 3. Quia videtur præjudicare Societati humanæ, nimiâ liberorum copiâ gravan-

vando Respublicas , naturæ jure e-
genis æquè ac opulentis poligamiam
indulgente.

III. *Spēctato jure Naturæ poligyniam
haud esse , vel fuisse illicitam , videtur esse
sententia , minor quidem autoritate , ratione
tamen non inferior. Ratio est : quia mo-
menta , in oppositum allata non vi-
dentur efficacia. Nam. 1. Rectè An-
gelicus : pluralitas uxorum neque totaliter
tollit , neque aliquo modo impedit primum finem ,
cū unus vir sufficiat pluribus uxoribus scē-
tundandis , & educandis filiis , ex eis natis.*
Adde : quòd æqualitas pacti de tra-
dendo corpore sit quidem matrimo-
nii fini oppidò congrua , non tamen ab-
solutè necessaria , multò minùs iniqua.
2. Quò ad secundarios fines , salvo pri-
mario , ii magnam convenientiam , natu-
ræ matrimonii propriam , notant ;
jus tamen naturale , in sola necessitate
fundatum , haud probant. Accedit ,
quòd periculum incontinentiæ in uxo-
ribus sit inefficax , quia deductum
ex casu non ordinario ; sic & pluralitas
conjugum tranquillæ cohabitationi
obest merè per accidens , cui incom-
modo per varia media obviari po-
test. 3. Quò ad præjudicium societatis
humane multiplicatio nimia jus natu-
ræ , permissivum non afficit , eò quòd
istud

istud pro fine ipsam generis humani multiplicationem intendat. Nimitas, sicuti habetur *per accidens*, ita jus naturæ non tollit, sed usum restringit, secus ipsa *naturalis libertas* juris naturalis haud foret, cum quovis homine libero, nulloque alterius imperiis subjecto, magnum redundaret præjudicium in societatem humanam. Ratio asserti *positiva* est, quod si polygynia foret contra jus naturale, sequeretur, Deum dispensasse cum Patriarchis, ac *Judæis* in lege naturali, quam tamen supra *immutabilem* esse probavimus; immo sequeretur, Deum, ut authorem Naturæ, tot sæculis & tam universaliter tolerasse, non modo in Gentibus, sed etiam in Populo electo corruptelam naturæ, *de se* & naturali juri, & matrimonii fini, quod *ad propagationem humani Generis*, tantoperè adversam.

IV. *Poliandriam simultaneam, naturæ jure esse prohibitam, & matrimonii fini absolute repugnantem, est sententia satis certa, & Authorum, etiam protestantium, unanimi calculo contestata.*

Ratio est. 1. Quia nullus Author proferri potest, qui ejusmodi licentiam propugnet. 2. Quia repugnat matrimonii fini *primario*: nam per poli-

poliviriam intendi nequit multiplicatio humani Generis, cum mulier non nisi semel quot annis parere possit, uno viro fecunditati hujusmodi sufficiente. Impeditur item generatio sobolis, & hebetatur fecunditas, ut patet in meretricibus. Redditur insuper incerta proles, adeoque & educationis cura restringitur. 3. Quia repugnat etiam fini *secundario*; non enim foret aptum remedium concupiscentiæ, una conjuge viris pluribus non sufficiente; rueret mutua communicatio in plurium virorum familia; imperium maritale foret divisum, una conjuge plures Dominos habente, & sic de aliis.

V. His præmissis fluit. 1. Quod *monogamia*, institutioni primæ coæva, habeatur *ex jure positivo Divino*, Proto-*parere*te Adamo per eundem contextum legem Divinam circa matrimonii *perpetuum* vinculum, & *monogamiam* promulgante, ut colligitur ex N. 1. Fluit 2. *Monogamiam* & matrimonii naturæ, & propagationi humani Generis esse *quam* maximè *consentaneam*: unde, *poligamiam*, saltem Gentium juri esse *adversam*, ut colligitur ex N. 2. præcipue quod convenientia *monogamiæ*, & *incommo-*
da

da poligamiæ, *saltem spectato sine secundario*, jus Gentium morationum facile evicerint. *Fluit. 3. Poligamiam tamen, in se præcisè spectatam, naturæ jure simpliciter esse prohibitam, sufficienter probari haud posse, abstrahendo tamen à modo, nam solius libidinis causâ, & ultra vires, in quovis numero, ultra facultates educandæ & alendæ prolis multiplicis initam, naturæ jure rejectam quis meritò judicet, uti colligitur ex N. 3. Fluit 3. Etsi permittatur poligamia, naturæ jure permisâ, matrimonii monogamiæ nullum fieri præjudicium, cum præceptum Divinum, initio datum, sublata per Christum poligamiæ tolerantia, etiam respectu Infidelium denuo revixerit. Fluit 4. Poliandriam non tantùm jure Divino & Gentium, sed & naturali esse absolute prohibitam, uti colligitur ex N. 4. Instruct. I. S. 1. Q. 4.*

Leucotheus. Quid de statûs conjugalis impedimentis, & præcipuè de primo gradu consanguinitatis in linea recta censendum respectu matrimonii, solo jure Naturæ considerati?

Statûs conjugalis impedimenta, respectu juris Naturæ, præcipuè quod ad primum gradum lineæ rectæ.

Melander. I. Singularis est opinio Thomasis, qui matrimonium in primo gradu, Patris nempe cum filia, Matris cum filio, naturæ jure haud repugnare, adeo-

adeoque validum, licitumque, hoc præcisè spectato jure, affirmat. Ratio illius est, argumentum negativum, quo momenta, afferri solita ex instinctu, sensuque communi, ex reverentia sanguinis, ætatisque disparitate &c. convincentia esse negat.

II. Sententia affirmans, matrimonium in primo gradu lineæ rectæ esse etiam Naturæ jure illicitum, atque invalidum ex ratione intrinseca est probabilior. 2. Ex ratione extrinseca est absolutè tenenda, & adstruenda. Ratio prioris est: quia, etsi tale conjugium, spectato naturæ jure, non repugnet simpliciter societati conjugali in se, ejusque finis primario in generanda & educanda prole; repugnat tamen societati conjugali respectivæ, seu ut respicit alios fines, matrimonio hujusmodi absolutè impossibiles. Nam societas conjugalis, ex sua natura, ordinatur ad societatem paternam, cujus finis est bonum commune familiæ, consistens partim in auctoritate, superioritate, regimine paterno atque materno per officia vitæ ædificativæ, instructionis, ac correctionis necessariæ; partim in liberorum observantia, subjectione, ac reverentia, per officia pietatis, amoris, ac timoris filialis, quæ etiam post educationem suo modo durant,

rant, ac *irremissibiliter* inhaerent. Jam sic: hi fines atque officia, cum finitales conjugii, ejusque officiis, sunt *absolutè impossibilia*, seque mutuò everunt: ergo tale conjugium, *saltem deest societas respectiva*, rationi rectæ est dissonum; adeoque *naturæ jure*, absolute prohibitum, ac nullum. A. P. Familiaritas conjugalis elidit *authoritatem* Patris, & *observantiam* filia; actûs conjugalis pudor (unde unde proveniat) repugnat *reverentiæ* liberorum, erga Parentes innatæ; *equalitas* conjugalis adversatur *superioritati* matris, & *subjectioni* filii; *patria potestas* in filio, vel *materna* in filia enervat familiae regimen fratres inter atque sorores, sicque *in una persona* confunduntur officia uxoris & matris, patris & mariti, patris & fratris, matris & sororis; filiali timori miscetur conjugalis amor, observantia jungitur familiaritati conjugali &c. Verbo: cuncta vertuntur in tale *histeron proteron*, ut Gentes, quam maximè barbaræ, ejusmodi chaos meritò exhorruerint. Unde sic colligimus: matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, *per se loquendo*, est contractus, qui si minus *absolutè saltem respectivè* sumptus, *positivè* repugnat amoris parentes inter

ter

ter & proles, in ordine ad felicitatem naturæ rationali in propaganda specie propriam, naturaliter debito, & simpliciter necessario: ergo est naturæ jure prohibitus, ac nullus. A. Constat ex dictis. *Ratio posterioris* est, quia, teste *Sanchezio*, tale matrimonium, naturæ jure invalidum censent cum Doctore Angelico *universi*, nullo dissentiente etiam ex *Moralistis protestanticis*. Accedit *Genitium consensus*, ab ejusmodi matrimoniis semper abhorrentium, si modo non penitus obbrutuerint.

III. *Quæ opponi possunt, insolubilia non sunt.* Nam 1. Si dicas, autoritate non probari jus naturæ, uti nec specificam rerum differentiam per judicium Prudentum, præterquam quòd tota autoritas fundari possit in præcepto Divino positivo: *relinquet homo Patrem &c.* R. Autoritas tam unanimis, licet sit ratio merè *extrinseca*, supponit tamen *intrinsecam*, etsi tam demonstrativè assignari haud possit: Adde, quòd *Patres cum D. Ambrosio* adstruant *repugnantiam legis scriptæ in cordibus &c.* hoc est, *naturalis*, non merè *positivæ*.

Si dicas. 2. Reverentiam non tolli in matrimonio morganatico Regis cum

cum conjugē plebeja, nec superiori-
tatem conjugis regię respectu mari-
ti, ad sceptrum non assumpti &c.
ergo à pari.

℞. Hęc esse *accidentalia*, quę in
matrimoniis ejusmodi, *universaliter*
permissis, forent *ordinaria*, cum con-
fusione cæterorum quoque officio-
rum ac jurium, maximè quò ad
statum familię, quam confusionem
universalem *pro ratione adequata* ad-
struximus.

Si dicas 3. Casu quo solus in Mun-
do superesset Pater cum filia, tale ma-
trimonium *validum* foret, immò &
obligatorium ratione majoris boni, adeò-
que & nunc permitti absolutè posset,
etiam universaliter, ab Authore Naturę.

℞. In tali casu præsumi potius debe-
ret Mundi interitus, unde nulla fo-
ret obligatio, etsi in & pro talibus
circumstantiis mutaretur *materia legis*,
sic ut conjugium Patris cum filia, *his*
circumstantiis convestitum, nunquam fue-
rit naturę juri adversum, præcipuè
cùm cesset *ratio inhonestatis*, seu confu-
sio officiorum & jurium, tali matri-
monio se habente ad instar *primi*, qua-
le fuit *Adamum* inter & *Evam*, cui re-
spectu familię futurę nulla confusio

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. t, offi-

officiorum ac jurium imputari poterat.

IV. *Matrimonium in primo gradu linea recta est jure Divino positivo, primævo & universali, uti & jure Gentium, ac positivo humano absolutè prohibitum. Ratio est, quia jus Divinum positivum colligitur ex illis verbis: relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhaerebit uxori suæ; jus Gentium ex communi propemodùm consuetudine; jus humanum ex variis legibus. Instruct. I. §. 2. Q. 5.*

*Impedimenta
juris Naturæ
quò ad ceteros
gradus.*

Leucotheus. Quid de ceteris gradibus, secundùm lineam juris Naturæ sentiendum?

Melander. I. Spectato Jure Naturæ gradus consanguinitatis nullus, præter primum in linea recta, matrimonium reddere videtur invalidum. 2. Unde nec primum gradum lineæ collateralis impedimentis, Naturæ jure prohibitis, accensendum, sufficienter probari potest. Ratio prioris est negativa, uti & posterioris, non enim sufficiens fundamentum talis impedimenti afferri potest. Et ratio positiva adstruitur, quòd etiam in primo gradu lineæ collateralis, seu in conjugio, fratres inter ac sorores, nulla appareat repugnantia respectu societatis conjugalis seu absolute, seu respectivæ: non enim evertitur finis matrimonii primarius in generanda & educanda sobole; nec secundarius in reme-
do

diò concupiscentiæ, adjutorio &c. neque confunduntur niñiùm officia, ac jura familiæ paternæ, uti patere potest consideranti.

II. *Opponi solita minùs stringunt.* Nam

1. Si adstruitur *repugnantia* ex magno illicio concupiscentiæ ob cohabitationem, sanguinisque conjunctionem, sicut pleræque Gentes ejusmodi matrimonia, *velut abominanda*, exhorruerint.

Contra est: quòd illicium minus ipsa testetur experientia, cui, qualicumque demum sat præcavetur per jus Gentium, fundatum in amore societati humanæ admodùm proficuo, *per amicitias, alienorum conjugis multiplicandas.* Gentium horror consuetudini, pœnis civilibus, & juri Gentium refraganti adscribi potest.

2. Si opponatur authoritas S. Scripturæ, ejusmodi conjugia, non minus ac adulteria utique naturæ jure prohibita, morte multantis apud *Hebræos.* (a)

Contra est: Lex illa pœnalis jus positivum probat, severior forsitan ad impedienda, fratres inter & sorores, mala commercia, ex cohabitationis periculo proniora.

III.

(a) Levit. 20.

III. *Absolutè loquendo, nullus gradus seu consanguinitatis, seu affinitatis, in Levitico prohibitus, præter primum lineæ rectæ, spectato præcise jure Naturæ, conjugium reddere videtur seu invalidum, seu illicitum. Ratio positiva habetur ex dictis, & ampliùs ex applicatione principii fundamentalis, cùm nullus alius gradus positivè videatur repugnare amori, in ordine ad propagationem humanam, seu sibi, seu proximo naturaliter debito, hoc est, ad felicitatem, naturæ rationali propriam, simpliciter necessario, uti ampliùs firmari potest argumento negativo. Neque quis dicat, quòd ejusmodi connubia saltem meliùs dicerentur naturæ jure illicita ob quamdam turpitudinem naturalem, cùm per se videatur absque propositio, nullum incestum, nisi in primo gradu lineæ rectæ, naturæ jure esse prohibitum, ac inhonestum. Sed*

Contrà est: turpitudinis naturalis, suppetente præsertim rationabili causâ, probari vix potest; & sicut ex jure positivo fluunt ejusmodi gradus prohibiti, ita & incestus, vocabulo hoc non nisi turpitudinem moralem, juri positivo contrariam, in auribus peritorum denotante. Instruct. I. §. 2. Q. 6.

Len-

Leucotheus. Quænam alia impedimenta, Alia impedi-
speçtato jure naturæ, matrimonium dirimen- *menta spe-*
na? *clato jure*
Naturæ, ma-

Melander. I. In genere convenit inter Mo- *trimonium*
ralistas 1. Quòd jure naturali, & Gen- *dirimentia.*

tium impedimenta constitui possint, & defacto aliqua constituta sint: nam matrimonium sortitur naturam contractus, Naturæ & Gentium dispositioni obnoxii. 2. In specie inter impedimenta matrimonii, naturæ jure dirimentia est impotentia perpetua: quia ad matrimonium requiritur essentialiter traditio corporum cum mutuo jure proprietatis, & radicali facultate exigendi debitum &c. Item error substantialis, quia tollit consensum, naturæ jure requisitum. Denique poliandria, & consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ, uti constat ex dictis.

II. Moralista protestantici, inter causas matrimonium dirimentes, tam jure naturali, quam Divino, malè adstruunt crimen, etiam inter fideles V. G. adulterium, malitiosam desertionem, debiti negationem pertinacem &c. Hos inter est Puffendorfius, Kemmerichius, Fleischerus, qui etiam causis dirimentibus adjungunt inimicitias capitales, sterilitatem, mores intolerabiles, infidias vitæ structas, perpetuam procurationem abortus, relegationem perpetuam, animorum

disparitatem, morbum fonticum &c. non verò hæresin, ac atheismum &c. ubi cuncta confundunt, jus naturale, Divinum, divortium quò ad thorum, dissolutionem matrimonii quò ad vinculum &c. Veritas opposita constat ex decisionibus Tridentini, (a) & ratio est, quia alias daretur ansa conjugibus, ad novum matrimonium aspirantibus, fidem conjugalem violandi; fieret conjugis adulteræ conditio melior; foret liberis malè prospectum &c. An, spectato præcisè jure naturæ, conjugii vinculum solvat adulterii crimen, malsiosa desertio, morum intolerabilitas &c. tam facilè determinari neque potest, neque debet, cùm ad eò liquidum non sit, an hujusmodi causæ, spectatà naturâ pacti conjugalis, ejusque sine primario, & absque præjudicio prolis legitime, bonique communis, veluti sufficientes de jure naturæ, ad repudia, etiam in Testamento veteri permilla, probari queant. Illud certum etiam Protestantibus, quòd conjugia penes Romanos, mutuo consensu, captivitate, morbo, aut infamia, malè dissoluta sint.

III.

(a) Sess. 24. de matrim. Can. 7.

III. *Vis* * & *metus*, *spectato precise jure natura*, non est *impedimentum dirimens matrimonii*, uti multi, praesertim ex *Moralistis protestanticis*, affirmant. Ratio est: quia ad nullum contractum, *spectato precise Natura jure*, plus requiritur, quam *justus titulus*, & *voluntarius consensus*: prior habetur, nil obstante metu per traditionem juris in corpus pro jure in corpus; posterior non tollitur à metu, etsi minuatur. Nec obest *injuria*, secùs matrimonium, dolo contrahentis accidentali obtentum, hoc ipso jure irritum foret propter æqualem injuriam. Sed neque obest *defectus libertatis*, secùs irritaret quoque metus, à causa necessaria incussus, verbo: vis ac metus solummodò *secundùm quid* non simpliciter est oppositus amori, proximo in ordine ad finem matrimonii essentialiter debito &c. uti patet solutione replicarum. Nam

Si dicas. 1. Ab hoc amore requiri consensum, *etiam liberum*, cùm vis, ac metus sit oppositus fini conjugali, seu conjunctioni animorum & corporum.

Contra est: quòd oppositus sit tantum-

* Non illa cogens ad actum externum, faciènsque actum simpliciter involuntarium.

tummodò secundùm quid, seu quòd sit minùs accommodus ad hunc finem, sic ut expediat esse rescindibilem contractum.

Si dicas 2. A jure humano ejusmodi contractum non tam irritari primò, quàm declarari irritum antiquiore jure, nempe naturali.

Contra est: quòd irritus declaretur jure antiquiore, sed solùm positivo, per consuetudinem vel vivam vocem inducto. *Instruct.* l. 6. 2. Q. 7.

Impedimenta affinitatis. Leucotheus. Quid spectato jure naturali tenendum de impedimento affinitatis?

Melander. I. Affinitas in nullo gradu, seu lineæ rectæ, seu obliquæ, matrimonio obest spectato jure naturæ. Ratio fundamentalis est, quia probari nequit, affinitatem in ullo gradu repugnare amori, vel sibi, vel proximo, in ordine ad ullum matrimonii finem, naturaliter debito, seu ad felicitatem societatis humanæ simpliciter necessario.

II. Rationes oppositæ nil evincunt. Nam
 1. Illud Apostoli: *auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter Gentes, intelligendum de concubitu filii cum uxore Patris, etiamnum viventis, uti inquit ipse Apostolus per contextum.*
 2. Quòd in *Levitico* talia conjugia gravissimis sceleribus annumerentur, intelli-

telligendum vel de concubitu illegitimo, vel cum respectu ad legem Divinam, quod verius, uti patet ex simili Cap. 20. *Instruct. I. §. 2. Q. 8.*

§. II.

§. 2.

De juribus & officiis statûs conjugalis, spectato jure Natura.

Officia & jura statûs conjugalis.

Leucotheus. Quid de juribus, atque officiis societatis conjugalis tenendum spectatâ disciplina juris Natura?

Fides conjugii, usus legitimus, & cohabitatio necessaria.

Melander. I. Prima obligatio eaque mutua est fides conjugii: unde prohibitum adulterium, utpote positivè adversum amori, & conjugii & proli, in ordine ad matrimonii finem, naturaliter debito, & ad felicitatem societatis humanæ indispensabiliter necessario. Unde 1. Rectè damnata est propositio ab Innocentio XI. copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium: quia cedit in præjudicium statûs conjugalis, ad bonum societatis humanæ publicum ordinati, vi cujus tale jus non est renuntiabile. Unde 2. Gravis est error Thomasti, in ejusmodi casu turpitudinem naturalem ostendi posse, inficiantis.

t §.

II. Al-

II. Altera obligatio est *usus conjugii legitimus*: unde *naturæ jure*, saltem *leviter*; prohibitus est usus conjugii, *solius causâ voluptatis*. Ratio est: quia ejusmodi usus, saltem leviter repugnat *amori prolis, & societatis humanæ*, *in ordine ad propagandam speciem*, naturaliter debito, utpote à natura institutus *primariò ad generationem prolis, & conservandam speciem*. Accedit ratio extrinseca ex propositione, ab *Innocentio XI.* damnata; ex *authoritate SS. Patrum, & Doctorum*. Unde I. Non est paritas cum aliis sensuum oblectamentis: quia non ita sunt *vehementia, periculosa*, ne excedatur modus, neque generationis fini primario, ac propagationi speciei ita præjudiciosa.

III. Obligatio tertia se se extendit *ad cohabitationem mutuam*, fini conjugali debitam, ac *necessariam*, & licet *perpetua naturæ rationali, & matrimonii fini conformior*, adeoque & *jure Divino, Gentium, ac positivo humano præcepta sit*, *absolutè tamen necessariam esse*, spectato saltem solo *naturæ jure satis probari nequit*. Quarta adstringit ad reddendum mutuò debitum, *quoties debito modo, & rationabiliter petitur*. *Instruct. II. §. 1. Q. 1.*

Leu-

Leucotheus. Quid de potestate Mariti in conjugem, spectato natura jure tenendum? Potestas Mariti in uxorem spectato Natu-

Melander. I. Spectato natura jure, etiam abstrahendo à statu natura lapsæ, inter conjuges non est perfecta æqualitas, sed vi status conjugalis, marito, per se loquendo, competit aliqua potestas, & superioritas, saltem directiva. Ratio est: quia teste Luca Opolenio, natura rationalis videtur exigere, ut præstantior, firmitior, fortiorque sexus, sequiori, infirmiori, & imbecilliori præsit, & ipso teste Apostolo, etiam abstrahendo à lapsu, Caput mulieris est vir (tanquam perfectius individuum) cum vir creatus non sit propter mulierem, sed mulier propter virum.

II. Neque obest, quòd conjux sit creata in adjutorium viri, tanquam focia, absque imperfectione subjectionis merè pœnalis, sic ut S. Augustino interprete maritum habere meruerit Dominum non naturâ, sed culpâ. Nam contra est: hæc societas excludit quidem superiorem coactivam, non directivam & tam parùm pœna aut imperfectio dici potest, ac subordinatio in hierarchia angelica.

Neque obest 2. si dicas, sola individui perfectione majore non conferri potestatem, etiam directivam de jure natura, cum omnes nascantur liberi & æquales.

quales. Nam contrà est ; et si maior perfectio in se non conferat potestatem, confert tamen , vi status conjugalis , exigentis ejusmodi subordinationem ex pacto matrimoniali , conformiter ad jus nature in se.

III. *Potestas Mariti coactiva , respectu conjugis , descendit remotè ex jure Divino positivo , & jure Gentium ; proximè ex pacto conjugali. Ratio prioris est illud : sub viri potestate eris , uti & consuetudo plerarumque Gentium , et si quædam Divini præcepti ignaræ sint. Ratio posterioris est consensus mutuus in conditiones contractûs , à jure Divino , seu Gentium saltem præscriptas.*

IV. *Hæc tamen potestas non est despoticæ , nec herilis , nec absoluta , sed domesticæ , ad societatis conjugalis & familiæ terminos restricta. Ratio est : quia jus vitæ & necis , quod adstruit Fridericus Hornius , haud necessarium est ad matrimonii finem ; imò conjugali amori positive adversum.*
 2. *Eadem est ratio de d. inio herili velut in servam , jure Divino , & more Gentium refragante : imò & jure naturali , non servituti , sed libertati patrocinate.* 3. *Accedit , quòd ad matrimonii finem sufficit restricta ad causas , conjugium & familiam concernentes , putà ad determinatio-*
 nem

nem domicilii, cohabitationis modum, leges œconomix &c. *Instruct. II.*

§. 1. Q. 2.

Leucotheus. Quanam in devia, circa Hac in materia Protestantium quædam sensa op-
statum conjugalem, delabuntur protestantici
Naturalistæ?

Melander. I. Grotius contractum
 conjugalem malè negat esse *mutuum*, pe-
 jus inficiatur, monogamiam esse de
 præcepto Divino primævo; & matrimo-
 nia cum affinibus lineæ rectæ, natu-
 ræ jure irrita non satis scitè affirmat.
 Ejus interpretes eundem minùs bene
 emendant, dum poligamiam, naturæ
 jure vetitam; omnes gradus, in *Levitico*
 contentos, eodem jure prohibitos, asse-
 runt; dum denique jus naturæ dispensa-
 bile, ac indispensabile adstruunt.

II. *Puffendorfius* non satis *sequestret*
 jus naturale, asserendo perpetuitatem,
 & monogamiam statùs conjugalis,
 naturæ jure, *simpliciter* præceptam; er-
 rat, dum absque extraditione actuali
 negat matrimonium ratum: *Thoma-*
fius polyandriam haud bene, ut opi-
 namur, naturæ juri permissivo attri-
 buit; ex erroneo *socialitatis* principio
 pluriformes libidines, spectato natu-
 ræ permissas, erroneè asserit; adulte-
 rium, alterutro conjugè consentiente

naturæ jure vetitum esse, difficulter probandum affirmat; incestum etiam in primo gradu lineæ rectæ admittit; institutionem matrimonii sacramentalem Pontificio Clero, ejusque ambitiosæ dominationi malignè adscribit; poligamiam Principum, juri divino esse adversam, hæctenus ab ullo probatum esse justis rationibus, negat; similia imò plura admiscet institutionibus academicis ejus anagnostes *Laurentius Fleischer* &c.

III. *Widericus Ludovici* cœlibatum monasticum, etsi juri naturæ haud oppositum, si tamen displiceat cum tempore, solvendum esse, malè affirmat; *Wernherus* adulterium, & malitiosam desertionem inter causas dissolvendi conjugalis vinculi, spectato quoque jure Divino cum Protestantibus, minùs peritè numerat, & sic de aliis. *Instruct. II. §. 2. Q. 3.*

Status familiae ejusque officia, & origo.

Leucotheus. Quid & quæ origo societatis paternæ?

Melander. I. Familia, teste Philosopho, alia est completa, alia incompleta: illa dicitur conjunctio inter parentes, liberos, & servos, complexa societatem conjugalem, paternam, & herilem: ista est societas inter parentes, & liberos, ob communem inter se utilitatem contracta.

II. Fa-

II. *Familia paterna* in specie dicitur Hubero, *societas plurium personarum, quæ unius potestate per ipsam naturam, educationis causâ, sociatae sunt.* Dicitur plurimum, saltem in rigore; unius potestate minimùm principali; educationis causâ, quæ finis primarius paternæ familiæ.

III. *Origo familiæ* hujus fluit ex statu conjugali, ut patet: siquidem natura dicitur susceptos liberos & alendos esse & educandos ad hoc officium naturæ jure parentes obligante per inditum amorem, proli naturaliter debitum, quin ad felicitatem, natura rationalis propriam, simpliciter necessarium.

IV. *Origo patriæ potestatis* desumi debet à fine, nempe ab educatione. Ut enim natura obligavit parentes ad educationem; ita obligavit & liberos ad subjectionem, deditque parentibus potestatem, tanquam medium ad finem educationis indispensabiliter requisitum. Unde patria potestas dici potest *jus parentum in liberos, quo actiones ipsorum ad vitam honestè & feliciter transigendam diriguntur.* Fallit igitur *Hobbesius*, dum patriam potestatem ex jure victoriæ, primæque occupatione infantis; *Bornius* dum eandem ex Divina concessione; *Grotius* dum illam ipsam ex sola generatione;

tionem; Puffendorfius, dum eam quoque ex tacito pacto derivat. *Instruct. II. §. 2.*

Q. 4.

Subiectum potestatis, atque regiminis domestici.

Leucotheus. Cuiam competit potestas in prolem, & familiae regimen?

Melander. I. Spectato jure naturæ, Hobbesius utrumque attribuit Matri, propter præoccupationem, certam scientiam, cujus Patris revera sit proles; propter majorem dolorem. Puffendorfius propter eandem certam scientiam, in statu segrege, vel etiam extramatrimoniali, prolem privativè Matri adjudicat. Si interveniat pactum matrimoniale, potestatem Patri adjudicat.

II. Spectato natura jure potestas, & familiae regimen est penes parentes simpliciter. 2. Exercitium potestatis, modusque regiminis dependet à pacto, etsi hoc deficiente principior potestas absolute competat patrifamilias. Ratio prioris est, quia potestas familiae, non modus hic vel ille, ad finem educandæ proles, simpliciter est necessarius. Ratio posterioris est, quia, quæ natura, in ordine ad finem, per se non disponit, relinquit dispositioni hominum per pacta: atqui de modo exercendæ potestatis patriæ nil disponit, uti dictum. Deficientibus pactis potestas hæc potius competit Patrifamilias, quin ipsi,

respectu status conjugalis, competit natura jure potestas directiva in ipsam uxorem, adeoque & superioritas respectu familiae totius. *Instruct. II. §. 2.*

Q. 5.

Leucotheus. Qualis & quanta potestatis patrie mensura? Potestatis patrie mensura

Melander. I. In genere desumi debet à fine educationis, atque familia, sic ut consistat in jure ea omnia agendi, sine quibus liberorum actiones, ad obtinendum societatis hujus finem, dirigi nequeunt.

II. In specie se extendit ad jus jubendi, prohibendi, & debito modo immorigeros castigandi, quod tamen jus ad ætatem liberorum triplicem accomodandum est. In prima vim maximè exerit, tam quò ad personas, quàm actiones, ac etiam res saltem ex jure Gentium. In media se extendit ad eas solummodo actiones, quæ ad familiam respectum ferunt: unde ad certum vitæ genus liberos cogere, naturæ jure per se loquendo, non competit patriæ potestati. Bona industrialia liberorum Puffendorfius adjudicat parenti ex æquitate quadam naturali, tanquam educationis fructus; aliunde obtenta, quò ad proprietatem, tribuit liberis, reservatâ Parentibus facultate percipiendi

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. u fru-

fructus, iisdem sustentandis congruon
In tertia etate, cum jam supponatur
 emancipatio, liberi penitus sunt sui ju-
 ris, remanente solum debito natura-
 li, ne quid agant, quod filiali observat-
 iae adversum.

III. Potestas paternae castigationis in tan-
 tum se extendit, in quantum requirit finis hu-
 jus societatis, hoc est, liberorum educatio.
 Unde hanc potestatem Puffendorsius cum
 suis, etiam spectato naturae jure, male ex-
 tendit etiam ad jus vitæ & necis. Ra-
 tio est: quia tam extensâ haud opus est
 ad finem conservandæ familiæ, siqui-
 dem in enormi delicto & incorrigi-
 bilitate, ejectioni locus esse potest; immo
 si ejectus hostiliter pergeret, etiam lo-
 cus foret justæ defensionis. Exempla in
 Juda respectu Thamaris; Sathis respectu
 Jonathæ &c. non respiciunt Patres fami-
 lias, quæ rates, sed summos imperan-
 tes; jus belli, ac foederum æque sum-
 mum, immo & jus vitæ & necis in Ab-
 rahamo, non spectat domesticos, sed
 hostes ratione justæ defensionis, in statu
 etiam naturali semper permissæ. In-
 struct. II. §. 3. Q. 6.

Officia Pa-
 rentum, ac
 liberorum.

Leucotheus. Quæ officia, spectato jure
 naturæ, Parentum erga liberos, & vice-
 versa?

Me-

Melander. I. Officium Parentum est *educatio* quò ad corpus, & institutio quò ad animam, naturæ rationali congrua, nempe *ut liberi vivant, & cum ratione vivant*, præcipuè respectu Authoris naturæ. Item: exemplum honestæ vitæ, applicatio ad idoneum vitæ genus: unde naturæ juri repugnat procuratio abortûs, abjectio infantum, omnis nutritionis, & institutionis pernicioza incuria &c. Est tamen educationis officium *suo modo delegabile, utilitate prolis seu necessitate id exigente.*

II. Officium liberorum est *filiâs observantia, gratitudo, amor metûsque reverentialis*, atque hæc officia Parentum & liberorum facile fluunt ex fundamentali principio, quia nempe sunt *exigita ab amore & his & illis naturaliter debito &c.*

III. Cessat societas paterna cessante fine seu educatione *per emancipationem*, quandoque *per ejectionem* ob graves causas. Cessante societate cessat regimen in Patre, obsequii debitum in filio, non tamen debitum pietatis, seu *reverentia ac gratitudo*, quæ durat in liberis, quò ad vivunt. *Instruct. II. S. 3.*

Q. 7.

u 2

Leu-

Statu hereditatis natura & origo,

Leucotheus. Quid & quæ origo status hereditatis?

Melander. I. Rectè dicitur esse societas inæqualis, Dominum inter & servum, eo fine instituta, ut hic in ejus commodum debita præstet servitia. Unde fluit, quòd sit juris naturalis merè permissivi, cum non sit necessitatis absolutæ, ut sit, sed utilitatis, convenienter ad rationis dictamen, ut esse possit. Quòd sit status adventitius, cum supponat factum, libertatis congenitæ restrictivum.

II. Servitus alia est pactitia, quæ habetur per contractum spontaneum, & magis propriè famulitium dicitur. Alia est legalis seu coacta, quòd habeatur ex instituto Gentium, ac legibus, quæ bello capti servituti mancipabantur, unde & mancipatus propriè appellari suevit.

III. Conditiō servilismalè tribuitur natura. Patet, unde nasci servos, non nisi veterum quorundam natiōna fuit. Servitus tamen pactitia, seu famulitium originem remotam habet ex inæqualitate conditionis humanæ; proximum ex pacto spontaneo, adeoque est institutionis humanæ. Ratio prioris est distinctio bonorum, quâ alii in abundantiam, alii in egestatem delapsi sunt. Cum igitur ditiores egerent aliorum auxiliis,

liis, egentiores alimentis, deventum fuit ad pacta, egenis operam, ditioribus alimenta stipulantibus. Ratio posterioris est, quia hæc pacta nec determinatè exigita ab amore, sibi & aliis simpliciter necessario; nec absolutè illi adversa, cum fundentur in emolumento, Societati humanæ admodum consentaneo. Servitus *coacta* originem *occasionalem* trahit à bello, victori in victos plurima permittente; *causalem* ab arbitrio victoris, victique consensu coacto, eum sæpe in mancipatum potius consentirent, quam mortem; *formalem* trahit à jure Gentium, mancipatum ob utilitatem vincientium confirman- te. *Consensus* requiritur ad formandam obligationem mancipii ad Dominum, qui, etsi coactus, stringit, cum supponatur *vi justa*, seu justo bello extortus. *Instruct. II. §. 3. Q. 7.*

Leucotheus. Quæ officia fluunt ex statu Officia fluunt
ex statu
herili.
herili?

Melander. I. Officia servitutis spontanea sunt desumenda ex pacto, quia altroneo. Regulariter ea omnia exigit, quæ ad finem intentum rationabiliter injungi possunt. Negatur tamen Domino jus vendendi invitam, quia ex pacto præsumi nequit. Et licet eidem competat jus castigandi pro ratione delicti,

nullatenus tamen competit *ius vita & necis*, quia ad finem status herilis non necessarium, suppetente ejectione, immò & potestate civili, si delictum sit atrox.

II. Mancipatus majora Domino jura attribuit, non tantum in personam, ut eam vendere; sed etiam in personæ res, ipsamque vitam, sic ut impunitatem, *saltem extrinsecam*, leges indulgeant.

III. At sicut officia servorum sunt, Domino justè ac justa præcipienti obtemperare, reverentiam personæ, & industriam mandatis exhibere; secus justæ castigationis sese submittere; ita & officia Dominorum sunt, servo mercedem, victumque suppetitare, imperia viribus commensurare, citra rationem in eum non favere, nec ut *jumentum* tractare hominem, qui quidem *liber* esse, *homo* tamen esse nunquam desit. *Instruct. II. §. 3. Q. 8.*

§. 3.

Status ad-
ventitius
perfectus,
seu Civitas.

Origo Civi-
tatis.

§. III.

De statu hominis adventitio composi-
to, seu de Civitate.

Leucotheus. Que origo Civitatis?

*Melancther. I. E familiis multiplica-
tis*

resurgit civitas, per quam in genere, hinc intelligimus quodvis corpus politicum, in suo genere perfectum, & civilis beatitudinis causa in commune regimen coadunatum.

II. Origo Civitatis à Stagyrita, atque Angelico adscribitur Authori naturæ, diciturque esse juris se-
*n*sus institutionis naturalis. Ratio afferri solet imò. Quòd homo natura sit animal sociale, potens & volens sibi prospicere de alienis auxiliis per societatem, vitæ necessitatibus congruam. 2. Quia natura homini indidit appetitum societatis, etiam civilis, utpote quæ sola est sufficiens advertendis incommodis. 3. Quia homo naturaliter appetit sufficientiam vitæ, etiam meliorem. Sed

Contra est: Quòd hæc probarent nimium, puta non modò Civitatem in se, sed & ejus formam perfectiorem, institutioni naturali adscribi posse. Unde etsi homo velit sibi prospicere de alienis auxiliis per societatem aliquam simpliciter sufficientem; non tamen necessariò debet, jure naturæ præceptivo, & propriè tali, per societatem determinatè civilem. 2. Natura indidit appetitum Societatis, etiam civilis, velut admodum commode, modo quodam suo; non tamen velut determinatè necessariae, modo præceptivo. 3.

u 4

Homo

Homo appetit sufficientiam vitæ meliorem, naturâ quidem ad commo-
diora *inclinante*, non tamen *necessitante*
per ius aliquod præceptivum.

III. *Causa civitatis remota Puffendor-
dorfio est metus proborum* ob mala, sibi
extra civitatem à reprobis impenden-
tia. Ratio illius est, quòd stante mali-
tia hominum, in statu naturæ lapsæ,
aliud *securitatis præsidium* vix suffecisset.
Quasi verò propulsandis malis *foedera*,
aliæque consociationes *per pacta*, citra
nexum tamen civilem, haud suffecif-
sent.

IV. *Kemperichius pro causa Civita-
tis remota assignat metum proborum*, quo
per civitates non modò rapinis, sed
& suæ tyrannidi propugnacula qua-
rebant. Ratio est Historiæ sacræ testi-
monium de *Caino, Nembrodo*, tanquam
primis urbium conditoribus. Quasi
verò institutum civitatis, hoc est, so-
cietatis tam perfectæ, ut, teste Philo-
sopho, sit *complementum totius sufficien-
tiæ*, pravitati humanæ, tanquam pri-
mario fonti, tribuendum esset. Et
unde notum, *Henochiam* fuisse urbem
primam, nec aliam priorem erectam à
probis?

V. Vera origo Civitatis, proba-
biliore calculo, fuit à *Natura*, non
qui-

quidem *præcipiente*, sed per rationis lumen *inclinante* ad societatem, familiâ *perfectiorem*, & naturæ rationali *magis accommodam*, quia & conquirendis vitæ commodis, & amovendis incommo-
dis *perfectè sufficientem*, adeoque quò ad *causam fundamentalem* est juris naturalis, *improprie talis*, seu *negativi*. Ratio est: quia nec *determinate* exigitur, nec etiam *positivè* repugnat amori, sibi & alteri naturaliter debito, cum nulla sit efficax ratio, cur societas familiæ non sit *absolute sufficientis*. Alterum patet ex insigni & multiplici commo-
do Civitatis, ad quod natura sic inclinatur, ut Deo, tanquam authori Naturæ, origo quæ-
dam fundamentalis rectè adscribi possit, ac etiam debeat.

VI. *Causa civitatis impulsiva* fuit partim *indigentia* partim *metus malorum*, ab homine homini, extra civitatem impendentium, ut sic haberetur *plenior vitæ sufficientia* ex auxiliis mutuis, *majorque securitas* ad mala propulsanda. *Causa efficiens proxima*, est conventio *tacita*, vel *expresse* coeuntium: secus enim instar fortuiti aggregati denuò *diffluere* possent. *Causa materialis proxima* est coetus hominum, in unum corpus politicum, consociatus. *Remota* sunt *familix*, quæ in civitatis corpus

coaluère. *Causa formalis* consistit in summo imperio, quod, teste Senecá (a) est vinculum Reipublicæ.

VII. *Modum & ordinem*, quo nata est civitas, sic adumbrat Romanus Orator: (b) *Cum hoc sit naturâ commune omnium animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas in ipso conjugio est; proxima in liberis, deinde una domus, communia omnia. Inde autem est principium Urbis, & quasi seminarium Reipublicæ; sequuntur fratrum conjugia; post consobrinorum, sobrinorumque, qui, cum una domo jam capi non possint, in alias domos, tanquam in colonias, exeunt; sequuntur connubia & affinitates, ex quibus etiam plures propinqui: quæ propagatio & soboles origo est Reipublicarum.* Instruct. III.

§. 1. Q. 1.

Civitalis natura, & finis.

Leucotheus. *Quæ natura & finis societas civilis?*

Melander. I. *Civitas rectè appellatur in specie, societas plurium perfecta, consensu mutuo per summum imperium coadunata, in ordine ad beatitudinem civilem.*

II. *Essterronea quorundam thesis, quæ asserunt, beatitudinem civilem consistere in sola felicitate extrinseca hujus vitæ, absque necessario respectu ad intrinsecam, consistentem in*
vir-

(a) De element. c. 4.

(b) L. 1. De offic. c. 17.

virtute ac honestate morum , in ordine ad finem ultimum vitæ alterius consequendum.

Explicatur 1. Puffendorfio si fides, religio, respectu status civilis, sese habet quasi impertinenter, ut adeo Principis nil intersit, quid quisque civium credat, dummodo civili officia satisfaciat. (a) Sed

Contra est, quod finis civitatis adequatus non sit felicitas qualiscunque, sed humana, adeoque primario consistat in felicitate interna, nempe in virtute, honestate morum, ac justitia, religioni ac legibus, saltem naturalibus conformi; secundario sita sit in felicitate externa, puta, in bonorum temporalium sufficientia, securitate, ac tranquillitate vitæ: hæc enim sufficientia non modò est communis brutis, sed est solummodò medium, ad felicitatem internam ordinatum, qua sine felicitas externa nequaquam est beatitudo vera, neque diu, absque intemperie, Item per se loquendo, durare, multò minùs conservari stabiliter posset.

Explicatur 2. Eidem Puffendorfio si fides, non quidem religio quædam naturalis sed tamen Christiana sese habet impertinenter ad civitatem, eò quòd finis utrius-

(a) De habitu relig. Christianæ ad vitam civilem. §. 34. f. m. 269. & §. 50. f. m. 232.

triusque sit ex toto diversus, neque religio sit propter civitatem, neque Civitas propter religionem &c. Sed

Contra est: etsi religio Christiana non sit propter civitatem, est tamen civitas propter felicitatem non qualemcunque, sed, supposita ejus revelatione, atque coitione populi Christiani in civitatem, propter felicitatem Christianam, cujus finis inadæquatus uti est morum honestas non qualiscunque, sed Christiana, seu fidei regulis conformis; ita & religio Christiana est juris naturalis Divini, utpote ad beatitudinem intentam simpliciter necessaria. Rursus: etsi religio in se, quò ad professionem & exercitium, non exigit civitatem, seu societatem hominum, potestate propria instructam, ut tamen extensa in ejusmodi multitudinem, exigit necessariò potestatem superiorem, in ordine ad directionem, & in unitate conservandam, sic ut ejus directio à superiore habili sit juris naturalis Divini, utpote ad finem intentum civitatis, seu beatitudinem simpliciter necessaria. Item: licet multæ civitates coeant absque cura religionis, præcipuè Christiana, hic est effectus per accidens: non enim finis civitatis, ejusque constitutio rectè desumi debet ab eo, quod sit, vel factum

factum est ; sed quod ex ratione fieri oporteret.

III. Unde ruunt protestantica *Puffendorfi* axiomata, quæ Christianam religionem cum naturali quandoque confundit ; quæ dicit, cultum suum à quovis esse Deo approbandum, nec alteri, saltem quò ad directionem, curam animæ resignandam ; nec fidem in judicium superioris resolvendam ; quæ scribit, religionem non posse formare *statum*, sed *merum collegium*, quæ omnia olent *Protestantismum*, corrupti juris naturalis ruderibus malè super-instructum. *Instruct. III. §. 1. Q. 2.*

*Leucotheus. Quæ proprietates ? Quis mo- Civitatis
dus constituenda, & ratio dissolvenda Civita- proprietates.
tis ?*

Melander. I. Inter proprietates est
1. Ut sit *societas perfecta*, hoc est, saltem *absolute*, si minus *omnimodè* sibi sufficiens ad beatè vivendum. 2. Sit *societas plurium*, tot nempe, quot requiruntur ad finem *sufficientiæ*, & *securitatis perfectæ*. 3. Sit *potestatis summæ*. 4. Sit *inæqualis* cum debita parentium, & imperantium subordinatione. 5. Sit *stabilis* per membra, sibi invicem succedentia. 6. Sit *persona moralis*, à singulis diversa &c. &c.

II.

II. *Modus*, quo coalescit civitas, habetur à pacto vel *expresso*, vel saltem *tacito*, eoque *duplici*: nam unum est de *consociatione*; alterum de *debita subordinatione* per certam regiminis formam: ad prius requiritur consensus singulorum; ad posterius sufficit consensus majoris partis.

III. *Dissolutio* civitatis habetur vel *ratione materiae*, si consociatio penitus dissolvatur; vel *ratione forma*, si jure summo exuatur civitas. *Instruct. III.*

§. 1. Q. 3.

Divisio civitatis.

Leucotheus. Quæ multiplicitas civitatis?

Melander. I. Celebrior divisio est in civitates regulares, atque irregulares; illæ regularem naturam, ex primæva institutione acquisitam, retinent; istæ non retinent. Ad illas spectant, quæ formam habent monarchicam, aristocraticam, democraticam, aut mixtam; ad istas trahuntur civitates heredes, patrimoniales, informes, systemate civitatum &c.

II. *Monarchia* in specie est, cum omne jus in subditos unus Princeps habet, solusque Rempublicam ad communem utilitatem administrat.

2. *Aristocratia*, quando aliquot Primates selecti regunt. 3. *Democratia*, ubi Populus in commune consulit, nullumque supra se principem agnoscit.

4. *Stā-*

4. *Status mixtus*, cum Princeps, senatus, & reliqui cives aliquid ad Reipublicæ regimen conferunt.

III. Inter civitates *irregulares* declinant à fine, qui est *utilitas publica*

1. *Civitates heriles*, in quibus pro fine *primario* & *per se* intendit Imperans commodum proprium, subditorum *per accidens*. Hæc potestas planè *absoluta* cum exercitio imperii *velut in servos* dici etiam solet *dominatus despoticus*.

Ab eodem fine declinant *civitates patrimoniales*, de quibus libera est dispositio Imperantium, cum *ex prima origine* civitates jure quasi fidei commissario, ad eos devenerint. A fine

itidem declinant, quæ pro scopo *dominationem*, *felicitem mere externam* in opibus & abundantia &c. sibi præfigunt. 2. Irregulares *ex defectu formæ*

sunt, si monarchia degeneret in *tyrannidem*, qua imperium, protrito civium bono publico, *geritur ad libidinem unius*. Item si *Aristocratia* induat

oligarchiam, qua pauci ex optimatibus, ad suam potiùs utilitatem, quàm publicam, dominantur in cives. Rur-

sus si *democratia* in *ochlocratiam* devolvatur, qua pars populi imperium ad suam libidinem, non ad salutem publicam, tractat; vel si in *anarchiam*

peni-

penitus delabatur, qua omnia miscet vulgaris licentia. 3. Irregulares ex defectu nexûs, sunt civitates *systematicæ*, quando plures urbes coalescunt in unum corpus morale, ut singulæ summum quidem imperium servant, communi tamen consilio, pacis bellique negotia, unius civitatis nomine, tractanda suscipiant. *Instruct. III. §. 2. Q. 4.*

Status Civitatis mixtus. Leucotheus. An dari potest status civitatis mixtus?

Melander. I. Status civitatis mixtus seu ex duplici seu ex triplici forma temperatus, non est chymericus, ut vult Bodinus. Ratio positiva est communis sensus Politicorum; negativa, quia nulla apparet implicantia.

II. Nam 1. Si dicas, quòd potestas monarchica sit *summa in omnibus*, adeoque stet in *indivisibili*, nec patiatur jurium divisionem quin desinat esse *summa in omnibus penes unum*.

Nam 2. D. Potestas monarchica *perfectissime* sumpta stat in *indivisibili*: C. Sumpta *temperate*, uti sumitur in statu mixto. N. An ita sumi possit, est quæstio nominis adeoque standum communi Politicorum auctoritate.

Si dicas 2. Si datur status mixtus posset V. G. Jus ærarii relinqui Populo,

lo, *jus pacis & belli Senatui, jus creandorum Magistratum Regi: hæc repugnant.*

R. N. *Suppositum, quòd in statu mixto jura dividi possint modo quocunque, sed debito & possibili.*

Si dicat 3. Quòd nullus unquam datus sit status purè monarchicus, cum nullus unquam absque omni Optimatum consilio rexerit, ut adeò quæsitum hoc sit de subjecto non supponente.

R. *Aliud esse statum, aliud esse rationem gubernandi: ille enim definitur ex jure, non ex gubernandi modo. Sic si Monarcha sæpius utatur consilio Magnatum, imperandi ratio est suo modo Aristocratica, non Imperium: contra si Ordines non tam consulendi, quam prohibendi pollent facultate, & Princeps ex pacto ultroneo teneatur sequi illorum dissensum, Imperium est mixtum, seu monarchicum, aristocraticè temperatum, quam formam Imperio Romano-Germanico convenire tenet communior, uti in Collegiis Historicis prolixius disputavimus. (a) *Instruct. III. §. 2. Q. 5.**

Leu-

(a) P. IV. Q. 4.

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. X

*Forma civi-
tatis.*

Leucotheus. Quanam ex regularibus optima civitatis forma?

Melander. I. Inter predictas civitatis formas simplices excellit simplex Monarchica. Ratio est auctoritas Politicorum propè unanimitas. 2. Utilitas multiplex, nam sub uno Principe facile servatur unitas, atque concordia, uti & justitia, ac ordo; facilius consecutio finis obtinetur; major habetur conjunctio virium atque potentia; immo & diuturna magis stabilitas conservatur; denique & major gubernationis facilitas comprobatur. 3. Incommoditas aliarum formarum: sic in aristocratica difficilis est plurimum optimorum electio; frequens æmulatio atque invidia, ambitio, & sententiarum inter plures discordia, quæ omnia dissensionum fomenta sunt. In Democratica forma rarus ordo, frequens impetus, atque dissensio tot inter capita habeatur, necessum est.

II. Inter formas optima est forma Republicæ mixta, quæ ex Monarchia & Aristocratiâ est temperata, ubi nimirum & Regia viget potestas, & Senatûs valet auctoritas, saltem spectatâ humanæ naturæ fragilitate.

Ratio est: quia hujusmodi regimen nec tyrannidi obnoxium propter Ordinum vigilantiam, qui Principem

tem ita in suo continent officio, ut absque eorum consensu nil audeat contra statum, legesque Patriæ moliri. Nec discordiis atque ambitioni Optimatum patere potest, cum omnes ab uno capite dependeant.

Dictum: Spectata natura humane fragilitate, seu in hac vita: nam, seclusis humane vitæ circumstantiis, Monarchiam simplicem absolute excellere, probabitur alibi. (a)

III. Neque quis dicat, *Israëlitas* ratione postulati regiminis regis, seu monarchici offensam Dei incurrisse. Nam *contra est: Israëlitas offensam Dei incurrisse ob rejectum theocraticum regimen, & Samuelem male offensum. Neque quis dicat 2. Majorem esse prudentiam in multis, quam uno. Nam*

Contra est: huic incommodo facile provideri potest per Consiliarios: verbo, incommoda vel sunt tantum ad speciem, vel per accidens talia, & facile per hanc regiminis formam evitabilia. Instruct.

III. §. 2. Q. 6.

Leucotheus. An Regnum electivum successivo præstantius?

Regni electivi præstantia.

Me-

(a) Videatur C. Bellarminus de Pontifice L. 1.

Item Institutiones Hist. Eccles. notitiâ III.

Melander. 1. Per se loquendo, electio successione potior est, maxime si ei aliqua successio adjungatur.

Ratio est: quia electio & Principi est gloriosior, & Reipublicæ utilis. Nam, teste Tacito, optimum quemque probat electio: contra nasci à Principe fortuitum &c. Electio siquidem fit cum consilio, ab hominibus, ad eligendum optimum juramento adstrictis; caret itidem incommodis successione, si Princeps decedat aut sine liberis, aut relinquat filium impuberem, aut prorsus ineptum atque degenerem; aut solummodò filiam &c. Rationem tamen aliquam successione habendam, suadet ex eo, quòd sic bene merito Principi gratia post mortem reddatur, & promptior obsequendi alacritas novo Regi, jam ferè præelecto, exhibeatur à subditis.

II. Si quis opponat 1. Etiam electionem, competitorum ambitione, sæpe turbis obnoxiam. &c. Id fieri per accidens in electionibus inordinatis, non ordinatis, seu certa constitutionum formâ definitis.

Si quis opponat 2. Minorem esse auctoritatem Principis electi, utpote Electoribus priùs paribus, postea ob-
stri-

stricti. & Cum ex illustribus familiaribus regulariter eligi soleant Heroës, cæteris præstantiores, nullum est periculum minoris authoritatis.

Si quis opponat 3. Quòd etiam electio frequenter in purpuræ candidatis aberret. & Frequentiùs hunc errorem in successione contingere, uti historiarum demonstrant. *Instruct. III. §.*

2. Q. 7.

Leucotheus. An in Regnis electivis ex propria potius, an aliena Republica assumendus Princeps? *Principis eligendi gratitas.*

Melander. I. Sunt Authores, qui pro externo Principe, in Regnum assumendo, suffragium ferunt. Ratio est. 1. Quia sic præscindi solet æmulatio Optimatum, causa bellorum civilium. 2. Quia præcavetur nimix indigenarum potentix, quæ consanguineorum præfidiis, sæpe fit subditorum libertati periculosa. 3. Quia sic coalescit finitimorum amicitia.

II. Sunt contra Authores, qui Principem indigenam præferunt. Ratio est 1. Nationum mos ac consensus, major fiducia & amor in domesticum, melior Regni, & subditorum notitia, & sic de aliis. Instruct. III. §. 2. Q. 8:

Leucotheus. Quenam præsidia civitatibus? *Præsidia civitatis.*

Melander. I. Inanimata sunt munitiones & arma. Unde expedit in Regno, saltem vicinis hostibus cincto, plura esse praesidia. Ratio est. 1. Quia sine praesidiis Regna sunt obviis periculis pervia. 2. Quia sic parcitur sanguini civium. 3. Quia utilitas suadetur exemplo Galliae, munimentis firmissimis ubique vallatae.

II. Contra in Regno, amicis confinio cincto, munitiones plures inutiles, immo nimium onerosae, uti patet. 2. Aliquae tamen satis utiles. Ratio est. Ut ne, munimento contermino per hostes occupato, mox tota ruat Provincia. 2. Ut civibus supersit unum alterumve asylum. 3. Ut ne derelicta bona, frugesque Provinciae hostis vires ac potentiam augeant. Instruct. III. §. 2. Q. 9.

Praesidia Reipublicae animata.

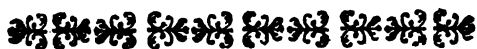
Leucotheus. Quae sunt praesidia Reipublicae animata? Quae causae corruptivae?

Melander. I. Consilium Regentium, Justitiae cultus, concordia, & probitas civium, quatuor Regnorum columina recte quis appellavit.

Causae corruptivae.

II. Inter causas Regnorum corruptivas aliae sunt externae, uti Divina Providentia, ejusdem permissio, molimina hostium, aliena Regna invadent-

vadentium &c. Inter internas numeratur *Reipublicæ mutatio* ab una regiminis forma in aliam; *seditio civium*, cui viam complanat *ambitio*, *Religionis diffidiam*, *subditorum oppressio* &c. Et denique *flagitiosa incolentium vita*, per *injustitiam Magistratum*, *scelerum impunitatem*, *pauperum oppressionem*, *luxum civium*, *fastum plebis*, & *incontinentiam*, denique per *iners otium*, *neglectum rei militaris*, & *similia*, de quibus *Politici inquisitionem magis exactam instituunt*. *Instruct. III. §. 2. Q. 10. & 11.*



TITULUS II.

Titulus 2.

De origine Domini, officiis-que exinde fluentibus.

Origo potestatis Summa.

§. I.

§. 1.

De officio circa acquirendum rerum dominium.

De acquirendo rerum dominio.

L *Eucotheus. Quid de dominio rerum, ejusque origine in genere sentiendum?*

Origo domini in genere.

Melander. I. Dominium rerum cause, seu in genere, & abstrahendo

ab effectu, quem parit ad alios, denotatur facultas utendi rebus in proprium commodum ex beneplacito proprio. Hujus dominii origo causalis est Author Naturæ; fundamentalis petitur à jure, quod à Deo homini datum, ut se conservet, vitamque ac felicitatem suam promoveat, qui finis, absque usu & destructione creaturarum, obtineri non posset. Unde hujus dominii usus, ut est medium simpliciter necessarium, se vitamque suam conservandi, sit juris naturalis præceptivi, seu propriè talis; ut est medium, se suamque vitam meliùs conservandi, sit juris naturalis concessivi, seu impropriè talis, Patet ex applicatione principii fundamentalis.

II. Usus creaturarum, maxime animalium, non necessarius, hoc est, ad commodum, jucunditatem, immò & voluptatem, juxta aliquos non videtur à Creatore concessus. 1. Quia necessitatibus humanis consuli potest citra usum carniùm. 2. Quia non nisi post diluviùm edendorum animalium jus à Deo concessum. 3. Quia, quò ad animalitatem, nos inter & brutum videtur esse cognatio, & præcipue quia, ex sola ratione, firmum argu-

men-

mentum de esu carniū vix erui potest.

III. Sed oppositū est verius, si modo usus sit *rationabilis*. Ratio est: felicitas hominis, ab Authore nature intenta, etiam quò ad usum commodū, vitæ jucunditati, ac honestæ voluptati proprium, quo sine animalium cōpia, continuò increlscens, noxia potius foret, quàm utilis. Ratio est 2. Inefficacia allatæ suprâ triplicis rationis. Nam comestio carniū nunquam fuit prohibita, saltem *jure nature*, etsi propter causas extrinsecas antediluviani quidam fors abstinerint, ut initio diximus. *De fruct. l. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. Quid de dominio rerum in specie, seu de prima rerum divisione tenendum?

Origo domini in specie, ejusque effectus ad alios.

Melander. I. Dominium rerum format, & prout parit effectum in ordine ad alios, est jus de re corporali libere disponendi, eamque vindicandi. Unde notat possessionem, quæ est detentio rei eum animo habendi *proprietatem*; proprietas autem est qualitas, qua res sic ad aliquem pertinet, ut eodem modo in solidum non pertineat ad alterum cum jure exclusionis. Demum notat *usumfractum*, qui est jus utendi re-

x §.

bus

bus pro libitu: ex proprietate sequitur vindicatio; ex usufructu alienatio.

II. Dominium *formale* fundatur in quadam rerum seu *appropriatione*, seu *divisione*, quam factam esse, negari nequit, etsi *Author*, *modus*, & *tempus* *majorem* *auguribus* *fidem* *non* *videantur* *expectere*. Ratio asserti est. 1. Quia rebus ab Authore naturæ *velut in medio positis*, *vigebat rerum communio primæva*, seu *facultas utendi rebus creatis*, *communis omnibus*, *in ordine ad easdem sibi privatim appropriandas*. Ratio est. 2. Quia hæc primæva rerum communio diu durare non potuit, eò quòd nec pecus sine cura, nec terra sine cultura multum profert, ut ad eò quivis laborum suorum fructus sibi proprios fecerit. Ratio est. 3. Quòd *modus introducti domini* primus fuerit, *verosimiliore conjecturâ*, *per occupationem*; subin *per divisionem*, *pactis firmatam*, ut evitentur rixæ, ipso S. textu, *terram fuisse divisam*, attestante. Ratio est. 4. Quòd nimis incertum sit, an *prima rerum divisio* fuerit facta ab *Adamo*, vel *Noë*, an per potestatem paternam, an principalem, an fortitione, vel alia ratione.

III. Usus

III. Utī primæva rerum communio, ita & earundem divisio est juris naturalis merè negativi. 2. Unde origo dominiū proprietatis remota non habetur à jure naturæ, nisi improprie tali; proxima per occupationem, vel etiam divisionem, jure Gentium firmatam. Ratio asserti prioris est, quia nec positive repugnat, nec determinatè exigitur ab amore vel sibi, vel proximo naturaliter debito: siquidem rerum communio etiā amori mutuo sit admodum consentanea, necessaria tamen absolute non est, eò quòd, supposito præsertim statu naturæ lapsæ, tranquillitas publica, rerum divisione, facilius conservetur. Sic & rerum divisio est necessaria paci publicæ, ut tamen absque hoc medio, determinatè sumpto, simpliciter obtineri posset. Ratio asserti posterioris est, quia origo dominiū proprietatis remota fluit ex facultate utendi rebus in commodum proprium, quæ est juris naturalis, merè concessivi: proxima habetur per appropriationem rerum, sitam vel in prima occupatione, vel in quadam divisione, seu consensu hominum prævio, seu usu longævo firmata, in ordine ad evitandam confusionem, discordiam, pacemque publicam pro-

mo-

movendam, qui usus *jus Gentium* fundare solet.

IV. *Quæ contra divisionem rerum, à jure Gentium inductam, opponi solent, non stringunt.* Nam

Si dicas 1. Ratio naturalis dicitur, quòd, supposita humani Generis multiplicatione, rerum divisio sit *necessaria*, adeoque juris sit naturalis, propriè talis. *Contrà est:* quòd hìc conceptus dignoscendi juris naturalis non sit legitimus, neque necessitas sit *absoluta*, sic ut natura divisionem rerum instituerit *determinate* in se, etsi exegerit *determinandam* jure Gentium.

Si urgeas 2. Rerum divisio, *supposita hominum multitudine*, est *medium determinate* necessarium ad conservandam tranquillitatem publicam, quia alio assignabili medio non conservandam. *Contrà est:* Etsi assignabile non foret, modò aliquod possibile sit, cujus impossibilitas Adversariis demonstranda est. Cur, *absolute loquendo*, tale medium haberi non potuisset *per arbitros*? Cur per auctoritatem Parentum, Præfectorum &c. excitari non potuisset industria hominum in procurandis vitæ necessariis? *Instruct. I. S. 1. Q. 2.*

Len-

Lencothæus. Quænam sunt conditiones ex parte rerum, proprietatis capacium? Et quales dicuntur res inexhaustæ utilitatis?

Conditiones requisitæ ad proprietatem rerum, & qualitates illarum, quæ dicuntur inexhaustæ utilitatis.

Melander. I. Proprietatis rerum adstrui solet triplex conditio. 1. Ut usum præbeat vel per se, vel per coherentiam cum alia re; ut mare adiacens respectu littoris &c. siquidem sibi appropriare rem planè inutilem, supervacaneum. 2. Ne usum præbeat omnibus sufficientem: siquidem re inexhaustæ utilitatis, velut propriâ, alios arcere velle, V. G. aère, calore solis, profluente &c. foret contra legem naturæ, fundatam in principio amoris naturaliter debiti. 3. Ut res ipsa apprehendi, & custodiri aliquatenus possit: secus enim inutile foret jus, proprietati annexum, alios nempe ab ea re arcendi.

II. Etiam post introducta dominia non cessavit penitus omnis rerum communio, cum salva pace Generis humani res aliquæ potuerint, aliæ debuerint manere communes, hoc est, spectata proprietate nullius. Assertum patet in rebus, initio incognitis, quæ potuerunt; item in rebus inexhaustæ utilitatis, quas inter calor solis, aër, aqua

aqua profluens, ut sunt in se, vastus item Oceanus, quæ debuerunt manere in communione primæva. Ratio est, quòd non modò præbeant usum, omnibus sufficientem, citra dissidii periculum, sed, etiam sic occupari haud possint, ut ab earum usu alii excludi queant.

III. Mare tamen quòd spectat, aliud est *internum*, quòd interiora terræ ingreditur, Regnorumque littoribus clauditur; aliud *externum*, quòd extima terræ ambit, variasque alluit regiones; aliud *vastum*, seu Oceanus, magnis continentibus interjectus, & quò ad partes à littoribus remotissimus. *Instruct. l. 9. 2. Q. 3.*

*Disceptatio
de dominio
maris.*

Leucotheus. Quid de proprietate, marisque dominio sentiendum?

Melandier. I. Mare internum domini ac proprietatis esse capax, naturæ jure permissivo, & Gentium positivo, est sententia communiter recepta. Patet usu Gentium communi, & ratio est, quia ejusmodi maria, freta &c. sunt accessoria fundorum, æquè capacia domini, ac ipsa territoria. Accedit, quòd non sint inexhausta utilitatis, & conserventur per peculiæres expensas, ususque eorum communis haud careret periculis, ac præjudiciis.

II. *Etiam*

II. *Etiam mare externum, eodem jure, domini ac proprietatis est capax ex satis communi Authorum. Patet denuò Gentium usu, quo sensim occupârunt, & defacto, post occupatum territorium, præsumuntur etiam occupâsse alluentem Oceanum, in quantum portubus est opportunus, aut, munimentis instar, ditioni necessarius; vel etiam, ratione utilitatis, commodus custodiri, suo è territorio potest.*

III. *Etiam vastus Oceanus, in se spectatus, domini & proprietatis non videtur esse incapax absolute. 2. Licet incapax sit per accidens, saltem respectu unius Gentis, vel etiam plurium. 3. Hoc tamen non obstante Oceani libertas, ususque innoxius, fundatur partim in primæva communiõne, partim in lege humanitatis naturali, ac Gentium positiva. Ratio membri 1. est: quòd neque maris natura, neque alia ratio moralis huic occupationi, ac proprietati refragetur: nam sicut Creator dixit: *subjicite terram*; ita dixit: *dominamini piscibus maris.* Unde*

Non obstat. 1. Quòd Oceanus dicatur inexhaustæ utilitatis. Nam etiam terra, secundum suam amplitudinem considerata, æquè dici posset inexhaustæ utilitatis, præterquàm quòd inductæ proprietatis causa primaria non

non fuerit, quòd terra sit exhaustibilis utilitatis, sed quòd & in se, & natura jure, fuerit occupabilis, & circa res, etsi omnibus absolute sufficientes, in statu tamen natura depravata, absque proprietate, pax & felicitas publica conservari moraliter haud poterit: atqui hæc ratio pugnat æquè pro Oceano saltem interno, atque externo.

Neque obstat 2. Quòd terra, absque cultura, foret exhausta utilitatis, qua cultura non indiget vastus Oceanus; quod illa terminabilis uti & mare internum ac externum, hic verò interminabilis; item inoccupabilis, usus extraordinarii, à continenti remotissimus, adeoque ut regionum accessorius haud considerandus. Nam hæc disparitas tantum probat, quod vastus Oceanus sit domini incapax per accidens, & ex ratione extrinseca, non autem per se, & ex sua natura. Nam vastus Oceanus de se, est ejusdem naturæ, ac ejus partes, certò proprietatis capaces, ut adeò tota disparitas sit ab extrinseco, Oceano per accidens, quia sese tenens ex parte hominum.

Neque obstat 3. Quòd adversarii dicant, non esse assignabilem modum occupandi Oceani. Nam idem assignari potest, qui in terra per occupationem

neti territorii maritimi, per *divisionem*, *prescriptionem* &c. saltem quò ad mare internum, & externum. Quò ad vastum Oceanum, sicuti hi modi *moraliter* possibile non sunt; ita is, non quidem *ex sua natura*; sed tamen per *accidens* intelligitur, etiamnum esse in primæva rerum communiõne.

Nec obstat 4. Quòd sic & *ver* dici posset capax proprietatis. Nam elementa sunt quidem extra humanum commercium, *ut sunt in se*; non tamen *ut territorii* sunt *accessoria*: hinc multis patrio *aere*, *aqua*, & *igni* interdictum, movimus.

IV. *Ratio 2. membri* suprapositi est ipsa difficultas extrinseca, vi cuius vastus Oceanus *moraliter* occupari, & in proprietate conservari haud posset; ut adeò per *accidens* sit domini incapax juxta dicta superius. *Ratio 3.ii membri*

est, quia vastus Oceanus, cum *moraliter* subici ex toto haud possit, hoc ipso manet in primæva communiõne, ut adeò ejus usus innoxius à nemine prohiberi *jure* possit. Accedit, quòd vasti Oceani libertas sic expediat Societati humanæ propter communem Gentium seu necessitatem, seu utilitatem, ut earundem *longævo usu* firmata

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. y sit:

fit: ergo est etiam juris Gentium positivum. *Instruct. I. §. 2. Q. 4.*

Origo commercii præcipue maritimi.

Leucobæus. Quid de origine commercii, præcipue maritimi, sentiendum?

Melander. I. Commerciū nomine intelligitur mutua inter homines mediante permutatione, aut emptione ac venditione, earum rerum communicatio, quibus mutuo egent. Hujus communicationis origo occasionalis fuit rerum divisio ac dominiorum introductio, sic ut, non omni emissa ferente tellure, ratio commercia suaserit, per quæ mutuis commodis ac necessitatibus succurreretur.

II. Commerciū origo remota & fundamentalis non habetur à jure-Natura, nisi improprie tali, seu mere concessivo. 2. Proxima & formalis fuit à solo jure Gentium. Ratio prioris asserti est: quia communicatio rerum mutua per emptionem &c. nec positive repugnat, uti patet; nec etiam determinate exigitur ab amore, proximo naturaliter debito, seu ad felicitatem societati humanæ propriam simpliciter necessario: non enim natura deficit in mediis, ad vitam simpliciter necessariis; unde scimus nonnullas Gentes commercii expertes, quasdam commercia respuentes, vel saltem respuere potentes, siquidem emolumentis, vitæ commodiori solummodo aptis,

ca-

carere velint. Neque quis dicat, quod commercii libertas, verè innoxia & eminenti necessaria, videntique utilis pertineat ad officia humanitatis. Nam etsi aliqua forsitan, particularis, & quatumdam mercium, fundata in vera necessitate, siquidem innoxia sit, fundari possit in amore æquitatis naturalis, non tamen potest universalis, respectu omnium Gentium, & quarumcunque mercium, fundata in sola utilitate, quæ regulariter, omni periculo, saltem privato vendentium, aut eminentium haud vacat.

Ratio posterioris asserti est, quia commercii ratio proxime, & formaliter fluit ex ordinatione rationis, longævo Gentium usu firmata ad Gentium, quæ talium felicitatem publicam: siquidem Nationes, è rationis ductu, agnovère hoc medium esse sublevandæ necessitati, & promovendæ commoditati, ac felicitati publicæ quàm opportunissimum.

III. Jure Gentium inducta est commercii libertas, non qualiscunque, sed societatis humanæ fini accommodata, hoc est, mutua Gentium necessitati, atque utilitati intenta. 2. Quod jus, etsi absolute mutabile sit, mutabile tamen non est pro cujusvis Gentis arbitrio. 3. Neque proprie mutatum est hæcenus, ut minus proprie asserunt nonnulli, etsi mutatis

circumstantiis restrictionem variam subiicit
 4. Unde manentibus antiquis circumstantiis ,
 aciemque in primo robore perseverat.

Ratio asserti 1. est : quia, cessante
 sua necessitate atque utilitate , cessaret finis
 commercii liberi , adeoque & ius, in
 hoc fine fundatum à Gentibus.

Ratio asserti 2. est : quia ius Gentium
 non dependet à simplici Gentium vo-
 luntate , privatòque qualicumque in-
 commodo , sed ab ordinatione recte ratio-
 nis , per usum roborata , directaque ad
 Gentium felicitatem publicam.

Ratio asserti 3. est : quia ius com-
 mercii nunquam à Gentibus subla-
 tum per abrogationem vel dispensa-
 tionem , manentibus iisdem circumstantiis
 mutue necessitatis , seu utilitatis , et si muta-
 tis circumstantiis mutua utilitas , ob justos
 timores , seu pericula propriæ securi-
 tatis , materialiter restricta , & à lege excep-
 ta , adeoque ius materialiter mutatum dici
 possit.

Ratio asserti 4. est : quia tota mu-
 tatio , quam subiit commercii liber-
 tas , fuit ob mutatas circumstantias
 primæ utilitatis , quatenus ob varias
 causas , emergentia pericula , ac præ-
 iudicia , materialiter restricta est , sub
 quibus circumstantiis nunquam erat
 ius Gentium inducta.

IV. *Gens genti jure prohibere nequit, ne adexteras Gentes liberas, hoc est, prohibens nullo jure subjectas, per vastum Oceanum navigatum eat, & cum eis commercia colat. Ratio est: quia commercii libertas est juris Gentium, vastusque Oceanus nullius dominio subjectus, nec præjudicium commercii proprii, cum illa Gente habiti vel habendi est ratio sufficiens prohibitionis, eò quòd finis commercii liberi sit utilitas publica, neque alienum commodum juri alterius Gentis æquali obstare possit, cessatione lucri indebiti pro damno haud reputanda.*

V. *An transvectio mercium in liberas nationes, per territorium alienum, seu terrestre seu maritimum, sit jure Gentium libera, non adeò est expeditum. Illud sat contestatum, quòd jure prohiberi possit transvectio armata, immò & inermis periculosa, statuique publico incommoda. Item vere innocua, siquidem sit in mera utilitate fundata, saltem suo modo per jus stipulæ, & vectigalia: eò quòd commodum, nulli debitum, quis sibi prius attribuere possit. Transvectio tamen, si esse possit vere innocua, fundarique in vera necessitate spectaret ad æquitatem naturalem, obligaretque ad officia humanitatis.* 2. An

y §

trans-

transvectio, verè innoxia, ob solum præjudicium commercii cum ea ipsa libera Gente impediri possit, controvertitur: negat Grotius, in favorem commercii, societati humanæ tam commodi; affirmat Puffendorfius in favorem territorii proprii, per quod negare transitum toties licet, quoties ratio emolumenti proprii exigit. Nos extra casum necessitatis, vel æqualis lucri transitum concedentis ex pari cum illa ipsa Gente commercio, Puffendorfio suffragamur. *Instruct. I. §. 3. Q. 5.*

Modi acquirendi domini.

Leucotheus. Quinam modi acquirendi domini, & quonam jure fundantur?

Melander. I. Alii sunt originarii, quibus acquiruntur res; alii derivativi, quibus dominium transfertur. Inter originarios est occupatio, rerumque divisio: de occupatione controvertitur. Nam

II. Sunt cum Hobbesio, qui occupationem formaliter & immediatè ex naturæ jure derivant. Ratio affertur, quòd natura non solum concesserit usum communem rerum nullius; sed & praeceperit, ut ne quis ab occupatione, usûque rerum ejusmodi impediatur. Sed

Contra est: etsi jus naturæ praeceperit non impediendam appropriationem; non tamen praecepit modum ap-
pro-

appropriationis determinatum *per occupationem*, cum simpliciter necessarius non sit, sed existentibus pluribus, jus æquale habentibus, *per divisionem, sortitionem &c.* haberi possit.

III. Sunt cum *Hertio*, qui appropriationem rerum cõmuniũ fundant *in occupatione*; hanc verò *in facultate*, quam à Deo concessam *munit socialitas*. Ratio affertur, quòd consensus aliquis Gentium videatur gratis esse requisitus: cum dominium non dicat necessariò *exclusionem aliorum ab ista re*, sic ut supponat plures uno homines. Sed

Contrà est: hæc facultas munita ad captum aliter explicari haud potest, nisi dicatur esse facultas, *societatis humanae institutò saltẽ tacitò, seu Gentium usu circa modum appropriationis munita*. Unde licet dominium proprietatis *in se* non quidem *necessariò* dicat aliorum *exclusionem actualem*, dicit tamen *potentialem*, quale etiam in *Adamo solitario* dabatur.

IV. Sunt cum *Puffendorffio*, qui ad originariam acquisitionem proprietatis, atque dominii humani, *institutum Gentium* requirunt, *pactò tacito vel expresso* fundatum. Ratio affertur 1. Quia juxta communem *Moralistarum* *proprietas rerum* non est à natura, utpote

separabilis, sed ex instituto, ac jure Gentium. 2. Quia felicitas societatis humanæ non exigit simpliciter hunc determinatum acquirendi domini modum per occupationem, cum alius æque ad hunc finem appositus esse possit. 3. Quia posita æquali hominum facultate primæva in res nequit intelligi, quomodo per solam occupationem cæterorum facultati æquali præjudicare possit, nisi ipsorum aliquo consensu id fuerit introductum.

V. Nos Puffendorfi sensa probamus, eo tamen discrimine, quòd non *positionem aliquam tacitam*, sed *ordinationem rationis humane*, longævo usu, velut tacita consensûs mutui possessione introductam, & à Deo, Gentium supremo Governatore, firmatam adstruamus.

VI. Porro *occupatio* dicitur apprehensio rei cum animo eam habendi, ut suam: unde *res nullius cadit occupanti*. Res immobiles occupantur vel per universitates à pluribus, vel per fundos à singulis. Res mobiles occupantur vel per *inventionem* vel per *venationem*, quæ etsi sit juris naturalis permissivi, reservari tamen Principi potest *speciali jure*, justis suffuto causis, quas inter tranquillitas, ac utilitas publica, recreatio Principis, vel potius

potius populi consensus tacitus, ususque Principum longævus, præscriptionis titulo firmatus. *Instruct. II.*

§. 1. Q. 1.

Leucotheus. Quid de modis acquirendi Modis trans-
dominii derivatis, maxime qua consistunt in ferenda pro-
facto, hoc est, de pactis, atque contractibus prietatis.
memorable, quò ad jus naturæ, & Gentium?

Melander. I. Modi, quibus proprie-
tas in alios derivatur, habentur partim
à facto, seu voluntate dominium trans-
ferentis, & acceptantis; partim à lege
seu dispositione juris, quandoque
dominium, invito quoque Domino, trans-
ferentis. Ad priores refertur contractus &
pactum; ad posteriores successio ab intesta-
ta, usucapio atque præscriptio.

II. Modi transferendi dominii in facto,
regulariter loquenda, non prosunt à jure
naturæ, nisi merè negativo. 2. Remote, & in
genere habentur à jure Gentium 3. Proximè
& in specie oriuntur à jure civili, tam quò ad
substantiam, quam quò ad formam. 4. Etsi
obligatio illorum sit juris naturalis, propriè
talis, seu positivi.

Ratio asserti quò ad 1. est: quia sicut
ipsum dominium, seu proprietas re-
rum, non est medium determinatè exi-
gitum ad felicitatem, naturæ rationa-
li propriam; ita nec translatio domi-
nii, multò minùs modi ejusdem trans-

y 5

feren-

ferendi, cùm usus rerum ad sustentandam vitam *simpliciter* haberi posset, stante etiam rerum comunione. Neque dicas, quòd *supposita natura corruptione, hominùmque multisudine*, uti rerum appropriatio ita proprietatis translatio *per modum saltem indeterminatum*; sit *simpliciter* necessaria, adeoque de jure naturæ propriè tali. Nam nec appropriatio, uti dictum, multò minus translatio proprietatis, per modum qualemcunque, probatur esse medium *unicè & determinatè* necessarium, cùm etiam in casu particulari summæ necessitatis, revivisceret naturæ jure, *primæva rerum communio*, medium *absolutè* sufficiens, ne natura deficeret in necessariis.

Ratio asserti quò ad 2. est: quia facultas transferendæ proprietatis *determinatè per pacta, seu contractus*, non fuit ex naturæ jure, ut dictum, sed neque fuit *ex solo jure civili*, quia recepta est per obligationem reciprocam, non *in particulare bonum* solummodò cujuslibet Gentis, sed *in commune* totius societatis humanæ, ratione suadente, utilitate, ac necessitate publica id exigente, adeoque fuit propriè *ex jure Gentium*.

Ratio

Ratio asserti quò ad 3. est: quia pacta in specie, seu modi paciscendi per locationem, commutationem, emptiorem &c. per hanc vel illam formam, non respiciunt primario communem Gentium utilitatem, cujus nil interest hic vel ille modus determinatus, sed respiciunt privatam potius Gentis cujuslibet necessitatem, atque commoditatem, adeoque fluunt ex jure civili.

Ratio asserti quò ad 4. est: quia fides tam privata, quàm publica in pactis, atque contractibus est positivè exigita ab amore proximo naturaliter debito, seu ad felicitatem, societati humanæ debitam simpliciter necessario; secùs enim rueret commercium omne inter mortales, ut patet.

III. Circa contractus, *spectato naturæ jure*, requiritur mutuus consensus, sufficienter manifestatus, in contrahentibus verò capacitas: alterutro deficiente, vel si materia sit de se mala, vel in malum finem intenta, si interveniat error, vel dolus circa substantiam contractus redduntur invalidi. An vis & metus naturæ jure invalidet pacta, dicetur infra. An pactum *de facto surpi*, siquidem jam sit impletum, *naturæ jure* sit validum, pariaturque obligationem solvendi pretii. V. g. *pro usu corporis fornicatio*, controversatur.

titur. Affirmantes supponunt pactum *equivalenter duplex*, *absolutum* de re illicita, & *conditionatum*, de solvendo pretio post opus illicitum: hoc obligare ajunt, quia conditione turpi jam impleta, licitum est dare pretium ob periculum se se prostituentis, obligatione fluente ex consensu, *ut consequente* conditionem turpem. Negantes reponunt, quod ejusmodi pactum, *equivaleuter duplex*, sit gratis confictum; quod, consensus nulliter positus convalescere non possit præcise per hoc, quod cesset causa nullitatis extrinseca. *Nos ejusmodi pacta, nature jure invalida dicimus.* Ratio est: quia pactum de re inhonesta *codem modo* obligaret ad pretium ac de re honesta, id quod videtur præjudicare *fini*, à natura intento in irritandis pactis inhonestis, ne scilicet *per valorem præbeatur peccatis illicitum*: atqui si convalescerent pacta facto turpi impleto, foret *equale*, vel etiam *major illicitum*, quam si prius valida jam fuissent. *Instruct. II. §. 1. Q. 2.*

Modi transferende proprietatis per legem, præsertim de successione ab intestato.

Leucotheus. Quid de modis acquirendi dominii derivativis, maxime qui consistunt in lege, & præsertim de successione ab intestato memorabile, spectato natura jure & Gentium?

Melan

Melander. I. Translatio dominiū per legem alia est mortis-causā, alia inter vivos; illa fit per successionem ab intestato, & suo modo etiam per testamentariam voluntatem; hæc per contractus, vel per usucapionem atque præscriptionem.

II. Successio ab intestato nil participat de positivo jure naturæ. Ratio est: quia translatio dominiū fieri nequit, nisi dominio existente: atqui post mortem Domini dominiū ejus amplius non existit, eo quod mors omnia jure solvat.

2. Unde simpliciter loquenda habetur à jure Gentium, quò ad modum fluit à jure civili. Ratio prioris est, quia ejusmodi successionem exigit felicitas publica, ne bona maneat incerta, litibusque exposita. Ratio posterioris est, quia modus successionis non tam spectat ad felicitatem Gentium publicam, quàm privatam cujusvis Reipublicæ.

III. Translatio dominiū per ultimam voluntatem, quæ est declaratio voluntatis de bonis post mortem, salvo in vivis dominiū, non fluit à jure naturæ, vel Gentium, nisi more negativo. Ratio est I. Quia jus naturæ neminem obligat ad ejusmodi dispositionem, absolute hæc necessariam, sufficiente successione ab intestato; neque validare possit dominiū per mortem expirans,

ut

ut dictum. *Ratio est 2.* Quia testamentaria dispositio proxime non spectat bonum Gentium, cui sufficit successio ab intestato, sed *per se*, & *principaliter* spectat bonum & favorem testatorum, quorum interest testatos potius, quam intestatos decedere.

IV. Opponi solita ut movent. Nam *si dicas 1.* Quod testamentaria voluntas apud plerasque Gentes, *usu longo*, invaluerit. *R.* Hoc usu non produci obligationem, *Gentium jure profectam*; sed meram observantiam, *civili jure firmatam*, quæ jus Gentium notet, *merissime negativum.*

Si dicas 2. Quod voluntas testatoris maneat *saltem moraliter*, habeatque efficaciam, *sicut dispositio inter vivos*, executione tamen in tempus mortis dilatâ. *R.* *Negando paritatem*: nam hac transfertur *vere dominium*, fitque jus hæredi irrevocabile, etsi usus domini ad vitæ terminum sit reservatus; contra in testamentaria voluntate dominium non *transfertur à vivo*, nec *transferri potest à mortuo.*

Si dicas 3. Quod perseverantia *moralis* testamentariæ voluntatis, etiam naturæ juri conveniat, uti denuò patet *in dispositione inter vivos*, moraliter perseverante. *R.* *Iterum negando pari-*

ratem: nam hujus moralis perseverantia fundatur *in facto reali*; non illius: siquidem in instanti mortis, ubi nullum dominium, dispositioni amplius non est locus.

Si dicas 4. Non omnia solvi morte; ut liquet in bonis famæ, & debitis relictis, quo casu bona censentur, *sabtem moraliter* propria defuncto. Nam *R.* Bona famæ sunt remanenti animæ propria: bona fortunæ transeunt à defuncto ad occupantem, *sed non sine onere*, creditoribus præstando.

Si dicas 5. Quòd intersit societatis humanæ, ne bona, post mortem relicta, fiant *quasi derelicta*, *librisque exposita*, præcipuè cum multis in casibus vel nullum vel anceps sit à civili jure subsidium. *R.* Per hoc *interesse* probari necessitatem *qualemcumque*, juris civilis solummodo indigam, sic ut *casus per accidens* nequam jus naturæ, vel Gentium evincant. Accedit, quòd juri naturali locus sufficiens sit *per dispositiones inter vivos*, *mortis causâ factas*. *Instruct.* II §. 2. Q. 3.

Leucosheus. Quid tenendum de altero Atque pramodo acquirendi dominii derivativo, nempe *scriptione.*
per

352 P. II. Titulus II. De origine
per legem præscriptionis, respectu juris Na-
turae & Gentium?

Melander. I. Et si usucapio, & præ-
scriptio non raro idem sonent Autho-
ribus, utramque tamen rectè distin-
guunt Puffendorffius, dum ait: usucapio di-
citur, dum res usu, aut diuturna posses-
sione capitur, atque acquiritur: exceptio
autem, quia prior Dominus, post usuc-
apionem completam, à possessore repe-
litur, præscriptio appellatur, nihilque
aliud est, quam modus acquirendi, quo
jura, vel liberationem à jure, temporis pri-
vilegio, nanciscimur.

II. Titulus præscriptionis, quò ad præ-
scriptionem formam in specie, est juris merè ci-
vils. Pateet ex determinatione quan-
tatis in tempore, qualitatibus in bo-
na fide &c. jure Gentium vel natu-
rali ejusmodi minutias non atten-
dente.

III. Titulus præscriptionis in genere, seu
quò ad originem & substantiam, non est ju-
ris naturalis, nisi merè negativi. Ratio est:
quia hic modus acquirendæ proprie-
tatis nec positivè exigitur, nec absolutè
repugnat amanti, societati humanæ
naturaliter debito, eò quòd, suppo-
sita etiã rerum divisione, suppetat mo-
dus per occupationem rer derelictæ; est
modus per præscriptionem rationi
haud

haud sit dissentaneus, immò quàm maximè conformis.

IV. *Idem titulus, quò ad originem & substantiam spectatus, & præcisus à certis temporum punctis, est juris Gentium. Ratio est: quia fuit ex ordinatione rationis longavò Populorum usu, Deoque societatis humanae Gubernatore firmata, ad communem Gentium felicitatem: secus enim nulla haberetur fatis secuta proprietas, stabilisque possessio; pax Republicæ diu conservari haud posset; adeoque, incertis dominiis, nullus litium bellorumque finis foret &c. eò quòd alius titulus sæpe proferri haud possit.*

V. *Qua opponi solent, inefficacia sunt. Nam dicunt 1. Jus Gentium nec tempus, nec titulum, nec possessionem determinat: ergo, incertâ præscriptione, incerta manerent dominia. Sed*

Contra est: Etsi jus Gentium hæc requisita non determinet juxta præsentem formam, determinat tamen juxta formam, Gentium usus necessariam, per tempus immemorabile, cuiusvis notum; per possessionem bonæ fidei &c. in derelictione tacita, vel præsumpta fundatam.

Iust. Jur. Nat. & Gent. Epitome. 2 Di-

Dicunt 2. Præscriptio non foret titulus jure Gentium inductus, nisi sit fundata in derelictione præsumpta: atqui hæc sola sufficit ad pacem publicam, & præcavenda incerta dominia. Sed

Contrà est: etsi derelictio verè talis præbeat certum dominium, sufficiatque ad pacem publicam, id tamen non facit derelictio rei, merè præsumpta, absque præscriptione: hac enim, etsi fiat *conditio melior possidentis*, non tamen eliditur jus exceptionis, uti per præscriptionem.

Dicunt 3. Etiam præscriptio, quantumvis immemorialis, *saltem ratione bonæ fidei*, essentialiter requisitæ, patitur exceptionem, æque ac derelictio præsumpta: ergo non reddit jus certius. Sed

Contrà est: præscriptio immemorialis, ratione possessionis pacatæ, non patitur exceptionem bonæ fidei, quæ non tantum ex præsumptione rei derelictæ redderetur vix trahenda in dubium, sed etiam jure Gentium fieret certa, etsi forsan mala aliqua fides, per quoddam tempus habita, postmodum demonstrari posset.

Dicunt 4. Nequeunt determinari signa animi, rem suam verè derelinquen-

quentis, qua tamen in derelictione præsumpta fundatur præscriptio. Sed

Contra est: assignari solet, inter alia 1. *acquiescentia* tempore immemoriali, nulla unquam facta protestatione, etsi fieri facile potuisset. 2. *Nulla mentio* facta in pactis, cum possessore, initis. 3. *Omissio tituli*, seu insignium respectu ditionis amissæ. 4. *Titulus alteri datus*. 5. *Negatio auxilii*, cum ferri & potuisset, & debuisset &c. &c. *Instruct. II. §. 2. Q. 4.*

Leucotheus, An Ditiones & Regna sunt Ultri & alienabilia? *Ultri & alienabilia.*

Melander. I. Sunt alienabilia variis titulis: præscriptione, ut vidimus, jure belli, titulo emptionis, donationis, cessionis, permutationis, aliisque contractibus, à potestatem habente legitime factis, ut patet communi omnium Gentium usu, sentu, atque consensu. Inde

II. Opponi solita nil evincunt.

Opponunt. 1. Alienatio Regni non competit Regi absque Populi consensu, neque talis potestas à Populo concessa, præsumi potest. R. Hæc forsitan vera esse in Regno electivo, vel successivo, quod lege defertur, non verò patrimoniali, hereditario, vel merè monarchico.

Opponunt. 2. Saltem in Regnis per legem delatis, requiritur ejusmodi con-

sensus. R. Non semper requiritur *expressus*, sed sufficit *interpretativus*, saltem in casu necessitatis, vel utilitatis publicæ, quia primæva communium voluntas præsumitur potius fuisse intenta in commodum *publicum*, quàm *privatum*. Unde ejusmodi pars Regni alienari potest, non tamen *in vita* subjici alterius potestati, sed rediret ad statum primævæ libertatis.

Opponunt. 3. Regia potestas est merè in commodum subditorum, protectoria Regni, non domina: ergo alienandi non competit illi potestas. R. Potestas regia, *per legem* delata, est quidem *primariò* in commodum subditorum; non tamen potestas *berilis*, & merè *monarchica* Regnorum, in quibus Imperantium salus etiam *primariò*, etsi non *unicè* intendi potest. *Instruct. II. §. 2. Q. 5.*

Officia ex dominio acquisito flunt.

Leucotheus. Quanam ex acquisito dominio flunt in societatem humanam officia, Naturæ, vel saltem Gentium jure confirmata?

Melander. I. In genere: dominio non abutendum in contumeliam Creatoris, neque in præjudicium sui, vel proximi. 2. Nemo in suo dominio turbandus. 3. Res inexhaustæ utilitatis in communiione primæva relin-
quen-

quendæ. 4. Res nullius primò occupanti cedendæ. 5. Rebus alienis, invito Domino, non utendum extra casum ultimæ necessitatis. 6. Fides in pactis, & contractibus servanda, & sic de aliis.

II. Tractant acatholici Moralistæ, hoc in titulo, plura de rerum pretio, de contractibus, de pactis, & interpretatione, quæ hîc prætermittimus
 1. Quòd de jure civili potiora hanc in tractationem concurrant. 2. Quòd acatholici in materiis civilibus, saturati, & emendati. 3. Quòd hæc ab Catholicis passim fusè, & eruditè elimata jam prostent.

§. III.

§. 3.

De summo jure Majestatis.

Jus summum Majestatis. Natura & proprietas Majestatis.

Leucotheus. Quid, quænam proprietas, & divisio Majestatis?

Melander. I. Imperium summum una voce Majestas dicitur, estque juxta Stagyritam, summa in civitatibus potestas. Inde fluunt ejusdem proprietates: Libertas plena, & naturalis respectu æqualium quò ad ea, quæ jus naturæ concernunt. 2. Carentia Superioris

2 3 in

in terris: an fiduciarius nexus ~~derogatur~~
 huic potestati summæ, est contro-
 versum. Affirmat *Vitriarius*, quia,
 saltem in causis feudalibus agnoscit
 Judicem, & felonix crimen, ac pœ-
 nam. Negat *Grotius*, quia solus titu-
 lus feudalibus non fundat subjectionem,
 cum descendat ex pacto, neque per se
 obliget ad homagium subjectionis, sed ad
juramentum fidelitatis. Addit, quod in
 casu felonix cognitio, sit arbitrio simi-
 lior, quam iudicio. Ita illi. Illud sat
 contestatum, obligationem clientelarem,
 seu jus protectionis, non officere pote-
 stati summæ, cum solummodo ca-
 sum defensionis ex pacto, superio-
 ritatem nullam respiciat. 3. *Exemptio*
 à legibus positivis humanis, absolute
 loquendo, non tamen pro libitu, po-
 stulante æquitate quadam naturali, ut
 suo exemplo, quod æquum iustum-
 que, promoveant. Successoribus ta-
 men licitum antecessorum leges irri-
 tare, actaque rescindere, absolute lo-
 quendo, eò quod par sit potesta-
 tis, & sicuti illi sua propria, ita &
 isti eorum statuta mutare, ac revo-
 care placita possunt. 4. *Perpetuitas*
 juxta quosdam, eò quod potestas
 temporaria, potius precaria, dicenda
 sit. Sed refragatur *Grotius*, si modò
 pote-

potestas revocabilis non sit *ad nutum*: quia rerum moralium natura ex operationibus, non verò ex tempore, desumenda est. 5. *Indivisibiles* juxta quosdam, id quod *in sensu*, *Majestatis everfiva*, & quò ad aliqua *certa jura*, quæ parem adstruerent, sat contestatum: *in alio tamen sensu*, & quò ad *quadam jura*, facientia statum Imperii mixtum, divisibilitatem aliquam, *absque Majestatis præjudicio*, admitti posse alibi declaravimus.

II. Dividitur potestas summa 1. In *absolutam*, & *limitatam*: illa nullis pactis, hæc aliquibus restringi solet quò ad *exercitium potestatis summæ*. 2. In *patrimonialem*, & *lege delatam*: illa absoluto jure proprietatis utitur; non ista. 3. In *civilem*, & *herilem*: illa *primariò* tendit in commodum *subditorum*; hæc *primariò*, etsi non *unicè* in commodum Imperantis. 4. In *electivam*, & *successivam*. 5. Juxta aliquos in *realem*, & *personalem*, eò quòd Populus, conferendo potestatem personæ, salutis suæ intuitu, *realem* sibi naturali jure reservet, nec *personalem* velit nisi *ministram Majestatis realis*. Refragantur alii, eò quòd *Majestas personalis*, subordinata *reali*, chymica sit, quia *summa*, & non *summa*, nec utilitati,

360 P. II. Titulus II. De origine
litati, nec salutis Reipublicæ commoda.
Instruct. III. §. 1. Q. 1.

Origo Ma-
jestatis.

Leucotheus. *Quenam origo potestatis
summa?*

Melander. I. Origo *fundamentalis* est
DEUS: *per me Reges regnant, & Prin-*
cipes imperant, inquit per sapientem
Naturæ Author. Nam, cum om-
nes simus naturâ æquales, alteri in
alterum potestas esse ut possit, Deus
ordinârit, vel permiserit oportet.

II. Origo Majestatis proxima in
genero, & prout notat potestatem civilem
summam, seu facultatem moralem guber-
nandi Rempublicam, immediatè fuit à DEO.
Ratio est: quia à singulis non procedit;
neque à familiis, cum his non
competat, nisi potestas merissimè eco-
nomica, non civilis, vel summa in alios,
unà cum jure vitæ & necis. Non
tamen est à DEO, præciè ut Au-
thore naturæ, per se loquendo, &
independenter ab omni facto humano,
quia absolutè necessaria non est na-
turæ humanæ, & ipsa societas civilis
immediatè descendit à jure Gentium.

III. Majestas, relativè spectata, seu
prout in specie residet penes unum, vel
plures, juxta quosdam, originem tra-
hit immediatè à DEO: Rationem affe-
rant, I. Quia aliàs potestas summa, à

Po-

Populo collata uni, posset denuò eidem auferri pro libitu, quæ sequela est perniciosa. Sed

R. dent adversarii *neg. seq.* qui hæc potestas non *revocabiliter*, sed *irrevocabiliter* conferri solet.

Rationem asserunt. 2. Quia aliàs forma *democratica* foret *immediatè* à DEO, & veluti ab ipso constituta *immutabilis*. Sed

R. *neg. seq.* Quia hæc potestas *Communitati* non data *positivè*, seu ut *necessariò* exercenda à *Communitate*, sed tantum *negativè*, sic ut in unum vel plures transferri possit.

Rationem asserunt. 3. Quia non est potestas nisi à Deo, ut patet in *Saule*, *Pontificibus Romanis*, ubi *Ecclesia* non applicat potestatem personis, sed potestati personarum.

R. dent. Non esse potestatem, nisi à DEO *mediate*, vel *immediate*; exemplum *Saulis* esse *extraordinarium*; cum *Pontificibus* nullam esse *paritatem*, nam *Pontificia* potestas est *supernaturalis*, proveniens à DEO, *tanquam libero collatore*, antecedenter non *Ecclesiæ*, sed *capiti*, ab *Ecclesia* designando collata, ut adeò non tantum *in se*, sed etiam, in ordine *ad subiectum monarchicum*, fluat *immediate* à *Christo*,

so, neque anteccedenter ab Ecclesia limitari, minuique possit. Oppositum contingit quò ad potestatem civilem, ut patet.

IV. Alii contrà statuunt, potestatem civilem summam esse in communitate *immediate* à DEO, & *hac mediantè* in uno, vel pluribus.

Rationem afferunt. 1. Quia, *præter communem Theologorum, ac Jurisperitorum, supposità civitate, simpliciter* necessarium est, ut illa sit sibi sufficiens ad existendum, hoc est, ad sui conservationem, defensionem, ac directionem: ergo *competens potestas, hoc est, summa, ex tali corpore* fluit, *quasi proprietas propria, communicata immediate* ab Authore naturæ, non deficiente in necessariis.

Rationem afferunt. 2. Quia *simpliciter* necessarium non est, ut talis potestas *determinatè*, sit penes unum è corpore, vel penes plures; ergo forma regiminis non est proprietas naturalis, *immediate* fluens ab Authore naturæ, sed est juris humani, est proprietas quædam moralis, *immediate* manans à communitate.

V. Illud, hac ex parte, est contestatum, quòd ipsum exercitium summæ potestatis per aliquem modum,

dum, *indeterminate sumptum*, sit juris naturæ. Nam sicut exercitium potestatis summæ, ita & *modus aliquis* ejusdem exercendæ *simpliciter* est necessarius; non enim potestas summa, ut est à natura *in singulis communis*, moraliter exerceri posset in singulos, cum singulorum consensum *in actibus singulis* habere, magnamque multitudinem in idem placitum convenire, *moraliter impossibile* sit. Unde alia longè est ratio *Democratici statûs*, ut notat exercendæ potestatis specialem formam, *solo jure positivo inductam*, ubi potestas summa sic est penes universitatem, ut obligatio parendi sit. penes singulos; ubi statuta firmantur per vota majora, & sic de aliis.

VI. Hac ex parte in errores varios abeunt protestantici Moralistæ. V. G. *Grotius* originem potestatis summæ alicubi *ordinationem humanam* vocat; *Puffendorfius* originem *immediatam* deducit ex pactis; *Masius* à DEO; quam sententiam commendat, *tantum Lutheranae religioni præcipuam*, sic ut scripta *Thomasi* opposita, *Hæresis* per carnificem, *Authoritatè Regiâ* publicè concremârit. *Vitriarius* singularem proculdit sententiam, dum ait: *Populus nunquam concessit potestatem Regi;*
quam

quam nunquam habuit, sed solus DEUS; Populus liber Regem sibi eligendo, inter manus DEI, à quo proximè accepit, eam resignat, qui, postquam à Populo Rex est electus, eam Regi confert. Hæc, ut jacent, & anti-loga sunt & paradoxa. Instruct. III. §. 1.

Q. 2.

*Majestatis
subiectum,
& objectum.*

Leucotheus. Quale subiectum & objectum potestatis summe?

Molander. I. Majestatis subiectum aliud est mediatum, aliud immediatum. Illud est communitas, quatenus in se spectata, semper exigit potestatem summam, veluti proprietatem, sibi naturaliter competentem; istud est persona physica, vel moralis, hoc est, unus vel plures, in quos, nulla sibi reservata parte, Majestatem omnem transtulit civitas.

II. Majestatis capax est omnis homo, quem natura, specialis lex, aut consuetudo non repellit. An natura repellat rationis usu carentes, quales infantes &c. eò quòd censeantur simpliciter inepti ad regimen, per plures distinctiones determinant Authores. Muliebrem sexum admittit non infrequens experientia, quam, naturæ juri oppositam, nemo facile dixerit.

III. Objectum Majestatis aliud est primum, aliud secundarium. Illud com-

complectitur subditos *proprie tales*, quales sunt cives, Landsassii, peregrini *arè alieno*, aut crimine, in loco commorationis obstricti. Istud *erronorum* notat, in quo stat præsumptio pro juribus Majestatis. In alieno territorio manet Principi hospiti *dignitas Majestatis*, quò ad honores &c, quia characterem vicariæ dignitatis Divinæ ubique circumfert. *Instruct.*

III. §. 2. Q. 3.

Leucotheus. Quenam sunt jura summa Jura Majestatis?

Melander. I. Summa potestas, *tanquam totum potestativum*, sub se continet varia jura, veluti totidem particulas Majestatis. Horum alia sunt *majora*, seu regalia intrinseca; alia *minora*, seu extrinseca: illa sunt regie potestati indispensabiliter connexas; hæc etiam aliis communicabilia: illa spectant potestatem tuendi Rempublicam; hæc verò subsidia, ad eam tuitionem requisita; utrorumque *finis* est interna & externa *Status tranquillitas*. Unde Regum potestas non est exlex, atque despotica, *qua quod libitum licitum*, sed commensurata fini, hoc est, *saluti Reipublicæ*.

II. Unde fluit officium Regum *primarium*, ut civitas, *interne* pariter

ac

156 P. II. Tit. II. De origine Domini ac Majestatis,
ac externè, secura atque tranquilla sit.
Quò ad securitatem *externam* con-
servanda *pax*, vel per *bellum* reparan-
da: inde nascitur jus Majestaticum
pacis, ac *belli* cum juribus connexis,
item jus *fœderum*, *Legatorum* &c. Quò
ad securitatem *internam* conserva-
da, fovendaque *una*, & *unice vera* re-
ligio: unde *jus sacrorum* in protegen-
da Ecclesia, adjuvando Ecclesiastico
Ordine, ac cunctis hæresibus præca-
vendo, novatoribus maturè suppres-
sis, atque eliminatis. Habenda iti-
dem *cura justitia* statutis legibus, cre-
ctis judiciis, ac magistratibus, pro-
positis pœnis ac præmiis: unde hæc
jura Majestati sunt propria, uti &
alia plura, quæ necessitates publicæ
sibi expostulant, qualia sunt *jus tri-
butorum*, & *vectigalium*; *jus dirigendi
commercia, opificia*; *jus cudendi mone-
tam*, instituendi nundinas, ordinan-
di contractus, definiendi rerum pre-
tia, constituendi pondera, mensu-
ras, erigendi scholas, Acadêmias,
regulandi civium societates atque
collegia, & sic de aliis. *Instruct. III.*
§. 2. Q. 4.

TITU.

TITULUS III. Titulus 3.

*De bello, ejusque causis, ac De bello.
officiis exinde fluentibus.*

§. I.

§. I.

*De origine, natura, licentia, ac con- Natura ac
ditionibus belli. proprietates
belli.*

L*Eucotheus. Quid est bellum? Et quotu- Essentia bel-
plex? li, atque di-
visio.*

*Melander. I. Bellum, sic dictum à
duello, seu certamine inter duos, vel
duas partes, dici potest in genere cum
Grotio esse status per vim certantium, quæ
tales sunt; Status quidem, ut indicetur
duratio; per vim certantium, ut exclu-
dantur forentes, aliæque contentio-
nes; quatenus tales sunt, ut excludan-
tur aliæ actiones, ad bellum non
pertinentes. In specie bellum justum
describi solet, status armata contentio-
nis, à potestate summa contra hostem publi-
cum, legitime ac pacis ergo, susceptus. Per
li publicum excluduntur duella, priva-
ta rixæ; per verba cætera distingui-
tur*

tur à rebellione, excursione, omnique bello injusto, quod vel à persona non legitima, vel modo, ac intentione minùs legitima suscipitur, geriturque.

II. Bellum dividitur 1. In *justum* & *injustum* spectatâ causâ, 2. In *solemne*, & *minùs solemne* spectatis ritibus solemnitatis, jure Gentium requisitis, quos inter *denuntiatio*, saltem in bello offensivo. 3. In *offensivum*, & *defensivum*: illo hostem sive juris vindicandi, sive damni reparandi causa, invadimus: isto invasionem injustam, nostra sive bona sive jura defendendo, repellimus.

III. *Et definitio & divisio sunt satis accommodatæ. Ratio est. Quia regulis justæ definitionis ac divisionis sat consonæ; neque melior in medium afferri potest. Unde definitio multiplex alia non satis legitima; divisio Grostii in bellum publicum, privatum, & mixtum analogâ, nam bellum privatum magis propriè rixa est vel duellum, quæis proprietates belli, atque effectus minimè competunt. Instruct.*

L. §. 1. Q. 1. & 2.

*Origo belli
justi.*

Leucotheus. Quænam origo belli?

Melander. I. Bellum justum, tam defensivum quàm offensivum, qualitercunque

& in

& in se precise spectatum, originem habet à natura, & est humano Generi coævum. Ratio prioris est: quia defensio sui, suorumque bonorum justa, ut necessarium est conservationis propriæ medium contra aggressorem iniquum, cuius est à natura insita. Ratio posterioris est, quia exigit natura, ne sce- lus maneat impunitum, & quivis se suæque possit defendere non solum dum actu fit invasio, sed & ut post illatam injuriam, bonaque erepta, possit sua recuperare.

II. Utrumque bellum, per se loquendo, est juris merè concessivi, seu permissivi, sic ut quidem nature jure sit licitum, non tamen præceptum. Ratio de bello defensivo est: quia defensio & conservatio sui, ac suorum bonorum, saltem quò ad modum violentum, cum occisione aggressoris injusti, uti amori, sibi & proximo naturaliter debito non est absolute difformis, ita nec est absolute exigita, cum salva maneat substantialis felicitas quò ad animam, neque defensio semper possibilis sit, vel etiam de meliore bono, sufficiente licentiâ ad præcavenda incommoda, ne scilicet natura sit exposita hominum injuriis & rapinis cum præjudicio Generis humani. Ratio de bello offen-

Inf. Jur. Nat. & Gent. Epitome. a a sive

suo est: quia punitio sceleris, vel vindicatio sui, ac suorum bonorum, *saltem quò ad modum armatum*, non est *de-terminatè* requisita ab amore necessario, cùm læsi Principes possent absolute, in causæ arbitros, compromittere, præterquàm quòd sufficiat sola quoque vindicationis licentia, naturæ jure concessa.

III. *Bellum, non qualecunque, sed publicum ac solemnno, spectatum præcipuè quò ad formam, sive modum usu receptum, seu defensivum seu offensivum, est solummodò juris Gentium.* Assertum patet partim *ex conditionibus*, requisitis ad bellum, qualis denuntiatio, armorum conditio, ne veneno infecta sint &c. partim *ex effectibus belli*, V. G. jus redigendi captos in servitutem, jus direptionis &c. qui juri naturæ, *eodem modo*, convenire non possunt.

Si dicas contra assertum 1. Quòd bella initium sumere haud potuerint ante rerum divisionem, & multiplicatas Gentes, ut adeò eorum origo humano Generi coæva dici haud possit. R. Bellum, spectato jure Naturæ concessivo recuperandi sua, si quando forent per vim erepta, esse potuit ante rerum divisionem, etsi exercitium juris, de-
fectu

factu occasionis, longè post sese exeruerit.

Si dicas contra assertum 2. Quòd bellum privatum sit antiquius publico, adeoque hoc simpliciter sit juri Gentium tribuendum. R. Etsi bellum publicum sit forsitan serius privato quò ad effectum, non tamen serius est quò ad jus, etsi usus per accidens non semper fuerit. *Instruct. I. §. 2. Q. 3.*

Leucotheus. Quenam origo bellis inju- Et inju-
sti?

Melander. I. Origo belli injusti est humano Generi coeva, descenditque à corruptione naturæ lapsæ, à peccato, omnisque peccati ac inimicitie authore demone. Assertum est S. Augustini, qui originem nocendi cupiditati, ulciscendi crudelitati, & libidini dominandi adscribit. Inde cœpit cum Caino, Nembrodo, & aliis tyrannis teste Conzenio.

II. Si Lucretio fides, pugnatum initio manibus, unguibus, dentibus; subin fustibus, & lapidibus; demum omni genere armorum, quorum inventio debetur humano ingenio, in suas clades malè acuto, ac perspiciaci. *Instruct. I. §. 2. Q. 4.*

Leucotheus. Quenam licentia belli in Licentia bel-
genere? li.

Melander. I. Bellum ex natura sua, jure

natura & Gentium ; immò & Divino antiquo est licitum. Ratio quò ad 1. est : quia fundatur in legitima sui defensione. Ratio quò ad 2. est : quia est necessarium mediũ ad tuendam Rempublicam , repellendos hostes , & reparanda damna illata. Ratio quò ad 3. est : quia Deus ipse leges generales de modo gerendi belli , Populo suo præscripsit , sic ut liber Deuteronomii liber bellorum Domini audiat.

Si dicant Manichæi, quòd omne bellum sit paci & amori naturali oppositum ; sit causa cædium, ac damnorum , quæ etiam justam habens causam, impediri cùm possit, hoc ipso debeat.

Contra est : Hæc quidem vera sunt de bello injusto, non autem justo , in quo nulla obligatio impediendi damna, quia aliàs obligatio foret impediendi justitiam publicam ; daretur occasio majoris mali ; immunia redderentur latrocinia

II. Bellum de se est etiam licitum jure divino novo , seu Christiano. Ratio est. 1. Quia non potest ostendi lex ulla sublativa juris antiqui , ac naturalis. 2. Quia fundatur etiam in testamento novo , s. Joanne Baptista , non jubente militibus , consilium salutis petentibus , arma deponere , sed justitiam in eis serrare &c. 3. Quia fundatur in Patribus : dicentibus S.

Am-

Ambrosio, non militare delictum est, sed propter prædam militare. 4. Quia fundatur in ipsa ratione: nam si homini privato licitum vim injustam vi repellere, cur id non liceat Principi Christiano? si huic licitum defendere pacem internam ferro contra malefactores, cur non etiam externam bello contra hostes? 5. Quia fundatur denique in ipsa experientia qua constat, quod Deus sæpe bella justa adjuvet non adiuturus, si omne bellum foret illicitum.

III. *Quæ replicari solent, non stringunt.* Nam 1. Textus quidam S. Scripturæ ex Evangeliiis; ex SS. Patribus; uti & nonnulli Canones, ritè intellecti, non volunt Christianis bellum esse prohibitum per se, susceptum auctoritate publica, & causâ legitima; sed quandoque per accidens, respectu habito ad circumstantias; vel loquantur solum de consilio, aut etiam ultione privata, uti colligere est ex contextu. 2. Bellum opponitur quidem paci, tanquam effectui charitatis, sic tamen, ut etiam sit medium ad pacem, neque bellum legitime susceptum est effectus odii sed justitiæ etiam vindicativæ: unde pax debet esse in voluntate, bellum in necessitate. Infruct. I. 9. 3. Q. 5.

Conditiones
belli.

*Leucotheus. Quznam conditiones ad bellum
si justitiam requisita?*

Melander. I. Inter primas est summa potestas. Ratio est 1. Quia bella, spectato Naturæ jure, non nisi necessitate induta, eoque solum ex fine permessa sunt, ut ii, qui Judicem non habent, jus atque justitiam consequi valeant. 2. Quia bellum illaturus agit Judicem in propria causa; sibi administrat justitiam, injuriæ vindicativam; exponit Rempublicam magno periculo; atqui hæc omnia non competunt, nisi summæ potestati. 3. Quia bellum illaturus alteri potestatis subordinatæ tenetur prius experiri viam juris, quæ medium ordinarium, paratum, atque pacificum. Hinc bellum, etsi legitimam causam susceptum, defectu tamen auctoritatis summæ fit illegitimum, neque solum contra charitatem, sed etiam justitiam. Hæc tamen intelligenda sunt regulariter, nam excipitur casus denegate justitiæ; potestatis subordinato delegatæ, præscriptionis vel pactionis factæ; incidentis summae necessitatis &c.

II. Altera conditio est causa justa. Ratio est: Quia bellum est modus defensionis ac vindicationis gravissimus, malorumque pessimorum illativus. Unde requiritur causa gravis & certa respectu Prin-

Principis, neque solùm *suasoria*, quæ, teste *Grotio*, movet *sub sola ratione utilis*, abstrahendo, an simul justum sit, quod utile creditur. Dictum *respectu Principis*, nam alia ratio militum, quibus parere necessum, nisi aliunde certò constaret injustitia belli. Ex quibus fluit, *bellum non temerè, sed maturo consilio suscipiendum esse*, eò quòd medium sit nimis periculosum, extraordinarium, Republicæ nimis præjudiciosum ac conscientiæ Principis nimium onerosum.

III. *Tertia conditio est recta intentio.* Ratio est: quia bellum permissum non est, nisi, *ut necessarium medium*, ad recuperandam pacem, aut exercendam justitiam, injurias vindicando, aut amissa recuperando: unde alio fine susceptum faciet bellum illicitum. Hæc tamen conditio non respicit *justitiam belli*, uti duplex prior; sed solummodò *licentiam belli*. Ex quibus Colligitur I. Quòd oblata plena satisfactione, cessare debeat bellum, etiam coeptum, non modò *titulo charitatis*, ut patet, eò quòd bellum sit gravissimum supplicium; sed etiam titulo *justitiæ*, saltem probabiliùs, eò quòd bellum sit *solius necessitatis*, adeoque

cessante injuria cesset etiam justa causa.

Colligitur 2. Quòd, deficiente vel unica conditione, bellum fiat injustum, vel saltem illicitum.

IV. *Inter conditiones belli legitimi, saltem offensivi, regulariter non tam natura, quam Gentium jure requisita est etiam diffidatio praevia, seu publica belli denuntiatio. Dicitur offensivi: nam defensivum, teste Platone, a natura inducitur. Dicitur regulariter: non enim opus est denuntiatione apud hostem perpetuum, rebelles, proscriptos, induciis elapsis in ferendis auxiliis, si periculum sit in mora, nulla spe, vel aliâ viâ suppetente. Dicitur, non tam natura jure, quia, sicut natura jure, bellum satis denuntiat facta injuria nec remissa; interpellatio debiti frustrata; injusta detentio ditionis alienæ &c. sicut amor, naturaliter debito, ac ad felicitatem, atque securitatem Societatis humanæ necessario, satisfiat abundè, etli & molliora media prius tentanda præcipiat natura, antequam gravissimum belli medium arripiatur, utique non arripiendum, nisi cogente necessitate. Dicitur denuntiatio jure Gentium requisita, quia longævo Gentium usu inducta ad Gentium publicam feli-*

felicitem , sic ut omiſſa diffidatione non bellum , ſed *latrocinium* , invaſor verò *proditor* eſſe dicatur à legibus ; inde noti ſunt varii ritus , obſervati à variis Gentibus , cùm bellum hoſtibus denuntiarent.

V. *Ad bellum denique juſtum ex integro requiritur etiam modus legitimus , ſic ut ritè ſuſcipiatur , ritè geratur , ritè finiatur.* De primo conſtat ex dictis ; de 2. & 3. conſtabit ex dicendis. *Ratio eſt : quia bonum ex integra cauſa , malum ex quolibet defectu.* Unde arma legitima ſint oportet , non veneno infecta ; nec hoſtis veneno tollendus ; nec aqua intoxicanda &c. quæ tamen omnia non niſi *ex jure Gentium* fluunt. Clerici à bello removentur à jure Eccleſiaſtico ob ſtatùs ſacri emipentiam. *Inſtruct. I. §. 4. Q. 6.*

§. II.

§2.

De juſtitia belli ratione religionis.

Leucætheus. An , quando , & quomodo inter juſtas belli cauſas , eſt habenda religio , ſeu propugnanda , ſeu propaganda ?

Melander I. In genere licet eſt bellum , morè deſenſivum , pro gloria DEI , ſeu ratione fidei , ac vera religionis. 2. Immo ortho-

juſtitia belliratione religionis. In genera.

doxis Principibus , ex suprema protectionis officio , obligatorium. Notandum hinc religionem non sumi pro cultu Numinis merè spirituali , sed pro cultoribus religionis causâ vim sustinentibus & defensionis capacibus. *Ratio prioris asserti est* authoritas tam sacra , quàm profana , qua ejusmodi bellatores , Imperatores , ac Reges , laudatos legimus , cui accedit jus naturale , Divinum , ac humanum , quo licitum vi vim injustam repellere , præcipuè quæ *veræ religionis causâ* hominibus inferitur. *Ratio posterioris est* , quia Reges , ac Principes sunt constituti *Nutricii Ecclesie* , ac Defensores , obligati ad defendendos fideles , ut non modò vitam *tranquillam* , sed & *in omni pietate quietam* ducere valeant , teste Apostolo Gentium.

II. *Quæ opponi solent , inania sunt.*
Nam 1. Etli *necessaria* non sit armata defensio veræ religionis spectatâ Dei potentiâ , sibi utique sufficientis ; necessaria tamen esse potest , spectatâ DEI' sapientiâ , Principes , ut Ecclesie suæ Defensores , sibi subordinantis.
 2. Textus , mandata *Christi* , & exempla , in speciem opposita v. g. *mitte gladium in vaginam , nolite resistere malo* &c. intelligenda sunt vel de defensione ,
 ac

ac vindicatione privata, vel de consilio, ac virtute patientiæ. 3. Confidentia, in DEO reponenda, non est opposita humanis auxiliis, etiam armatis, sed conformis est, ut ne præfidentia dici possit. *Instru. II. §. 1.*

Q. 1.

Leucotheus. Quidnam sentiendum in Justitia specie, de justa belli causa; ratione religionis? belli religionis in specie
Melander. I. In specie licitum est bellum respectu infidelium, præsertim verò Turcarum.
religionis defensivum contra infideles quoscunque. Ratio est, quia licitum in genere, adeoque à fortiori contra infideles, Christiani nominis hostes.

II. *Præcipuè licitum est contra Turcas, & alios, ditiorum, quæ olim Christiana fuerant, iniquos usurpatores. Ita contra Conringium, thesi opposita Muselmannis patrocinantem. Ratio est, quia, abstrahendo à specialibus pactis, suppetit jus recuperationis legitimæ de malè abrepertis, & per juratos Christiani nominis hostes, absque ulla præscriptione malè detentis.*

III. *Replica sunt inefficaces. Nam i. Si dicat Lutherus, quòd Turca sint flagellum Dei, cui non licet resistere, DEO resistantiam per tot infaustos exitus in sacris expeditionibus sibi invisam contestato. & Flagella Dei repelli posse testantur Gedeones, Othoniæ, aliique*
 Ju-

Judices, utpote ab ipso Deo suscitati, ut ea repellerent. Et sinistris eventibus colligi nequit adversa Dei voluntas, utpote qui sequuntur sæpe *per accidens*, & ex aliis causis, uti patet in ipsis expeditionibus sacris.

2. Si idem dicat, quòd Ecclesie utilior sit persecutio, quam tranquillitas, Deo *Judeos* monente per *Jeremiam* ne resisterent *Nabuchodonosori*. R. Non *semper* esse utiliozem, quia sæpe *periculosam*, monente *Christo*, ut oremus, *ne intremus in tentationem*. *Nabuchodonosori* resistere *Judei* non poterant, eo quòd Deus ob eorum scelera, hos eos jure privavit.

3. Si dicas cum *Conringio*, *Christianis* jus belli amplius haud superesse respectu terræ sanctæ, eò quòd, ipsis longa, justaque possessio suffragetur, neque sola religio justum belli titulum tribuat. R. *Abstrahendo à specialibus partibus*, jus naturæ superesse *Christianis*, quo licitum vindicare injuriam, & recuperare bona, injustè erepta, item quo licitum prævenire molimina, ne hostis *Christiani nominis juratus*, & in nostra damna intentus, nocere cum semper velit, præoccupatus non semper possit. Neque iniqua usurpatio jus oppositum fundare potest, religio-

ne,

ne; tot injuriis laceffitâ, sat juris dante in hostem, *Christiani nominis perpassum, ac juratum. Instruct. II. §. 2. Q. 2.*

Leucotheus. Quid tenendum de bello religionis in specie offensivo, contra Paganos?

Melander. 1. Sola religio propaganda non est legitima causa belli, Paganis inferendi ratione infidelitatis. 2. Unde non directe, sed solummodo indirecte adduci possunt ad veram fidem. Ratio asserti prioris est, quia ad bellum offensivum, legitime inferendum ratione delicti, requiritur jurisdictio ordinaria, vel extraordinaria ratione illata injuriæ: hæc deest in Paganos, quam non supplet sola religio juxta illud Apostoli: quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare? Ratio posterioris est, quia indirecte ad veram fidem infideles adducere, est iisdem per Apostolicos Viros Christi Evangelium prædicare, quod utique Divino jure permissum, dicente Christo: prædicare Evangelium omni creature.

II. Licet tamen bellum in Paganos, si prædicationem Evangelii persecutione repellant, Prædicatores injuriis laceessant, subactosque à vera fide suscipienda avertant. Ratio est: quia injuria, partim Ecclesiæ, partim innocentibus illata, etiam jure naturali præbet titulum bello sufficientem. Ubi tamen animadvertendum, non sufficere prætextum defendendæ religionis,

Justitia belli, respectu religionis propagandæ contra Paganos.

nis, ad colorandam ambitionem, avaritiam, tyrannidem, ut fieri, si minus solet, saltem facile posset.

III. *Opponi solita nil evincunt. Si dicas*
 1. Quod ob solam infidelitatem ab *Israëlitis* armis debellatæ sint Gentes.
 2. Id non esse factum jure *ordinario*, sed à Deo specialiter revelato.

Si dicas 2. Quod hæretici ob solam Apostasiam armis compelli possint: ergo à pari. 3. Negatur paritas, eò quod in hæreticos sit jurisdictio, non in paganos.

Si dicas 3. Dilatationem fidei Christianæ, & conversionem Paganorum ad vera sacra esse legitimum titulum. 3. Spe quidem legitimum respectu infidelium subditorum, non autem aliorum. *Instruct. II. 9. 2. Q. 3.*

Etque subditos.

Leucotheus. Quid sentiendum de bello religionis in specie circa subditos infideles?

Melander. I. Infideles subditi qualescumque, veluti Saraceni, Judæi &c. non possunt vi & armis compelli ad veram fidem directè. 2. Possunt tamen compelli indirectè. 3. Nisi obstant pacta specialiter ipsis indulta. Ratio est quod ad 1. Quia nequeunt cogi ad fidem internam, eò quod in liberum arbitrium non detur dominium, nisi à Deo, quo tamen & ipse se abdicavit: sed nec ad professionem externam, eò quod

quòd talis coactio *directa* fidem *Christiana* exosam, & de tyrannide suspectam redderet, multaque alia mala secum traheret. Accedit, quòd in infideles nulla suppetat jurisdictio, quæ *directè* non ordinatur ad finem supernaturalem: & licèt Principes sint legum Divinarum custodes, *directa* tamen coactio per SS. Canones est interdicta, *siquidem ad fidem nemo cogendus invitus.* (a) Ratio est quòd ad 2. Quia *indirecta* coactio neque justitiæ, neque ulli alteri virtuti adversatur; immò conformis est illi Evangelico *compelle*, fierique potest partim invitatione præmiorum, remissione onerum, partim negatione favorum, inflictione pœnarum, vel onerum, quæ aliàs debita, ac justa &c. Ratio quòd ad 3. est: Quia fides in pactis etiam infidelibus servanda est.

II. *Ex his inferitur 1.* Quòd, etsi subditi infideles, *ratione solius infidelitatis* pœnis *directè* coërceri, vel ejici nequeant, possint tamen, accedentibus aliis vitiis statui publico perniciosis. *Inferitur 2.* Quòd eorum ritus, negotiationes, modusque vivendi legibus & pœnis sic possint constringi, ut ne of-
fen-

(a) Can. *ad fidem.* 33. caus. 3. Q. 5.

fendiculo Christiana religioni esse valeant. *Infertur 3.* Quòd religio Christiana per se non solvat subjectionem Christianorum respectu Principum paganorum juxta illud: *subjecti estote propter Deum sive Regi, sive Ducibus*, solvere tamen possit *per accidens*: e. g. si dominium malè foret obtentum ejecto legitimo Principe Christiano; si fideles paterentur periculum perversionis &c. tunc enim Ecclesiastica potestate eximi possent, teste *Laymano*. *Infertur 4.* Quòd canones, qui videntur *directam* coactionem adstruere, intelligendi sint *de indirecta*, eò quòd alii canones *laxè* oppositum statuunt. Exempla quædam ejusmodi coactionis, si approbationem ferunt, vel denotant *relaxum* in infidelitatem, vel in fidelitatem, ut conjunctam cum aliis criminibus, publicas pœnas promeritis. *Instruct. II. S. 2. Q. 4.*

Justitia belli religionis contra subditos hereticos,

Leucotheus. Quid tenendum ratione belli, ex causa religionis, in specie contra hereticos subditos?

Melander. 1. Hereticos subditos (abstrahendo à pactis) vi & armis absolute edomari, & ad desertam fidem catholicam etiam directè compelli posse, est communis, & vera SS. Patrum, Doctorem, ac Politicorum sententia. 2. Etiam ab acatholicorum summo parte, praxique roborata. Ratio prioris est
ne-

necessitas publica, eò quòd caùsa religionis ita conjuncta sit cum ratione statùs, ut illa turbatâ, hanc pariter turbari, testetur multiplex experientia. Accedit, quòd persequi licitum sit flagitiosos; aliòsque Reipublicæ turbatores, adeòque & hæreticos, dicente Justiniano Imp. quod in religionem Divinam committitur, in omnium fertur injuriam. Autoritas Patrum, Doctorum & Politicorum fusiùs adducitur à P. Reiffenstuel. (a) Membrum asserti alterum probatum legere est in nostris Collegiis historicis. (b)

II. Est etiam non raro obligatio reprimendi ejusmodi novatores, maximè hæresiar-chas. 2. Etiam non subditi, uno alteròve casu, per Reges & Principes debellari possunt. 3. Etsi molliora media quandoque magis sint opportuna, ac præhabenda. Ratio quò ad 1. est: quia restringendi incendii, bellique præcavendi, non alius modus est expeditior. Item: quia sæpe periculum perversionis quò ad cæteros; dissensionis in Republica &c. Quò ad secundum patet in casu, quo exteri conarentur etiam vicini Regni subditos in eandem hære-

(a) Jure Can. L. 5. Tit. 7. de hæreticis.

(b) P. VII. Q. 9. sect. 7. f. 690.

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. bb

hæresin, ac defectionem pertrahere. Item, quo forsitan in Regno prævalentes hæretici pacem turbarent, & veræ fidei exitium molirentur, tunc enim summus Pontifex, *tanquam Pastor universalis*, posset Principi extero periclitantis Ecclesiæ tutelam, etiam armatam, committere. Primus casus nititur jure legitimæ defensionis, ac vindicationis; alter titulo jurisdictionis universalis Pontificiæ in omnes Christi fideles, qui per baptismum semel ingressi Ecclesiam, etsi hæretici sint, seu inobedientes. *Quò ad 3.* veritas alibi sat declarata est (a)

III. *Replicari solita nullius momenti sunt.* Nam si dicant 1. Quòd hæresis fundare nequeat justam belli causam, quia spiritualibus armis oppugnanda.

Contrà est: si spiritualia arma nihil proficiunt, etiam sæculari brachio coerceri potest. Adde, quòd, *per se loquendo*, non tantum turbet pacem Ecclesiæ, sed etiam Reipublicæ, ut adeò justus sit armatis mediis titulus.

Si dicant 2. Bellum non esse legitimum religionis reparandæ medium, dicente *Lactantio*, religionem esse juris Divini, *verbis, non verberibus constituendam,*
ut

(a) In Coll. Hist. I. c.

ut ne plures *ficti*, quàm *veri* Catholici prodeant. Sed

Contra est: Bellum utique non est medium *ordinarium*; *extraordinarium* tamen legitimis in circumstantiis, si nempe *media indirecta & mollora* nihil proficiant. Dicta SS. Patrum, maxime *S. Augustini*, quæ agglomerare lo- lent *autonomittæ plus non volunt, quam vim non necessariam, & immoderatius usurpatam, Evangelicæ prædicationi esse contrariam; zelum item, non secundum scientiam adhibitum, plus sæpe destruxisse, quàm edificasse.* *Instruct. 11. 9. 3. Q. 5.*

§. III.

§. 3.

De justitia ac injustitia belli ratione *Justitia belli ratione Re- gionis.*
Regionis.

Leucotheus. Quenam cause belli justæ, Cause belli vel injustæ ratione Regionis? *justæ ac in- justæ.*

Melander. I. Justitia belli in genere fundatur in gravi injuria, uti dictum initio: unde fluunt justæ belli causæ in specie, quæ ad duplicem classem referri solent. Ad primam spectat defensio sui, suorum, regionis, Rei- publicæ &c. Ad alteram vindicatio sui, suorum, regionis, Reipublicæ &c. illa facit retinere sua; hæc sua recuperare:

bb a

illa

illa presentem; hæc præteritam propellit injuriam.

II. In particulari, respectu justæ defensionis, legitima belli causa est rebellio à subditis tentata; fidem, obsequium, & justa tributa denegantibus. 2. Profectio ejusmodi rebellium. 3. Hostilis irruptio. 4. Facta hosti opitulatio. 5. Injusta confederatorum invasio. 6. Aequitatis naturalis injuriosa denegatio. Respectu justæ vindicationis, legitima belli causa est 1. Recuperatio domini, jurium, quæ injustè erepta. 2. Reparatio famæ, ratione irrogatæ injuriæ publicæ. 3. Vindicatio innocentum ab hostili captivitate, injuria &c. 4. Ultio ob denegatam justitiam. 5. Dei jussio. Atque in his; & similibus causis jus belli suppeditat natura, Gentiumque consensus.

III Injustitia belli in genere fundatur in levi tantum injuria; in specie revocatur ad geminum titulum; primus est jus in armis, alter ratio status. Ad priorem spectat in particulari dominandi libido, ambitio, dilatandi Regni cupiditas: ita Romani solo armorum jure, & dilatandi Imperii cupiditate sibi licita bella perluadebant. 2. Vindicta mera cupiditas. 3. Libertatis inconsultus amor. 4. Denegatio matrimonii. 5. Jus imper-

perfectum, quod non fundat obligationem *justitiæ*, saltem rigorosæ, sed minus strictæ, in æquitate naturali fundatæ. Ad rationem statûs, solâ utilitate fundatam, pertinet. 1. *Metus vicinæ potentie*, nimium accrescentis. *Ratio est*: quia quivis, quò ad justè parta, est in legitima possessione. 2. *Servandum æquilibrium*, ut vocant, *Europiæ*, seu inter Principes conterminos. *Ratio est*: quia fundamentum hujus æquilibrii consistit merissime in supra nominato metu. 3. *Titulus acquirendi domini*, in *jure nature*, vel *Genitium* non fundatus: V. G. fertilioris soli cupiditas, detectio novæ insulæ, seu regionis jam habitatæ. 4. *Titulus coloratus per varios prætextus* &c. & sic de aliis.

IV. Ex his deducitur, quòd bellum, ex utraque parte, non possit esse *justum materialiter*, seu *consideratum quò ad rem ipsam*, de qua bellatur, eò quòd spectare nequeat *æqualiter* ad utrumque; possit tamen, ex utraque parte, esse *justum formaliter*, seu *spectatum quò ad mentem bellantis*, quæ ex ignorantia invincibili esse potest in bona fide, id quod sæpe sæpius contingere, saltem præsumendum est. *Instru. III.*

S. 1. Q. 1.

bb 3

Leu-

Controversa
in hisce cau-
sis.

Leucotheus. Quenam in hisce causis controversa inter Authores?

Melander. I. Quò ad justas belli causas opponunt nonnulli 1. Quòd inter justas belli causas sit non tantùm injuria facta, sed etiam prudenter prævisa V.G. in apparatu bellico, aliisque indiciis: quia nemo tenetur expectare ictum, etiam in privata defensione. Sed

Contrà est: quòd hostilis animus, moraliter certò prævissus, & denegata securitatis cautione, justè præsumptus, sit justa bellandi causa, non tamen præsumptus solummodò ex incertis indiciis, vel formidatus ex potentia crescente.

Opponent. 2. Quòd ultio sumenda de illata injuria, non sit justa belli causa, quia ultio dicit pœnam, à potestate superiore infligendam, quæ non datur inter summos, seu pares, bellum gerentes. Sed

Contrà est, quòd illata injustè injuria faciat injuriantem inferiorem ratione delicti.

Opponent. 3. Quòd consæderatio non foret justa belli causa in casu, quo quis utrique bellanti esset fœderatus. Sed

Contrà est, quòd posset succurrere justam foventi causam: vel fœderato, tempore priori; vel etiam ob spe-
cia-

cialiora pacta magis sibi conjuncto, uti vult Grotius.

Opponunt. 4. Quòd *Abrahami* bellum sociale non videatur fuisse justum, quia illi nulla facta injuria, neque petitum ab eo auxilium. Sed

Contrà est, quòd facta sit *Abrahamo* injuria, saltem *mediate*, petitumque ab eo auxilium *implicitè*, fictione juris, & charitatis. Unde illata injuria fundatur saltem in fœdere amicitiz, quod non *equaliter* ligat, sic ut succurrendo huic alterum quis non possit offendere, quia alter jam rupit amicitiz vinculum *inusta amici offensione*. Ubi tamen observandum, quòd ejusmodi bellum sociale non obliget nisi secluso periculo proprio, & salva charitate ordinata, quæ *primariò* tendit in se ipsam.

Opponunt. 5. Quòd inter justas belli causas etiam sit *negatus transitus militaris*, uti patet exemplo *Moyſis*, qui ferro vindicavit transitum, ab *Amorrhæis* injustè, quia contra æquitatem naturalem negatum. Sed

Contrà est: *negatus transitus militaris*, etiam amicus, per se non est justa belli causa, quia ordinariè est nimis onerosus, atque periculosus, adeoque rarò innocuus. *Moyſes* vindica-

dicavit negatum ab *Amerzheimis* trans-
tum, non in se, sed *quò ad modum*,
quia *hostiliter* denegatum. Et licet *re-*
gulariter non obitet metus periculi qua-
liscunque; obstat tamen metus justus,
& *ordinariè* fati fundatus.

Opponunt. 6. Quò inter justas belli
causas saltem foret *transvectio mer-*
cium injustè negata, quia *innocia uti-*
litatis, & *cum præjudicio commercii liberi*. Sed

Contrà est: Quò *transvectio mer-*
cium cum præjudicio propriae ditionis justè
negari possit, quale foret in mercibus
ad luxum, in *transvectione nimia*,
suspecta, cum diminutione commer-
cii proprii &c. Quò si ponatur
transvectio, verè innocia, negari quidem
absque iniquitate non posset, etsi propte-
rea non statim fundaret *justam belli*
causam, quam non nisi in injuria, *ri-*
gose & propriè tali, fundandam dixi-
mus. Unde inter justas belli causas
suprà posuimus *æquitatis naturalis viola-*
tionem injuriosam. Aliud foret in circum-
stantiis *extremæ necessitatis*, uti patet.

II. Quò ad *injustas belli causas oppo-*
nunt nonnulli. 1. Quò *æquilibrium*
Europæ conservandum *belli justii* titulus
esse possit, cum sit *de jure Gentium*
in ordine *manutenendam Europæ tran-*
quillitatem publicam. Sed

Con-

Contra est, quòd ejusmodi æquilibrium longè magis turbaret tranquillitatem publicam, quovis finitimo, ob alterius fortunam justè crescentem, in bella pròruente, & sibi vicinum non molestum, sola Regni dilatandi cupiditate armis laceffente, id quod S. Augustino grande est latrocinium. Accedit, quòd quatuor Monarchias, ceteris Regnis ampliores, nemo unquam, hoc solo titulo, per arma justè minueudas, existimârit.

Opponunt. 2. Quòd causa, moraliter certò justa, haberi sæpe non possit, adeoque justitia belli opinativa, vel dubia sufficere debeat. Sed

Contra est: etli quandoque sufficere possit justitia valde probabilis, vel probabilior respectu oppositæ, aut dubia solummodo speculative, quia in moralibus certitudo non semper haberi potest, & stante dubio speculativo, certitudo moralis ex dictamine reflexo haberi potest; non tamen sufficit justitia mere opinativa, minùs probabilis, vel dubia etiam practice, uti patet ex suprà dictis. In casu tamen vindicande injuria requiritur certitudo de illata injuria, quia, qui injuriam fecisse creditur, est in possessione, & in criminalibus requiri solent probationes, luce clariores.

bb 5

Oppo-

Opponunt. 3. Quòd utrinque dari possit bellum *materialiter justum* casu, quo in urbis *justa* obsidione obsessi quidam innocui nocentibus essent commixti, qui *justè* oppugnanti, *justè* *pariter*, repugnaret. Sed

Contrà est: *Moline* si fides est, innocui *justè* non repugnarent, sed fugere tenerentur, quos & hostis non *directè*, sed *indirectè* solummodò oppugnaret. Unde cum *Lessio* faciliè damus, inter privatos dari certamen, *utrinque justum*; immò & speciem quamdam belli, *utrinque justè*, quando nempe ex altera parte tantùm est *oppugnatio indirecta*; nunquam tamen bellum, *proprie dictum*, seu publica auctoritate gestum, posset esse *utrinque justum*, cum re ipsa nunquam uterque supremus Princeps *bellans*, sed tantùm unus habere possit, à *parte rei*, justam bellandi causam. *Instruct. III. §. 2. Q. 2.*

§. 4.

Effectus belli:

Primarius respectu hostium.

§. IV.

De effectibus belli.

Leucotheus. Quisnam effectus belli *primarius respectu hostium?*

Melander. I. Jus occidendi hostem: quia, concessio fine, concessa Judici ordinaria media. A nomine veri hostis excipi solent

solent imbelles, seu infantes; imbecilles seu fœminæ, nisi & ipsæ pugnent; inermes, seu personæ sacræ; utiles in commune, seu agricolæ, mercatores &c. Item capti, vitam paciscentes, sese dedentes discretioni Victoris, ad bellum coacti, innocentes &c.

II. Exempla contraria apud Grotium non probant licentiam, sed impunem tolerantiam spectato Gentium jure; neque jus Talionis permissum est in innocentes, etsi membra sint Communitatis nocentis; neque *utilitas in evitendo terroris* sufficit, cui molliora suppetunt media; neque *pernitia* in resistendo exhibita, quæ vel in hoste laudanda.

III. Quò ad modum tollendi hostem, jure Naturæ & Gentium, vetita est immisio ficariorum corrupta illorum fide; jure Gentium prohibitum est, hostem veneno tollere, ne multiplicentur belli pericula, Regiæque capita vix evitabili discrimini exponantur; venenatis itidem uti armis, fontiumque intoxicatione, cum bello sint aliæ sat copiosæ nocendi artes, atque occasiones. *Instruct. IV. §. 1. Q. 1.*

Leucotheus. *Quinam effectus belli secundarius respectu hostium?* Effectus secundarius.

Melander. I. Est jus in res, & hostium bona. Fluit à majore ad minus, à vita
in

in vitæ bona, etiam respectu innocen-
tum, in quantum id exigit *necessitas*, ac
utilitas bellica in ordine ad comparan-
dam victoriam, viresque hostibus
succidendas. *Ratio est*: quia, concesso
sine, concessa etiam media. *Illicita* ta-
men devastatio rerum ultra metas
necessitatis, seu utilitatis, præcipue
respectu Innocentum.

II. *Jure Gentium* major est belli li-
centia, *dominio omnium*, qua hosti eripiun-
tur, in Victorem translato, saltem quò ad
forum externum; quò ad forum in-
ternum res immobiles, ultra debitam
compensationem ereptæ, restitutioni
obnoxia sunt juxta Molinam. *Illæ ipsæ*
tamen dominii prerogativa solummodo obtinet
in bello justo: quia, jure naturæ & Gen-
tium, ius nullum ad bellum est, *sine*
justa causa, adeoque nec ad effectum
belli, seu dominium rerum. Unde
non est paritas cum excessu satisfactio-
nis injusto, qui respectu belli justiper
jus Gentium legitimatur quò ad forum
externum: quia bello justo erepta ni-
tuntur & legitimo titulo, & juris præ-
sumptione, quòd sint satisfactioni de-
bitæ congrua, etsi Victoris conscien-
tiæ id relinquatur.

III. *Jus in hostium bona*, nullatenus ta-
men, saltem per se loquendo, sese extendit ad
loca

loca sacra, templa, altaria, neque in res sacras, bonaque Ecclesiastica, uti cum Grotio nonnulli statuunt, maxime Protestantes. Ratio est: quia fatuum est, teste Polybio, DEO bellum inferre, adeoque & belli effectu incendium furere. 2. Quia Ecclesia quæ talis, est status in statu, seu separatim corpus à Republica, uti supra vidimus. 3. Quia sacra, jure Divino, (a) ab omni profanatione immunia. Unde cum Pomponius ait: *loca capta ab hostibus desinere esse sacra*, loquitur ex vana persuasione Gentilium, qua credebant, à fanis urbium captarum recedere Deos: sed neque jus Gentium de sacris seu locis, seu bonis, quidpiam potest disponere, quia altiore jure, Divino nempe, exemptis. Dicitur tamen: *per se loquendo*. Nam casu quo Ecclesiastici sese bello miscerent, jus hosti præberent *per accidens*, salvis tamen bonis Ecclesie, quia *delictum personæ non debet nocere Ecclesie*. Item casu, quo nocumentum, *indirectè solummodo*, inferretur. Demum in casu, quo, contra dispositionem Ecclesiasticam, templa forent *incastellata*, seu castri instar munita &c. Instruct. IV. §. 1. Q. 2.

Leucotheus. Quinam effectus belli respectu vincensium, & devictorum?

Me-

Effectus Belli respectu vincensium, & devictorum.

(a) Levit. c. ult. v. 28.

Melander. I. Quæ in bello justo justè sunt acquisita, spectata belli naturâ, primariò cedunt Principi, sic ut ab ejus voluntate dependeat, quidquid privatis per excursions licitum, & in depraedationibus proprium. Ratio est: quia miles solummodò est instrumentum, Princeps verò causa principalis. Inde immobilia, jure Gentium, cedunt Principi; immò & mobilia, etsi jure Justiniano cedant militi, uti & illa, quæ in excursionibus liberis occupant, tanquam incitamenta alicritatis. Unde urbem in depraedationem dare, si præcaveri flagitia, illicitique excessus possent, per se non foret injustum, quia bellum justum tribuit jus in hostium bona: sed cùm talis cautela sit difficillima, immò moraliter vix possibilis, ejusmodi licentia per accidens plerumque est illicita, ac injusta.

II. Effectus belli justii est jus in captivos cum dominio ex parte capientis, & servitute ex parte captivi, suo modo etiam cum jure in vitam, saltem abstrahendo à Christianismo. Unde illud Caji, quòd apud omnes Gentes Dominis fuerit potestas vitæ, necisque in servos, intelligendum de jure Gentium solum permissivo quòd ad impunitatem externam, cùm jus vitæ soli DEO sit reservatum. Servitutem jure Gentium
in-

inductam supra jam diximus: in causa fuit refrenatio inferendæ mortis propositis tot servitiorum commodis. At inter *Christianos* dudum sublata est servitus, partim ob libertatem, à *Christo* nobis donatam; partim ob charitatem, qua ejusdem corporis, sub uno capite *Christo*, membra, & fratres sumus.

III. *Ad eundem belli effectum reducitur imperium in victos, sed regulariter tantummodo civile, vel mediatum, & religioni catholice favorable.* Excipitur casus, quo Princeps devictus haberet subditos mediatè tantum, nec absolute sibi subiectos, in quos victori imperium cederet solummodo conditionatum, si nempe satisfactio congrua haberi nequeat. Excipitur item casus Principis devicti, ac bello capti, quo Victori non illicò imperium cederet in Principis subditos, quia à Rege captivo, *vi captivitatis*, non transfertur imperium in victorem, sed usus solummodo impeditur. Si ultrò cederet, *regione patrimoniali* excideret, quia alienabili: non tamen cæteris, *lege delatis*, quia sine populo, seu devicto, seu assentiente, non alienandis. Unde Victori, *per se* loquendo, non est jus in vitam Regis captivi: quia Majestas etiam in subiecto captivo manet

in-

inviolabilis, nec Rex in Regem, ad instar subditi, delinquere, eodemque modo puniri potest. Dicitur, quòd Victori competat *regulariter imperium solummodo civile* in devictum populum, quia de jure naturæ *saltem congruum est*, ne imperia ad tyrannicam subditorum oppressionem, etsi bello subacta sint, convertantur, præterquam quòd penes *Christianos*, sublata servitute, etiam ejusmodi imperia *merè herilia esse* sublata videantur. Dicitur *imperium mediatum*, quia, conformiter ad principia, verè politica, videtur imperium victis Regibus, aut Populis relinquendum, saltem imposito præsidio, reservato tributo, aut formâ regiminis immutatâ. Dicitur denique Victori competere in victos imperium *religioni catholicæ favorabile*: quia jure Divino, religio *unicè vera*, qualis catholica, ut hic supponitur, fovenda semper & promovenda, exterminatis erroribus, nisi & ipse, unà cum suis, salute exciderè mavelit. *Instruct.*

IV. §. 2. Q. 3. & 4.

Effectus belli respectu subditorum. *Leucotheus. Quinam sunt effectus belli quòd ad subditos?*

Melander. I. Jus militis conscribendi intra territorium proprium, & absque coactione, saltem respectu non subdito.

ditorum. Alter effectus est *jus sequela*, quo subditi, in gravi necessitate Reipublicæ, ad justam defensionem evocari, & cogi possunt à potestate summa. Fundatur in necessitate, omnium Nationum consuetudine, hoc est, in jure Naturæ ac Gentium. Tertius effectus est *jus exigendi sumptus pro alendo milite*: quia bello justo, tanquam legitimo titulo, imponi subditis tributa possunt. Quartus effectus est, *jus armandiæ* quo armamentaria instrui, subditi ad tractanda arma habiles reddi possunt, exercitio apud bene moratas Respublicas consueto, & quam maximè proficuo, ac necessario. Effectus quintus est *jus muniendi vel extruendi munimenta, imponendi præsidia, & excubias imperandi*, quia hæc omnia sunt media, ad finem licitum necessaria.

II. *Non tenentur subditi, præcisè evocati à Principe ad bellum, hujus examinare justitiam.* Ratio est: quia subditus imperii, à Principe dati, executor est, non scrutator: secus enim subordinatio debita, ad Reipublicæ regimen necessaria, sæpe sæpius turbaretur. 2. *Tenentur tamen taliter evocati sese informare de belli justitia, casu quo rumor communis, vel cause insufficientiam, vel injustitiam promul-*

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. CC ga-

404 P. II. Titulus III. De bello,
 garet. Ratio est: quia aliàs versarentur
 in ignorantia culpabili & affectata,
 quacum honestas operationis nequit
 consistere. 3. Stante nihilominus dubio,
 post factam inquisitionem, subditis bellare li-
 citum: quia in dubio stat præsumptio pro ju-
 stitia. Hæc dicta de subditis, appli-
 cari etiam possunt militibus con-
 ductitiis, siquidem ante bellum, de quo
 dubitant, conscripti sunt: quia hoc
 casu subditis æquiparantur. Immò
 etsi primùm conscribendi sunt: quia uti
 possunt argumento præjudicii, vel sal-
 tem deponere dubium, ex dictami-
 ne causæ, longè meliùs librata à con-
 cilio Principis. Id tamen certum,
 quòd in dubio pratico operari sit
 semper illicitum, & quòd milites sic
 comparati, ut insuperhabita injusti-
 tia belli, ad cujusvis obsequia sint
 parati; si modò justum præbeatur
 stipendium, à gravi reatu haud excu-
 sabiles dici possint. *Instruct. IV. §. 3. Q. 5.*

**Obigationes
 in bello.**

*Leucotheus. Quenam obligationes in bello
 Melander. I. Obligatio generalis, respec-
 tu summæ potestatis injustè bellantis, est onus
 reddendæ DEO rationis de cunctis caedibus, rap-
 pinis, atque malis, unà cum restitutione dam-
 norum omnium, quæ quidem restitutione sarciri
 possunt. Patet. Cessat tamen hæc obli-
 gatio, si bona fides, & ignorantia in-
 vin-*

vincibilis excuset Principem. Idem tenendum de Consiliariis, Ducibus, aliisque, injusto bello scienter cooperantibus. 2. Obligatio Principis, *in specie respectu militum*, infert solutionem stipendii ex contractu; unde obligationis neglectæ pedissequa est restitutio.

II. Obligatio militum, *respectu Principis*, sese extendit ad cuncta servitia militaria, etiam cum præviso mortis periculo præstanda. *Respectu aliorum* est, ut juxta D. Baptistæ effatum, contenti sint stipendiis suis, neminem concutiant, nemini calumniam faciant, nec vi nec fraude sibi plus vindicent, quàm oportet: unde omnes annonariæ praxes Quæstorum, omnes Ducum industriæ fraudulentæ, militumque in rusticos violentiæ, ad illicita militaris licentiæ spolia, restitutionis obligationi obnoxia, sunt relegandæ.

III. Obligatio, *respectu hostium inter se*, præscribit 1. In bello incipiendo *justitiam*. 2. In modo belli gerendi *moderationem*, qua armorum licentia, intra necessariæ defensionis, vel licitiæ recuperationis limites, coërceatur. 3. Requirit *sinceritatem*, oppositam *dolo malo* atque *mendacio*; non autem *simulationi*, *insidiis*, & *stratagematis licitis*, co

ex capite, quia, cùm in bello iusto fas sit hosti nocere, fas quoque est, id per consilia occultata efficere, dicente Deo ad Josue: *pone insidias urbi.* 4. Requirit *fidem* in promissis: unde *Puffendorfius* per *Groziū* reformatus, dum ait, pacta, quæ statum belli relinquunt, naturæ jure haud esse servanda: sed fallit; nam validitas pactorum, spectato jure naturæ, habetur *formaliter* à mutua *conventionē*, non à *qualitate personarum contrahentium*, vel à statu belli, ac *pacis*, in quo versantur: unde, quòd *ad comprehensā in pactis*, consensus mutuus quasi tollit statum belli, cùm non sit inter hostes, sed hæc ex parte mutuò concordēs. 5. Eadem obligatio præscribit *honestatem*, ut ne per supra, aliæque nefanda flagitia victores sæviant in devictos. Patet jure tam naturali, quàm Divino, immò & Gentium moratorum. 6. Adstringit insuper *ad humanitatem*, per sepulturam mortuis exhibendam, saltem ex jure Gentium, & seclusâ poenâ, vel jure quodam reciprocationis. 7. Denique adstringit *ad observantiam festorum*, saltem *ex regulis decori*, & nisi aliud necessitas, utilitas, seu major longè commoditas suadeat.

IV. Obligatio hostium quòd ad alios, quos

quos vocant, *neutrales*, exigit eorum *indemnitatem*, sicut in ejusmodi territorio non exercentur actus hostiles. Contra neutrarum partium obligatio petit erga utrumque bellantem, *veram æqualitatem* in permittendo transitu, comæatu &c. Transvectio rerum, quæ nullum habent usum, vel emolumentum ad bellum, æqualitatem illam non videtur infringere, etsi transvectio mercium, & similium, quæ usum habere possunt in bello, dependeat à conditionibus neutralitatis.

Instruct. IV. §. 4. Q. 6.

Leucotheus. Quid de sic dictis repressa- Repressalia- liis sentiendum?

Melandet. I. Repressalia sic dictæ ab Italica voce ripresa, sunt species belli privati, utpote quo vindicatur injuria, privato à privato illata, nec malè dicuntur jus, quo magistratus sive se, sive suos, in casu denegatæ justitiæ ab externis, ab illata per eosdem injuria vindicat, reddique indemnes.

II. Jus istud non à natura, quæ ex alieno delicto neminem ligat, sed jure Gentium inductum, & cuidam fundamento imputationis innixum esse videtur, vi cujus, Magistratu creditoribus exteris justitiam denegantè pro suis suorúmque debitis, ipsa communitas,

406 P. II. Titulus III. De bello,
nitas, seu singulorum civium bona,
ob arctissimam unionem membrorum & corpo-
ris, obligata esse videantur. Ratio
ejusmodi juris esse potuit inhibitio va-
ga licentiæ exteris damnificandi, vel Ma-
gistratu ad reddendam justitiam, vel
subditorum bonis ad satisfactionem
præstandam obligatis ob conjunctionem
moralem, vi cujus factum civitatis ci-
vibus singulis, & factum singulorum
toti civitati imputari potest. Unde
damnum innocui cedit commodo
publico suppetente etiam recurso ad
civitatem in ordine addetrimenta in-
nocuis farcienda.

III. Repressaliarum proprietates
sunt 1. Ut fiant à Magistratu, seu *au-*
thoritate publica: unde differunt à pig-
norationibus, quæ à quovis Judice
decerni, vel etiam à *privatis contra pri-*
vatos, autoritate propria usurpari
possunt. 2. Ut fiant non nisi post
formam juris legitimam tentatam,
atque frustratam, nullo alio medio
consequendæ justitiæ suppetente, eò
quòd sint remedium *extraordinarium &*
violentum. 3. Ut fiant exceptis exci-
piendis, quales sunt personæ Princi-
pes, item Ecclesiasticæ, Legati, viato-
res &c. 4. Ut fiant sola personarum
detentione, non severiore tractatio-
ne

ne, quia non sunt hostes, sed potius obsides. §. Ut fiant in bonis ejusdem generis, si haberi possint, absque excessu supra damnum illatum; quia, quod ultra æqualitatem eripitur, furtum est. *Instruct. IV. §. 5. Q. 7.*



TITULUS IV. *Titulus 4.*

De Fœderibus, eorúmque natura ac proprietatibus. *De fœderibus*

§. I.

§ I.

De fœderum origine, natura, ac proprietatibus. *Fœderum origo.*

Leucotheus. Quæ fœderum origo?

Melander. I. Fœderum origo historica est societati civili contemporanea. Assertum patet inductione. Sic, teste Dione & Livio, omnes Gentes, cum de imperio certarunt, ante omnia socios suæ fortunæ quærebant; sic notum est fœdus Abrahami cum Abimelecho, Salomonis cum Hiramno, & sic de aliis.

II. Origo fœderum fundamentalis, & impropria, descendit ab ipsa natura. Ratio est: quia sicuti natura inclinatur ad societatem humanam, ita & ad fœdera, velut fortissima securitatis publicæ vincula, tutissimæque ejusdem societatis

tatis præsidia. 2. Quia eidem societati non tantum expedit habere domesticos, sed & socios vicinos, atque amicos, cum sine fœderatorum ope familia, hoste suo debilior, eidem resistere, haud posset. Non tamen, *proprie loquendo*, origo fœderum est *de jure naturæ*, uti aliqui volunt, nisi *jus improprie tale*, seu *merè concessivum* intelligant. *Ratio est*: quia etsi sint societati humanæ admodum congrua, non tamen eorum admissio est *absolutæ necessitatis*, sicut exigantur *determinatè* ab amore, alteri naturaliter debito, seu ad felicitatem, naturæ rationali propriam *simpliciter* requisito. Cur enim Gens quælibet, *absolutè loquendo*, non possit sibi sola vivere, aliarumque Nationum fœdera reculare, saltem excepto calu *ultimæ necessitatis*, qua Gens vicina, ad avertendum interitum, fœdus *justum, innocuumque rationabiliter, debitoque modo* exposceret.

III. *Origo fœderum formalis ac propria habetur à jure Gentium. Ratio est*: quia *utilitatis ac necessitatis publicæ causâ*, per Gentes in usum inducta sunt, eò quòd expediat Reipublicæ vicinos habere socios, & contra hostem sibi fœderatos. *Instruct. I. §. 1. Q. 1.*

Leu-

Leucotheus. Quid nominis, reique est fœdus? *Natura fœ-*

Melander. I. Fœdus sic dictum à se, quæ serum.

fœderi interponitur; est *sponsio publica*,
sumique solet *formaliter* pro contractu;
materialiter pro articulis conventis.

II. In ordine ad præsentem tra-
ctationem sumitur *pro contractu publico*,
publicæ amicitiae, mutui auxilii, &
commerciorum gratiâ, à diversis ci-
vitatibus inito. Unde

III. Rectè definitur esse *conventio*
publica, à personis, *summa potestate præditis*,
legitimè inita communis commodi ergo. Con-
ceptus servat regulas: nam excludit
negotia Regum privata, Civium pa-
ctiones; exprimit jus Majestaticum,
uti & finem, *publicam nempe utilitatem*.

Instruēt. I. §. 2. Q. 2.

Leucotheus. Quotuplex fœdus?

Multiplict.

Melander. I. Aliud est temporaneum pro tas fœderum.

certa expeditione; aliud *perpetuum*:
perpetua fœdera, *in ordine ad bellum*, pa-
cis *perpetuò exclusivum*, videntur illi-
cita, & naturæ juri contraria, quæ
pacem præcipit, belloque merè per-
missio pro fine ultimato præfigit. II.

Aliud est fœdus *æquale*, aliud *inæquale*,
quod nempe intercedit inter æquales,
vel inæquales potentiâ, viribus &c. vel
saltem *æquali vel inæquali modo*, seu con-
ditione honoris, commodi, vel po-

testatis: quæ tamen inæqualitas nullam infert *subjectionem*, sed potentioris solummodò *observantiam*, comiter demonstrandam, eò quòd longè aliud sit, *aliquem esse in alterius fide*, & esse in *alterius ditione*.

III. Ulteriùs dividitur fœdus in *offensivum* ac *defensivum*, uti & *mixtum*. *Offensivum* ordinatur ad bellum offensivum, quo vis infertur ad injuriam vindicandam, vel damna reparanda. *Defensivum* spectat bellum defensivum, quod ad vim ex injuria illatam, *defensionis gratiâ*, propulsandam suscipitur. *Mixtum* vocatur illud, quod simul est offensivum ac defensivum. *Instruct. I. §. 3. Q. 3.*

Fœderum
materia,
forma ac ri-
tus.

Leucotheus. Quæ fœderum materia, forma, & ritus?

Melander. I. Materia fœderum sunt res *honestæ* ac *licitæ*: siquidem facta improba in pacta deduci nequeunt. Talis materia est religio, matrimonia, commercia, auxilia, securitas, bellum, pax, induciæ, aliâque negotia, & commoda, Reipublicæ statum concernentia.

II. Forma fœderum *interna* consistit in ipsa pactione; *externa* in conscriptione & consignatione tabularum.

III. Ritus pro varietate Gentium & tem-

& temporum varii sunt, idem tamen ubique finis, ut constaret rei gravitas. Hodie per subscriptionem, sigillorumque appensionem, adjecto corporali, ut vocant, juramento, sanciri foedera, firmiterque solent. *Instruct.*

I. §. 4. Q. 4.

Leucotheus. Quanam obligatio, ac firmitas foederum? *Obligatio foederum.*

Melander. I. Obligatio est gravissima in ordine ad praestanda ea omnia, quae in articulis foederis sunt comprehensa. Nam firmitur non modò fide humana; qua nil in societate humana sacratius, sed etiam Divina per jurisjurandi religionem.

*II. Quòd tam nulla saepe sit foederum firmitas, in causa est ratio status, illo suffulta principio pseudo-politico: foedera, non nisi utilitate privata esse metienda, & tam diu observanda, quàm diu proficua: quasi verò, ut dudum animadvertit Tullius, utile esse possit, quod non honestum, & non potius utilitatis regulà ex honestate, quàm honestatis ex utilitate desumenda sit. *Instruct.**

Leucotheus. Quinam sunt fines foederum, qui effectus? *Finis & effectus foederum.*

Melander. I. Finis universalis foederum est consecutio certae praestationis, auxilii, ac officii mutui, adeoque salus paciscentium publi-

publica, suorumque defensio, securitas adversus hostes, autoritas apud exteros, incrementum status per emolumenta commerciorum. Fines particulares ex fœderum tabulis desumendi sunt.

II. *Effectus fœderum proximus est obligatio standi pactis. Remotus ipsa pactorum præstatio, & quæ ex illa fluunt, intenta Reipublicæ commoda. Obligatio incipit, per se loquendo, à momento præstiti consensûs: hodierno more post pacta à Legatis exhibita suis Principibus, & ab iisdem acceptata. Instruct. I. §. 6. Q. 6.*

Fœderum

*interpretatio
ac executio.*

Leucotheus. Quid de fœderum interpretatione, ac executione?

Melander. I. Impotentiam moralem ex necessitate aut periculo proprio excusat à fœdere implendo, cum quilibet sibi proximus, haud sub alia conditione sociis suppetias promississe credatur, quàm si ipse non magis indigeat.

II. *Fœdus, etsi offensivum, si sit contra injustos alieni imperiû invasores, patitur extensionem; contra fœdus, etsi defensivum, initum cum ejusmodi invasoribus, Turcis &c. patitur restrictionem. 2. In sensu verborum dubio ad fœderatorum mentem, magis verosimilem, recurrendum est. 3. Interpretatio extensiva à per-*

à persona ad personam , à causa ad causam , nisi in fœdere unica & adæquata expressa sit , locum non habet.

III. Fœderis executio, si de tempore nihil expressum sit , probabiliùs non stringit ante factam à fœderato admonitionem. *Instruct.* l. §. 7, Q. 7.

Leucotheus. Quenam contraria fœderibus. *Contraria fœderum*

Melander. I. *Dissolutio* , quæ fit per *renuntiationem mutuanam* , ut patet, *lapsu temporis* , in fœdere præfixi ; *suito bello seu negotio* , cuius solius causâ initum est ; *morte item fœderatorum seu naturali seu civili* , hoc est , si status publicus immutetur in ordine ad finem , in fœdere contentum ; *fœderis non usu* , quo præsumitur tacitus utriusque partis assensus , si fœderatus diu non præstitit præstanda , etsi potuisset , parte altera tacente.

II. Stante fœdere bellico , unus socius altero invito vel ignorante , particularem pacem inire nequit : hoc enim tenderet in fœderis destructionem , ut patet. 2. Majore sociorum parte in dissolutionem fœderis consentiente , non ideò fœdus dissolvitur : quia agitur de jure singulorum. 3. Conditione fœderis non impleta , licitum fœderi renuntiare , uti constat

publica, suorumque defensio, securitas adversus hostes, autoritas apud externos, incrementum status per emolumenta commerciorum. Fines particulares ex fœderum tabulis desumendi sunt.

II. *Effectus fœderum proximus est obligatio standi pãctis. Remotus ipsa pãctorum pãstatio, & quæ ex illa fluunt, intenta Reipublicæ commoda. Obligatio incipit, per se loquendo, à momento pãstiti consensûs: hodierno more post pãcta à Legatis exhibita suis Principibus, & ab iisdem acceptata. Instruct. I. §. 6. Q. 6.*

Fœderum interpretatio ac executio.

Leucotheus. Quid de fœderum interpretatione, ac executione?

Melander. I. Impotentiamoralem ex necessitate aut periculo proprio excusat à fœdere implendo, cum quilibet sibi proximus, haud sub alia conditione sociis suppetias promississe credatur, quàm si ipse non magis indigeat.

II. *Fœdus, etsi offensivum, si sit contra injustos alieni imperiî invasores, patitur extensionem; contra fœdus, etsi defensivum, initum cum ejusmodi invasoribus, Turcis &c. patitur restrictionem. 2. In sensu verborum dubio ad fœderatorum mentem, magis verosimilem, recurrendum est. 3. Interpretatio extensiva à per-*

à persona ad personam , à causa ad causam , nisi in fœdere unica & adæquata expressa sit , locum non habet.

III. Fœderis executio, si de tempore nihil expressum sit , probabiliùs non stringit ante factam à fœderato admonitionem. *Instruct.* l. 9. 7. Q. 7.

Leucotheus. Quænam contraria fœderibus. *Contraria fœderum*

Melander. I. *Dissolutio* , quæ fit per *renuntiationem mutuam* , ut patet, *lapsu temporis* , in fœdere præfixi ; *suicto bello* seu *negotio* , cuius solius causâ initum est ; morte item *fœderatorum* seu *naturali* seu *civili* , hoc est , si status publicus immutetur in ordine ad finem , in fœdere contentum ; *fœderis non usu* , quo præsumitur tacitus utriusque partis assensus , si fœderatus diu non præstitit præstanda , etsi potuisset , parte altera tacente.

II. Stante fœdere bellico , unus socius altero invito vel ignorante , particularem pacem inire nequit : hoc enim tenderet in fœderis destructionem , ut patet. 2. Majore sociorum parte in dissolutionem fœderis consentiente , non ideò fœdus dissolvitur : quia agitur de jure singulorum. 3. Conditione fœderis non impleta , licitum fœderi renuntiare , uti constat

414 P. II. Titulus IV. De Fœderibus,
 ex aliis conventionibus. 4. Idem cen-
 sendum, si fœderatus impediatur frui
 gravi commodo, ob quod fœdus ini-
 tum est: quia cessante causâ cessat ef-
 fectus. 5. Concessum non est fœde-
 ri renuntiare *ex parte* seu quòad unum
 alterùmve articulum: quia, *per se* lo-
 quendo, est individuus contractus.
 6. Fœdus, unius renuntiatione illicitè
 facta, solvitur in favorem alterius
 confœderati, non renuntiantis, uti
 constat ex paritate aliorum contra-
 ctuum. 7. Fœdus solvitur, casu quo
 alter, necessitate quadam præpeditus
 id observare haud potest: quia in
 confœderatione magis ad opus, quàm
 voluntatem respici tolet.

III. Modis illicitis, nempe dolis,
 donis, sexcentisque aliis machinis, ju-
 storum fœderum solutionem procura-
 re, sacrilegum est, ac infame. Patet
 ex jure naturæ, Gentium, Divino,
 ac humano. *Instruct. l. §. 8. Q. 8.*

*Cautela fœ-
 derum.*

*Leucotheus. Quæ cautela in fœderibus pan-
 gendis adhiberi solitæ?*

*Melander. I. Fœdera perpetua non
 facilè ineunda; nec ineunda leviter
 inter nimium impares: nam fœdera-
 tus multò debilior parùm proderit;
 multò potentior erit nimium peri-
 culosus, ut ne inæquali hoc fœdere servi-
 tus*

tus induatur. Utilia tamen sunt ejusmodi tœdera *respectu commerciorum*; *respectu belli* verò, si adhibeantur debita cautelæ, quæ constringatur potentior, ut si nocere velit, non possit.

II. Cavenda fœderatorum *multitudo nimia*; quia nil facilius, quàm inter multos unum, vel alterum, privati commodi studio, deficere. 2. Philosopho teste, in fœdere attendenda associandorum *vicinia*; nam remoti nimium difficulter succurrent in tempore; attendendum ingenium, mores &c. nam instabiles, & à moribus, commodisque nostris alieni nimium raro vinculo colligantur. 3. Attendenda quoque *religio* præsertim in bello, religionis commoda spectante; denique & attendenda *causæ justitiæ*, ut ne inaniter iniquitatis vinculo constringamur. Item *necessitas*, ac *opportunitas*, qua sine fatiùs esse ducunt Politici, suis viribus niti, quàm confœderationibus implicari. *Instruct. I. §. 9. Q. 9.*

§. II.

De causâ & licentiâ fœderum.

Leucotheus. Quodnam subjectum fœderum insuendorum?

Melander. I. Causa subjectiva seu efficiens proxima, sunt ii, qui possunt inire fœ-

§. 2.

Causæ & licentiæ fœderum.

Capaces fœderum cuedendorum.

fœdus, nempe *Populi liberi*, iique omnes, quibus competit *summa potestas*. *Ratio est*: quia finis fœderum principalis est *utilitas publica*, quæ respicit solummodò populos liberos, vel summos imperantes.

II. *An etiam consilium, vel assensum Statuum requirere teneantur Regentes summi, dependet à legibus pactisque Regni*. Nam V. G. respectu Imperii Romano-Germanici, requirendum esse de facto (nisi *periculum in mora*, vel *necessitas summa* exceptionem ponat) ab Imperii ordinibus per Imperatorem, constat ex pace *Westphalica*, & capitulatione *Carolina*.

III. Ex eadem pace Imperii statibus competit jus, *inter se, & etiam cum exteris*, pangendi fœdera *sed debitis cum limitibus restricta* 1. Ad pacem publicam conservandam, & ad sui, suorumque defensionem atque securitatem. 2. Absque præjudicio Imperatoris, Imperii, pacis publicæ, ac juramenti, quo quis Imperatori ac Imperio obstrictus est. 3. Cum reservatione declarationis Cæsareæ, uti habet aurea bulla. Unde eorum fœdera, qui *absoluti* Principes non sunt, solummodò sunt *respectiva*, utpote à Superiore pendentia. Statibus autem mediatis, urbi-

urbibus municipalibus, aliisque subditis, quā talibus per se loquendo, non competere jus pangendi fœdera, fuit ex dictis. Hinc *Carolus IV.* horum confœderationes, sine supremi Principis autoritate, *conspiraciones & seditiones* potius dicendas iudicavit. Immo de jure præsumuntur omnes injustæ, si advertus Dominum, sive directe sive indirecte, suscipiantur. Profecto suffragatur experientia, quæ docet ejusmodi associationes, sæpe sine legitima causa, plerumque prætextu magis, quàm ex lege veræ necessitatis suscipi, ac iniri. Inde

IV. Colligitur 1. A *Conringio* excusari *Hanseaticum* fœdus, quia tacito *Majestatis* consensu initum. 2. A *Protestanticis* nequidquam fucari *Schmalcaldicum* fœdus, quasi *conscientiæ* tutanda, & *vis avertenda* causâ initum, cum ejus male consultata in *Cæsarem* molimina sat demonstraverit eventus. *Instruct.* II. §. 1. Q. 1.

Leucotheus. Quibuscum inire fœdera conducit? Quibuscum licet? *Qualitas fœderatorum*

Melander. I. Quibuscum conducit, supra innuimus. Quibuscum liceat, sciendum, illicitum esse contrahere fœdera cum tyrannis, quā talibus, hoc est, tacito vel expresso populi consensu potestatem summam legitime non adeptis; *Inf. jur. Nat. & Gent. Epitome.* dd pris;

418 P. II. Titulus IV. De Fœderibus,
ptis : quia illicitum cooperari injusti-
tiæ.

II. *Illicitum est contrahere fœdera , qua-
liacunque cum quibuscunque , in ordine ad
bellum , patenter injustum. Patet eadem
ex ratione.*

III. *Illicitum est Catholico Principi con-
trahere fœdera qualiacunque cum Infidelibus ,
vel quibuscunque aliis fidei Catholicæ hostibus
in directum & grave præjudicium nostræ re-
ligionis V. G. pecuniis , armis , militi-
bus , annonâ , aut alio modo iis , vi
fœderis , succurrendo &c. Ratio est ,
quia tale fœdus foret patenter inju-
stum , utpote infidelitatis , aut erroris
defensivum , offensivum veræ religio-
nis.*

IV. *Illicitum est catholico Principi ini-
re fœdera , etiam defensiva , sive præbendo ,
sive petendo auxilia ab Infidelibus , vel aliis
Ecclesiæ Catholicæ inimicis , contra alios ,
maximè catholicos , in ordine ad bellum cæ-
teroque justum , cum certo tamen & gravi ,
etsi indirecto Religionis catholicæ præjudicio
connexum. Ratio est : quia , cùm reli-
gionis catholicæ commune bonum ,
utpote spirituale , & à quo dependet
animarum salus , semper præferen-
dum sit , bonis temporalibus , tale fœ-
dus , quantumvis aliàs justum , hac
tamen ratione fieret injustum , atque
illicitum.* V.

V. *An quaecunque fœdera Fidelium cum Infidelibus, seu Religionis catholicæ hostibus, contra Fideles, seu Catholicos, saltem regulariter & ordinariè loquendo, probabilis sint illicita, non est ita expeditum penes Authores.* 2. *Nos cuius sua sensa relinquimus, contenti Authorum rationes in medium attulisse.* Ratio prioris est, quòd in utramque partem sint plures Authores. Eiusmodi fœdera, ordinariè, & exceptis quibusdam casibus loquendo, esse illicita pars una probat. 1. *Authoritate & exemplis Testamenti veteris, & novi V. G. Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris, & idcirco iram Domini merebaris.* (a) *Item: nolite jugum ducere cum Infidelibus.*

Probat. 2. Authoritate summorum Pontificum, Patrũ, atque Doctõrũ qui passim eiusmodi fœdera improbant.

Probat. 3. Ex historia, effectibusque infaustis hujusmodi fœdera secutis, uti testis est Ochozias, Josaphat, Osa, Amasia in testamento veteri; in novo Palæologi factõ fœdere cum Turcis &c.

Probat. 4. Ratione: quia præjudicium religionis, etsi non intentum, scandalumque grave, ordinariè loquendo, directe vel saltem indirecte sequi
fo-

(a) 2. Paral. c. 16, v. 7.

solet. Siquidem natura & finis fœderis, accedente genio atque ingenio Infidelium, ac A catholicorum, ad id, per se loquendo, inclinât, uti testis est frequens nimium experientia.

VI. Sat tamen convenit inter Authores, licitum esse iure fœdera catholico Principi cum Infidelibus; seu Ecclesiæ hostibus, in bello aperte justo, & cum morali certitudine seclusi omnis periculi, scandali, præjudicii, vel damni, in religionem catholicam emersuri. Quales casus, etsi admodum raros, in chartam proferunt nonnulli Authores. Ratio est: quia talia fœdera non per se & ex sua natura, sed ordinariè loquendo, propter connexum periculum, ac rei catholicæ præjudicium sunt illicita, quod si moraliter certò abesse possit, cessat prohibitio. Tale fœdus legimus contractum ab Abrahamo cum Regulis infidelibus Auer & Escol. Instruct. II. §. 2. Q. 2.

Controversa
circa fœde-
rum licen-
tiam.

Leucotheus. Quenam circa theses, supra positas, controversæ ab Adversariis solent?

Melander. Qui fœdera Fidelium cum Infidelibus, aliisque rei catholicæ hostibus regulariter licita esse contendunt,

Opponunt. I. In S. Pagina leguntur quæque plura fœdera Fidelium cum Infidelibus haud reprobata V. G. Achaz cum Rege Assyria Teglat-Phalassar. Sed 2.
Pa.

Patroni negativæ sententiæ, etsi talia fœdera non semper reprobentur positivè; reprobari tamen negativè, eò quòd non probentur, & in similibus, positivè improbatis, reprobentur.

Opponunt. II. Scandalum vel præjudicium veræ Ecclesiæ non est intentum à Principe Catholico, sed utilitas & bonum statûs: ergo id Ecclesiæ hostibus, siquidem *regulariter* sequeretur, erit imputandum. & Saltem Princeps Catholicus id intenderet *indirectè, implicite, ac interpretative* propter connexionem *ordinariam*. Si regerant, esse connexionem merè *per accidens*, adeoque nec indirectè volitum Ecclesiæ præjudicium. & Negando suppositum, quòd sit merè *per accidens*, cum sit *connexio ordinaria*.

Opponunt. III. Hujusmodi præjudicium saltem non *certo & impunitè* esse prævisum: non enim sequitur *per se*, ex influxu quodam moralis initi fœderis, sed *per accidens* ex mente alienæ voluntatis malignitate, sic ut catholicus Princeps merè permittat, immò *positive* reprobet, etsi *justas causas* impedire haud teneatur, uti patete potest pluribus instantiis. & Tale præjudicium esse *indirectè* imputabile, saltem *regulariter*, quia *regulariter* sequi-

sequitur teste experienciâ, adeoque juxta Angelicum *per se*, cum ut in pluribus adjungatur malum bono, *per se* intenta. Addunt, esse interpretativè imputabile, quia prævidetur regulariter sequi, & quidem in damnum tertii, jure invicti, veræ nempe Ecclesiæ, cujus præjudicia præ cæteris omnibus præcavenda sunt Catholico Principi, unde negant, posse suppetere *justas causas*, vel paritatem cum aliis instantiis.

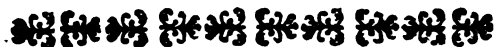
Opponunt. IV. Licitum est *jure nature* vim vi repellere, etiam adjutore ethnico, si Christianus aggressor vim injustam tentaret: ergo à pari. Et, quod si adjutorium fœderati Infidelis esse possit *legitimum medium*, hoc est, si esse possit sine præjudicio veræ religionis, concedunt, sed negant suppositum, quod esse possit in sensu suæ thesisi, nempe loquendo *regulariter*, unde ajunt, licitum esse, *vim vi repellere*, non indistinctè, sed legitimis mediis; secus quis magos aut dæmones in adjutorium vocare posset.

Opponunt. V. Ergo Princeps Catholicus, etsi à Principe Catholico injustè læsus, nec aliter potens tueri vel recuperare sua, nisi per fœdus cum Ecclesiæ hoste, *secuturo vel indirectè*

, *Eorūmque natura ac proprietatibus.* 423
rectè Ecclesiæ præjudicio, non haberet
medium, cogereturque ditionibus su-
is excidere: atqui hoc *nimis difficile*,
cūm faceret Catholicos Infidelibus
deteriores; *non est consultum*, cūm vi-
ribus debiliores exponeret potentio-
rum rapinis &c. R. Casum hunc ef-
se extra thesin, quia *extra ordinarium*,
de Catholico Principe *non suspicabilem*,
qui si contingeret, teneret illud: *sic*
transcundum per temporalia, ut ne amit-
tantur aeterna. Unde negant supposi-
tum, quòd non suppeteret *medium li-*
citum per transactiones amicabiles,
compromissiones in Reges arbitros
&c. Ut non evaderet conditionis
deterioris. Cæterum *inconsultum* ef-
se vix potest, quod in consultationem
assumi nequit *prudenter*, quia non su-
spicabile. *Instruct. II. §. 3. Q. 3.*

dd 4

TITU.



Titulus 5.

TITULUS V.

De Pace.

De jure Pacis; ejusque natura, ac proprietatibus,

§. I.

§. I.

De natura, subjecto, & objecto Pacis.

Natura pacis.

LEncotheus. *Quid pax? Quotuplex? Et quanam ejus origo?*

Melander. I. Pax, sic dicta à *pa-*
ssione in sensu latissimo est tranquillitas
 Ordinis; in latiore notat generalem
 quamdam concordiam, ortam ex na-
 turali inter homines cognatione,
 cujus intuitu homo homini, & Gens
 Genti obstringitur ad communia hu-
 manitatis officia, inter quæ primum,
amicum omnibus esse, inimicum nulli, ac de
cetero ab omni violentia abstinere. In
 sensu strictiore, & relative ad bellum,
 dicit novam amicitiam inter eos, qui ho-
 stiliter invicem commissi erant, postliminio
 reductam. In sensu strictissimo, si sumat-
 tur in fieri, est *transactio publica de bello,*

in

sicut bellum quò ad suos effectus præcipuos, ita & pax V. G. quò ad sistendum hostilem conatum, abolendas cædes, captivitatem &c. descendit à jure Gentium: unde, qui pacis condiciones infringunt, jus Gentium violare dicuntur. *Instruct. I. §. 1. Q. 1.*

*Subjeetum
pacis.*

Leucotheus. Quodnam subjeetum pacis, seu quanam personæ contrahentes?

Melander. I. Summi Imperantes, utpote potestate præditi independente. Excipitur 1. Si jus Regis sit impeditum immaturitate ætatis, amentia &c. nam talis foret incapax obligationis privatæ, adeoque & publicæ. 2. Si Rex per captivitatem amitteret Regnum, ut patet: secus si merè impediatur ab ejus administratione: nam hoc casu maneret Rex, haberetque jus ad necessaria media pro liberatione sui, inter quæ primum sancienda pacis condiciones esse ordinariè solent. Unde per captivitatem non perditur jus regium etiam respectu Regis electivi, sed tantum impeditur exercitium juris ordinarium ex defectu præsentia, relicta potestate sancienda pacis. 3. Excipitur, si Rex foret exul, viveretque obnoxius servituti, ut patet. 4. Si quis Rege inferior, per viam privilegi,

legii, præscriptionis, aut concessionis jus belli, & consequenter etiam pacis acquisivisset.

II. *Jus contrahendæ pacis est delegabile*: patet ex facto. Immo sæpe expedit; sæpe necessariò est delegatum, uti constat in statu polyarchico, ubi Optimates, vel cives citra maximam difficultatem haud in eundem locum confluerent. Instrui solent Legati speciali mandato, ratihabitione Principalibus reservatâ. Unde nec Belliduci supremo hæc potestas, absque speciali mandato, competere censetur, quia potestas gerendi belli delegata non includit potestatem belli finiendi teste *Grotio*, quam sæpe rogatæ, quam sagatæ Palladis Ministri utilius administrant.

III. Ad sancendam pacem adhiberi solent *Mediatores*. Ratio est, facilior modus componendæ pacis, terminandique belli, hostibus plerumque in causæ suæ prætextus, bellique prætensiones nimium obstinatis, nisi per neutras partes æquis rationibus ac conditionibus inclinentur. Acceptatio tamen Mediatorum non obligat jure Gentium, si obstet spes victoriæ, præjudicium dignitatis, vel emolumentum proprii, etsi Princeps,

ceps, cuius interest, pacem possit
 ultro suadere, & reulatam arma-
 to fœdere procurare. **Cæterum**
Mediatorum officium est amicabile, &
merè suasivum; si arma continuata in
 nullum eorundem præjudicium ver-
 gant. *Instruct. I. §. 2. Q. 2.*

Objectum
 pacis.

*Leucotheus. Quodnam objectum pacis,
 & quid de illo sentiendum?*

Melander. I. Objectum pacis in
genero sunt capita, seu articuli, utrin-
que conventi. Sint æquitati, & ho-
nestati conformes; sint claris verbis
expressi; sint idiomatis utrinque no-
ti, subscripti, & subsignati.

II. Objectum pacis in specie sunt 1.
Articuli concernentes amnistiam cum
perpetua hostilitatum oblivione: se-
cus enim pax firma esse haud posset.
Amnistie effectus plures sunt, quos
inter publica quies, vindicatio bo-
norum, commerciorum libertas &c.
non tamen sese extendunt ad ea, quæ
ante bellum, & extra belli causas ac-
ciderant.

III. Objectum pacis in specie sunt
2. Capita, quæ concernunt restitutio-
nem personarum, rerum, jurium, dig-
nitatum, bonorum &c. durante bel-
lo occupatorum. Restitutioni tamen
probabilius non subjacent res amplius
non

non extantes, aut legitimo titulo alienatae. Idem sentiendum de fructibus, ac redditibus, qui ex rebus, aut juribus interceptis *non percepti* sunt. Inde consequitur, quod in casu pacis, aliter non obtinendae, à Principe cedi possint *subditorum* bona, etiam citra eorum consensum, ob dominium eminens, & publicam tranquillitatem, privatae utilitati praehabendam. Rursum consequitur, quod *pacis causa* etiam, ditiones occupatae, immò & non occupatae, transcribi, & alienari possint in Regno patrimoniali; immò & non patrimoniali, in casu manifestae utilitatis, seu publicae necessitatis, salvis Regni legibus, & pactis, quandoque ad consensum Ordinum restrictis. Ratio est: quia Princeps, etsi Dominus non sit, est tamen praeditus facultate plena administrandi Rempublicam, meliore modo quo potest, è duobus malis eligendo minus, cum ejusmodi potestatem, *in tali casu*, à Populo, vel statibus concessam esse, meritò praesumi possit. Unde non infertur *plena potestas* in Regno non patrimoniali, sed *plena administratio ex tacito consensu*, si nulla reservatio extet, & quidem *respectu*

par-

partis in ordine, ad conservationem totius, urgente evidenti utilitate, publicaque necessitate.

IV. Objectum pacis *in specie* sunt.

3. *Articuli de satisfactione & compensatione pro impensis, damnisque bellicis.* Damna data à Principe remitti possunt *ob dominium eminens*, si pax aliter fieri non possit. Communitati tamen nulla est obligatio ad compensanda privatorum damna, durante bello illata, siquidem illata sint *nullo Reipublicæ commodo*: nam æquius est, ut damnum privati, ceu alium casum fortuitum, sustineant: probabilius aliter est sentiendum si damna forent illata privatis *publico Reipublicæ commodo*: nam *aquum est*, ut commune detrimentum fiat, qui propter amissas res aliorum consecuti sunt, ut suas salvas haberent, ut habet Jureconsultus. *Instruct.* l. 9. 3. Q. 3.

§. 2.

§. II.

De effectu Pacis.

Effectus pacis.

Leucotheus. Quinam effectus pacis?

Melander. I. Primarius est obligatio servandi pacta, etiam cum Bellatore injusto, quia obligatio non ex justis

justitia belli, sed ex natura pacti progerminat. Hæc *primariò* stringit obligantes; *secundariò* subditos, utpote fide publica innexos, & ejusmodi pactis, *veluti per legem*, adstrictos. Immo, *per extensionem legitimam*, hæc obligatio etiam transit ad Successores, quia est *realis*, Principibus non tam *nomine proprio*, quam *Reipublicæ* paciscentibus. Stringit autem hæc obligatio, siquidem sit *absolute*, inita, a tempore pacificationis, mutuò acceptatæ, per ratihabitionem Principalium, etiam penes Legatos *cum speciali mandato*, & *plenissima potestate* præditos usitatam, & necessariam, *saltem quò ad accessoria pacis*. Accedere solet subscriptio & subsignatio *saltem regulariter*. Penes subditos requiritur publicatio, quia tenet *vim legis*.

II. Alter pacis effectus est *executio*, quæ incumbit vel *personis* paciscentibus, vel per eos denominatis; executioni autem subjacent res restituendæ, remittendæ, cedendæ seu in juribus, bonis mobilibus, vel conditionibus: item *factæ* per demolitiones munimentorum, abductiones præsidiorum, extraditiones captivorum &c. salvo tamen semper jure
ter-

terti. Ordo & modus executionis dependet vel ex conventionem, vel ex naturali dictamine. Executionis obstacula *per exceptionem* non admittenda, nisi in causa primùm detecta, liquida, & absque ulteriore indagine demonstrabili. Sed neque *intra* permittenda, nisi in casu intervenientis imprævisæ necessitatis, aut impossibilitatis.

III. Tertius pacis effectus est *interpretatio*, siquidem necessitas postulet: hæc quatenus tangit *valorem pacis*, & favorabilis & latior est: quia ab illo dependet securitas publica; ut spectat *obligationem* inter paciscentes vel *extendendam*, vel *restringendam*, est *stricti juris*, uti habetur ex paritate aliarum transactionum. Porro *interpretatio authentica* est penes paciscentes, saltem quò ad Articulos utrique parti communes: etsi mos ferat, rem controversam committere arbitris delectis. *Instruct. II. §. 1. Q. 1.*

Paci contraria.

Leucotheus. Quenam paci contraria?

Melander. I. In Genere omnia quæ vel pacem violant, vel novam belli causam suppeditant. In specie 1. Si inferantur arma sine nova causa, nisi id contingeret tantùm ab aliquibus sub-

subditis absque Principis paciscentis culpa. 2. Si agatur contra id, quod in pace expressè stipulatum , siquidem sit in re majoris momenti , & nisi impossibilitas excuset , quæ tamen à debito non absolvit. 3. Si agatur contra id , quod ex pacis natura necessariò intelligendum , violando V. G. amicitix legem , in pace specialiter expressam , per atroces minas , exstructa in confiniis fortalitia , conscriptos milites &c. etsi dubia facta in meliorem partem sint exponenda. Ubi illud notandum , quòd violatio pacis non nisi violanti sit præjudiciosa , ut adeò obligatio ex ejus parte non solvatur.

II. Inter contraria pacis est *nova bellandi causa , pacem subsecuta* , hoc est , *nova injuria*. Patet. Unde violans pacem pœnam violanti determinatam incurreret toties , quoties violaret , onere etiam hæredes tangente , casu quo pœna deberetur non *ex sola culpa* , sed etiam *ex conventionione* : eò quòd hæredes defunctum non solum *in civilibus* , sed etiam *pœnalibus* repræsentent.

III Inter pacis contraria est etiam *dolus substancialis* : quia deforet consensus non tamen *accidentalis* , quia non

Inst. Jur. Nat. & Gent. Epitome. cc de-

deficeret consensus quoad substantiam : deceptus tamen obligatum habet decipientem ad præstandam indemnitate[m], quia jus habuit, ut ne deciperetur.

IV. *Metum quod spectat, pax bello justo, seu per gravem metum, sed tamen justum extorta, tam in foro externo quam interno, est valida, ac irrevocabilis.* Colligitur ex paritate cum contractibus aliis. Idem sentiendum in prudenti dubio, an justum sit bellum, quia causa dubia est insufficientis ad bellum, rescissa pace denuò instaurandum. 2. *Pax bello, seu vi, ac metu injusto extorta: ab inferente metum injustum ad servandas condiciones urgeri nequit salvâ conscientia: nam injuria, pacto intrinseca, est inaufertibilis, nisi remissione, vel juris renuntiatione per novum, eumque liberum consensum.* 3. *Sunt tamen cum Puffendorffio non pauci, qui ejusmodi pacem, vi ac metu injusto extortam, etiam jure naturæ invalidam asserunt. Ratio est 1. Quia est æquitati naturali contraria ob illatam injuriam. 2. Quia à metum inferente jure pacis observatio exigi nequit, adeoque nec jure præstari poterit à metum passo. 3. Quia lex naturalis, vetans alteri metum incutere, eadem quoque ex isto metu jus accipere, & lucrum*

Ejusque natura, ac proprietatibus. 435
 ctum facere prohibet. 4. *Sed juxta*
probabiliorem, ejusmodi pax, regulariter lo-
quendo, & jure naturali & positivo est valida,
utroque tamen jure rescissioni obnoxia. Ratio
est 1. Quia jure naturæ plus non requiri-
tur, quam justus titulus qui habetur per
consensum, absolute voluntarium, metu
voluntarietatem diminuente quidem,
non tamen tollente. Unde ad 1.
Puffendorffii rationem R. Quòd jus non
oriatur ex pacto, quæ injurioso, sed quæ
voluntariè inito: non enim obest injuria,
secùs etiam contractus matrimonialis,
dolo non substantiali obtentus v. g.
fictis divitiis; pactum, leviori metu ex-
tortum foret jure naturæ irritum: sed
nec obest defectus libertatis, secùs irrita-
ret quoque metus, ex causa necessa-
ria v. g. naufragio incussus, quod ne-
mo dicit. Ad 2. Opponitur metus
levis, quo non obstante, tenet obliga-
tio metum passi. Ad 3. Etsi lex natu-
ralis, vetans metum incutere, ve-
tet quoque ex isto metu acquirere jus
absolutum, non tamen vetat acquirere
jus conditionatum, nisi rescindatur. 5.
Quòd ad jus positivum assertio patet legum
authoritate, quæ adstruit valorem
ejusmodi contractuum, sed cum ex-
ceptione; & restitutione in integrum.
6. Quòd ad rescindibilitatem, spectato jure
 ce 2 . natu-

436 P. II. Titulus V. De jure Pacis,
 naturæ, colligitur ratio ex fundamen-
 tali juris naturalis principio, quia nem-
 pe *rescindibilitas*, hisce in circumstantiis,
 est *medium exigitum ab amore, sibi ipsi na-
 turaliter debito, seu ad felicitatem, naturæ
 rationali propriam, simpliciter requisito*: se-
 cùs enim natura deficeret in necessa-
 riis, nec superesset medium, quo su-
 premi Principes, metum passî, sibi
 possent consulere, forentque deterio-
 ris conditionis, quovis privato, cui
 competit via juris, saltem positivi.
 Unde fluit, quòd ipsa *rescissio*, cum
 nec *positive* repugnet, nec etiam *positi-
 ve* exigita sit ab amore sibi naturaliter
 debito. rectè inter naturæ jure licita
 referatur. 7. Quòd hæc dispositio
 juris naturalis procedat in quavis læsio-
 ne gravi, ac injusta, non modò quò
 ad externos, sed etiam subditos re-
 belles, etsi pacta pacis forent jurata,
 patet ex eo, quòd eadem rationes
 pro hisce circumstantiis æqualiter
 stringant, & si deficeret Ecclesiasti-
 ca potestas, Princeps summus, re-
 scindendo ejusmodi pactum, injustè
 extortum, juramenti inefficaciam de-
 clarare posset. 8. *Rationes opponi solite
 non videntur efficaces.* Nam 1. Valor pa-
 cis, etsi rescindibilis, non foret fru-
 straneus: si enim, extorta cum pace
 mox

mox rei pactæ extraditio fieret, injustè paciscens acquireret dominium, etsi rescissa pace vindicatio rei compereret injustè læso. 2. Etsi effectus boni publici, & indemnitas Principum æquè habeatur, dicendo pacem, injustè extortam, esse ipso naturæ jure invalidam, nihilominus dicendo pacem, esse quidem naturæ jure validam, sed rescindibilem, habetur effectus, modò magis conformi & juri positivo, & naturali, ad cujus valorem ostendinequit, quid desit, uti patet ex dictis. 3. Juramentum, paci adjectum, addit quidem obligationem religionis, quæ tamen relaxata noscitur per sacros canones: hinc etsi obligat *per se* loquendo, *per accidens* tamen, & casu quo deficeret Ecclesiastica potestas, à Principe summo sibi ipsi est remissibile in sensu, suprâ jam indicato. *Instruct. II. §. 2. Q. 2.*

§. III.

§. 3.

De accessoriis pacis.

*Accessoria
Pacis.*

Leucotheus. Quanam accessoria ad pacem?

Melander. I. Obsides, per quos intelliguntur personæ à numero civium, alteri

cc 3

par-

partis securitatem fidei publicæ eo sine traditæ, ut quamdiu fides liberata non fuerit, ibique persistant, vel in casum fractæ fidei, arbitrio partis læsæ, quantum jus naturæ & Gentium permittit, relictæ habeantur. In non subditis requiritur consensus liber, obsides ut esse velint: fuga *per se* loquendo; videtur obsidibus illicita, quia saltem *implicitè* data fides est; & aliàs frustraretur finis, puta, *certitudo de credito.* Non tamen in casu fractæ fidei, vel servitute vel morte multari possunt, quia aliter oppignorati à civitate haud præsumuntur, cum civitati nulla sit in innocentes potestas præcipuè in mortem ut tradi possint: unde facta contraria firmare jus nullum queunt. Cæterum æquitati est consonum, ut in longum extrahente se morâ per alios subleventur; ut exolutâ fide illicò restituantur; & si quis *locò personæ* solummodò datus sit, hac mortua liberetur.

*Fidejussores
ac Mediator-
res.*

II. Inter accessoria pacis quandoque sunt etiam *fidejussores*, sic dicti, quòd alienam obligationem in suam fidem recipiant, munere non raro *Mediatoribus pacis* competente. Hi, *Principalem* loco; obligantur ad satisfactionem de suo, casu quo illi nolent,

lent, vel non possent stare pacis articulis. Accedunt *pignora*, in quibus jus reluendi, ut ex contractu pignoratitio resultat *tanquam jus personale*, etsi præscribi possit, res tamen oppignorata, solo pignoratitio titulo, præscribi nequit: quia Creditor pignus alieno nomine retinet, *non sibi sed debitori*, nec possessionis causam sibi mutare potest.

III. Ad accessoria pacis refertur *Salvus conductus*, quo nota-
tur justum & perfectum ab omni hostilitate præsidium, ad quod *in specie* pertinent litteræ fidei publicæ, quæ de pace tractantibus, aliisve tam in via quàm termino, præstatur plena securitas. *Salvus conductus*, cum sit privilegii instar, est latioris interpretationis, *salva tamen verborum proprietate, conditionibus*. Unde extenditur à militibus ad Duces; à patre ad filium, & conjugem; à Domino ad famulitium necessarium; à facultate veniendi, ad facultatem redeundi: à personis ad necessaria bona &c. *salvâ tamen semper justitiâ, & adversus violentiam injustam*. Denique *salvus conductus* effectum habet etiam extra territorium concedentis, quia datur contra jus belli, quòd per se territorio non includitur; neque

expirat per mortem concedentis, nisi inserta sit clausula: *quamdiu voluerit*. Instruct III. §. 1. Q. 1.

Materia

paci annexa.

Inducia.

Leucotheus. Quanam materia paci annexa, atque affines?

Melander. I. Inducia, seu armistitium, vel etiam Treuga, quæ indicant conventionem, per quam manente bello hostiles actus intermittuntur ad certum tempus. Aliæ dicuntur breves, quia dierum solummodò, seu mensium; aliæ longæ, quæ sublato utrinque apparatu bellico, in plures annos porriguntur. Illas concedendi potestas est etiam penes Duces, quia administrationi militari hæc quietis imago inesse creditur; hæc pangendi potestas est penes Principes summos, quia participant naturam pacis. Induciarum effectus est obligatio stricta etiam respectu subditorum: quòad temporis initium tamen & finem, est interpretationis latioris: quia, saltem regulariter, est in favorem publicum, cum ex utraque parte parcatur sanguini humano. Alter effectus est cessatio ab omni hostili actu, sive in personas, sive in res, etsi hæc in induciis brevioribus plerumque restricta sit ad limites & expressiones factæ conventionis, ut adeò saltem regulariter loquendo, non includat

dat cessationem illimitatam ab omni prorsus hostilitate, neque vetet, quin submissa intercipientur auxilia, vel occupentur loca, verè derelicta, & sic de aliis. Cæterùm induciæ cessant vel lapsu termini, vel mutua partium consensione, vel alterutrius ruptura, ubi parti innocenti est liberum vel pœnam exigere, vel induciarum continuationem petere, vel ad arma redire.

II. Inter materias, paci affines, *Compromissum* est etiam *arbitrium*, seu *compromissum*, *sum.* quo bellantes communi voto unum vel plures arbitros eligunt ad controversias belli componendas. Si componant *suasivè*, sunt *Mediatores*; si componant *decisivè* sunt propriè *arbitri*. Horum est judicare secundùm leges, si sint electi ut *Judices*; si ut meri causæ *Decisores*, pronuntiare ex æquitate, & humanitate. Post dictam sententiam appellatio compromittentibus est intercisa, ut ne fiat processus in infinitum. Excipitur tamen casus apertæ fraudis, & si duo arbitri ipsimet dissentirent, ubi recursus haberi potest ad tertium.

III. Inter materias affines recense- *Deditio.* tur etiam *deditio*, qua pars, bello fracta, sese hostis arbitrio permittit
Iust. Jur. Nat. & Gent. Epitome. ff vel

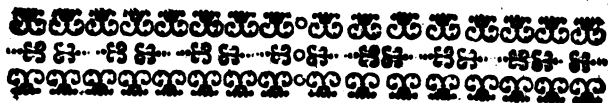
442 P.II Titulus V. De jure Pacis,
 vel *absolutè*, absque reservatione, vel
conditionatè, seu adjectis capitulationi-
 bus. *Absoluta deditio* Victori tribuit
jus universale quò ad personas, res & bo-
 na; immò spectato Gentium jure
 permissivo, & quò ad forum exter-
 num, etiam quò ad vitam & liberta-
 tem, etsi sublatâ inter *Christianos* ser-
 vitute, naturalis æquitas clementiam
 humanitatè que exposcat. *Deditio*
conditionata restringitur ad pacta, qui-
 bus Victori fidelitèr inhærendum
 est.

*Sors, & sin-
 gulare certa-
 men.*

IV. His materiis à nonnullis an-
 numeratur *sors*, qua, tanquam for-
 tuito medio, controversiæ summos
 inter Imperantes terminantur. Hu-
 jus usus sat exoletus, nec promiscuè
 licitus; etsi deficientibus aliis mediis,
 in causa nimis ancipiti præstaret for-
 san, rem incertitudini fortis com-
 mittere, quàm certa belli discrimina
 subire. Huc revocant quoque *singulâ-
 re certamen*, quo duo vel plures utrin-
 que congregiuntur ea lege, ut victo-
 ria sit penes illam partem, cujus sele-
 cti pugiles extirère Victores. Hoc
 jure Gentium, saltem externo, per-
 missum probant plura exempla; *ab-
 solutè* licitum suadet exemplum *Davidis*
 & aliorum Principum *Christianorum*;
 item

item ratio, qua parcitur nimio sanguini: ubi tamen excipienda causa religionis, pro cujus tuitione cuncta humanæ potentiæ media apprehendi, vires omnes exeri, sanguis & vita consecrari debent.





INDEX UNIVERSALIS

Rerum magis memorabilium, quæ
in tribus libris continentur.

Prior numerus librum; posterior paginam
indicat.

Abel.

Quando fuerit occisus? I. 84
An filios habuerit? I. 86

Acatholicus.

Ipsi Acatholici negant jus sacrorum po-
testati politicæ. 2. 152

Quinam, & cur Paganis suo modo per-
niciosiores censendi? 3. 671

Acquisitio.

Originaria quomodo habita? I. 139

Actus.

Humanus quid, & quæ ejus proprietates? I. 293

Moralis quid, & quotuplex? I. 314

Actus brutorum an aliqui morales sint
dicendi? I. 317

Actus unde habeat suam moralitatem? I. 319

An externus augeat bonitatem, vel ma-
litiâ internam? I. 323

INDEX

An dari possit indifferens, etiam in individuo per se & per accidens?	I. 326
An sine debita advertentia & libertate positus sit imputabilis?	I. 334
An si tantum indirecte liber, aut voluntarius?	I. 335
Actus voluntatis qui sint?	I. 347
Actuum moralium principia intrinseca & effectiva quænam?	I. 341
Quænam impellentis?	I. 349
Actuum moralium regula prima & universalis quæ sit?	I. 354
Qui actus sint intrinsece boni, vel mali?	I. 356
An hi sint dispensabiles?	I. 357
An possit dari actus difformis rationi, quin sit difformis legi Divinæ?	I. 379
Actus liberi Dei an sint materia legis?	I. 379
Actionum moralium quis finis?	I. 433
Necessario respiciunt Deum sub ratione regulæ primæ objectivæ.	I. 439
Actus, jure naturali prohibitus, an semper sit irritus?	I. 587
<i>Adam.</i>	
Quomodo creatus à Deo, & an ministerio Angelorum?	I. 26
Ejus intellectui in creatione infusus est habitus scientialis.	I. 28
Item superadditi habitus virtutum moralium.	I. 30
Dona quoque supernaturalia, ac probabi-	babi-

UNIVERSALIS.

habilius in primo instanti creationis habitus gratiæ sanctificantis.	I. 31
Insuper plura alia privilegia.	I. 32
Ei, tanquam capiti morali posterorum, alligata est voluntas hominum.	I. 63
Quamdiu vixerit?	I. 84
A quo hoc nomen proveniat?	I. 121
An, & quale imperium exercuerit?	I. 142
<i>Adulterium.</i>	
An in hoc deprehensus licitè se defen- dat?	2. 445
An sit causa dirimens matrimonii?	3. 72
Jure naturæ prohibetur.	3. 84
<i>Æquilibrium.</i>	
Europæ servandum an fundet justam belli causam?	3. 539
<i>Affinitas.</i>	
An sit impedimentum dirimens matri- monii spectato Jure naturæ?	3. 78
<i>Alienatio.</i>	
Ditionum & regnorum absoluta an meritò rejiciatur?	3. 354
An omnis alienatio noceat populo?	3. 358
An repugnet libertati naturali?	3. 362
Alienatio ditionum an competat Prin- cipi?	3. 726
<i>Ambitio.</i>	
Origo fuit Idololatriæ.	I. 112
Corrumpit regna.	3. 229
<i>S. Ambrosius.</i>	
Protestantium de eo sensus.	I. 179
g g 2	Con-

INDEX

Convincit hæreticos circa juris natura-	
lis culturam.	I. 181
Ejusdem sensus circa potestatem Prin-	
cipum in sacra.	2. 216
Supremam potestatem tribuit Ecclesiæ.	2. 264
Ejusdem de belli licentia sensus.	3. 434
<i>Amnistia.</i>	
Quid, & quæ ejus origo?	3. 721
Quinam illius effectus?	3. 722
<i>Amor.</i>	
Qualis fuisset hominis erga Deum in	
statu naturæ puræ?	I. 49
An constituisset beatitudinem natura-	
lem?	I. 54
Amor stultus in defunctos idololatriæ	
causa erat.	I. 112
Amor ad felicitatem vitæ necessarius	
constituit fundamentale Principium	
juris naturæ.	I. 603
Solvuntur, quæ contrà objiuntur.	I. 634
Proximè qualis debeatur?	2. 535
<i>Anabaptistæ.</i>	
Falsa eorum persuasio circa Imperio-	
rum originem.	I. 140
Malè negant belli licentiam.	3. 426
<i>Anima.</i>	
An sit mortalis cum corpore?	I. 463
Item.	I. 496
<i>Antropophagia.</i>	
Jure naturæ est prohibita.	2. 333

Appo-

UNIVERSALIS.

Appetitus.

Sensitivus quis, & quotuplex?	1. 350
Ejus actus, & objectum.	1. 350
An tollat voluntarium?	1. 300
Rationalis per quid totaliter satiatur?	1. 447
Naturalis an licitè suis actibus frui possit?	2. 329
An ordinatus honoris licitus?	2. 344

Arbitrium.

Liberum quid?	1. 294
Ejus essentia qualis?	3. 779
Quid in eo observandum?	3. 780

Aristocratia.

Quid sit?	3. 169
Ejus symbolum?	3. 179
Ejus incommoda.	3. 187

Aristoteles.

Protestantium de eo, ejusque doctrina sensus.	1. 184
Quare in scholas invecus?	1. 192
An deserendus propter spinosam methodum?	1. 193
Male traducitur ejus forma syllogistica à Puffendorffio.	1. 268

Arma.

Eorum inventio cui debeatur?	3. 421
In bello legitimo debent esse legitima.	3. 457
Jus in armis, seu ratio statûs non fundat belli justitiam.	3. 514
An ab Infidelibus justè petantur?	3. 699

Armandia.

INDEX

Armandiæ jus est effectus belli just.	3. 572
<i>Arminiani.</i>	
Unde hoc ipsis nomen ?	1. 228
<i>Arts.</i>	
Artes mechanicæ, ac disciplinæ liberales jam apud Antediluvianos viguerunt.	1. 94
Earum inventores.	1. 94
<i>Afa.</i>	
Qualem potestatem exercuerit in sacra ?	2. 161
<i>Arheus.</i>	
Illis malè patrocinator <i>Hobbefius.</i>	2. 13
<i>Atheismus.</i>	
Speculativus frustra à <i>Kemmerichio</i> excusatur.	2. 14
<i>Augustinus,</i>	
Ejus de Platone sensus.	1. 169
Maximè illustravit doctrinam morum.	1. 181
Qualem potestatem tribuat Principibus in sacra ?	2. 218
Qualem Episcopis ?	2. 263
Ejus sensus de defensione propriæ vitæ.	2. 392
Et de prohibitione mendacii.	2. 679
Ejus de belli licentia sensus.	3. 434
Præsertim in ordine ad tollenda schismata.	3. 504
<i>Auxilium.</i>	
Hominis in statu naturæ puræ.	1. 49
An naturæ fuisset debitum ?	1. 53
Num sufficientia auxilia suppetant homini	

UNIVERSALIS.

mini gentili, legem naturæ servanti, ad obtinendam salutem?	I. 71
An licitè feratur Infidelibus?	3. 702

B.

Baius.

Ejus error circa statum naturæ puræ.	I. 48
Malè negavit ejus possibilitatem.	I. 76

Beatinudo.

Homini in statu naturæ puræ.	I. 47
Quomodo fuisset obtinibilis?	I. 49
Naturalis an debita fuisset homini, ob- servanti totam legem naturæ ad us- que vitæ terminum?	I. 50
Naturalis in quo constitisset?	I. 53
Vera & satiativa hominis quæ sit?	I. 160
Est finis ultimus creaturæ rationalis.	I. 440
Beatitudo objectiva naturalis an sit pos- sibilis, & in quo consistat?	I. 444
An in solo Deo?	I. 450
Conditiones ad veram beatitudinem requisitæ.	I. 452
Formalis consistit in cognitione & amo- re Dei naturali, statui proportionato.	I. 453
Beatitudo alterius vitæ an lumine na- turæ nota?	I. 467
Beatitudo civilis an sufficiens præmium?	I. 491
Eadem malè constituitur in felicitate solum extrinseca hujus vitæ.	3. 155

Beckmannus.

Cur exilio multatus?	R. 250
----------------------	--------

INDEX

Beg.

An sit vox humana? 1. 121

Bellum.

Belli status. 1. 518

An sit jure naturæ permissum? 1. 694

An sit juris Gentium? 1. 732

Ejus essentia & proprietates 3. 400

Duplex ejus definitio statuitur. 3. 401

**Ad bellum justum an præter justitiam
causæ etiam requiratur intentio recta?** 3. 406

Ejus divisio multiplex. 3. 407

**Ad belli solemnitates quænam requi-
rantur?** 3. 408

Belli justii qualis origo? 3. 413

**Tam offensivû, quàm defensivû, per se lo-
quendo, est juris naturæ merè concessivi.** 3. 414

Solemne est juris Gentium. 3. 417

An sit Mundo cœvum? 3. 418

Belli injusti quæ initia? 3. 419

Bellum de se omni jure est concessum, 3. 422

Etiam jure Christiano. 3. 426

Est conforme menti Patrum & rationi. 3. 428

Quomodo opponatur paci? 3. 435

**Pro conditione regulariter exigit Po-
testatem summam.** 3. 436

Item justam, gravemque causam. 3. 440

**Intentio ad belli Justitiam requisita qua-
lis esse debeat?** 3. 446

Præcedere debet diffidatio. 3. 449

Observari debet modus legitimus. 3. 455

Aliæ conditiones quænam requirantur? 3. 456

Bellum

UNIVERSALIS.

Bellum defensivum pro Religione & licitum & obligatorium est.	3. 458
Etiam respectu Infidelium quorumcunque; an & offensivum, & contra quos?	3. 466
An obstant Adversariorum Argumenta?	3. 469
Bellum an licitum sit contra Turcas ratione terræ sanctæ?	3. 473
An offensivum contra Paganos liceat ratione solius Religionis?	3. 476
Ejus justitia contra hæreticos subditos.	3. 492
An etiam debellari possint hæretici non subditi?	3. 495
Est medium saltem extraordinarium defendendæ Religionis,	3. 498
Et modus legitimus per accidens.	3. 502
Belli in genere causæ variæ adducuntur.	3. 506
In quibus fundetur injustitia belli in genere.	3. 511
Injusta belli causa est <i>ratio status</i> .	3. 514
An possit esse utrinque formaliter justum?	3. 518
An materialiter?	3. 542
Solvuntur, quæ pro injustis belli causis afferri solent.	3. 519
Belli effectus primarius qualis?	3. 548
Quinam secundarius?	3. 551
Quo usque se extendat jus in hostium bona?	3. 555
Ejus effectus respectu vincientium & devictorum quinam?	3. 560

INDEX

Quinam respectu subditorum?	3. 570
Belli iustitia an examinanda subditis?	3. 573
Obligaciones in bello quænam?	3. 576
Belli iustitia quid requirat respectu militum & hostium inter se?	3. 579
Ratio statûs circa bellum examinatur.	3. 592
<i>Bernardus.</i>	
Ejus de Petro Abailardo sensus.	1. 172
<i>Bestialitas.</i>	
Jure naturæ est prohibita.	2. 343
<i>Blasphemia.</i>	
An intrinsecè mala?	1. 356
<i>Bodinus.</i>	
Erravit circa regnorum introductionē.	1. 140
Non bene adstruit impossibilitatem statûs mixti quò ad formam regiminis.	3. 173
<i>Bæclerus.</i>	
Malè negat communionem in statu innocentiz possibilem.	1. 138
Ejus de libro <i>Grotii</i> censura.	1. 237
<i>Bonum.</i>	
Bona vitæ quomodo tueri liceat?	2. 397
Quæ requiratur quantitas ad defensionem occisivam?	2. 402
Bona hostium an justè rapiantur in bello?	3. 551
An etiam bona Ecclesiæ?	3. 555
Bona in bello justo acquisita cui cedant?	3. 560
Bona coronæ an licitè alienentur?	3. 726
<i>Buddeus.</i>	
Librum de disciplina Hebræorum in epitomen coëgit.	1. 117
Ejus	

UNIVERSALIS.

Ejus testimonium circa doctrinæ Christi- stianæ indolem.	I. 176
Inepta crisis circa Patrum studia in- colenda Jurisprudencia naturali.	I. 179
Item circa operam Scholasticorum.	I. 185
Et Confusionem Theologiæ cum Phi- losophia.	I. 187
Quis de Jesuitarum doctrina sensus?	I. 190
Sibi ipsi quandoque contrarius.	I. 193
Moralistis Protestantibus injustè tribuit disciplinam Juris naturæ & Gentium.	I. 205

C.

Cain.

Author erat famosæ civitatis terrenæ.	I. 89
Princeps erat ac Dominus multorum.	I. 92
Ex ejus progenie an quidam prædesti- nati?	I. 107
Quare urbem condiderit?	I. 142

Calvinus.

Malè docuit circa peccatum originale,	I. 60
Et circa statum naturæ tam puræ, quam lapsæ.	I. 76

Caramuel.

Ejus Opinio erronea circa sodomiam atque bestialitatem.	2. 348
--	--------

Caro.

Carnium esus an licitus Antediluvianis?	I. 97
An & quare <i>Sethiani</i> iis plerumque ab- stinuerint?	I. 98
Carnis humanæ esus jure naturæ vetitus.	2. 333

Caro-

INDEX

Carolus V.

Ejus de Religione protestantica sensus.	1. 221
Protector veræ Religionis.	2. 167
Bene suppressit usum diffidationis.	2. 513
<i>Castratio.</i>	
Jure naturæ prohibita.	2. 337
<i>Catholici.</i>	
Eorum sensus de Protestantium judiciis in reformatione juris naturæ & Gen- tium.	1. 218
Item circa habitum religionis naturalis ad <i>Christianam</i> .	2. 142
<i>Puffendorfi</i> in hos calumniæ.	2. 291
<i>Chaldaei.</i>	
Primi Idololatræ, aliorumque seducto- res.	1. 114
Eorum lingua an prima; an ab Hebræa diversa?	1. 122
<i>Cham.</i>	
Ejus soboles impietatem propagavit.	1. 109
Ejus posteritas per quatuor filios propa- gata.	1. 131
Quæ terræ portio ei obvenerit?	1. 134
<i>Chananei.</i>	
Eorum lingua an differat ab Hebræa?	1. 122
Unde nomen habeant?	1. 131
<i>Christianus.</i>	
An his possit imponi lex?	2. 68
An his supersit jus belli contra Turcas ratione terræ sanctæ?	3. 473
An possint subjici Dominis infidelibus?	3. 482
An	

UNIVERSALIS.

An penes Christianos sublata servitus?	3.	563
Præsertim respectu religionis?	3.	567

Christus.

Ejus passio ac mors an revelata Anti- quis?	1.	150
--	----	-----

Redemptor an cognitus Adæ, & poste- ris?	1.	151
---	----	-----

An Ecclesiam fundaverit ut statum?	2.	186
------------------------------------	----	-----

An excludat Vicarium visibilem?	2.	246
---------------------------------	----	-----

Circumcisio.

Quando, & quem in finem data?	1.	109
-------------------------------	----	-----

Civis.

Eorum concordia & probitas conservat civitates.	3.	220
--	----	-----

Eorum delicta easdem destruunt.	3.	230
---------------------------------	----	-----

Civitas.

Quæ ejus origo?	3.	141
-----------------	----	-----

Aliorum circa hoc sententiæ.	3.	148
------------------------------	----	-----

Verior circa hoc sententia statuitur.	3.	150
---------------------------------------	----	-----

Civitatis constituendæ causæ, ordo, & finis.	3.	152
---	----	-----

Civitatis Christianæ quis finis?	3.	161
----------------------------------	----	-----

Civitatis proprietates quales?	3.	164
--------------------------------	----	-----

Civitatis divisio.	3.	167
--------------------	----	-----

Status civitatis mixtus non est chymæ- ricus.	3.	173
--	----	-----

Civitatis forma quænam optima?	3.	182
--------------------------------	----	-----

Ejus præsidia qualia?	3.	208
-----------------------	----	-----

Civitates munitæ quàm utiles Regnis?	3.	209
--------------------------------------	----	-----

Earum præsidia animata qualia?	3.	219
--------------------------------	----	-----

Earum

INDEX

Earum deprædatio an licita sit in bello justo ?	3. 561
<i>Clemens I.</i>	
Quomodo intelligendus de divisione rerum facta ?	1. 138
<i>Coccejus.</i>	
Nimiùm protestanticus ratione fœde- rum meundorum.	3. 643
<i>Commercium.</i>	
Ejus ratio apud Antediluvianos.	1. 93
Ejus libera facultas est juris gentium.	1. 731
Ejus libertas quomodo inducta ?	3. 264
Quid ejus nomine intelligatur ?	3. 264
Quæ ejus libertas jure Gentium sit in- ducta ?	3. 270
An adhuc sit in vigore primævo ?	3. 274
<i>Communio.</i>	
Primæva rerum in statu naturæ integræ fuisse conservata.	1. 43
Fuit conformior naturæ.	1. 138
Primæva rerum est juris naturalis merè negativi.	3. 242
Ea vel nunquam fuit universalis, vel saltem diu durare non potuit.	3. 239
Post introducta dominia non omnino cessavit.	3. 251
<i>Communiter.</i>	
Ejus perfectio in statu naturæ integræ.	1. 138
<i>Concupiscentia.</i>	
Obluctans homini an fuisse in statu naturæ puræ, & unde provenisset ?	1. 54
An	

UNIVERSALIS.

An sit imperfectio positiva?	I. 55
An tollat voluntarium?	I. 300
<i>Condonatio.</i>	
Gratuita Dei an fuisset sufficiens remedium peccati in statu naturæ puræ?	I. 56
<i>Conductus.</i>	
Salvus conductus quid dicat?	3. 770
Quousque se extendat?	3. 771
An expiret morte concedentis?	3. 773
<i>Confessio.</i>	
Augustana qua authoritate utatur?	I. 204
<i>Conjugium.</i>	
Ejus proprietates quænam?	3. 6
Ejus insolubilitas qualis & unde proveniat?	3. 20
An spectato præcisè Jure naturæ excludat omnem pluralitatem?	3. 24
An in primo gradu lineæ rectæ sit jure naturæ invalidum?	3. 54
An & quomodo in reliquis gradibus?	3. 62
Conjugii fides quanta esse debeat?	3. 81
Ejus legitimus usus quinam?	3. 83
<i>Conringius.</i>	
Ejus sensus de Theologis orthodoxis.	I. 196
Ejus de libro Grotii Censura.	I. 237
Malè negat Christianis jus belli ratione terræ sanctæ.	3. 473
Calumniatorem se ostendit respectu summorum Ecclesiæ Antistitum.	3. 610
Ejus sensus circa fœdera cum Infidelibus ineunda.	3. 704
	Con-

INDEX

Consanguinitas.

In primo gradu lineæ rectæ an sit impedimentum Juris naturæ?	3. 45
An in reliquis gradibus lineæ rectæ?	3. 62

Conscientia.

Quid sit, & quotuplex?	I. 342
Item	I. 395
Ejus dictamen an lex dici debeat?	I. 387
Est principium directivum actionum moralium.	I. 395
Sumitur pro actu & habitu.	I. 396
Est regula proxima moralitatis.	I. 398
Necessariò exigit dictamen ultimum practicum de honestate actionis.	I. 399
Non tamen necessariò & universaliter metaphysicè certum.	I. 400
Sed sufficit probabile latius acceptum, vel etiam reflexum ultimum.	I. 403
Conscientia probabilis quid importet?	I. 407
An liceat in operando sequi sententiam ex Theologicè probabilibus probabilissimam, probabiliorem, æquè vel quasi æquè probabilem, relicta opposita tutiore?	I. 407
An etiam notabiliter minùs probabilem, & minùs tutam?	I. 415
Conscientia dubia quæ?	I. 421
Erronea qualis?	I. 424
Variæ pro utraque regulæ.	I. 421

Contractus.

Eorum obligatio provenit à Jure naturæ.	3. 306
---	--------

Quæ-

UNIVERSALIS.

Quænam ad veros contractus requirantur?	3.	307
Contractus de re turpi an validus?	3.	308
An hic bene dicatur esse æquivalenter duplex.	3.	309
Contractus pacis, metu gravi injustè incusso initi, an valeant?	3.	749
Quo jure sint rescindibiles?	3.	753
<i>Corpus.</i>		
Huic debetur Jure naturæ sustentatio & conservatio.	2.	326
Prohibita tamen resectio immoderata, <i>solius voluptatis causa.</i>	2.	327
Item mutilatio.	2.	336
<i>Cultus.</i>		
Dei & templorum deturpatus à Protestantibus.	1.	219
Cultus Dei vel etiam parentum an sit dispensabilis?	1.	575
Cultus Dei quid & quotuplex?	2.	22
Internus etiam Jure naturæ graviter est præceptus.	2.	29
Utr etiam externus.	2.	32
Cultus Dei externus specialis est juris positivi.	2.	43

D.

David.

Quam potestatem exercuerit in sacra?	2.	164
--------------------------------------	----	-----

Dammum.

Proximo illatum quando sit retaliendum Jure naturæ?	2.	564
h h		Quid

I N D E X

Quid pro injuriis corpori aut honori illatis ?	2. 521
Quid pro bonis internis animi restituendum ?	2. 524
<i>De dno.</i>	
Quid per eam intelligatur ?	3. 782
Quinam ejus effectus ?	3. 782
<i>Defensio.</i>	
Justa quousque se extendat ?	2. 381
Aequitas circa defensionem vitæ,	2. 382
Circa defensionem honorum fortunæ,	2. 397
Adesse debet moderamen inculpatae tutelæ,	2. 430
Aliena quando sit licita ?	2. 446
An detur obligatio ad se, suaque defendenda ?	2. 447
Armata Religionis an sit necessaria ?	3. 463
Propria contra vindicem, etiam justum an & quando sit justa ?	3. 521
<i>Democratia.</i>	
Quid sit, & quale ejus symbolum ?	3. 169
Ejus incommoda,	3. 188
<i>Deprædatio.</i>	
Urbium an licita in bello justo ?	3. 561
<i>Deus.</i>	
Legislator summus,	1. 1
Tanquam Judex divinus ab omnibus agnoscitur.	1. 8
Tanquam Author naturæ qualia hominibus, etiam in statu puræ naturæ, inægia dare debuisset,	1. 91

Deos

UNIVERSALIS.

Deos novos sibi constituerunt Chami nepotes.	I. 118
Dei nomen in omnibus linguis notis quadri-litterum, & cur?	I. 129
Dei existentia, saltem quoad substantiam, unde colligatur?	I. 169
Officia erga Deum deturpata per errores Protestantium.	I. 219
Deo non posito, an & quomodo actus essent quidam mali?	I. 363
An unquam dispensaverit in furto &c. Est universaliter finis ultimus rerum omnium.	I. 368
Deus, tanquam norma actionum humanarum, an lumine naturæ notus?	I. 448
An sub ratione <i>Entis supremi, Authoris Mundi, vel Gubernatoris?</i>	I. 459
An Dei unitas ab homine per ratiocinium erui possit?	I. 457
An dari possit invincibilis ignorantia Dei?	I. 460
Quomodo obliget ad omnem legem?	I. 467
Dei cultus an sit dispensabilis?	I. 476
Dei notitia an sit præsupposita ad Jus naturæ?	I. 578
An sit propria Jurisprudentiæ naturali?	2. 6
Prima refertur ad Jus naturæ negativum.	2. 8
Vulgaris verò ad positivum.	2. 12
Ad quæ se extendat?	2. 14
h h a	2. 16
	Ma-

INDEX

Magis exacta est propria Theologiae naturali.	2. 19
Dei cultus quid, & quotuplex?	2. 22
An Deus, ex parte sui, absolute coligat?	2. 29
Tanquam Author naturae etiam est Author civitatis.	3. 152
Author est dominii.	3. 233
Item est origo prima potestatis summae.	3. 370
Dei voluntas non est contraria bellis pro Religione susceptis,	3. 469
<i>Dictamen.</i>	
An in dictamine rationis bene statuat essentia Juris naturae?	1. 532
Melius dicitur, dictamen non esse nisi conditionem legis naturae, essentialiter requisitam.	1. 538
<i>Diffidatio.</i>	
Ejus natura & proscriptio.	2. 509
Prævia an & quomodo requiratur ad belli justitiam.	3. 449
<i>Disciplina merum.</i>	
Causa illius adeo corruptae apud Gentiles.	1. 157
Disciplina Juris naturalis an primario ad externa sit dirigenda?	1. 497
<i>Dispositio.</i>	
Testamentaria à quo jure proveniat?	3. 318
<i>Divisio.</i>	
Rerum in statu naturae integræ nec fuisset illicita, nec injusta.	1. 44
In	

UNIVERSALIS.

In rebus saltem mobilibus etiam fuisset necessaria.	I. 44
Quando prima facta sit?	I. 92
Modus divisionis incertus.	I. 133
Quis ejus faciendæ Author, quæ causæ?	I. 134
Supposito statu naturæ corruptæ fuit utilior.	I. 138
Est Juris naturalis juxta aliquos, juxta alios Juris Gentium.	I. 139
Divisio rerum est Juris naturalis merè negativi.	3. 242
Origo primæ rerum divisionis quæ sit?	3. 237
Solvuntur opponi solita.	3. 246
<i>Dominium.</i>	
Proprietatis, non gubernationis repugnasset in statu naturæ integræ.	I. 42
Proprietatis, in ordine ad usum fructum, concessum Adami posteris fuit in animalia.	I. 94
Ejus Origo.	I. 132
Dominia particularia an expediant statui naturæ lapsæ.	I. 138
Dominium statûs herilis quid denotet?	3. 137
Origo dominii causalis, ejusque effectus.	3. 231
Item dominii formalis.	3. 237
Conditiones ad dominium proprietatis requisitæ.	3. 250
Quinam modi acquirendi dominii.	3. 285
An dicat necessariò exclusionem aliorum?	3. 289

INDEX

Modi derivativi acquirendi dominia quinam?	3. 299
An sint Juris naturalis?	3. 300
Dominii transferendi facultas habetur à jure Gentium.	3. 309
In specie autem à jure civili.	3. 309
Translatio domini quomodo contin- gat?	3. 315
Quomodo per ultimam voluntatem?	3. 317
Quomodo per præscriptionē, & an justè?	3. 337
Quomodo per alienationem?	3. 360
Dominium emittens quid denotet?	3. 397
In captivos quale, & quousque se ex- tendat?	3. 562
<i>Donatiste.</i>	
Eorum error circa originem Imperiorū.	1. 140
<i>Dubium.</i>	
Practicum de licentia an sufficiat ad honestatem actus?	1. 399
An ad inhonestatem?	1. 402
Dubium in genere quid sit, ejusque va- ria divisio.	1. 421
<i>Duellum.</i>	
Ejus origo, natura & iniquitas.	2. 482
Ejus divisio, causæ, & prohibitio.	2. 483
Pœnz in illud statutz.	2. 485
Etiam judiciale est prohibitum.	2. 489
Quomodo id in duplici casu licitum fiat?	2. 490
Ponitur casus omnino specialis, & quid in eo liceat?	2. 498
Quale	

UNIVERSALIS.

Quale & quando licitum?	3. 784
<i>Dunzeus.</i>	
Malè negat, cultum Dei externum Jure naturæ esse præceptum.	2. 39
E.	
<i>Ebrietas.</i>	
Jure naturæ graviter prohibetur.	2. 332
<i>Ecclesia.</i>	
Primitiva fuit similis naturæ integræ quoad communionem bonorum.	1. 135
An ejus status hodiernus perfectior sit, quam primitivæ?	1. 137
Ejus potestas hierarchica quid conferat Religioni?	2. 19
Protestantica à <i>Pfaffio</i> negatur esse status.	2. 74
Ecclesiæ habitudo ad statum politicum.	2. 185
An sit merè collegialis?	2. 200
Quodnam, vi novæ legis, jus eidem competat?	2. 204
Vera circa hoc sententia statuitur.	2. 238
Ecclesiæ hierarchiam suspectam reddere conatur <i>Puffendorffius</i> impudentibus calumniis.	2. 276
Ejus bona an etiam in bello justo licitè diripiantur?	3. 555
Quo jure ab hoc sint exemptæ Ecclesiæ?	3. 558
<i>Electio.</i>	
An melior sit Regnis, quam successio?	3. 194
Quanam in electione observanda?	3. 200

INDEX

An eligendus Princeps ex propria, an aliena Republica?	3. 205
<i>Emptor.</i>	
Rei furtivæ an teneatur ad restitutio- nem?	2. 584
<i>Enos.</i>	
Primus Theosophus, & author cultûs publici.	I. 95
<i>Adamitas</i> docuit extremum judicium.	I. 100
<i>Epicurei.</i>	
Falsa eorum persuasio de fine hominis.	I. 153
Eorum vita qualis sit?	I. 172
<i>Epicuræ.</i>	
An aliquam admittat jus naturæ?	I. 580
An leges positivæ?	I. 584
<i>Efus.</i>	
Ob solam voluptatem Jure naturæ prohi- bitus.	2. 329
Sicut etiam efus humanæ carnis.	2. 333
<i>Ethica.</i>	
Quid sit, & quomodo distinguatur à Jurisprudencia?	I. 10
<i>Ethnici.</i>	
Corrigunt <i>Puffendorsum</i> circa finem actio- num moralium.	I. 503

F.

Fama.

Ejus neglectus totalis Jure naturæ an sit prohibitus?	2. 340
Ejus defensio quando licita?	2. 406

F4

UNIVERSALIS.

Familia.

- Ejus status in genere quid sit? 3. 107
 Familix regimen cui competat? 3. 116

Fatum.

- Quid sit? 3. 225
 Huic malè tribuuntur Regnorum mutationes, 3. 227

Felicitas.

- Hominis quæ? 1. 152
 Item. 1. 157
 Veterum Sophorum error circa eam. 1. 158
 Perfecta an sit ultimus finis hominis? 1. 440
 An lumine naturæ colligi possit, felicitatem hujus vitæ non esse finem actionum moralium sufficientem? 1. 462
 Purè temporalis an sit præmium sufficiens meritorum? 1. 464
 Felicitas, naturæ rationali propria, in quo consistat? 1. 608
 Est finis omnis legis humanæ. 1. 616
 Extrinseca non est finis adæquatus civitatis, 3. 156

Feripeta.

- Ad quid eos obligent leges de venatione? 3. 294
 Quando peccent graviter sternendo feras? 3. 299

Fides.

- In *Christum* an antiquis necessaria? 1. 151
 An sola sufficiat ad officia hominis ritè ordinanda? 1. 219

hh 5

A Lu

INDEX

A <i>Luthero</i> statuitur pro fundamento unico suæ deformationis.	2. 69
Fidei catholicæ hostes Infidelibus sunt suo modo perniciosiores.	3. 671
An etiam hoc nomine contineantur Protestantes Imperii?	3. 672
<i>Finis.</i>	
Qualis fuisset hominis in statu naturæ puræ?	1. 48
Qualis sit omnium?	1. 152
Quis ultimus?	1. 440
Antiquorum circa eum errores.	1. 153
Item.	1. 159
Ejus definitio ac divisio.	1. 435
Actionum moralium finis est bonum.	1. 436
Legis humanæ finis qualis?	1. 615
<i>Fleischerus.</i>	
Quos statuat juris naturalis instauratores?	1. 212
Ejus de libro <i>Gronii</i> censura.	1. 236
Errores circa proprietates actûs humani.	1. 311
Item circa voluntatem hominis.	1. 354
Malè ex <i>Thomasio</i> affert principium juris naturæ.	1. 677
Alia ejus paradoxa circa institutiones juris naturæ & Gentium.	1. 744
Malè negat, cultum Dei externum jure naturæ esse præceptum.	2. 40
<i>Federatus.</i>	
Que cautela ipsis adhibendæ?	3. 630
Fœderatorum qualitas requisita.	3. 651
	Fœ-

UNIVERSALIS.

Fœdus.

An obliget naturaliter ?	1. 695
An sit juris Gentium ?	1. 734
Fœderum origo, natura, & proprietates quænam ?	3. 602
Statuitur eorum definitio, atque divisio multiplex.	3. 607
Eorum materia, forma & ritus quænam ?	3. 610
Eorum obligatio quanta ?	3. 612
Quanta eorum firmitas esse debeat, & quæ causæ tantæ infirmitatis ?	3. 614
Quis eorum finis & effectus ?	3. 620
Quid de illorum interpretatione, ac executione sentiendum ?	3. 621
Quænam sint iis contraria ?	3. 623
Quænam cautelæ in fœderibus adhiberi solitæ ?	3. 628
Fœdera plena quæ vocentur ?	3. 630
Quæ eorum causæ ?	3. 633
Fœdus inire qui possint ?	3. 634
An requiratur consensus statuum ?	3. 635
Ad legitima Inferiorum fœdera regulariter requiritur Superiorum auctoritas & consensus ?	3. 641
<i>Schmaltsaldici</i> fœderis probitas examinatur & refutatur.	3. 645
Fœderum qualitas proponitur.	3. 651
An liceat inire fœdera cum hostibus Ecclesiæ Catholicæ contra quoscunque alios ?	3. 653

Aste.

INDEX.

Afferuntur in utramque partem Autho- rum circa hoc rationes.	3. 655
Satis convenit, esse licita in bello aper- tè justo, & seclusis religionis catholi- cæ præjudiciis.	3. 666
Scripturæ sensus quis sit circa foedera.	3. 673
<i>Fornicatio.</i>	
An in ea unquam Deus dispensaverit?	1. 575
Jure naturæ graviter prohibetur.	2. 343
<i>Fundamentum.</i>	
Juris naturæ primum statuitur.	1. 603
<i>Furtum.</i>	
An intrinsecè malum?	1. 369
Hujus reus an se possit contra aggres- sorem defendere.	2. 445
Furta minuta an & quando ad restitu- tionem obligent?	2. 577
G.	
<i>Gens.</i>	
Gentium divisio an sit juris gentium?	1. 730
An gens genti prohibere possit naviga- tionem per Oceanû & negotiatione?	3. 276
Gentium consensus an bene præsuma- tur circa præscriptionem.	3. 342
<i>Gentiles.</i>	
Utrum iis, legem naturæ servantibus, superfit salutis spes?	1. 70
Rei hujus exempla.	1. 72
An obligentur jure naturæ in merè in- ternis?	1. 501
Initium	

UNIVERSALIS.

Initium fecere duellis.	2.	483
Semper abhorruerunt à matrimonio parentes inter & liberos.	3.	55
<i>Gratia.</i>		
Nunquam negatur à Deo, facienti quod est in se.	1.	71
<i>Semipelagianorum</i> circa eam error.	1.	75
Item <i>Jansenii</i> .	1.	78
<i>Gratitudo.</i>		
Quomodo fundetur in debito natura?	2.	529
<i>Gröningius.</i>		
Pessimè tribuit <i>Luthero</i> disciplinam Juris naturæ & Gentium.	1.	206
<i>Grotius.</i>		
Ejus error circa perfectiones hominum in statu naturæ integræ.	1.	29
Quæ illius doctrina circa Sophorum Gentilium Authoritatem in ordine ad Jus naturæ?	1.	163
Malè sentit de Patrum studiis in excelendo Jure naturæ.	1.	178
Ejus circa <i>Aristotelis</i> doctrinam sensus.	1.	193
A Protestantibus falso dicitur instaurator Juris naturæ & Gentium.	1.	207
Encomia ei attributa à Protestantibus.	1.	207
Ejus vitæ brevis delineatio.	1.	227
Quid de ejus libro, <i>de Jure belli ac pacis</i> , censendum.	1.	229
Hujus libri ordo & causæ scribendi.	1.	229
Laude aliqua dignus.	1.	231
Non tamen caret nævis magnis.	1.	233
		Re-

INDEX

Refutatur ejus principium Societatis.	1. 652
Errat circa jus necessitatis.	2. 470
Et circa licentiam duellorum,	2. 507
Item circa officia sermocinantium.	2. 654
Et	2. 666
Item circa officia jurantium.	2. 682
Ejus errores de societate conjugali.	3. 94
Frustra adstruit mare liberum.	3. 256
Non probatur in doctrina de testamentis.	3. 330
Erroneus est in doctrina de origine Majestatis.	3. 384
Ejus definitio de bello vindicatur.	3. 404
Divisio ejusdem reprobatur.	3. 411
Quæ illius sententia de fœdere contra Infideles ineundo.	3. 703
<i>Guilielmus de Muelen.</i>	
Ejus figmenta, de statu naturæ integræ congesta, refelluntur.	1. 89
H.	
<i>Habitus.</i>	
Quid sit, & an detur?	1. 344
<i>Heresis.</i>	
An fundare possit justam belli causam?	3. 496
Item.	3. 502
<i>Hæretici.</i>	
Regnorum mutationes malè tribuuntur fate.	3. 227
An hæretici subditi possint compelli ad veram fidem?	3. 498
	An

UNIVERSALIA.

An & quando etiam debellandi heretici non subditi? 3. 491

Heber.

Ejus familia linguam primam retinuit. 1. 122

An complex in extruenda turri Babel? 1. 123

Hebraei.

Quam fuerint multiplicati in *Agypto*? 1. 84

Unde nomen ducant, & quare dicantur populus Dei? 1. 109

Quae eorum prima praecpta? 1. 117

Eorum auctoritas non sufficit, quia saepe erronea. 1. 119

Spectata auctoritate eorum lingua est prima dicenda. 1. 121

Hebraei ab *Arphaxat* descendentes. 1. 130

Heineccius.

Quid de illius doctrina censendum? 1. 210

Ejus principium fundamentale juris naturae non satis aptum. 1. 674

Erroneus est in doctrina de officiis hominis erga proximum. 2. 125

Errat in doctrina de societate conjugali. 2. 106

Henniges.

Malè asserit, unam in corpore civili dari potestatem. 2. 139

Errat in habitu Religionis *Judaicae* ad *Christianam*. 2. 157

Vaniloquus de summa potestate Imperantium circa sacra. 2. 136

Item. 2. 171

Alogia circa primatum Pontificis. 2. 269

Men-

INDEX

Menda circa officia sermocinantium.	2. 654
Et jurantium.	2. 682
<i>Henoch. v. Enos.</i>	
<i>Hertius.</i>	
Malè interpretatur <i>Puffendorfius.</i>	2. 505
<i>Hetæi.</i>	
A quo nomen habeant ?	1. 131
In his impleta Noemi Maledictio.	1. 138
<i>Hobbesius.</i>	
Quam ei laudem adstruat <i>Puffendorfius?</i>	1. 211
Author est pestilens, etiam Protestantibus non invitis.	1. 239
Ubi & quando natus?	1. 239
Impia ejus principia.	1. 242
Absurda ejus sententia <i>de statu belli.</i>	1. 518
Ejus mens de principio fundamentali juris naturæ.	1. 686
Malè adstruit identitatem Juris naturæ, & Gentium.	1. 689
Erravit circa primam de Deo notitiam.	2. 13
Et circa licentiam duellorum.	2. 505
Item circa potestatem paternam.	3. 111
<i>Hollandi.</i>	
Jus Gentium limitant ratione commerciorum.	3. 277
<i>Homicidium.</i>	
An in eo unquam sit dispensatum ?.	1. 574
<i>Homo.</i>	
Primus quomodo sit creatus ?	1. 26
Insula ei in primo instanti dona gratiæ.	1. 31
	Errat .

UNIVERSALIS.

Erat suo modo impassibilis, & immortalis.	I. 34
Hominum propagatio per viam generationis naturalis etiam fuisset in statu naturæ integræ.	I. 38
Homines, etiam <i>Adamo</i> non peccante, tamen peccare potuissent, ac puniri.	I. 46
Hominis ad consortium Dei sublimitas an fuerit debita naturæ innocenti?	I. 48
Instructus auxiliis merè naturalibus an servare potuisset totam legem naturæ?	I. 49
Fuisset rectus etiam in statu naturæ puræ.	I. 54
Hominum copia ante diluvium qualis fuerit?	I. 83
Eorum ante diluvium tam longævæ vitæ causa.	I. 86
Eorum indoles minimè barba.	I. 92
Non omnes, qui in diluvio submersi, sunt damnati.	I. 108
Eorum multitudo erat causa divisionis terræ.	I. 134
Hominis officium in quo consistat?	I. 152
An semper debeat agere <i>ut homo</i> ?	I. 327
Unde in hominibus tanta animorum varietas?	I. 352
Necessariò intendit aliquod bonum, tanquam finem saltem negativè ultimum.	I. 437
Necessitate legis naturalis tenetur tenere	

dere per suos actus ad finem <i>simpliciter</i> ultimum.	1. 438
Ejus officium quale & quotuplex?	2. 3
Quale sit erga Deum?	2. 5
Quale erga seipsum?	2. 301
Qualia officia hominis erga se Jure naturæ præscripta & prohibita?	2. 338
An licitum sit homini, directè vel indirectè seipsum occidere?	2. 450
<i>Honestas.</i>	
Quæ propriè dicatur, & qui ejus effectus?	1. 14
Ratio <i>honesti</i> ac <i>inhonesti</i> unde habeatur?	1. 161
In quo eam posuerint Stoici?	1. 166
Omnia destructa per detestandos <i>Lutheri</i> & <i>Calvini</i> errores.	1. 220
Quomodo refundatur in actum?	1. 320
An propter se intendi debeat?	1. 320
An etiam inhonestas?	1. 321
<i>Honor.</i>	
Ejus defensio an & quomodo sit licita?	2. 406
<i>Hoppius.</i>	
Ejus testimonium de Jure Canonico, in terris Protestantium recepto?	1. 203
Quale huic nomen tribuat?	1. 199
<i>Hornius.</i>	
Jus sacrorum negat Potestati politicæ.	2. 152
Potestatem patriam malè extendit ad jus summum vitæ & necis.	3. 123

I.

Jansenius.

Erravit negando possibilitatem statûs naturæ puræ. I. 48

Plura ejus damnata phantasmata circa statum naturæ puræ & lapsæ referuntur. I. 77

Japhet.

Ejus progenies. I. 131

Quam terræ portionem obtinuerit? I. 134

Idololatria.

Non fuit apud Antediluvianos. I. 106

Author ejus apud Postdiluvianos *Nimus.* I. 110

Inventor *Nemrodus* seu *Belus.* I. 110

Illius causa & occasio. I. 111

Est inexcusabilis. 2. 17

Jebusæi.

Unde nomen sortiti? I. 131

In his impleta *Noëmi* maledictio. I. 131

Ignorantia.

Antecedens, concomitans & consequens quomodo respiciat voluntarium? I. 302

An sit possibilis ignorantia invincibilis Dei? I. 371

An sub prædicato *Potestatis* supremae efficaciter obligantis? I. 467

Vel an ignorari possit jus naturæ quoad prima principia. I. 470

Potest dari quoad alia jure naturæ præcepta vel prohibita. I. 470

INDEX

Satisfit objectionibus.	I. 474
Invincibilis ignorantia an punibilis?	I. 479
<i>Immortalitas.</i>	
Demonstrabilis est ratione saltem extrinseca.	I. 465
<i>Immunitas.</i>	
Primi hominis à concupiscentia & passibilitate.	I. 32
Non fuisset proprietas naturæ, sed dos originalis justitiæ.	I. 48
<i>Impedimentum.</i>	
Matrimonii in statu naturali.	3. 45
Consanguinitas quale sit impedimentum matrimonii?	3. 62
Alia impedimenta, matrimonium, naturæ jure dirimentia statuuntur.	3. 69
<i>Imperator.</i>	
Eorum testimonia circa Jus factorum soli Potestati ecclesiasticæ competens.	2. 150
An eorum actus adversentur immunitati Potestatis sacræ?	2. 226
An possint convocare Concilia?	2. 232
Quibusnam Titulis obligetur ad bellum pro Religione suscipiendum?	3. 461
<i>Imperium.</i>	
Ejus origo qualis?	I. 140
Imperia jam ante diluvium dabantur, sed non tam perfecta.	I. 142
Sunt juris Gentium.	I. 143
Variorum circa hoc errores.	I. 140
Quis primum imperium habuerit?	I. 143
Horum	

UNIVERSALIS.

Horum caulæ corruptivæ quales?	3.	222
Imperium summum <i>Majestas</i> dicitur.	3.	365
Imperium, in captos bello justo, quale?	3.	564
An sit simpliciter inalienabile?	3.	729

Imputabilitas.

Quid sit & unde mensuranda?	1.	332
An detur in actibus sine debita libertate & advertentia positis?	1.	334
An in indirectè liberis?	1.	335

Incarratio.

Quoad substantiam cognita <i>Adamo</i> .	1.	32
An revelata Antiquis?	1.	150

Indifferentia.

Physica qualis sit juxta <i>Puffendorsum</i> ?	1.	393
--	----	-----

Induciæ.

Quid sint?	3.	774
Quis eas possit concedere?	3.	775
Earum effectus immediatus & medietus.	3.	775
Quando cessent?	3.	779

Infans.

An in statu naturæ integræ infantes statim diserti?	1.	81
An fuissent subjecti parentibus?	1.	82
An à natura iis insitum sit idioma certum?	1.	121

Infideles.

An armis licitè impetantur ratione solius infidelitatis?	3.	476
An saltem indirectè adduci possint ad suscipiendam veram fidem.	3.	478

INDEX

Directè cogi nequeunt ad veram fidem.	3. 483
Bene tamen indirectè.	3. 486
An cum iis licitè incantur fœdera contra Fideles?	3. 655
An licitè ab illis petantur arma?	3. 699
An unquam licitè iisdem feratur auxilium?	3. 702

Injuria.

Proximo illata quando ad restitutionem obliget?	2. 566
An ob culpam merè juridicam, vel ob Theologicam venialem?	2. 569
Satisfit objectionibus.	2. 574
In emptione iniqua quando damnum sit resarciendum spectata lege naturæ?	2. 584
Quomodo illata corpori, vel honori sit compensanda?	2. 591
Aut pro bonis internis animi.	2. 594
Solum prævisa an fundet bellum iustum?	3. 519
An ejusdem vindicatio?	3. 520
Qualis injuria pacem solvat?	3. 747

Institutio.

Institutionum Juris naturæ & gentium utilitas & necessitas.	1. 288
Barum penes Catholicos raritas.	1. 289

Intellectus.

Quid sit, an principium effectivum actionis moralis.	1. 342
Quotuplex, & quod ejus objectum?	1. 343

In-

UNIVERSALIS.

Inventio.

Quid sit, & qui ejus effectus? 3. 291

Judicium.

Extremum *Adamitis* prædicatum. 1. 190

Verum de rebus humanis. 1. 160

Juramentum.

Ejus natura & proprietates. 2. 639

Licentia & obligatio illius. 2. 641

Etiam injustè extortum obligat. 2. 646

De re mala, vana, indifferente non obligat. 2. 647

In utilitatem proximi factum semper est servandum. 2. 648

Obligatio in jurante est personalis. 2. 648

Observanda circa usum juramenti. 2. 649

Ejus obligatio quomodo tollatur? 2. 652

Varia principia jurantium. 2. 653

Protestantium principia de juramento refutantur. 2. 654

Errores Protestantium circa officia jurantium. 2. 682

Juramentum pacis vi aut metu gravi, injustè incusso, extortum an valeat? 3. 762

Jurisdictio.

Ejus origo. 1. 1

Interna *Puffendorffio* est merissimè persuasiva. 2. 81

Externa sacra an Principi debita? 2. 57

Ad quæ se extendat. 2. 98

Qualis competat Principibus in Infidelibus? 3. 486

INDEX

Jureconsultus.

Quis, & quale ejus officium? I. 5

Jurisprudencia.

Varia ejus definitio. I. 4

Præcipua ejus divisio. I. 5

Illius subjectum, objectum, forma, ac finis I. 6

Jurisprudencia universalis constitutiva, distinctiva & adjumenta. I. 8

Quænam Jurisprudenciæ naturalis? I. 12

Quales actiones hominis dirigat? I. 51

Differt à Theologia & Philosophia morali. I. 18

Inter ejus adjumenta rectè ponitur jus positivum & Theologia moralis. I. 21

Quomodo excolta à Patribus? I. 77

Erroneæ circa hoc Protestantium opiniones. I. 77

Jus.

Ejus origo & varia acceptio. I. 1

Juris naturæ disciplina sine principiis honesti manca. I. 20

Disciplinæ Juris naturæ, & positivi non differunt ex objecto & fine. I. 23

Jus in re, & Jus ad rem quò ad dominia quando collatum? I. 133

Juris naturæ & gentium cultura in statu veteris Testamenti. I. 144

Jus naturæ an & quomodo distinctum à jure divino. I. 146

Quomodo magis illustratum. I. 146

Ejus

Ejus conditio apud Gentiles in veteri Testamento.	I. 152
An probetur per testimonia Sophorum Gentilium?	I. 161
Juris naturæ & Gentium cultura in Legge nova.	I. 173
Juri naturali quid contulerint Patres?	I. 177
Quid Scholastici?	I. 184
Jus civile & Canonicum an adjuumento fuerint disciplinæ Juris naturæ?	I. 197
Heterodoxorum de Jure canonico, ejusque origine figmenta.	I. 199
Quæ summa Juris naturæ?	I. 201
An Protestantibus novatoribus tribuenda ejus instauratio?	I. 207
An dari possit invincibilis ignorantia Juris naturæ?	I. 470
Jus naturæ, pro foro solùm externo accommodatum, est mancum.	I. 487
Ejus objectum primarium.	I. 500
Juris naturalis principia generalia, an homini sint indita per modum habitûs.	I. 505
Jus naturæ an detur?	I. 526
Varia ejus acceptio & descriptio.	I. 528
An ejus essentia bene statuatur in dictamine rationis?	I. 532
Vera definitio statuitur.	I. 541
Ejus subjectum est omnis & solus homo.	I. 543
Varia divisio.	I. 549
	Ejus

INDEX

Ejus objectum & forma.	I. 555
Proprietates Juris naturæ.	I. 558
Inter eas etiam numeratur immutabilitas.	I. 561
Saltem propriè talis.	I. 568
An Jus naturæ unquam sit mutatum potestate divina vel humana?	I. 572
An sit capax interpretationis, vel epikix?	I. 580
Quis ejus effectus primarius, quis secundarius?	I. 585
Objectum Juris naturalis unde dignoscendum?	I. 589
An obliget antecedenter ad societatem?	I. 664
Jus Gentium an detur?	I. 687
Differentia ejus à Jure naturæ.	I. 703
Aliæ differentix incongruæ afferuntur.	I. 707
Specialem tamen habet cum Jure naturali propinquitatem.	I. 712
Est specificè distinctum à Jure civili.	I. 713
Ejus origo causalis & formalis.	I. 714
Ejus essentia.	I. 716
Vera ejus definitio.	I. 723
Magnam habet affinitatem cum jure consuetudinario.	I. 725
Varia divisio.	I. 726
Objectum multiplex.	I. 729
Ejus effectus & obligatio obedientix.	I. 737
In se absolute est mutabile ex consensu Gentium.	I. 740
Statui-	

UNIVERSALIS.

Statuitur modus cognoscendi, quænam sint juris Gentium?	1.	742
Jus sacrorum Protestantibus quale & quotuplex?	2.	76
In sensu latiore dicit potestatem Ecclesiasticam tam ordinis, quàm jurisdictionis.	2.	89
An Principi debeatur ratione summi imperii?	2.	97
Quousque se extendat?	2.	98
Nullatenus competit Potestati politicæ.	2.	144
An Principibus orthodoxis nullum omnino remaneat Jus ecclesiasticum?	2.	155
Jure divino & ecclesiastico soli Potestati ecclesiasticæ competit.	2.	248
Jus naturæ etiam continet officia hominis erga se.	2.	302
Jus necessitatis quale & quotuplex?	2.	368
Jus naturæ an obliget ad se, suâque defendenda?	2.	451
Protestantium Moralistarum errores circa jus necessitatis.	2.	470
Jus naturæ prohibet duellum.	2.	487
Jus manuarium omni juri contrarium est.	2.	509
Jus naturæ quid statuatur circa pluralitatem in statu conjugali?	3.	24
Jus parentum in liberos quale?	3.	116
Dominorum quò ad mercenarios quale?	3.	137

Jus

INDEX

Jus naturæ concessivum est origo civi- tatis.	3. 150
Jus commercii nunquam propriè fuit mutatum.	3. 272
Jus Gentium an dicat navigationes & commercia hodie limitata?	3. 277
Jura <i>Majestatis</i> qualia?	3. 389
Jura <i>belli & pacis</i> quid denotent?	3. 392
Jura <i>foederum, Sacrorum, Legatorum</i> quid importent?	5. 392
Jura <i>Legum, judiciorum, ac tributorum</i> quo- modo competant summis Imperan- tibus?	3. 395
Jus belli an supersit Christianis contra <i>Turcas</i> in terram sanctam?	3. 473
Jus in armis seu ratio statûs non est ju- sta belli causa.	3. 512
Sicut etiam jus imperfectum.	3. 514
Jus naturæ & Gentium quid concedat circa transitum militarem?	3. 529
Jus occidendi hostem est belli effectus primarius.	3. 548
Secundarius est jus in hostium bona.	3. 551
Quid circa hoc statuatur jus Gentium?	3. 552
An se etiam extendat ad bona Ecclesiæ?	3. 555
Jus in captos quale proveniat è bello justo?	3. 562
Quale in Christianos?	3. 563
Jus conscribendi milites unde oriatur?	3. 570
Jus <i>Armandiæ</i> quid denotet, & unde pro- veniat?	3. 572
Unde	

UNIVERSALIS.

Unde jus exstruendi munimenta.	3. 572
Jus repressaliarum quid sit?	3. 586
Jus fœderum quibus competat?	3. 634
Jus Imperii quid statuatur circa fœderum initiationem?	3. 636
Jus pacis penès quem resideat?	3. 711
An sit delegabile?	3. 716
Jus naturæ an irritet contractus, metu gravi injusto extortos?	3. 749
Jus commeandi quid dicat?	3. 770
Ad quos se extendat?	3. 771
An exspiret morte concedentis?	3. 773

Justinianus.

Vapulat ob introductum Institutum.	1. 197
Ejus effatum circa jus Canonicum.	1. 202
Jus sacrorum negat Potestati politicæ.	2. 150
Quid censuerit de potestate, Principi- bus in sacra competente?	2. 231
Per jus naturale sæpe intelligit jus Gen- tium.	3. 248
Ejus sensus circa jus in bona Ecclesiæ, tempore belli, explicatur.	3. 558

Justitia.

Propriè talis habetur erga Deum, & se- ipsum.	1. 16
Originalis erat cumulus donorū omniū.	1. 36
Quodnam hujus subjectum, & an sim- pliciter fuerit supernaturalis?	1. 36
Quando fuerit perdita?	1. 58
An collata cum, vel sine consensu crea- turæ liberæ?	1. 62

Justi-

INDEX

Justitiæ initium non est ex solis naturæ viribus.	I. 75
Justitia Dei malè dicitur fuisse unquam incerta.	I. 487
Ad justitiam belli quæ requirantur?	3. 440
Justitia belli religionis respectu Infidelium quomodo fundetur?	3. 466
Quomodo respectu subditorum hæreticorum?	3. 492
An etiam debellari possint non subditi?	3. 495
Justitia belli in genere fundatur in gravi injuria.	3. 506
Justitia causæ probabilis, vel probabilior an ad bellum sufficiat?	3. 542
Justitia belli an examinanda subditis?	3. 573
Justitia in bello respectu militum & hostium quid requirat?	3. 577

K.

Kemmerichius.

Ejus testimonium de cultura Juris naturæ per legem <i>Christi</i> .	I. 175
Inepta crisis circa Patrum studia in excolendo Jure naturæ.	I. 177
Item circa Scholasticorum operam.	I. 186
Ejus sensus de Jesuitarum doctrina.	I. 190
<i>Puffendorhium</i> dicit instauratorem Juris naturæ.	I. 213
Ejus de libro <i>Grotii</i> opinio.	I. 236
Malè assumpsit principium <i>Thomasi</i> anum.	I. 682
Ineptè negat, cultum Dei externum Jure naturæ præceptum.	2. 40
	Opi-

UNIVERSALIS.

Opiniones illius falsæ circa jus necessitatis.	2. 474
Item circa licentiam duelli.	2. 508
Doctrina ejus damnata circa restitutionem faciendam.	2. 597
Errat circa licentiam falsiloquii.	2. 667

Koehlerus.

Quid de hujus libro centendum?	1. 217
Principium Juris naturæ ab eo positum non accuratum.	1. 676
Fallit in doctrina de officiis hominis erga proximum.	2. 527

Koehlerus David.

Male discurret de societate conjugali.	3. 107
--	--------

L.

Lamech.

Primus <i>Adamitas</i> spem in Messiam docuit, spiritu prophetico præditus.	1. 102
---	--------

Legatus.

Legatorum admissio & securitas an sit naturæ præcipientis?	1. 694
An Juris Gentium?	1. 733

Legislator.

Primus & summus quis?	1. 1
Quinam, Legislatorum nomine, præcipue fuerint insignes?	1. 3

Leibnitius.

Quæ in libro <i>Puffendorffii</i> circa jus naturæ desideraverit?	1. 256
Bene carpit ejus librura.	1. 261

Et

INDEX

Et felicitatem, vitæ termino clausam.	I. 483
<i>Lex.</i>	
Legum origo, definitio, ac divisio.	I. 1
Legibus universalibus ac æternis nemo exemptus.	I. 7
Legem naturæ totam servare an potuisset homo in statu naturæ puræ.	I. 49
Leges divinæ ceremoniales & judiciales Hebræis datæ.	I. 148
Lex divina, ut à naturali distincta, an Gentilibus manifestata?	I. 164
Leges naturæ quomodo roboratæ?	I. 166
Lex Evangelica quid contulerit ad disciplinam Juris naturæ?	I. 173
Leges omnes per Protestantés corruptæ.	I. 222
Lex Dei an dicat actum liberum?	I. 366
Item.	I. 387
An possit non cognosci?	I. 373
An detur Lex æterna?	I. 377
Quæ illius materia, essentia, & proprietates?	I. 379
An sit prima regula objectiva moralitatis?	I. 385
Diluuntur objecta.	I. 388
Lex divina duplex.	I. 414
Qualis intelligatur per legem scriptam in cordibus?	I. 506
Naturalis conveniens est statui naturali hominum.	I. 513
Hæc dupliciter spectari potest.	I. 546
Differt à positiva.	I. 547
An	

UNIVERSALIS.

An unquam propriè sit immutata?	1.	572
Quomodo sit ad alios?	1.	672
An obsit libertati naturali?	1.	513
Lex juxta <i>Lutherum</i> nulla inter <i>Christianos</i> .	2.	68
Humana an & quando obliget cum periculo vitæ?	2.	376
Lex prohibens venationem ad quid obliget?	3.	293

Libellus.

Repudii an matrimonium verè solverit?	3.	9
---------------------------------------	----	---

Libertas.

Hominis quid & quotuplex?	1.	304
An detur in statu naturæ lapsæ?	1.	306
An sit actui intrinseca?	1.	306
Qualis competat actui voluntatis interno imperato?	1.	308
Ejus radix quæ sit?	1.	342
Libertati naturali an obsit lex naturalis?	1.	513
Libertas commerciorum an hodie sit restricta?	3.	277

Libido.

Jure naturæ est prohibita.	2.	343
----------------------------	----	-----

Lignum.

Vitæ quale, & quanta ejus virtus?	1.	35
-----------------------------------	----	----

Lingua.

Ejus usus qualis apud Antediluvianos?	1.	95
Divisio ac diversitas.	1.	93
An ulla sit homini insita à natura?	1.	121
Quæ omnium prima?	1.	128
Unde harum confusio, & quantus sit numerus?	1.	122

kk

Quæ

INDEX

Quæ matrices, & quæ ex illis prognatæ?	1. 124
Originariæ denuò variatæ & corruptæ.	1. 125
<i>Germanica</i> aliis diutiùs conservata.	1. 125
<i>Gallica</i> unde compacta?	1. 126

Locutio.

Æquivoca an licita.	2. 615
Ufus promiscuus locutionis amphibologicæ Jure naturæ prohibitus.	2. 631
Axiomata Protestantium circa licentiam falsæ locutionis rejiciuntur.	2. 666

Ludovici Fridericus.

Ejus error de voto continentiæ & conjugio.	3. 105
--	--------

Lutherus

Ejus error circa essentiam peccati originalis.	1. 60
Item circa statum naturæ puræ & lapsæ.	1. 76
Falsa opinio circa originem Imperiorum.	1. 140
Ejus deliria circa jus Canonicum.	1. 202
Detestabilis doctrina de officiis hominis.	1. 219
Author corruptelæ de potestate sacrorû.	2. 66
Ejusdem falsa supposita recensentur.	2. 67
Malè improbat bellum Religionis contra Turcas.	3. 472
Æquè ineptè probat contra Papam & Catholicos.	3. 598

Luxuria.

Causa corruptæ stirpis <i>Caini</i> , & <i>Chami</i> .	1. 104
Speciali præcepto <i>Noachidis</i> prohibita.	1. 116
	<i>Lydi.</i>

UNIVERSALIS.

Lydi.

Unde originem habeant? 1. 131

M.

Machiavellus.

Veræ de ejus libro censuræ. 1. 225

Turpiter errat in felicitate statûs civilis. 3. 156

Ineptè voluit, munimenta omnia in Regnis subruï. 3. 209

Majestas.

Ejus essentia, proprietas, & divisio. 3. 364

Ejus origo proxima & remota qualis? 3. 370

In specie an sit immediatè à Deo? 3. 373

Majestatis subjectum & objectum quale? 3. 386

Ejus jura quænam? 3. 389

Malitia.

Actuum unde oriatur? 1. 356

Mare.

Famosa controversia de maris dominio elucidatur. 3. 252

Maritus.

Quanta ejus in uxorem potestas? 3. 87

Unde hæc potestas proveniat? 3. 91

Non est despotica, herilis, aut absoluta. 3. 92

Massilienses.

Errarunt circa statum naturæ integræ. 1. 75

Matrimonium.

Fuisset etiam in statu naturæ integræ. 1. 38

Ejus institutioni primariæ an repugnet polygamia? 1. 105

Quinam gradus illud dirimant? 1. 629

kk 2

Ejus

INDEX

Ejus insolubilitas an sit Juris naturalis ?	3. 10
Statuuntur plures hæc de re sententiæ.	3. 20
Pluralitas in matrimonio jure divino positivo est prohibita.	3. 24
Matrimonii impedimenta in statu naturali.	3. 45
Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ est Jure naturæ nullum.	3. 51
Refutatur opinio opposita.	3. 57
Est quoque prohibitum jure divino positivo, Gentium & humano.	3. 61
An matrimonium etiam reddatur nullum per reliquos gradus consanguinitatis in linea recta ?	3. 62
Matrimonii impedimenta dirimentia, spectato jure naturæ, qualia sint ?	3. 69
An inter ea etiam sit crimen ?	3. 72
An vis vel metus ?	3. 75
Matrimonii officia & jura quænam ?	3. 81
<i>Maximilianus.</i>	
Feliciter suppressit usum diffidationis.	2. 512
<i>Melanchton.</i>	
Ejus error circa peccatum originale.	1. 60
Detestanda ejus doctrina.	1. 207
<i>Mendacium.</i>	
An intrinsecè malum ?	1. 356
Quid & quotuplex ?	2. 600
Semper est prohibitum Jure naturæ.	2. 605
Cur dicatur <i>intrinsecè</i> malum ?	2. 622
Definitio protestantica rejicitur.	2. 662
Uti	

UNIVERSALIS.

Uti & axiomata, atque deductiones circa licentiam mendacii.	2.	666
Item.	2.	676
<i>Mercatura.</i>		
Etiã fuit apud Antediluvianos.	1.	93
<i>Merces.</i>		
Earum transvectio an jure Gentium libera?	3.	280
An justè negari possit?	3.	536
Quando censenda sit verè innoxia?	3.	536
<i>Meritum.</i>		
Quale fuisset in statu puræ naturæ, & quod ejus præmium?	1.	50
<i>Metus.</i>		
An tollat voluntarium?	1.	297
An sit impedimentum dirimens matrimonii?	3.	75
Metus proborum ab improbis an sit causa Civitatis?	3.	148
Metus gravis injustè incussus an invalidet contractum pacis?	3.	749
<i>Moderamen.</i>		
Inculpatæ tutelæ quid sit?	2.	430
De hoc statuitur regula.	2.	436
<i>Mollities.</i>		
Jure naturæ est prohibita.	2.	346
<i>Monarcha.</i>		
Primus quis fuerit?	1.	149
<i>Monarchia.</i>		
Ejus status an malus?	1.	141
Quid sit, & quale ejus symbolum?	3.	169

INDEX

Præstat inter species Rerum publicarum.	3. 182
Si sit temperata.	3. 190
Diluuntur objectiones.	3. 192
<i>Moneta.</i>	
Ejus usus an sit Juris Gentium ?	1. 737
<i>Monomachia</i> vid. <i>Duellum</i>	
<i>Montaltius.</i>	
Ejus opus epistolicum justè damnatur.	2. 505
<i>Moralitas.</i>	
Quid sit, & quæ ejus constitutiva ?	1. 315
An sit essentialis actui ?	1. 315
An conveniat actibus voluntatis, aliarumque potentiarum ?	1. 319
Quomodo refundatur in actum ?	1. 322
Ejus proprietates consecutivæ.	1. 332
<i>Mors.</i>	
Nulla fuisset in statu naturæ integræ.	1. 35
<i>Mores.</i>	
Quales habuerint Antediluviani ?	1. 99
Eorum corruptio in stirpe <i>Caini</i> unde provenit ?	1. 104
Eorum ratio post diluvium	1. 108
Quanta eorum perversitas in Testamento veteri, etiam in populo electo.	1. 165
Morum varietas unde proveniat ?	1. 352
<i>Moses.</i>	
Præcipuus Legislatorum humanorum.	1. 2
An ejus volumina Sophos latuerint ?	1. 162
<i>Mundus.</i>	
Ejus corruptio ante Christi adventum.	1. 173
Lumine	

UNIVERSALIS.

Lumine naturæ notum est, cum non esse
casu. I. 456

Munimentum.

Quam sint necessaria Provinciis? 3. 209

Eorum incommoda qualia? 3. 212

Jus ea exstruendi è bello justo provenit. 3. 572

Mutilatio.

Proprii corporis, per se loquendo, Jure
naturæ est prohibita. 2. 336

N.

Nabuchodonosor.

An primus Monarcha? I. 144

Natalis Alexander.

Ejus de origine potestatis summæ crisis
improbata. 3. 383

Natio.

Quæ tam diversarum origo? I. 130

Omnium consensus est argumentum,
ex quo eruatur Jus naturæ. I. 164

Ex harum consensu colligitur existentia
Entis supremi. I. 457

Natura.

Ejus lumen quid agat in homine? I. 8

Triplex status. I. 26

Integræ status perfectissimus. I. 35

Si tamen subditi in sua innocentia essent
permansuri. I. 43

Puræ status quis concipiatur, & an fuerit
possibilis? I. 47

Lapsæ quis status sit? I. 58

kk 4

Quibus

INDEX

Quibus bonis sit spoliata per originale ?	I.	64
Quid intelligatur per <i>vulneratam</i> ?	I.	66
An & quomodo <i>lapsa</i> facta sit debilior?	I.	66
Vindicatur status naturæ integræ , & lapsæ ab erroribus <i>Pelagii</i> , & <i>Semipelagianorum</i> .	I.	74
Ejus status antediluvianus.	I.	83
Et postdiluvianus usque ad legem scriptam.	I.	108
Corrupta exigebat rerum divisionem.	I.	139
Rationalis solum est capax moralitatis.	I.	317
An sit Regula objectiva actionum moralium.	I.	354
Et quidem natura rationalis quæ talis.	I.	358
Natura docet , universum non esse à casu , dari Ens supremum &c.	I.	457
Naturæ debitum quid sit ?	I.	601
Est origo Civitatis fundamentalis.	3.	150
Naturæ corruptio fuit origo belli injusti	3.	419
<i>Navigatio.</i>		
Per Oceanum an prohiberi possit genti ab altera gente ?	3.	276
<i>Navis.</i>		
Earum usus probabiliùs jam fuit apud Antediluvianos.	I.	94
<i>Necessitas.</i>		
Quænam scitu necessaria necessitate medii ?	I.	72
Necessitas quid denotet ?	2.	368
Ejus proprietates.	2.	370

Negotiatio.

An

UNIVERSALIS.

An jure Gentium omnibus concessa? 3. 277
 An etiam per vastum Oceanum? 3. 277

Nemrod.

Idololatriam invenit 1. 110

An fuerit tyrannus, an primus Monarcha? 1. 141

Ninus

Exemplum multiplicatorum post dilu-
 vium Noachitarum. 1. 84

Inventor idolomanniæ. 1. 110

Noachidæ.

Qui dicantur, & quæ eorum præcepta? 1. 118

Eorum lingua, ac divisio. 1. 120

Originem Noëmo, ejusque posteris de-
 bent. 1. 130

Noë.

Primus justitiæ & pœnitentiæ magister. 1. 102

Instruxit suos in artibus & disciplinis. 1. 120

O.

Obediencia.

Quomodo in veteri Testamento fue-
 rit præcepta Regibus Gentilibus? 2. 158

Obligatio.

Juris naturæ enervatur per beatitudi-
 nem civilem *Puffendorfsianam*. 1. 490

Naturalis ad exhibenda proximo offi-
 cia. 2. 538

Ad reparandū damnū quando detur? 2. 564

Exceptiones ab ea. 2. 566

kk 5

In

INDEX

In emptore rei furtivæ quanta sit in ordine ad restitutionem jure naturæ?	2. 584
Qualis proveniat ex pacto de re turpi?	3. 309
Quænam obligationes in bello justo?	3. 576
In specie quanta in Principe respectu militum?	3. 577
Quanta respectu hostium inter se?	3. 579
Quanta respectu Neutralium?	3. 584
Obligatio quanta servandi pacem?	3. 733
Quosnam afficiat, & quando incipiat?	3. 734
<i>Obsides.</i>	
Quinam per eos intelligantur?	3. 766
Quid circa eos servandum?	3. 767
<i>Occisio.</i>	
Aggressoris vitæ aut bonorum an & quomodo licita?	2. 385
An licita sit directæ vel indirectæ sui ipsius?	2. 450
<i>Occupatio</i>	
Ab ea verosimiliùs proveniunt dominia rerum?	3. 240
An proveniat ex Jure naturæ?	3. 286
Ejus natura & species præcipuæ.	3. 291
<i>Oceanus.</i>	
Sub diversa ratione consideratur.	3. 252
Ex natura sua potest subjici dominio alicujus.	3. 255
Per accidens tamen, & moraliter non potest.	3. 263
An libera per eum navigatio prohiberi possit?	3. 276
<i>Ockanus.</i>	

UNIVERSALIS.

Occamus.

Non bene adstruit mutabilitatem legum naturalium universalem. 1. 561

Officium.

Hominis erga Deum, se, & proximum unde suam honestatem deducat? 1. 14

Circa officium hominis systema veterum. 1. 155

Universale hominis in quo consistat? 1. 159

Doctrina Stoicorum circa hoc. 1. 167

Officia hominis officiis Christiani conformârunt sancti Patres. 1. 182

Corrupta per deformationem Protestanticam. 1. 219

Officium hominis in genere & specie. 1. 442

Interna hominis officia an ad honestatem præcipuè regulandam requirantur? 1. 498

Quænam fundentur in naturæ necessario debito. 1. 600

Officium hominis quale & quotuplex? 2. 3

Quidnam circa officia erga Deum Jure naturæ sit præceptum? 2. 23

Item. 2. 47

Officia cultûs interni, Jure naturæ, sunt præcepta. 2. 29

Sicut etiam externi. 2. 32

Hominis erga se qualia sint? 2. 301

Cadunt sub Jus naturæ? 2. 302

Errant circa hoc *Puffendorfsius*, & *Thomasius*. 2. 310

Quoad culturam animi qualia sint? 2. 319

Qualia

INDEX

Qualia circa culturam corporis?	2. 326
Erga proximum sunt absoluta & hypothetica, deque horum indole & obligatione.	2. 515
Eorum objecta.	2. 537
An etiam obligent respectu hostium?	2. 554
Officia jurantium quænam?	2. 653
Officia reciproca parentum & liberorum qualia sint?	3. 126
Officia ex statu herili fluentia quænam sint?	3. 137
Ex dominio acquisito qualia proveniant?	3. 363

Oldenburgerus.

Ejus de libro <i>Grotii</i> censura.	1. 237
--------------------------------------	--------

Origo.

Familiæ paternæ qualis?	3. 109
Item quæ dominii causalis & formalis?	3. 231

P.

Pactum.

Obligatio pactorum est juris naturalis positivi.	3. 306
Quænam requirantur ad pacta?	3. 307
Pactum de re turpi an pariat obligationem?	3. 308
An hoc sit æquivalenter duplex?	3. 309
Ostenditur pacti hujus nullitas.	3. 312
Pacta pacis, inita metu gravi injustè incusso, an valeant?	3. 749
An & quo jure rescindenda?	3. 753

An

UNIVERSALIS.

An etiam juramento firmata possint rescindi?	3. 757
<i>Papatus.</i>	
Quo titulo eum honoret Puffendor- fius?	1. 270
<i>Parentes.</i>	
Parentum & liberorum officia qualia sint?	3. 126
<i>Passio.</i>	
Animi quænam?	1. 350
An indifferentes?	1. 352
<i>Patres.</i>	
Eorum studia circa Jus naturæ.	1. 177
An hoc cum divino confuderint?	1. 182
Antiquissimi jam tradiderunt Jus na- turæ.	1. 233
An suffragentur Potestati politicæ in sa- cra?	2. 215
Quos actus potestatis spiritualis Princi- pibus concesserint?	2. 225
Supremam potestatem Ecclesiæ, ejus- que Capiti tribuunt.	2. 261
Eorum sensus de prohibitione menda- cii.	2. 679
An repugnent belli licentiæ?	3. 433
<i>Pax.</i>	
Relativè ad bellum considerata, est Ju- ris gentium.	1. 734
Ejus essentia & divisio qualis?	3. 706
Quæ ejus origo?	3. 709
	An

INDEX

An proveniat à Jure naturæ vel Gentium?	3. 709
Pacis subjectum quale sit?	3. 711
An & quomodo sit penès Reges minores?	3. 711
Pacis sancientiæ quæ conditiones?	3. 717
Ejus objectum quale?	3. 720
In specie illius objectum est <i>amnistia</i> .	3. 721
Ac restitutio Dominis facienda.	3. 723
Pacis obligatio quanta?	3. 733
Quos afficiat & quando incipiat?	3. 734
Ejus accessoria quænam?	3. 736
Ejus effectus quinam?	3. 738
Requisita ad executionem pacis.	3. 738
Ordo quis in ea servandus.	3. 739
Pacis interpretatio quæ, & penès quos resideat?	3. 741
Pacis contraria recensentur.	3. 742
Quomodo solvatur pax?	3. 743
Pacis fractæ poena an etiam ad hæredes transeat?	3. 748
Pax, metu gravi injustè incusso inita, an & quo jure rescindenda?	3. 753
An etiam juramento firmata?	3. 757
Pacis accessoria qualia sint?	3. 766
Quæ materiæ paci annexæ?	3. 774
Axiomata christiana de pace adducuntur.	3. 787
Item alia pseudo-politica.	3. 789
Pacis conservandi media qualia?	3. 790

Peccatum.

An

UNIVERSALIS.

An ullum comittere potuissent posteri, <i>Adamo non peccante?</i>	I. 46
<i>Veniale non fuisset ante mortale.</i>	I. 46
An dari potuisset in statu naturæ puræ, & quod ejus remedium fuisset?	I. 56
<i>Originale quid sit, & quomodo dicatur nostrum?</i>	I. 58
<i>Ejus essentia & constitutiva.</i>	I. 58
Quomodo tollatur, & an detur in om- nibus posteris?	I. 60
An & quare ab hoc exempta sit Beatissi- ma Virgo?	I. 61
Quæ pœnæ hujus peccati?	I. 64
Peccati remedium quale apud Antedilu- vianos?	I. 104
An homini sit necessarium?	I. 221
Philosophicum an detur?	I. 358
<i>Pelagius.</i>	
Erravit, negando statum naturæ inte- græ.	I. 74
Magis erravit negando statum naturæ lapsæ propriè talem.	I. 75
<i>Peripatetici,</i>	
Eorum falsa opinio circa finem hominis	I. 153
In quo summum bonum statuerint?	I. 154
<i>Perjurium</i>	
Quando committatur?	2. 650
<i>Pfaffius</i>	
Ecclesiæ regimen vult esse anonymum.	2. 73
Varias affert ecclesiastici regiminis tor- mas phantasticas.	2. 85
	<i>Pha-</i>

INDEX

Phalegus.

Unde ei hoc nomen? 1. 133

Philosophia

Moralis quomodo conveniat cum Jurisprudencia. 1. 13

Quæ illius conditio apud Gentiles in statu legis scriptæ? 1. 152

Quæ illius tam corruptæ causæ apud Gentiles? 1. 157

Quomodo exulta in lege nova? 1. 173

An à Scholasticis confuta cum Theologia? 1. 186

Plato.

Quem hominis finem posuerit? 1. 169

S. Bernardi circa ejus mortem sensus. 1. 172

Pœna.

Qualis sit secuta peccatum originale? 1. 63

An fuerint accidentales, an essentialia? 1. 65

Pœna pacis fractæ an transeat ad hæredes? 3. 748

Politica.

In quo differat à Jurisprudencia? 1. 8

Protestantica quantorum malorum sit causa. 2. 134

Christiana & orthodoxa quid ad justas belli causas requirat? 3. 594

Quid requirat in Ducibus præsertim superpremis? 3. 600

Politica christiana axiomata de pace qualia? 3. 787

Polygamia

An

UNIVERSALIS.

An Adamitis prohibita, & utrum repugnet Juri naturæ?	1. 105
Prohibita est jure divino positivo.	3. 24
Valde probabiliter etiam Jure naturæ.	3. 26
Licet contrarium ratione intrinseca sit æquè probabile.	3. 29
Polyandria simultanea juri naturæ ad- versatur.	3. 37
Polygamia an absolutè prohibita jure na- turæ.	3. 41
<i>Polyviria.</i>	
An absolutè prohibita.	1. 628
<i>Polytheismus</i>	
Laborat ignorantia affectatâ.	2. 17
<i>Pontifex</i>	
Verus Christi Vicarius, suprema potestate præditus.	2. 246
<i>Populus.</i>	
Populi etiam occidentales & antea igno- ti Reipublicæ formam habent.	1. 143
Eorum communis sensus probat dari Ens supremum.	1. 457.
An possit præscribere contra potestatem summam Principis?	3. 351
<i>Potentia</i>	
Qualis sit intellectus?	1. 341
Nativæ hominis potentiæ an congenitus sit habitus de primis moralitatis princi- piis?	1. 507
<i>Potestas</i>	
A quo proveniat?	1. 3
II	Guber.

INDEX

Gubernativa in statu naturæ integræ fuisset directiva non coactiva.	1. 42
Sacrorum potestas à quibus corrupta?	2. 66
Legislativam omnem in Ecclesia sustulit Lutherus.	2. 68
Ordinis quanta & qualis?	2. 90
Jurisdictionis quid?	2. 90
Quibus hæc aut illa competat?	2. 103
Potestatis pontificalis & regalis diversitas.	2. 132
Summa quomodo competat Imperantibus?	2. 138
Sacra nullatenus competit potestati politicæ.	2. 144
Item	2. 215
Probatur testimoniis	2. 150
Sacra & profana quomodo in veteri Testamento fuerit conjuncta?	2. 160
Jurisdictionis externæ potestas spiritualis datur in Ecclesia Christi.	2. 238
Est penitus distincta à potestate temporali Principum.	2. 244
Quæ spectato jure divino novæ Legis nequam competit potestati politicæ.	2. 244
Imò etiam spectato jure ecclesiastico.	2. 266
Potestas mariti in uxorem quanta?	3. 87
Unde proveniat?	3. 91
Potestatis paternæ origo.	3. 110
Potestas in prolem cui competat?	3. 116
Potestatis patriæ mensura.	3. 120
Potestas	

UNIVERSALIS.

Potestas regia an sit merè in commo- dum subditorum?	3. 356
Potestati summæ an obsit nexus fidu- ciarius?	3. 365
Potestatis summæ divisio.	3. 369
Quæ ejus origo?	3. 370
An sit <i>immediate</i> à Deo?	3. 373
An à populo?	3. 377
Potestatis acquirendæ modus, & usus non semper à Deo est.	3. 382
Sensus <i>Alexandri Natalis</i> minùs limatus.	3. 383
Errores Authorum protestantium.	3. 384
Potestatis summæ jura quænam?	3. 389
Regulariter ad belli justitiam requiritur.	3. 436
Potestatis summæ, injustè bellantis, quanta sit obligatio?	3. 576
Potestas summa est subjectum pacis.	3. 711
<i>Præceptum.</i>	
Quænam fuerint apud Noachidas?	1. 115
An satis certa & legitima?	1. 118
Præcepta Decalogi firmant Jus naturæ?	1. 147
An servanda?	1. 219
An detur præceptum omnia referendi ad finem, positivè honestum?	1. 332
Præceptum affirmativum circa obliga- tionem tendendi ad finem proprium.	2. 23
Item de cultu externo.	2. 31
Præcepta negativa circa officia erga Deum.	2. 47

Premium.

II 2

Virtutis

INDEX

Virtutis quale fuisset in statu naturæ puræ?	I. 56
Congruum meritorum quale esse debeat?	I. 464
<i>Præscriptio.</i>	
An sit Juris naturæ vel Gentium?	I. 736
Ejus titulus cujus sit juris?	3. 332
Quomodo differat ab usucapione?	3. 331
Solvuntur opposita.	3. 337
Est juris Gentium immediatè in se.	3. 339
Differt à derelictione.	3. 342
Non reddit inutilem <i>Capitulationis Carolinae articulum decimum.</i>	3. 345
Quanta sit eorum authoritas, qui præscriptionis originem juri Gentium deferunt?	3. 347
An Gentium consensus circa eandem præsumendus?	3. 349
Quænam sint ejus signa à Gentibus rati habitæ?	3. 350
An etiam patrocinetur populo contra potestatem summam Principis?	3. 351
<i>Princeps.</i>	
Principi laico malè potestatem ordinis tribuunt Protestantici nonnulli.	2. 112
Item.	2. 128
Princeps electivus an sit utilior Reipublicæ, quàm successivus?	3. 195
An ex propria vel aliena Republica assumendus?	3. 205
	An

An justè possint prohibere venationes?	3. 293
An eorum consensus possit præsumi circa præscriptionem?	3. 348
An alienare possint Regna?	3. 354
Pro Religione & licitè & cum obligatio- ne bella suscipiunt.	3. 460
Principibus cedunt bona, in justo bello acquisita.	3. 560
Injustè bellantium obligatio quanta?	3. 576
An & quando iis liceat inire fœdera sine consensu Statuum?	3. 635
An iis liceat inire fœdera cum Ecclesiæ inimicis contra quoscunque alios?	3. 653
Scripturæ circa hoc sensus.	3. 673
Princeps an & quomodo juramenta sibi relaxare queat?	3. 765

Principium.

Honesti, decori & justi an & quomodo distinguantur?	I. 19
Principia disciplinæ Juris naturæ & gen- tium rectè dicuntur subsidia extrin- seca ejusdem.	I. 21
Antiquorum falsa circa finem hominis.	I. 153
In ordine ad vitam beatam in quo con- sistant?	I. 159
Effectiva & intrinseca actionum mora- lium quænam sint?	I. 341
Quæ impulsiva?	I. 349
Quod sit directivum actionum mora- lium?	I. 354
Et.	I. 385

INDEX

Item.	I. 395
Principia, lumine naturæ nota, circa Deum, & beatitudinem.	I. 456
Moralium habitus, naturæ hominis con- nati, malè negantur à Puffendorffio.	I. 505
Principium fundamentale Juris natura- lis inquiritur.	I. 591
Ejus conceptus statuitur.	I. 603
Rationibus stabilitur.	I. 610
Ulteriùs declaratur.	I. 622
Quale adstruatur à Theologis, & Jure- consultis orthodoxis.	I. 645
Puffendorffii est illegitimum & reprobum.	I. 659
Nec satisfaciunt alia, ab authoribus pro- testanticis allata.	I. 674
Prima Principia Juris naturæ qualia ?	2. 6
<i>Propagatio.</i>	
Humani generis, per viam naturalis ge- nerationis, futura erat in statu na- turæ integræ.	I. 38
Æqualis fuisset, in statu naturæ puræ, illi, quæ est in statu naturæ lapsæ.	I. 57
Hominum ante diluvium qualis ?	I. 83
<i>Proprietas.</i>	
Ejus acquirendæ modi quinam ?	3. 285
Proprietas rerum an sit juris naturalis ?	3. 301
Proprietatis transferendæ facultas ha- betur in genere à jure Gentium.	3. 305
In specie verò à jure civili.	3. 305
<i>Profelyti.</i>	
	Qui

UNIVERSALIS.

Qui & quotuplicis generis apud Hebræos?	I. 117
Ad quæ præcepta fuerint obligati?	I. 118
<i>Protestantici.</i>	
Naturalistarum & Moralistarum imperitiæ nugationes circa doctrinam Patrum in cultura Juris naturæ.	I. 178
Eorum inepta de Scholasticis sensa.	I. 184
Eorum errores circa hoc.	I. 192
Item eorum imperitia & malignitas.	I. 193
Eorum circa Jus canonicum deliria.	I. 202
Eorum studia in reformanda disciplina Juris naturæ & Gentium.	I. 205
Ejus instaurationem non bene tribuunt	
<i>Grotio.</i>	I. 207
Pejus sic dictæ reformationi protestanticæ.	I. 219
Posterioribus an suis Antesignanis accuratiores in curandis legibus?	I. 224
Machiavellizant nonnulli.	I. 226
Improbant <i>Puffendorfi</i> conatus.	I. 248
Errores circa proprietates actus humani.	I. 310
Adinata circa regulam formalem moralitatis.	I. 428
Item circa felicitatem alterius vitæ.	I. 462
Menda protestantica circa finem actionum moralium.	I. 482
Eorum principia cognoscendi juris naturalis refutantur.	I. 651
Item.	I. 674

INDEX

Varii errores in cognoscendis principiis utriusque juris.	1. 743
Eorum error circa notitiam Dei, propriam Jurisprudentiæ naturali.	2. 9
Item.	2. 20
Religionem malè accommodare conantur statui politico.	2. 65
Quæ regiminis ecclesiastici apud eos forma?	2. 73
Principi laico malè tribuunt potestatem ordinis & jurisdictionis sacræ.	2. 112
Religionis statum frustra à statu civili eliminare conantur.	2. 186
Plures eorundem circa hoc errores.	2. 200
Quis illorum in profananda hierarchici Ordinis potestate scopus?	2. 270
Eorum errores circa animi, corporis que culturam.	2. 361
Item circa Jus necessitatis.	2. 470
Calumniæ eorum in Societatem Jesu.	2. 505
Falsa principia circa officia jurantium rejiciuntur.	2. 654
An bene inter causas, matrimonium dirimentes, statuatur crimen?	3. 72
Eorum errores de societate conjugali refutantur.	3. 94
Errores circa originem potestatis sumæ.	3. 384
Frustra conantur privata inferiorum fœdera probare.	3. 642
Protestantes Imperii an censendi sint hostes fidei catholicæ?	3. 672

FINIS

UNIVERSALIS.

Protestantismus.

- Scopus est Protestantium in profananda hierarchici ordinis potestate. 2. 270
 Viam sternit ad *Machiavellismum*. 2. 280
 Est causa *per se*, & *universalis* plurimorum
 dissensuum & bellorum. 2. 282

Providentia.

- Specialis Dei circa hominem. 1. 32

Pseudo-politici.

- Quæ eorum principia circa foederum
 obligationem? 3. 615
 Eorum sensus circa foedera amicitiae. 3. 704
 Eorum de pace & bello axiomata. 3. 789

Pubertās.

- Quando eam attigerint Antediluviani? 1. 87

Puffendorfius.

- Erroneus in sequestrandis principiis honesti à disciplina Juris naturæ. 1. 20
 Malè circa hoc corrigit Authores. 1. 23
 Haud probat, nullum aliud futurum peccatum, si à comestione arboris vetitæ homo abstinuisset. 1. 46
 Ejus doctrina de Jure naturæ in multis falsa. 1. 79
 Ejus testimonium de cultura Juris naturæ per Legem Evangelicam. 1. 173
 Maligna crisis de Patrum studiis in excolenda Jurisprudencia naturali. 1. 177
 Item de Scholasticorum opera. 1. 184
 Quid de ejus reformatione circa jus naturæ censendum? 1. 188

INDEX

Ejus querelæ de Jesuitis Viennensibus.	I. 191
In suis crisibus est malignus.	I. 197
Grotio malè tribuit instaurationem Juris naturæ & Gentium.	I. 207
Item Seldeno & Hobbesio.	I. 211
Aut sibi ipsi.	I. 212
Ejus de libro Grotii censura.	I. 233
Brevis ejusdem vitæ descriptio.	I. 245
Quos libros ediderit?	I. 246
Licèt à multis etiam suis reprehensus, non tamen omni laude indignus.	I. 253
In suo tamen systemate est admodum defectuosus.	I. 259
Quia protestanticè corruptus.	I. 266
Ideo orthodoxæ ætati academicæ, ob scopum protestanticum, summopere vitandus.	I. 266
Quoad libertatem animæ utcunque sanus.	I. 313
Quoad moralitatem actuum sæpe novus, à communi devius & erroneus.	I. 338
In statuenda regula objectiva moralitatis qualis sit?	I. 391
Adinata contra regulam primam moralitatis.	I. 428
Item contra Societatem Jesu.	I. 428
In aliquibus Epicurum sapit.	I. 482
Perniciosus error circa Religionem.	I. 492
Item circa disciplinam Juris naturalis.	I. 497
Et circa habitus primorum principiorum moralium homini connatos.	I. 505
	Item

UNIVERSALIS.

Item circa statum hominis naturalem.	1.	522
Refutatur ejus principium Socialitatis.	1.	651
Ejusdem errores circa officia erga Deum.	2.	48
Ejus paraphrasis de habitu religionis naturalis ad Christianam.	2.	60
Regimen Ecclesiæ vult esse anonymum.	2.	73
Religionis internæ libertatem à potestate coactiva eximere conatur.	2.	104
Sed rationibus inanibus.	2.	107
Errat circa habitum religionis <i>Judaicæ</i> ad <i>Christianam</i> .	2.	156
Item circa Ecclesiæ <i>christianæ</i> jurisdictionem externam.	2.	186
Ejus scopus in profananda hierarchici ordinis potestate.	2.	270
Religionem catholicam Principibus spectam reddere conatur.	2.	276
Sed meris calumniis.	2.	280
Ejus libellus, de habitu religionis ad vitam civilem, ob varias inscitias, antilogias, & ineptias non <i>aureus</i> , sed <i>plumbeus</i> .	2.	287
Ob mendacia & calumnias admodum <i>ferrugineus</i> .	2.	291
Ob errores hæreticos putidissimè <i>lutens</i> .	2.	295
Officia hominis erga se malè ex sola socialitate adstruit.	2.	310
Item.	2.	361
Errores circa Jus necessitatis.	2.	471
Non		

INDEX

Non malè sentit circa prohibitionem duellorum.	2. 504
Admodum malè circa officia hominis erga proximum.	2. 522
Item circa licentiam mendacii.	2. 670
Et officia jurantium.	2. 684
Malè statuit adulterium pro causa matrimonium dirimente.	3. 72
<i>Puffendorffii</i> , ejúsque Eucleatorum errores de societate conjugali refutantur.	3. 97
Item de potestate paterna.	3. 113
Quam malè extendit ad jus summum vitæ & necis.	3. 123
Finem civitatis malè statuit in sola felicitate extrinseca.	3. 158
Rectè sentit de testamenti jurè.	3. 326
Rectè distinguit usucapionem à præscriptione.	3. 331
Errat circa originem potestatis summæ.	3. 384
Reformandus circa pacta belli.	3. 581

R.

Regimen.

Perfectum fuit apud Antediluvianos.	1. 91
Regiminis Ecclesiastici forma apud Protestanticos.	2. 71
Variæ species regiminum.	3. 169

Regnum.

Quomodo orta Regna?	1. 140
Quibus eorum initia debeantur?	1. 142
Quando perfecta?	1. 142

Horum

UNIVERSALIS.

Horum divisio an sit Juris naturalis ?	1. 694
Regnum <i>Christi</i> an sit merè internum ?	2. 200
Electivum an successivum sit præstantius ?	3. 194
Regna præfidiis esse firmata debent.	3. 209
Quæ illorum causæ corruptivæ ?	3. 221
Regna an sint absolutè alienabilia ?	3. 354
Etiamsi non sint merè herilia.	3. 358
An eorum alienatio præjudicet libertati naturali, & primævæ institutioni ?	3. 356
<i>Regula.</i>	
Objectiva actionum moralium qualis ?	1. 354
Item.	1. 385
Quæ regula formalis actionum moralium ?	1. 395
<i>Religio.</i>	
Ejus primus Author Enos.	1. 99
Ævi antediluviani qualis ?	1. 103
Quando & quomodo confusa ?	1. 111
Naturalis per Religionem revelatam confirmata.	1. 149
Ejus præcipua capita.	1. 149
Protèstantica corrumpit officia hominis.	1. 219
Imperatorum, aliorúmque de hac judicium.	1. 222
Non concluditur intra vitæ hujus sphæram.	1. 492
Religio hominis erga Deum in quo fundetur ?	2. 6
Naturalis quàm sit necessaria ?	2. 50
An sit clausa intra vitæ terminos.	2. 54
	Na-

INDEX

Naturalis ad <i>Christianam</i> habitus qualis?	2. 58
Interna an ab omni potestate <i>coactiva</i> sit libera.	2. 102
Hujus libertatis fundamenta, tanquam inania, rejiciuntur.	2. 107
Religionis naturalis ad <i>Christianam</i> habitus est suo modo dispositivus.	2. 142
<i>Judaica</i> ad <i>Christianam</i> habitus.	2. 155
Statuitur sententia orthodoxa.	2. 178
<i>Christiana</i> ad vitam civilem habitus qualis juxta Protestantes?	2. 184
Refutantur hæc figmenta.	2. 203
Religio saltem naturalis est finis necessarius Civitatis ?	3. 159
Religionis christianæ & naturalis quale discrimen ?	3. 161
Religionis dissidium corrumpit Regna.	3. 229
Religio & justum & obligatorium facit bellum.	3. 458
Ejus defensio, etiam armata, necessaria.	3. 463
Etiam contra Infideles quoscunque.	3. 466
Non obstantibus Adversariorum replicis.	3. 469
Religio sola, propaganda, an sit justa belli causa contra Infideles ?	3. 476
Religio christiana an solvat subjectionem Christianorum respectu Dominorum infidelium ?	3. 489
Religionis libertas an semper sit justa belli causa ?	3. 597
Religionis Catholicæ commune bonum	sem-

UNIVERSALIS.

semper præferendum commodis temporalibus.	3. 654
<i>Reparatio.</i>	
Damni quando <i>jure naturæ</i> obliget?	2. 566
An ob culpam, merè juridicam, vel theologicam venialem?	2. 569
Satisfit objectionibus.	2. 574
Proprietates reparationi damni connexæ adducuntur.	2. 580
Quando detur obligatio restituendi in emptione?	2. 584
Reparatio Dominis facienda est pacis objectum.	3. 723
<i>Repressalia.</i>	
An sint Juris naturalis?	1. 695
An Juris Gentium?	1. 732
Quid sint?	3. 586
Quo jure sint inductæ?	3. 586
Quanta earum vis?	3. 590
<i>Repudium.</i>	
Ejus libellus an matrimonium dissolverit?	3. 9
<i>Res.</i>	
Harum divisio fuit origo commerciorum.	3. 250
Earum communio, etiam post introducta dominia, non omnis cessavit	3. 251
<i>Respublica.</i>	
Per Religionem protestanticam enervata.	1. 222 Rei-

INDEX

- Reipublicæ Christianæ finis non est felicitas solùm extrinseca.** 3. 161
Reipublicæ regimen optimum quale? 3. 182
An ei utilior Princeps domesticus, an extraneus? 3. 204
Quæ ejus præsidia animata? 3. 219
Qualis idea veræ Reipublicæ? 3. 219
Reipublicæ salus, incrementa, libertas an & quando sint justa belli causa? 3. 595
Restrictio.
Purè mentalis quid, & quomodo prohibita? 2. 602
Non purè mentalis quando sit licita, aut præcepta? 2. 623
Protestantium circa hoc errores. 2. 625
Rex.
Reges veteris Testamenti protectionem sacrorum habuerunt, non jurisdictionem. 2. 162
Quomodo constituerint sacrorum Judices? 2. 168
Rex an Regna possit alienare? 3. 354
An Regum potestas sit merè in subditorum commodum? 3. 356
Unde sit? 3. 370
Neutiquam sunt exleges. 3. 367
Quando & cur, ratione Religionis, ad bellum obligentur? 3. 461
An iis liceat cum Infidelibus contra Fideles inire fœdera? 3. 655
Scriptu-

UNIVERSALIS.

Scripturæ circa hoc sensus.	3. 673
Reges sunt subjectum pacis.	3. 711
An & quando jus pacis penes Reges censendum sit impeditum?	3. 712

Rudis.

An & quomodo quilibet agnoscat le- gem Dei?	1. 373
--	--------

S.

Sacerdotium.

An <i>Christianis</i> omnibus sit commune?	2. 112
--	--------

Salomon.

Qua potestate sit usus in sacra?	2. 170
----------------------------------	--------

Scholastici.

Eorum studia respectu Jurisprudentiæ naturalis.	1. 183
--	--------

Malè vapulant apud Novatores.	1. 186
-------------------------------	--------

Theologi orthodoxi semper excoluere Jurisprudentiam naturalem.	1. 195
---	--------

Scientia.

Qualis in <i>Adamo</i> & primis hominibus?	1. 28
--	-------

Triplicis status naturæ quid profit?	1. 74
--------------------------------------	-------

Seldenus.

Hebræorum præcepta collegit.	1. 115
------------------------------	--------

Vel potius finxit.	1. 118
--------------------	--------

Sem.

Ejus soboles pietatem profeminavit.	1. 109
-------------------------------------	--------

Est dignitate prima.	1. 130
----------------------	--------

Quæ terræ portio eis obvenerit?	1. 134
---------------------------------	--------

Sepultura.

An sit Juris naturalis?	1. 695
-------------------------	--------

mm

Vel

INDEX

Vel Juris Gentium?	I. 736
<i>Servitus.</i>	
An ex Jure gentium descendat?	I. 732
Ejus origo & varietas.	3. 131
Propriè talis quale jus tribuat Domi- nis?	3. 138
Qualis sit in devictis respectu vincen- tium?	3. 562
Qualis penès Christianos?	3. 563
Præsertim respectu fidei?	3. 567
<i>Seth.</i>	
Quamdiu vixerit?	I. 85
Ejus posterì piàm vitam duxerunt.	I. 98
Ex <i>sethi</i> linea probabiliùs quidam sunt reprobati.	I. 107
<i>Socialitas.</i>	
Est Puffendorfanum Juris naturalis principium.	I. 251
Quousque se extendat?	I. 517
Est principium illegitimum & man- cum.	I. 659
Quin etiam reprobum.	I. 668
Malè adstruitur pro principio officio- rum hominis erga se.	2. 312
<i>Societas.</i>	
Vitæ politicæ in statu naturæ integræ.	I. 39
Probabiliùs etiam fuisset civilis & publi- ca.	I. 40
Humana qualis sit.	I. 222
Societas Jesu malè traducitur quasi an- tesignana Casuistarum.	I. 428
Eadem	

UNIVERSALIS.

Eadem calumniis Protestantibus appetitur ob doctrinam de duello,	2.	505
Societatis humanæ origo,	3.	4
Paternæ qualis ?	3.	107
Qualis compositæ ?	3.	141
Civilis societatis natura & finis.	3.	155
An societatis humanæ intersit, commercia esse libera ?	3.	283

Sodomia.

Jure naturæ graviter prohibita,	2.	343
---------------------------------	----	-----

Sophi.

Lusca eorum prudentia circa Juris naturalis conditionem.	1.	152
Gentiles cur adeò erraverint circa veram hominis felicitatem ?	1.	157
An ex eorum testimoniis probetur Jus naturæ.	1.	161
Cui eorum effata originem debeant ?	1.	164
Quæ apud eos morum corruptio ?	1.	166
Non paucorum vita proba fuit.	1.	168
Depravati tamen sæpe animi nebulis obfuscati.	1.	169
Multorum recensentur flagitia.	1.	171

Species.

Quid & quotuplex ?	1.	344
--------------------	----	-----

Status.

Ejus ratio qualis, & quomodo differat à Jurisprudencia ?	1.	9
Naturæ integræ perfectissimus.	1.	35
Virginitatis & cœlibatûs an fuisset exclusus à statu innocentia.	1.	38

INDEX

Naturæ puræ qualis?	1. 47
Hominum in genere quis status?	1. 510
Naturalis an dicat vitam exlegem?	1. 513
An dari possit, & quæ ejus proprietates?	1. 515
An sit status belli, vel pacis?	1. 518
Statûs adventitii natura & divisio.	3. 1
Status conjugalis proprietates quænam?	3. 5
An, spectato jure naturæ, hic excludat omnem pluralitatem?	3. 24
Ejusdem officia & jura qualia?	3. 81
Status familiæ quid, & unde proveniat?	3. 107
Statûs herilis natura & origo.	3. 129
Status civitatis mixtus non est chimæ- ricus,	3. 173
Democraticus non est confundendus cum Communitate, ùt naturaliter habente potestatem summam.	3. 381
Ratio statûs non fundat belli justitiam.	3. 512
Quid importetur per <i>rationem statûs</i> ?	3. 515
Ratio status in genere circa bellum quæ sit?	3. 592
Status idolum quibus prætextibus utatur?	3. 595
Statibus Imperii quid competat ratio- ne tœderum?	3. 636
Ratio vera & falsa Status circa pacem.	3. 787
<i>Stoici.</i>	
Error eorum circa finem hominis.	1. 153
Quodnam eorum summum bonum?	1. 154
<i>Senecæ</i> testimonium de existentia Dei.	1. 165

Doctrina

UNIVERSALIS.

Doctrinâ publicâ naturæ leges firmâ- runt.	1. 166
Varia sensa circa mortem <i>Socratis</i> .	1. 172
Errant circa notitiam Dei.	2. 18
<i>Struvius.</i>	
Ejus de Jure Canonico sensus.	1. 200
Apud Protestanticos receptum ait.	1. 204
<i>Successio.</i>	
Principum in Regno quæ habeat in- commoda?	3. 198
Successio ab intestato habetur à jure Gentium.	3. 316

T.

<i>Terra.</i>	
Ejus divisio quando facta?	1. 133
<i>Testamentum.</i>	
Quid sit; à quo jure fluat ejus effica- cia?	3. 317
Non est juris Gentium.	3. 319
Nec juris naturalis.	3. 325
An necessariò requirat solemnitates?	3. 328
<i>Thare.</i>	
Illius domus sola veri Dei cultum & linguam Hebræam servavit.	1. 114
<i>Theologia.</i>	
Moralis quæ, & quomodo à Jurispru- dencia differat?	1. 10
Quæ naturalis?	1. 13

Thomasius,
mm 3

In

INDEX

In variis erravit circa statum naturæ integræ.	I. 81
Rejicit distinctionem dominiorum in eo statu.	I. 136
Legem divinam malè refert ad causam universalem.	I. 164
Imperitè loquitur de Scholasticorum studiis.	I. 186
Persuasio ejus falsa circa splendorem litterarium, à Protestantibus Orbi inductum.	I. 207
‘An ipse sit instaurator Juris naturæ?	I. 216
Ejus doctrina quanti sit æstimanda?	I. 281
Falsa circa proprietates actûs humani.	I. 311
Inanis circa discrimen præceptorum.	I. 551
Quid de principio <i>Puffendorfi</i> censuerit?	I. 662
<i>Thomasianum</i> principium non satisfacit.	I. 679
Ejus de Jure Gentium opinio.	I. 744
Errat, dum Religionem naturalem à Jurisprudencia alienam statuit.	2. 10
Malè negat, cultum Dei externum Jure naturæ præceptum.	2. 34
Falò affirmat, officia hominis erga se ex solo socialitatis principio derivanda.	2. 312
Scandalosa ejus thesis circa prohibitionem omnis scortationis.	2. 355
Item.	2. 364
Perniciosa ejus doctrina de Jure necessitatis.	2. 474
	Fallit

UNIVERSALIS.

Fallit in doctrina de officiis hominis erga proximum.	2. 526
Item in definitione mendacii.	2. 659
Malè adstruit connubium parentum & liberorum Jure naturæ licitum.	3. 45
Malè negat turpitudinem naturalem adulterii, consentiente conjuge com- missi.	3. 83
Thomasi, ejúsque Amanuensium varii errores de societate conjugali.	3. 99
Item de mensura potestatis paternæ.	3. 123
Item de testamentis.	3. 319
Item circa originem potestatis summæ.	3. 384

Titulus.

In jure Gentium vel naturæ minus fun- datus non facit bellum justum.	3. 516
Nec solummodo coloratus.	3. 517
Titulus Christianæ charitatis an sit causa sufficiens belli?	3. 525

Traditio.

Earum varietas.	1. 148
-----------------	--------

Transitus.

Jus transitus an sit Juris Gentium?	1. 736
An revocandus ad officia hominis erga proximum?	2. 546
Transitus & transvectio mercium per a- lienum territorium an sit juris Genti- um?	3. 280
Qualis circa hoc mens <i>Puffendorfi</i> & <i>Gro- tii</i> ?	3. 284

Tran-

INDEX

- Transitus negatus an præbeat justam belli causam ?** 3. 527
Innoxius an sit contra Jus naturæ & Gentium ? 3. 529

Trinitas.

- Hoc mysteriũ an Antiquis revelatum?** 1. 149

Tyrannis.

- Causa corruptionis fuit in Caini posteris.** 1. 104
A quo proveniat ? 1. 141
Corrumpit Regna. 3. 229

V.

Velthemius.

- Quid de Scholasticis orthodoxis censuerit ?** 1. 196

Venatio

- Quid sit , ejusque effectus.** 3. 291
An reservari possit à Principe ? 3. 292
Qua lege prohibeatur ? 3. 294
An lex merè pœnalis merito sugilletur? 3. 296
Theologorum circa hoc & Jurisperitorum opiniones. 3. 297

Venator

- An. & quando feras faciat suas?** 3. 293

Victus,

- Ejus ratio apud Antediluvianos.** 1. 96

Virtus

- An appetenda propter animi & corporis bona?** 1. 155

- Ejus semina apud Veteres.** 1. 156

Vis

An.

An tolz vom...
 Violentum...
 an dicitur...
 An fit in...
 niam...
 Est causa...
 Vin v...
 Scopus...
 Quis...
 si...
 Societas...
 re...
 Eius...
 Alia...
 Eius...
 Beata...
 Soli...
 Vitz...
 do...
 Eam...
 Erat...
 Et...
 Est...
 nem...
 Quid...
 Non...

vin- 1
 3. 106
 1. 188
 1. 178
 2. 682
 1. 84



INDEX

Transitus negatus an præbeat justam belli causam? 3. 527

Innoxius an sit contra Jus naturæ & Gentium? 3. 529

Trinitas.

Hoc mysteriū an Antiquis revelatum? 1. 149

Tyrannis.

Causa corruptionis fuit in Caini posteris. 1. 104

A quo proveniat? 1. 141

Corrumpit Regna. 3. 229

V.

Velthemius.

Quid de Scholasticis orthodoxis censuerit? 1. 196

Venatio

Quid sit, ejusque effectus. 3. 291

An reservari possit à Principe? 3. 292

Qua lege prohibeatur? 3. 294

An lex merè pœnalis merito fugilletur? 3. 296

Theologorum circa hoc & Jurisperitorum opiniones. 3. 297

Venator

An & quando feras faciat suas? 3. 293

Victus,

Ejus ratio apud Antediluvianos. 1. 96

Virtus

An appetenda propter animi & corporis bona? 1. 155

Ejus semina apud Veteres. 1. 156

Vis

An.

UNIVERSALIS.

An tollat voluntarium?	1. 298
Violentum, coactum, & involuntarium an differant?	1. 299
An sit impedimentum dirimens matrimo- nium?	3. 77
Est causa corruptiva Regnorum.	3. 228
Vim vi repellere quomodocunque an semper liceat?	3. 690

Visio.

Qualis data fuisset in beatitudine natura- li statûs innocentis?	1. 54
---	-------

Vita.

Societas vitæ qualis fuisset in statu natu- ræ integræ?	1. 39
Etiam ibi fuisset ratio vitæ civilis.	1. 57
<i>Adamitarum</i> vitæ longissimæ causa	1. 84
Ejus norma ante diluvium	1. 91
Beata qualis visa sit Sophis?	1. 156
Solitaria an Juri naturæ opposita?	1. 668
Vitæ defensio contra aggressorem quan- do & quomodo licita?	2. 382
Eam exponere quando liceat?	2. 462

Vitriarius.

Errat circa licentiam duellorum.	2. 508
Et circa officia jurantium.	2. 684
Est singularis in doctrina circa origi- nem potestatis summæ.	3. 385

Voluntarietas.

Quid & quotuplex?	1. 295
Non bene dicitur spontaneitas.	1. 294

nn

Vo-

INDEX

Voluntas.

Posterorum an alligata <i>Adamo</i> ?	1. 59
An hæc alligatio fuerit conveniens ?	1. 62
Ejus descriptio & objectum.	1. 345
Varij ejusdem actus.	1. 347
Unde tanta voluntatum diversitas ?	1. 352
Voluntas testamentaria à quo jure proveniat ?	3. 317

Votum

An possit propriè mutari ?	1. 578
----------------------------	--------

Usucapio

Quomodo differat à præscriptione ?	3. 331
Quomodo à derelictione ?	3. 340

Usus

Rationabilis creaturarum, etiam animalium, homini est absolutè concessus.	3. 235
---	--------

W.

Weberus

Apologeta <i>Puffendorfsi</i> hunc malè defendit.	1. 16
Item	1. 25
Item	1. 486
Errat circa licentiam duellorum.	2. 508

Wernherus

Quid de hujus doctrina censendum ?	1. 218
Refutatur ejus principium fundamentale.	1. 649
Quid senserit de principio <i>Puffendorfsi</i>	1. 662
Malè	

UNIVERSALIS.

Malè ait, per adulterium dissolvi vinculum conjugale.

3. 106

Z.

Zentgravius

A suis carpitur.

1. 188

Zieglerus

Invida de Ecclesiæ Patribus crisis.

1. 178

Errat circa officia jurantium.

2. 682

Zoroaster

Post diluvium collegit exercitum.

1. 84



